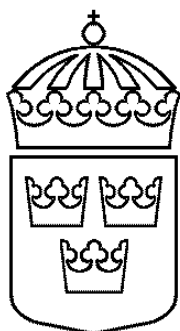

Regeringens proposition

2004/05:100

2005 års ekonomiska vårproposition

Förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt tilläggsbudget m.m.

Regeringens proposition 2004/05:100

2005 års ekonomiska vårproposition

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 april 2005

Göran Persson

Pär Nuder
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt förslag till tilläggsbudget för 2005. Regeringen redovisar även en bedömning av kommunsektorns ekonomiska utveckling. I bilaga 1 presenterar regeringen sin bedömning av hur den svenska ekonomin kommer att utvecklas under de närmaste åren.

Innehållsförteckning

1	Finansplan	15
1.1	Fokus på arbete och välfärd.....	15
1.2	Stark internationell konjunktur	16
1.3	Hög svensk tillväxt	16
1.4	Fortsatt sunda offentliga finanser.....	18
1.5	Den öppna arbetslösheten ska ner till fyra procent.....	21
1.6	Stöd till dem som drabbats av flodvågen och stormen.....	23
1.7	Satsa på välfärden	23
1.8	Framtidsstrategi 1: Fler i arbete.....	27
1.9	Framtidsstrategi 2: Stärk svensk konkurrenskraft.....	31
1.10	Framtidsstrategi 3: Gör Sverige och världen mer rättvis.....	34
1.11	Framtidsstrategi 4: Investera i kommande generationers miljö.....	36
1.12	Framtidsstrategi 5: Mer välfärd för varje skattekrona	38
2	Förslag till riksdagsbeslut	43
3	Tilläggsbudget.....	49
3.1	Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för 2005	49
3.2	Tilläggsbudget per utgiftsområde	49
3.2.1	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	49
3.2.2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	50
3.2.3	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	51
3.2.4	Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	52
3.2.5	Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	52
3.2.6	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	53
3.2.7	Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	53
3.2.8	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	55
3.2.9	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	55
3.2.10	Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.....	56
3.2.11	Utgiftsområde 14 Arbetsliv.....	58
3.2.12	Utgiftsområde 15 Studiestöd	58
3.2.13	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	58
3.2.14	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	60
3.2.15	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.....	60
3.2.16	Utgiftsområde 19 Regional utveckling.....	61
3.2.17	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	61
3.2.18	Utgiftsområde 21 Energi.....	62
3.2.19	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	63

3.2.20	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringsar.....	65
3.2.21	Utgiftsområde 24 Näringsliv	67
3.2.22	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.....	67
4	Budgetpolitiska mål samt statens och den offentliga sektorns finanser.....	71
4.1	Budgetpolitiska mål	71
4.1.1	Utgiftstak för staten	73
4.1.2	Överskott i den offentliga sektorns finanser	74
4.2	Makroekonomiska förutsättningar.....	76
4.3	Utgifts- och inkomstförändringar.....	77
4.4	Statsbudgetens utveckling.....	82
4.4.1	Statsbudgetens utfall 2004	82
4.4.2	Statsbudgetens inkomster	82
4.4.3	Statsbudgetens utgifter.....	83
4.4.4	Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden.....	85
4.5	Kommunsektorns finanser.....	89
4.6	Ålderspensionssystemet.....	89
4.7	Den offentliga sektorns finanser	91
5	Inkomster	95
5.1	Inledning	95
5.2	Förutsättningar för prognosen	97
5.2.1	Makroekonomiska förutsättningar.....	97
5.2.2	Avisering av ändrade skatteregler 2005	98
5.2.3	Sammanfattning av ändrade skatteregler 1999–2007.....	100
5.2.4	Osäkerhetskällor som påverkar skatteprognoserna	100
5.3	Totala skatter	100
5.3.1	Skatt på arbete.....	102
5.3.2	Skatt på kapital.....	105
5.3.3	Skatt på konsumtion och insatsvaror	108
5.3.4	Restförda och övriga skatter	112
5.4	Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning.....	114
5.4.1	1000 Skatter m.m.	114
5.4.2	Förklaring till redovisningen av fysiska och juridiska personers inkomstskatt	115
5.4.3	Övriga inkomster.....	117
5.5	Vidareutveckling av statsbudgeten	118
5.6	Skattekvoten	119
5.7	Gällande skatteregler	119
5.7.1	Skatt på arbete.....	119
5.7.2	Skatt på kapital.....	121
5.7.3	Skatt på konsumtion och insatsvaror	122
6	Utgifter.....	127
6.1	Inledning	127
6.2	Utgiftsprognos 2005	127
6.2.1	Takbegränsade utgifter 2005.....	127
6.3	Utgifter till och med 2007 och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005	133
6.3.1	Utgifter per utgiftsområde.....	133

6.3.2	Förslag till utgiftsförändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005.....	136
6.3.3	Övriga utgiftsförändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005.....	141
6.4	Analys av utgiftsutvecklingen 1997–2007	144
6.5	Statliga insatser för vissa lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner) med anledning av försvarsomställningen	150
6.6	Sidas profilenhet.....	151
6.7	Obetecknade anslag	151
7	Kommunal ekonomi.....	155
7.1	Inledning.....	155
7.2	Utvecklingen under 2004	155
7.3	Utvecklingen de närmast kommande åren	156
7.3.1	Finansdepartementets bedömning.....	156
7.3.2	Kommunernas och landstingens budgetar och planer.....	158
7.3.3	Sammanfattande bedömning.....	158
7.4	Beräkning av ramen för allmänna bidrag till kommuner	159
7.5	Övrigt	160
7.5.1	Bildande av en ny organisation för den kommunala databasen	160
7.5.2	Samverkan.....	161
7.5.3	Löpande uppföljning av systemet för kommunalekonomisk utjämning.....	161

Bilagor

Bilaga 1

Bilaga 2

Bilaga 3

Svensk Ekonomi

Redovisning av skatteutgifter

Fördelningspolitisk redogörelse

Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 7 april 2005

Tabellförteckning

1.1 BNP-tillväxt.....	16
1.2 Försörjningsbalans	16
1.3 Nyckeltal.....	17
1.4 Sysselsättning, arbetslöshet, löne- och produktivitet-utveckling	17
1.5 Finansiellt sparande i EU	19
1.6 Offentliga finanser	20
1.7 Sysselsättning och arbetslöshet 1994-2004.....	22
1.8 Satsningar på rättvisa och trygghet 2003-2006	24
1.9 Tillskott till kommunsektorn jämfört med 2004	26
1.10 Gröna nyckeltal	37
2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag 2005.....	45
3.1 Ökningar av anslag.....	59
3.2 Investeringsplan för Statens järnvägar 2005-2007	64
4.1 Fastställda utgiftstak och utfall 2000-2004	72
4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande.....	72
4.3 Av riksdagen beslutade årsvisa budgetpolitiska mål.....	72
4.4 Prognos över den offentliga sektorns finansiella sparande samt budgeteringsmarginalen.....	73
4.5 Utgiftstak för staten 2003-2007.....	74
4.6 Finansiellt sparande i offentlig sektor.....	75
4.7 Makroekonomiska förutsättningar 2004-2007	76
4.8 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar.....	78
4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar.....	80
Fortsättning av 4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar	81
4.10 Statsbudgetens utfall 2004	82
4.11 Statsbudgetens inkomster 2004-2007.....	83
4.12 Statsbudgetens utgifter 2004-2007	83
4.13 Förändringar av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år.....	84
4.14 Statsbudgetens saldo och statsskulden 2004-2007	86
4.15 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande 2004-2007	87
4.16 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter 2004-2007	88
4.17 Kommunsektorns finansiella sparande	89
4.18 Ålderspensionssystemet	90
4.19 Den offentliga sektorns finanser.....	91
5.1 Totala skatteintäkter, offentliga sektorns inkomster och statsbudgetens inkomster 2002-2007.....	95
5.2 Offentliga sektorns skatter redovisade enligt nationalräkenskapernas principer.....	96

5.3 Totala skatter och statsbudgetens inkomster – differenser jämfört med budgetpropositionen för 2005	97
5.4 Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005	97
5.5 Periodiserade bruttoeffekter, indirekt effekt och nettoeffekt för offentlig sektor 2005–2007	98
5.6 Regeländringar 1999–2007, bruttoeffekter i förhållande till föregående år	99
5.7 Totala skatteintäkter 2000–2007	101
5.8 Skatt på arbete 2003–2007	102
5.9 Skattepliktiga inkomster 2003–2007	103
5.10 Förändring av kommunernas skatteunderlag 2003–2007	103
5.11 Faktisk och underliggande utveckling av kommunal skatt 2003–2007	104
5.12 Statlig inkomstskatt 2003–2007	104
5.13 Skattereduktioner 2003–2007	104
5.14 Skatt på kapital 2003–2007	105
5.15 Skatt på konsumtion och insatsvaror 2003–2007	108
5.16 Skatt på energi 2003–2007	111
5.17 Utveckling av energi- och koldioxidskatt 2002–2007	111
5.18 Restförda och övriga skatter 2003–2007	112
5.19 Statsbudgetens inkomster 2003–2007	113
5.20 Statsbudgetens skatter 2003–2007	114
5.21 Nedsättningar 2002–2007	115
5.22 Inkomsttiteln Fysiska personers inkomstskatt	116
5.23 Inkomsttiteln Juridiska personers inkomstskatt	116
5.24 Övriga inkomster 2003–2007	117
5.25 Skattekvot 2002–2007	119
5.26 Grundavdrag vid inkomstbeskattningen	120
5.27 Inkomstskatt för olika årslöner 2005 vid 31,60 procent kommunalskattesats	120
5.28 Arbetsgivaravgifter och egenavgifter m.m.	121
5.29 Skattesatser för olika slag av fastigheter	122
5.30 Förmögenhetsskatt	122
5.31 Skattesatser för olika tobaksslag	123
5.32 Skattesatser för olika alkoholslag	123
5.33 Urval av skattesatserna på energi	123
5.34 Vissa fordonsskattesatser	124
6.1 Statsbudgetens utgifter 2005	127
6.2 Takbegränsade utgifter 2005	128
6.3 Beräknad förändring av anslagsbehållningar 2005	131
6.4 Utgifter 2004 och 2005	132
6.5 Utgifter per utgiftsområde 2004–2007	134
6.6 Förändring av beräknade utgiftsramar 2006 och 2007 jämfört med budgetpropositionen för 2005	135
6.7 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med budgetpropositionen för 2005	136
6.8 Nu föreslagna och aviserade utgiftsförändringar	140
6.9 Volymer 2004–2007	143
6.10 Utgifter 1997–2007	146
6.11 Utgifternas procentuella andel av takbegränsade utgifter 1997–2007	148
7.1 Resultaträkning 2002–2004	156
7.2 Kommunsektorns finanser 2003–2007	156
7.3 Utvecklingen av skatteunderlaget 2003–2007	157

7.4 Resulträkning 2003–2007.....	157
7.5 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	159
7.6 Anslaget 48:1 Kommunalekonomisk utjämning	160

Diagramförteckning

1.1 Reallöneutveckling 1970–2004.....	18
1.2 Bostadsräntor 1994–2005.....	18
1.3 Den offentliga sektorns nettoförmögenhet.....	19
1.4 Utgiftstak 1997–2006.....	20
1.5 Sysselsättning i olika åldersgrupper.....	28
1.6 Sysselsättningen bland äldre, 60–64 år.....	28
1.7 Antalet sjukpenningdagar 1995–2006.....	30
1.8 Anta1–3 platser i utvärderingen av Lissabonstrategin 2005.....	31
1.9 Behovet av socialbidrag 1990–2004.....	34
1.10 Antal fattiga i världen 1981–2001.....	34
4.1 Statsbudgetens saldo 1990–2007.....	85
4.2 Statsskulden i miljarder kronor och som andel av BNP.....	88
5.1 Löneandel av hushållens förvärsinkomster.....	102
5.2 Löner i den privata och den offentliga sektorn.....	102
5.3 Sjukpenning och arbetslöshetsersättning.....	103
5.4 Intäkts- och utgiftsräntor samt kapitalvinster som andel av BNP 1991–2007.....	106
5.5 Kapitalvinster 1989–2007.....	106
5.6 Inkomstskatt juridiska personer 1991–2007.....	106
5.7 Juridiska personers inkomstskatt som andel av BNP.....	107
5.8 Förmögenhetsskatt 1991–2003.....	108
5.9 Mervärdesskatt uppdelad på sektorer 2004.....	108
5.10 Utveckling av intäkter från mervärdesskatt uppdelad efter sektorer 2003–2007.....	109
5.11 Dekomponering av utgående mervärdesskatt 1999–2004.....	109
5.12 Utgående, ingående samt nettomervärdesskatt 1999–2004.....	109
5.13 Konsumtion av olika tobakslag 1997–2007.....	110
5.14 Skatteintäkter per produktslag 1997–2007.....	110
5.15 Privatinförsel av sprit 2000–2004.....	110
5.16 Skatt på energi 1997–2007.....	111
5.17 Marginalskatt vid olika inkomstnivå.....	120
6.1 Utgiftsprognos för 2005 jämfört med statsbudgeten för 2005.....	129

1

Finansplan

Riktlinjer för den ekonomiska politiken
och budgetpolitiken

1 Finansplan

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

1.1 Fokus på arbete och välfärd

Att pressa tillbaka arbetslösheten och öka sysselsättningen är en huvuduppgift för regeringen. Arbetslöshet är ett fruktansvärt slöseri med mänskliga och ekonomiska resurser. Regeringen presenterar därför en rad åtgärder för att bekämpa arbetslösheten i ett nytt sysselsättningspaket.

Regeringen kommer noga att följa utvecklingen och föreslå ytterligare åtgärder om det visar sig nödvändigt. Den öppna arbetslösheten ska minska till 4 procent och sysselsättningen öka till 80 procent. Det långsiktiga målet är full sysselsättning.

Sverige har klarat sig igenom den senaste internationella lågkonjunkturen utan att behöva ta till omfattande nedskärningar – en situation som många andra EU-länder avundas oss. Under de senaste tio åren har Sverige gått från en ekonomi i kris till en styrkeposition. Sveriges tillväxt har sedan 1995 varit i genomsnitt 2,9 procent per år, vilket är högre än genomsnittet i såväl EU som OECD. Samtidigt har sysselsättningen ökat med cirka 280 000 personer. Det finns all anledning att vara stolt över framgångarna, men ingen orsak att vara nöjd.

Många människor i Sverige upplever otrygghet. Välfärden räcker inte till. Köerna i vården är för långa, klasserna i skolan för stora och personaltätheten i förskolan för låg. Många kvinnor och barn utsätts för våld i hemmet. Många oroar sig för om välfärden kommer att vara tillräckligt bra i framtiden.

Denna oro måste tas på allvar. Alla ska kunna lita på att välfärdstjänsterna håller hög kvalitet.

Regeringen föreslog stora satsningar för att förbättra tryggheten och rättvisan i budgetpropositionen för 2005. Det handlade om mer resurser till skolan, vården och omsorgen och bättre villkor för barnfamiljerna och de äldre med låga inkomster. Dessa reformer ligger fast. Kvaliteten i välfärden förbättras. Tryggheten stärks. Orättvisorna bekämpas.

Sverige står därutöver inför många andra utmaningar. Globaliseringen, framtidens demografi, miljöproblemen och de sociala och ekonomiska orättvisorna både här i Sverige och i världen är några exempel.

Regeringen redovisar i finansplanen fem strategier för framtiden. Det handlar om att få fler i arbete, att stärka Sveriges konkurrenskraft, att göra Sverige och världen mer rättvis, att investera i kommande generationers miljö och att få mer välfärd för varje skattekrona.

Förutsättningarna för att möta utmaningarna är goda. Sverige har flera konkurrensfördelar. Sverige är öppet mot omvärlden. Människor i Sverige är välutbildade och Sverige satsar mycket på forskning och utveckling. Sverige har i ett internationellt perspektiv kommit långt när det gäller jämställdhet. Sverige har starka offentliga finanser. Sverige har tagit viktiga steg i omställningen till ett miljömässigt hållbart samhälle. Sverige har ett gott samarbetsklimat och människor i Sverige är förändringsbenägna. Sverige har mycket att bidra med för att göra världen rättvisare, resurseffektivare och rikare.

Denna ekonomiska vårproposition innehåller förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken på både kort och lång sikt. Därmed skapas underlag för en

övergripande diskussion om den ekonomiska politiken.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

1.2 Stark internationell konjunktur

Den internationella konjunkturen förväntas vara fortsatt stark under 2005 och 2006.

I Förenta staterna fortsätter ekonomin att utvecklas väl. Även om både finans- och penningpolitiken stramas åt beräknas den inhemska efterfrågan utvecklas starkt. Företagens vinster är höga, vilket ger goda förutsättningar för nyanställningar och investeringar. Dessutom är räntorna fortfarande låga.

Tillväxten i Japan bedöms till 1,0 procent 2005 och 1,7 procent 2006, till följd av en gradvis starkare arbetsmarknad och en återhämtning i exportsektorn.

I Euroområdet minskade tillväxten betydligt under det andra halvåret 2004. Exporten, som tidigare utgjort den främsta drivkraften i ekonomin, dämpades av stigande oljepriser, en fortsatt euroförstärkning och en svagare global efterfrågan. Samtidigt förblev den inhemska efterfrågan svag. Under 2005 väntas framför allt investeringarna vända uppåt på grund av låga räntor och ökad lönsamhet i näringslivet.

Tillväxten i Storbritannien drivs av en stark inhemsk efterfrågan, men exporten hämmas av det starka pundet.

I de nordiska grannländerna har hushållens konsumtion stimulerats av en expansiv penning- och finanspolitik. Under 2005 till 2006 väntas konsumtionsutvecklingen vara fortsatt stark.

Tabell 1.1 BNP-tillväxt

Procent			
	2004	2005	2006
Världen	4,9	4,1	3,9
Förenta staterna	4,4	3,7	3,4
Japan	2,6	1,0	1,7
Euroområdet	2,0	1,6	2,1
Storbritannien	3,1	2,6	2,5
Norge	2,9	3,0	2,7
Danmark	2,0	2,3	2,3
Finland	3,4	3,1	2,7

Oljeprisets utveckling är den främsta osäkerheten i prognosen. En annan osäkerhet är risken för oro på de internationella valutamarknaderna, till följd av de globala obalanserna. Ett kraftigt dollarfall skulle kunna få negativa konsekvenser för den globala ekonomin.

1.3 Hög svensk tillväxt

Efter nedgången i den internationella konjunkturen 2001 och den påföljande avmattningen av svensk ekonomi har konjunkturen vänt. Svensk ekonomi bedöms växa med 3,2 procent 2005.

Exporten förväntas gynnas av en stark global utveckling, men efterfrågan på IT- och telekomprodukter och motorfordon – som drev upp tillväxten 2004 – bedöms växa något långsammare. Dessutom beräknas kronförstärkningen dämpa exporttillväxten.

Hushållen väntas fortsätta att öka sin konsumtion tack vare en god reallöneutveckling, låga räntor och sjunkande arbetslöshet. Den offentliga konsumtionen bedöms stiga både 2005 och 2006.

Tabell 1.2 Försörjningsbalans

Procentuell volymförändring			
	2004	2005	2006
Hushållens konsumtionsutgifter	1,8	2,2	2,7
Offentliga konsumtionsutgifter	0,3	1,2	0,7
Stat	-0,5	0,5	0,0
Kommun	0,5	1,5	1,0
Fasta bruttoinvesteringar	5,1	7,1	5,2
Lagerbidrag ¹	-0,3	0,4	-0,1
Export	10,2	6,9	5,8
Import	6,7	7,9	6,2
BNP²	3,5	3,2	2,7
	(3,0)	(3,2)	(3,0)

¹ Bidrag till BNP-tillväxten.

² Av BNP-tillväxten 2004 förklaras 0,5 procentenheter av att det är fler vardagar under 2004 än under 2003. Rensat för denna kalendereffekt beräknas tillväxten till 3,0 procent 2004. För 2005 beräknas kalendereffekten till 0 och för 2006 till -0,3 procent.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Ett högt kapacitetsutnyttjande i industrin, en god lönsamhet i svenska företag och ett lågt ränteläge har skapat goda förutsättningar för ökade investeringar. Bostadsinvesteringarna,

som utvecklades starkt under 2004, beräknas fortsätta att växa i god takt. Sammantaget väntas de totala investeringarna växa med 7,1 procent 2005 och 5,2 procent 2006.

Tabell 1.3 Nyckeltal

Förändring från föregående år i procent, om ej annat anges

	2004	2005	2006
KPI ¹	0,4	0,5	1,5
Timlön	3,3	3,5	3,5
Öppen arbetslöshet ²	5,5	5,0	4,4
Arbetsmarknadspolitiska program ²	2,4	2,7	2,7
Antal sysselsatta	-0,5	0,8	1,1
Real disponibel inkomst	1,5	3,2	1,8
Hushållens nettosparkvot, nivå ³	4,5	5,5	4,6
Bytesbalans ⁴	8,1	7,8	8,2
Tysk ränta 10-års statsobligation ¹	4,1	3,8	4,1
Svensk ränta 10-års statsobligation ¹	4,4	4,0	4,3
TCW-index ¹	126	122	121

¹ Årsgenomsnitt.² Procent av arbetskraften.³ Exklusive sparande i avtalspensioner.⁴ Procent av BNP.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Riksbanken och Finansdepartementet.

Arbetslösheten väntas minska

I likhet med tidigare konjunkturuppgångar släpar utvecklingen på arbetsmarknaden efter.

Trots en stark tillväxt under 2004 utvecklades arbetsmarknaden svagt för tredje året i rad. Antalet sysselsatta sjönk och arbetslösheten ökade.

De nya jobben väntas främst tillkomma i den privata tjänstesektorn och kommunsektorn. Sysselsättningen i tillverkningsindustrin, som har fallit sedan mitten av 1960-talet, bedöms fortsätta att sjunka något. En minskad sjukfrånvaro har en tillfälligt dämpande effekt på sysselsättningsutvecklingen.

Sammantaget beräknas sysselsättningen öka med drygt 30 000 personer 2005 och drygt 40 000 personer 2006, och den öppna arbetslösheten minska till 5,0 procent 2005 och 4,0 procent under andra halvåret av 2006.

Stabila priser

Stabila priser är en förutsättning för god tillväxt och full sysselsättning. Riksdagen har lagt fast att den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver på denna grund penningpolitiken självständigt. Riksbanken definierar prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex ska begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt. Regeringen stödjer penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Tabell 1.4 Sysselsättning, arbetslöshet, löne- och produktivitet utveckling

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antal sysselsatta ¹	3 963	3 922	3 979	4 069	4 159	4 239	4 244	4 234	4 213	4 246	4 294
Varav näringslivet ¹	2 698	2 695	2 735	2 805	2 888	2 969	2 960	2 942	–	–	–
Varav offentliga myndigheter ¹	1 263	1 223	1 240	1 260	1 264	1 262	1 278	1 288	–	–	–
Reguljärt sysselsättningsgrad ²	74,7	73,9	74,6	75,9	77,2	78,2	78,1	77,6	77,0	76,8	77,1
Öppen arbetslöshet ³	8,1	8,0	6,5	5,6	4,7	4,0	4,0	4,9	5,5	5,0	4,4
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program ³	4,7	4,5	4,1	3,3	2,6	2,5	2,6	2,1	2,4	2,7	2,7
Timlön ⁴	6,0	4,5	3,8	3,4	3,7	4,4	4,1	3,4	3,2	3,5	3,5
Produktivitet utveckling i näringslivet ⁴	1,9	5,2	2,0	2,6	3,6	0,1	4,4	4,0	3,2	3,3	2,4

Anmärkning: I AKU fördes anställda i kyrkan över från kommunala myndigheter till näringslivets tjänstesektor först 2001. Till följd av detta är antalet sysselsatta i offentlig sektor överskattat, och antalet anställda i näringslivet underskattat, med ca 22 000 personer 2000.

¹ Tusental personer.² Reguljärt sysselsatta i åldern 20 till 64 i procent av befolkningen i den åldersgruppen.³ I procent av arbetskraften.⁴ Årlig procentuell förändring.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Medlingsinstitutet och Finansdepartementet.

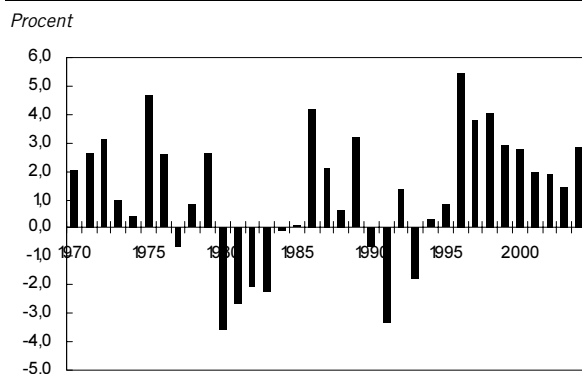
Riksbanken har förtydligat att det i huvudsak är bedömningen av utvecklingen i UND1X på upp till två års sikt som avgör utformningen av penningpolitiken. UND1X är ett inflationsmått där de direkta effekterna av förändrade räntor, skatter och subventioner har exkluderats. Förra året var den genomsnittliga förändringen i UND1X 0,8 procent. I år väntas den genomsnittliga förändringen bli 0,7 procent, för att nästa år öka till 1,3 procent. Inflationen kommer därmed att ligga under 2 procent för tredje året i rad.

En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för inflationen och möjliggör lägre arbetslöshet, högre sysselsättning och växande produktion. Arbetsmarknadens parter har under de senaste åren tagit ett betydande ansvar. Sedan mitten av 1990-talet har den nominella löneökningstakten varit ungefär hälften så hög som under 1980-talet, samtidigt som reallöneutvecklingen har varit betydligt bättre. I näringslivet har reallönerna ökat med i genomsnitt 2,8 procent per år mellan 1995 och 2004. Under samma period har reallönerna ökat med 2,6 procent i primärkommunal sektor, 3,2 procent i landstingskommunal sektor och 2,9 procent i statlig sektor. Arbetsmarknadens parter har ett gemensamt ansvar för att förändringar av relativlöner sker inom ramen för det totala löneutrymmet.

Arbetsmarknaden är fortfarande starkt könsuppdelad. Kvinnor tjänar drygt 80 procent av vad män tjänar. Om hänsyn tas till ålder, utbildningsnivå, bransch, arbetstid och yrke minskar skillnaden, men endast till 92 procent.

Därutöver arbetar många kvinnor ofrivillig deltid och kvinnor lägger mer tid än män på obetalt arbete. Den skeva fördelningen av betalt och obetalt arbete förstärker inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män.

Diagram 1.1 Reallöneutveckling 1970–2004

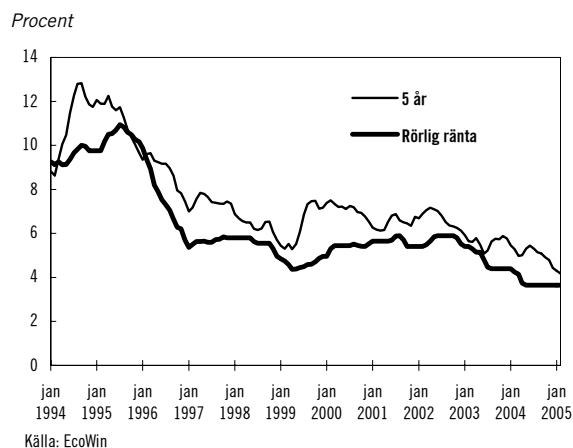

Den nominella löneökningstakten väntas under de kommande åren bli lägre än genomsnittet för de senaste åren, till följd av lägre löneavtal inom näringslivet, låg inflation och låga inflationsförväntningar.

De internationella räntorna har börjat stiga efter att ha fallit under en stor del av 2004. Den amerikanska centralbanken har sedan sommaren 2004 höjt sin styrränta till 2,75 procent. I Sverige har Riksbanken lämnat sin styrränta oförändrad på 2,0 procent sedan april 2004.

De rörliga bostadsräntorna är på historiskt låga nivåer. Räntekostnaden för ett bostadslån på 500 000 kronor med en bindningstid på 5 år har sjunkit med cirka 1 800 kronor i månaden mellan 1994 och 2004.

Diagram 1.2 Bostadsräntor 1994–2005

Aktiebörserna har utvecklats positivt under inledningen av 2005. Ett lågt ränteläge utgör en gynnsam miljö för en fortsatt positiv konjunkturutveckling.

Kronan har förstärkts sedan 2001, främst mot dollarn. Mot euron har kronan varit stabil sedan 2003. En fortsatt stark svensk konkurrenskraft och ett stort överskott i bytesbalansen bedöms bidra till en förstärkning av kronan under 2005.

1.4 Fortsatt sunda offentliga finanser

Sunda offentliga finanser är en förutsättning för en uthållig tillväxt. Genom överskott i den offentliga ekonomin i goda tider förhindras nedskärningar i sämre tider – när välfärden behövs allra mest. Sunda offentliga finanser är även en rättvisefråga mot kommande generationer.

Regeringen har två övergripande budgetpolitiska mål: överskottsmålet för de offentliga finanserna och utgiftstaket för staten.

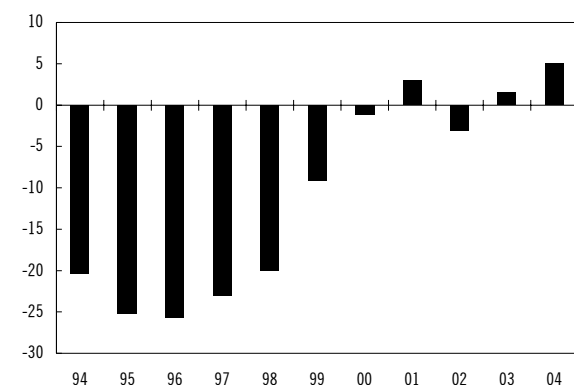
Överskott i de offentliga finanserna

För att minska sårbarheten i den offentliga ekonomin gäller sedan 2000 ett överskottsmål för de offentliga finanserna. Målet innebär att de offentliga finanserna ska visa ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel, vilket även skapar en betryggande marginal till gränsen på 3 procent av BNP i underskott i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt.

Sedan mitten av 1990-talet har den offentliga sektorns nettoskuld vänts till en nettoförmögenhet.

Diagram 1.3 Den offentliga sektorns nettoförmögenhet

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet.

Den offentliga sektorn består av staten, kommunsektorn och det allmänna pensionsystemet. Överskotten i de offentliga finanserna har hittills medfört att statsskulden har minskat som andel av BNP samtidigt som stora tillgångar har byggts upp i pensionssystemet.

Utifrån det övergripande målet om ett överskott på 2 procent av BNP över en konjunkturcykel anger regeringen i budgetpropositionen varje år ett preciserat överskottsmål för nästkommande budgetår. Detta mål bestäms med hänsyn till konjunkturläge och resursutnyttjande i den svenska ekonomin. Ett lägre överskottsmål i lågkonjunktur bidrar till att mildra konjunktursvackor och ett högre mål i högkonjunktur dämpar risken för överhettning.

Tabell 1.5 Finansiellt sparande i EU

Procent av BNP

	2004	2005
Belgien	0,1	-0,2
Danmark	2,8	2,1
Finland	2,1	1,7
Frankrike	-3,7	-3,0
Grekland	-6,1	-4,5
Irland	1,3	-0,6
Italien	-3,0	-3,6
Luxemburg	-1,1	-1,5
Nederländerna	-2,5	-2,0
Portugal	-2,9	-4,9
Spanien	-0,3	0,0
Storbritannien	-3,2	-3,0
Sverige	1,1	0,7
Tyskland	-3,7	-3,3
Österrike	-1,3	-2,0
Totalt EU-15	-2,6	-2,5
Totalt EU-25	-2,6	-2,6

Anmärkning: För Sverige uppges regeringens prognos.

Källor: Europeiska kommissionen och Finansdepartementet.

För 2004 översteg överskottet i de offentliga finanserna det för året uppsatta målet om 0,5 procent med god marginal. En bättre finansiell utveckling i kommunsektorn och lägre utgifter för bland annat statsskuldsräntor gör att överskottet för 2004 ökade till 1,1 procent av BNP.

Tillväxten förväntas vara fortsatt stark under 2005. Samtidigt är arbetslösheten fortfarande alltför hög. Regeringens bedömning är att en allt för snabb återgång till ett överskott på 2 procent av BNP skulle fördröja återhämtningen och riskera att permanenta arbetslösheten på en hög nivå. Därför föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2005 att det preciserade överskottsmålet för 2005 skulle fastställas till minst 0,5 procent. Det övergripande målet om 2 procent överskott i genomsnitt över en konjunkturcykel ligger fast.

År 1997 beslutade EU:s statistikorgan Eurostat att de offentliga pensionssystemen i EU skulle klassificeras som offentliga finanser. Nu har Eurostat ändrat sitt beslut. Från och med 2007 räknas inte premiepensionssystemet in i det offentliga sparandet. Regeringen återkommer med ett förslag till hantering av detta beslut.

Tabell 1.6 Offentliga finanser

Procent av BNP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Utgiftskvot	54,7	54,2	55,7	55,9	54,5	54,2	53,9
Inkomstkvot	59,7	56,8	55,2	55,8	55,6	54,9	54,5
Skattekvot inkl EU	53,8	51,8	50,1	50,8	50,6	49,7	49,4
Finansiellt sparande	5,0	2,6	-0,5	-0,1	1,1	0,7	0,6
Nettoskuld	1,2	-3,0	3,1	-1,5	-5,8	-6,0	-6,4
Konsoliderad bruttoskuld	52,8	54,3	52,4	52,0	51,2	49,9	48,6

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Även EU behöver ett starkt finanspolitiskt ramverk för att säkerställa sunda offentliga finanser i medlemsstaterna. Erfarenheterna från de första åren med EU:s stabilitets- och tillväxtpakt visar att det behövdes förändringar både i regelverket och dess tillämpning.

Regeringen anser att den uppgörelse om stabilitets- och tillväxtpakten som EU:s medlemsstater har enats om är acceptabel. Kraven på sunda offentliga finanser i goda tider stärks, samtidigt som tillämpningen av regelverket blir något mer flexibelt.

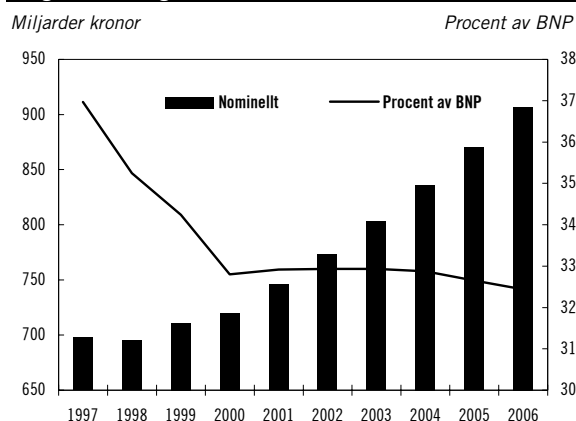
Utgiftstaken klaras

År 1997 infördes ett system med utgiftstak för statens utgifter. Utgiftstaken förhindrar att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter. Utgiftstaket har bidragit till att Sverige jämfört med många andra länder har starka offentliga finanser trots en utdragen internationell lågkonjunktur. Utgiftstaket har sedan det infördes 1997 klarats samtliga år. Marginalen för 2004 uppgick till 2,4 miljarder kronor.

I budgetpropositionen för 2005 redovisade regeringen en liten budgeteringsmarginal för 2005. För att hantera risken för ett överskridande av utgiftstaket föreslog regeringen ett antal åtgärder som syftade till att minska förbrukningen av anslagsbehållningarna i statliga myndigheter. Sammantaget beräknas detta minska statens utgifter med cirka 8,5 miljarder kronor i år.

Åtgärderna leder till ett ökat anslagssparande under 2005. För att sprida ut förbrukningen av detta kommer regeringen att pröva en rad åtgärder som begränsar utgifterna under 2006. Det kan handla om vissa utgiftsbegränsningar, att dra in anslagssparande för myndigheterna

eller att ge lägre anslagskrediter än normalt. Dessutom kommer den generella utgiftsbegränsningen på 0,6 procent på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål 2005 att permanentas 2006, genom en motsvarande anslagsminskning. Utgiftstaken ska klaras.

Diagram 1.4 Utgiftstak 1997–2006

Anmärkning: För att skapa jämförbarhet över tiden har utgiftstaket korrigerats för tekniska förändringar som föranlett justeringar av utgiftstaket.
Källa: Finansdepartementet.

Utgiftstaket har under de senaste åren uppgått till en i stort sett oförändrad andel av BNP. Hur stora offentliga utgifter som är samhälls-ekonomiskt möjliga är bland annat beroende av ekonomins potentiella produktionsförmåga. Under de senaste 10 åren har svensk ekonomi genomgått en rad institutionella och strukturella förändringar. Det finns anledning att närmare analysera hur dessa förändringar har påverkat den potentiella tillväxten. Regeringen har därför gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera den potentiella tillväxten.

Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2006 med utgiftstaken för såväl 2007 som 2008. En utgångspunkt för

regeringens överväganden om utgiftstaken är att utgifterna ska hållas på en nivå som är förenlig med överskotts målet för de offentliga finanserna och att det ska finnas marginaler för att bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik och att möta oförutsedda utgifter, till exempel vid klimat- och andra naturkatastrofer.

Regeringen återkommer till frågan om en sysselsättningsmarginal i budgetpropositionen för 2006.

1.5 Den öppna arbetslösheten ska ner till fyra procent

Arbetslöshet är ett gissel både för den enskilde och för hela samhället. Långa perioder av arbetslöshet riskerar att försvaga även det starkaste självförtroende och låta kunskaper och kompetens gå förlorade.

Att pressa tillbaka arbetslösheten och öka sysselsättningen är en överordnad uppgift för regeringen. Regeringens mål är att pressa tillbaka den öppna arbetslösheten till 4 procent och att höja den reguljära sysselsättningen till 80 procent av befolkningen i åldern 20 till 64 år. Både arbetslöshets- och sysselsättningsmålet är delmål. På sikt är målet full sysselsättning.

Det är lika viktigt att på en och samma gång bekämpa den öppna arbetslösheten som att höja sysselsättningen. Långa perioder av öppen arbetslöshet riskerar att leda till att människor marginaliseras, vilket på sikt minskar arbetsutbudet. Samtidigt skulle enbart ett arbetslöshetsmål riskera att tappa fokus från betydelsen av hög sysselsättning. Regeringens arbetslöshets- och sysselsättningsmål är därför komplementära.

Regeringens övergripande mål för budgetpolitiken, överskotts målet och utgiftstaken, skapar förutsättningar för att nå både arbetslöshets- och sysselsättningsmålet. Genom att spara i goda tider kan kostnaderna för till exempel arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadsåtgärder tillåtas att öka i sämre tider – vilket bidrar till att dämpa såväl lågkonjunktur som överhettning.

I budgetpropositionen för 2005 föreslog regeringen en rad åtgärder för att pressa tillbaka arbetslösheten och öka sysselsättningen, varav de flesta trädde i kraft vid årsskiftet 2004/05.

- *Efterfrågestimulanser.* Kompensationen till löntagarna för de egenavgifter som infördes under budgetsaneringen höjdes från 75 till 87,5 procent den 1 januari 2005. År 2006 genomförs stora satsningar på barnfamiljerna, med bland annat höjda barnbidrag, förbättrade flerbarnstillägg, en satsning på 1 miljard kronor till ekonomiskt utsatta familjer och höjda golv och tak i föräldraförsäkringen.
- *Sysselsättningsstöd till kommunerna.* Sysselsättningsstödet till kommunsektorn uppgår till 7,5 miljarder kronor 2005 och 7 miljarder kronor 2006.
- *Mer insatser för de arbetslösa.* I syfte att rusta de arbetslösa med utbildning och praktik utökas antalet platser i arbetsmarknadspolitiska program med 20 000 i förhållande till budgetpropositionen för 2004.
- *Bättre villkor för företagen.* I budgetpropositionen för 2005 aviserades en förbättrad riskkapitalförsörjning och en slopad arvs- och gåvoskatt. Dessutom satsades 1 miljard kronor för att förbättra skattereglerna för fåmansbolagen, de så kallade 3:12-reglerna.

Nya satsningar på arbete och utbildning

Regeringen bedömer att det krävs ytterligare insatser redan under innevarande år för att pressa ned den öppna arbetslösheten. Därför föreslås ett nytt sysselsättningspaket för arbete och utbildning.

- *1 miljard kronor för arbete till långtidsarbetslösa.* Arbetsgivare som anställer långtidsarbetslösa får skatterabatt genom förstärkta anställningsstöd. Subventionen motsvarar upp till 85 procent av lönekostnaden. Satsningen skapar utrymme för ytterligare 10 000 helårsplatser 2005 och 2006, vilket ger utrymme för 20 000 platser redan under andra halvåret 2005. Inom ramen för denna satsning skapas 1 500 nya gröna jobb, projektanställningar för miljöinriktat arbete. Anställningsstödet minskar statens skatteinkomster med cirka 1 miljard kronor 2005.

- *Höjt tak för lönebidrag.* Taket för lönebidrag för anställning av arbetshandikappade och anställda i skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare höjs från 13 700 kronor till 15 200 kronor i månaden från den 1 juli 2005. Regeringen återkommer med en samlad översyn av åtgärderna för arbetshandikappade i en proposition under 2005.
- *Bättre arbetsförmedling.* Ett antal åtgärder genomförs för att intensifiera och förbättra arbetsförmedlingen. Förmedlingen blir mer företagsinriktad. Regelverket förtydligas för att öka rättssäkerheten och stödja dem med störst behov. En omfördelning av 2 000 friårsplatser från 2005 till 2006 ger Arbetsmarknadsverket möjlighet till ökad kvalitet i både förmedlingsverksamheten och friårsatsningen.
- *Fler platser i kvalificerad yrkesutbildning.* Den kvalificerade yrkesutbildningen utökas temporärt med 1 000 platser med start hösten 2005. De särskilda medlen ger möjlighet för utbildning inom yrkesområden där det råder brist på kvalificerade yrkesutbildade. Val av yrkesområden och den geografiska fördelningen av platser fastställs av Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning efter samråd med Arbetsmarknadsstyrelsen.
- *Ökad utbildning i bristrycken.* Ytterligare 2 000 platser skapas i arbetsmarknadsutbildningen, med särskild inriktning mot bristrycken.
- *500 nya utbildningsplatser vid folkhögskolorna* inrättas temporärt 2005 för långtidsarbetslösa ungdomar. Folkhögskolornas särskilda pedagogik kan bidra till att dessa ungdomar kommer tillbaka till studier eller arbete.
- *Kompletterande utbildning för invandrade akademiker.* Invandrade akademiker får möjlighet till en ettårig kompletterande utbildning vid Linköpings universitet och Malmö högskola.
- *Särskild lärarutbildning.* En särskild satsning för vidareutbildning av obehöriga lärare i skolan genomförs i samarbete med kommunsektorn. Satsningen är främst inriktad mot yrkeslärare, genomförs på halvtid och startar höstterminen 2005 med 500 platser. Ytterligare 500 platser erbjuds vårterminen 2006.
- *Kommunal vuxenutbildning.* För att säkerställa antalet platser i den kommunala vuxenutbildningen behålls det riktade statliga stödet för vuxenutbildning i ytterligare tre år.
- *Öka rörligheten på arbetsmarknaden.* Regeringen ökar anslagen till Rikstrafiken med 100 miljoner kronor 2005, 2006 och 2007 för att stärka den interregionala kollektivtrafiken. Under 2005 tar regeringen ställning till utredningsförslagen om dubbel bosättning (SOU 2005:28).

Tabell 1.7 Sysselsättning och arbetslöshet 1994-2004

		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Antal sysselsatta ¹	Kvinnor	1911	1925	1905	1880	1901	1947	1 992	2 036	2 047	2 043	2 027
	Män	2016	2061	2058	2042	2079	2121	2 167	2 203	2 197	2 191	2 186
Öppen arbetslöshet ²	Kvinnor	6,7	6,9	7,5	7,5	6,0	5,2	4,3	3,6	3,6	4,4	5,1
	Män	9,1	8,5	8,5	8,5	6,9	5,9	5,0	4,3	4,4	5,3	5,9

¹ Tusental personer.² I procent av arbetskraften.

Källa: Statistiska centralbyrån.

- *Satsningar för jobb och tillväxt i de regioner som berörs mest av försvarsomställningen.* Regeringen aviserade i försvarspropositionen (prop. 2004/05:5) flera åtgärder för att möta de påfrestningar som omställningen av försvaret innebär för regionerna Östersund, Arvidsjaur, Karlstad/Kristinehamn och Gotland. På uppdrag av regeringen har en särskild utredare övervägt och föreslagit lämpliga lokaliseringar av statliga arbetstillfällen. Lokaliseringsutredningens slutrapport (N2004:15) överlämnades till regeringen i mars 2005. Regeringen kommer att genomföra betydande lokaliseringar av statlig verksamhet till de nämnda regioner som har drabbats av neddragningar av försvaret. Dessa omlokaliseringar ska ske på ett sådant sätt att verksamheten långsiktigt kan fungera med bibehållen kvalitet. Kostnaden för omlokaliseringen skiljer sig åt mellan de olika myndigheterna, liksom myndigheternas ekonomiska situation. Därför kommer varje myndighet att bedömas utifrån sina förutsättningar så att merkostnaderna för omlokaliseringen finansieras. Regeringen har avsatt 200 miljoner kronor 2005 och 300 miljoner kronor 2006 för kostnader vid omlokaliseringen samt för insatser för ökad konkurrenskraft, hållbar tillväxt och sysselsättning i de berörda regionerna.

Regeringen följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden och kommer att föreslå ännu fler åtgärder i budgetpropositionen för 2006 om det visar sig nödvändigt.

1.6 Stöd till dem som drabbats av flodvågen och stormen

Slutet av 2004 och början av 2005 påminde om naturens krafter. Flodvågen i södra Asien tog hundratusentals människors liv och försatte stora delar av världen i ett chocktillstånd. Stormen i södra Sverige fällde skog motsvarande mer än ett års avverkning i hela landet. Skog som vårdats i generationer fälldes till marken.

För att stödja flodvågens offer har regeringen tillsatt ett nationellt råd för samordning och stöd. Rådet har i uppgift att kartlägga befintliga

resurser, identifiera behov, samordna myndigheternas åtgärder och information, underlätta kontakterna mellan myndigheterna och de drabbade och anhöriga till katastrofens offer och ge förslag till eventuella författningsändringar med anledning av katastrofen. Regeringen anslår därutöver 150 miljoner kronor för att täcka direkta kostnader i samband med flodvågskatastrofen.

Med anledning av stormen i södra Sverige har en rad åtgärder vidtagits. Dieselskatten för skogsmaskiner i det berörda området slopas temporärt för att öka avverkningskapaciteten i Götaland. Stödet uppgår till 200 miljoner kronor 2005 och 2006. 500 miljoner kronor avsätts till ekonomiskt stöd för att lagra det stormfällda virket. 100 miljoner kronor satsas på ett schablonstöd för att återställa skogsbilvägar och skogsmark efter ökade transporter.

Drabbade skogsägare får därutöver ett särskilt stöd på 50 kronor per kubikmeter fast mått under bark av det virke som forslas ut ur den stormskadade skogen. Detta stöd utformas som en skattereduktion. Totalt uppgår detta stöd till 2 miljarder kronor 2005 och 2006. Dessutom får Skogsstyrelsen 15 miljoner kronor för flyginventering av stormfälld skog och kartläggning av insektsangrepp. Regeringen avser vidare att bedöma behovet av ytterligare stöd för återplantering av skog.

Regeringen har ansökt om medel ur EU:s solidaritetsfond för att täcka icke-försäkringsbara offentliga utgifter med anledning av stormen.

1.7 Satsa på välfärden

Bristande trygghet och stora orättvisor hämmar utvecklingen, skapar konflikter och rädsla för förändring. Tryggheten ska vara för alla – inte bara några. Sverige ska vara ett land i rättvisa.

Tack vare en god ekonomisk utveckling och sunda offentliga finanser har det funnits utrymme att genomföra ett antal stora reformer för att öka rättvisan och tryggheten under mandatperioden. Det handlar om förbättringar i skolan, sjukvården och omsorgen, för barnfamiljernas och de äldres ekonomi och satsningar på kultur.

Tabell 1.8 Satsningar på rättvisa och trygghet 2003–2006

Miljoner kronor

	2003	2004	2005	2006
Höjt barnbidrag				2 100
Förbättrat flerbarnstillägg				1 100
Höjd grundnivå i föräldraförsäkringen	100	200	200	200
Höjt tak i föräldrapenningen				600
Höjd ersättning för lägstånivå-dagar i föräldraförsäkringen				9
Utvidgad tillfällig föräldrapenning vid vård av svårt sjuka barn			9	9
Ökad studiehjälp till gymnasiestuderande	300	300	300	300
Barntillägg till studerande				450
Förbättrat studiestöd för äldre				100
Höjt bostadsbidrag				200
Ökat underhållsstöd				360
Allmän förskola	1 200	1 200	1 200	1 200
6 000 fler anställda i förskolan			1 000	2 000
15 000 fler anställda i skolan	1 000	2 000	3 000	3 500
Vårdgaranti i sjukvården			700	500
Satsning på psykiatri			500	200
Höjt bostadstillägg för pensionärer			200	200
Förlängd omställningspension			9	57
Satsning på rättsväsendet	450	1 600	2 100	2 840
Satsning på missbrukarvården			350	150
Fri entré på statliga museer		18	96	96
Investeringsbidrag till bostäder	600	600	600	600

Anmärkning: Beloppen i tabellerna motsvarar nivåhöjningar i jämförelse med 2002.

Källa: Finansdepartementet.

Bättre villkor för barnen och barnfamiljerna

Barnen och barnfamiljerna drabbades hårdare än andra grupper av den ekonomiska krisen under 1990-talet. Redan under den förra mandatperioden genomfördes därför omfattande satsningar på barnen och barnfamiljerna.

Ännu lever många barnfamiljer med knappa marginaler. Inför innevarande mandatperiod utlovade regeringen en rad nya satsningar som nu levereras.

År 2006 höjs barnbidraget och flerbarnstillägget med 100 kronor. Dessutom införs ett flerbarnstillägg på 100 kronor redan från andra barnet. Det innebär 300 kronor i månaden för en tvåbarnsfamilj och 500 kronor i månaden för en trebarnsfamilj.

Barn ska inte behöva växa upp i fattigdom. Nästa år genomförs flera satsningar på barn i ekonomiskt utsatta familjer. Underhållsstödet höjs med 100 kronor. Bostadsbidraget till barnfamiljer ökar, vilket innebär mellan 100 och 150 kronor i månaden för flertalet barnfamiljer som får bostadsbidrag. Dessutom införs ett nytt barntillägg i studiemedelssystemet som ger heltidsstuderande med ett barn 480 kronor extra per fyra veckorsperiod. Motsvarande belopp för två barn är 784 kronor och 944 kronor för tre barn.

Den 1 juli 2006 höjs taket i föräldrapenningen, från 7,5 till 10 basbelopp. Med en månadsinkomst på upp till 32 800 kronor ger det 80 procent i ersättning vid föräldraledighet. Samtidigt höjs ersättningen i de så kallade lägstånivådagarna, från 60 till 180 kronor per dag.

Grundnivån i föräldraförsäkringen har successivt höjts, senast den 1 januari 2004 till 180 kronor per dag. Den 1 januari 2005 utvidgades även rätten till tillfällig föräldrapenning för föräldrar med svårt sjuka barn.

Mer personal i förskolan

Förskolan är barnens första möte med skolan och det första organiserade steget i det livslånga lärandet. En hög personaltäthet är avgörande för förskolans kvalitet – och det bästa sättet att ge alla barn den uppmärksamhet och den trygghet som de behöver.

Mellan 2005 och 2007 genomförs därför en riktad satsning så att 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal kan anställas i förskolan.

Kunskap och kvalitet i skolan

Regeringen inledde under den förra mandatperioden en omfattande satsning för att förbättra grund- och gymnasieskolan.

Nu fullföljs satsningen. Mellan 2001 och 2006 anställs 15 000 fler lärare och andra specialister i grund- och gymnasieskolan. Ett program i 11 steg genomförs för en bättre gymnasieskola. Till exempel införs en gymnasieexamen, kursbetyg ersätts av ämnesbetyg och historia blir ett nytt kärnämne. Från och med 2006 införs individuella utvecklingsplaner för alla elever i grundskolan.

För att förbättra undervisningen i de skolor som verkar i utsatta områden satsar regeringen 70 respektive 155 miljoner kronor 2006 och 2007.

Regeringen genomför även ett antal åtgärder för att höja kvaliteten på de yrkesförberedande programmen i gymnasieskolan. För att öka samarbetet med arbetslivet införs ett nytt gymnasiearbete 2007, som knyts till den nya gymnasieexamen. Vid samma tidpunkt skapas även möjligheter för en ny modern lärlingsutbildning, med samma innehåll som de yrkesförberedande programmen men där utbildningen förläggs till ett företag.

Regeringen föreslår även en utökning av den särskilda lärarutbildningen för obehöriga lärare, se avsnitt 1.5.

Satsningar på sjukvården

Svensk hälso- och sjukvård håller hög kvalitet och personalen har god kompetens, men långa väntetider på vissa håll, stressad personal och larmrapporter om missförhållanden på enskilda sjukhus gör att många oroar sig över sjukvården. För att förbättra sjukvården genomförs därför en rad satsningar de närmaste åren. Alla ska kunna lita på att man får bra vård den dag man behöver det.

Den 1 november 2005 införs en nationell vårdgaranti i sjukvården. Ingen ska behöva vänta mer än 3 månader från beslut till planerad behandling. Dessutom genomförs en särskild satsning på psykiatri och omsorgen om personer med psykiska funktionshinder.

Därutöver höjs det generella sysselsättningsstödet till kommuner och landsting så att fler kan anställas i både vården och omsorgen.

Socialstyrelsen har i rapporten "Jämställd vård?" (1994) redovisat en rad åtgärder för att göra hälso- och sjukvården mer jämställd. Rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Ökad trygghet för de äldre

Även om pensionärerna som grupp har fått ökade inkomster finns det fortfarande många äldre med låga pensioner som har svårt att få ekonomin att gå ihop. Ofta är de kvinnor. Dessutom oroar sig många för tillgången till och

kvaliteten i äldreomsorgen. Denna oro och otrygghet måste tas på allvar. Alla ska ha rätt till en trygg och värdig ålderdom.

Under senare år har många reformer genomförts. Kommuner och landsting har tillförts ytterligare resurser för att skapa bättre förutsättningar inom äldreomsorgen och sjukvården. Ytterligare satsningar har gjorts på tandvården. Ett nytt äldreomsörningsstöd har införts. Tillsynen inom äldreomsorgen har förstärkts.

Arbetet med att öka tryggheten för de äldre fortsätter. Den 1 januari i år höjdes bostadstillägget till pensionärer. Samtidigt förlängdes även den tid som omställningspension får uppbäras från 10 till 12 månader. I år inleds Kompetensstegen, en flerårig nationell satsning för att stödja kvalitets- och kompetensutvecklingsarbetet inom vård av och omsorg om äldre. Utöver detta fortsätter stödet till kommuner och landsting att öka både 2005 och 2006.

Trygghet i vardagen

Även om brottsligheten i Sverige totalt sett inte ökar är behoven av insatser för att öka tryggheten fortsatt stora. Våldet mot kvinnor är utbrett. Många barn och ungdomar växer upp i riskmiljöer. Den internationellt organiserade brottsligheten ökar.

För att både förebygga och bekämpa brott ökar resurserna till rättsväsendet kraftigt. Satsningen påverkar hela rättsväsendet och leder bland annat till att 4 000 poliser kan utbildas och anställas.

Stödet till våldsutsatta kvinnor och deras barn stärks. Det handlar om ökat stöd till kvinnojourernas verksamhet, men även andra åtgärder är aktuella. I detta sammanhang ska den erfarenhet och den särskilda kunskap som finns om utsattheten hos flickor och kvinnor med utländsk bakgrund tas tillvara. Rikskvinnocentrum ombildas den 1 januari 2006 till ett nationellt kunskapscentrum. Från och med 2006 satsar regeringen 135 miljoner kronor för att öka stödet till kvinnojourer, Rikskvinnocentrum och kvinnors organisering. När det gäller kvinnors organisering ska ett nytt bidragssystem inrättas med syfte att främja kvinnors deltagande i den demokratiska processen. Därutöver har

regeringen tillsatt en utredning för att se över socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor.

En förutsättning för ökad trygghet är minskat missbruk av alkohol och narkotika. Handlingsplanerna mot alkohol och narkotika tillfördes ytterligare 200 miljoner kronor 2005. Dessutom ökar resurserna till missbrukarvården med ytterligare 150 miljoner kronor 2005, 200 miljoner kronor 2006 och 350 miljoner kronor 2007. En särskild satsning genomförs också för barn och ungdomar i riskmiljöer.

En nationell handlingsplan mot handel med kvinnor och barn för sexuella ändamål presenteras under 2005.

Fler bostäder

I tillväxtregionerna är bostadsbristen stor. Särskilt stor är bristen på lägenheter med rimliga hyror. Regeringen har därför satsat på att stimulera bostadsbyggandet i landet. Nu tar bostadsbyggandet fart. Målet om minst 30 000 nya bostäder per år är inom räckhåll.

Till och med 2006 får de som bygger mindre och medelstora hyresrätter och studentbostäder med rimliga kostnader en investeringsstimulans som motsvarar en sänkning av byggmomsen från 25 till 6 procent. Dessutom fortsätter den statliga satsningen på investeringsbidrag till hyresrätter i områden med bostadsbrist fram till 2006.

För att tillmötesgå behoven av bostäder är det angeläget att byggandet av bostäder fortsätter att öka. Det gäller särskilt hyresrätter. Dessutom är ombyggnadsbehovet stort, inte minst i miljonprogramsområdena, för upprustning och tillgänglighetsanpassning. Regeringen arbetar med att ta fram ett långsiktigt hållbart bostadsfinansieringssystem.

Bostäder måste förmedlas på jämlika och rättvisa villkor. Inom Regeringskansliet har ett arbete inletts för att förtydliga kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen. Varje kommun bör ha någon form av organisation för att hjälpa dem som söker bostad.

Bygg- och fastighetssektorn ansvarar för en stor del av våra gemensamma resurser. Bostäder, byggnader och anläggningar har en lång livslängd och kräver energi för drift samt resurser för underhåll och reparation. Samtidigt svarar byggsektorn för en stor del av allt avfall.

Människan och miljön ska stå i centrum för planering, byggande och förvaltning av bostäder.

Regeringens bedömning av kommunsektorns ekonomi

En sund ekonomi i den kommunala sektorn är avgörande för välfärdens centrala områden: vården, skolan och omsorgen.

Kommunsektorns samlade resultat förbättrades mellan 2003 och 2004 från ett underskott på 0,8 miljarder kronor till ett överskott på preliminärt 2,2 miljarder kronor 2004. Hotande underskott i kommunsektorn som helhet kunde vändas till överskott, även om enskilda kommuner fortfarande uppvisar underskott.

Under 2005 och 2006 väntas den ekonomiska utvecklingen i kommunsektorn vara fortsatt god till följd av en positiv inkomstutveckling och stora statliga tillskott. Under 2005 beräknas generella statsbidrag, sysselsättningsstöd och riktade statliga bidrag till kommunerna öka med cirka 12 miljarder kronor jämfört med 2004, vilket väntas bidra till ett överskott om 6 miljarder kronor. Även 2006 ser utvecklingen stabil ut.

Tabell 1.9 Tillskott till kommunsektorn jämfört med 2004

Miljoner kronor	2005	2006
Sysselsättningsstöd	6 000	5 500
Generella bidrag varav vårdgaranti	2 000 700	4 575 500
Personalförstärkning förskola	1 000	2 000
Personalförstärkning skola	1 000	1 500
Miljöinvesteringar i offentliga lokaler	1 000	500
Bredband	480	-50
Utbildning av personal i äldreomsorgen och sjukvården (Kompetensstegen)	450	300
Stöd till missbruk och psykiatri	850	350
Totalt	12 780	14 675

Anmärkning: Beloppen i tabellerna motsvarar nivåhöjningar i jämförelse med 2004. Den överföring med 3,4 miljarder kronor som sker från det generella sysselsättningsstödet till det generella statsbidraget 2005 har exkluderats i tabellen. Beloppen för sysselsättningsstödet, miljöinvesteringar i offentliga lokaler, bredband och Kompetensstegen är periodiserade. Därutöver är beloppen som avser miljöinvesteringar och bredband prognoser.

Källa: Finansdepartementet.

För 2007 och 2008 bedömer regeringen att utvecklingen i kommunsektorn inte är lika gynnsam. Kommunsektorns överskott beräknas minska både 2007 och 2008. För att ge

kommunsektorn stabila förutsättningar är det viktigt att dess ekonomi tryggas över en längre tid.

Särskilt viktigt är det med tanke på att kommunsektorn står inför stora utmaningar i framtiden. Till följd av den demografiska utvecklingen kommer efterfrågan på välfärds-tjänster att öka, framför allt inom vården och omsorgen. Samtidigt måste kommunsektorn rekrytera en ny generation anställda med tanke på stora förestående pensionsavgångar. Att lyckas behålla och nyrekrytera personal till vården och omsorgen är en nyckelfråga för det svenska välfärdssamhället.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har i sin överenskommelse för samverkan, det så kallade 121-punktsprogrammet som ingicks den 4 oktober 2002, uttryckt detta på följande sätt:

”Lönenivån är alltför låg på flera håll i den offentliga sektorn. Lönenivån i kvinnodominerade yrken behöver höjas. De samverkande partierna finner det angeläget att det skapas ekonomiskt utrymme för att minska löneskillnaderna. För att klara detta och för att anställa fler kommer kommuner och landsting att ges ökade resurser för de kommande åren. Det är viktigt att arbetsmarknadens parter använder utrymmet för att höja lönerna i kvinnodominerade yrken. Arbetsgivare i kommuner och landsting har ett särskilt ansvar för att höja lönerna i kvinnodominerade yrken. Detta måste ske inom ramen för en sund lönebildning.”

Regeringens bedömning är att kommunsektorn behöver tillföras ytterligare resurser för de närmaste åren och avser att återkomma till detta i budgetpropositionen för 2006. Överläggningar kommer att ske med Sveriges kommuner och landsting för att i god tid inför nästkommande avtalsförhandlingar klargöra förutsättningarna för att bland annat minska lönegapet mellan kvinnor och män.

Regeringen kommer i budgetpropositionen för 2006 att göra en samlad analys av dessa frågor och i det sammanhanget återkomma med förslag.

1.8 Framtidsstrategi 1: Fler i arbete

För att finansiera framtidens välfärd är det viktigt att fler får arbete och att antalet arbetade timmar ökar. Med arbete och egen försörjning ökar den enskildes trygghet och frihet. Samhällets vinst av ökad sysselsättning är också hög. Skulle sysselsättningsgraden öka till 80 procent – och huvuddelen av ökningen skulle ske i näringslivet – skulle den offentliga sektorns ekonomi förbättras med cirka 50 miljarder kronor. Att få fler i arbete, både kvinnor och män, är också det bästa sättet att möta den demografiska utmaningen.

Arbetslinjen är en överordnad princip i regeringens ekonomiska politik.

Regeringens mål är att höja den reguljära sysselsättningen till 80 procent av befolkningen i åldern 20 till 64 år. Regeringens ambition ligger väl i linje med EU:s sysselsättningsstrategi, och Sverige har redan uppnått målet om en sysselsättningsgrad på 70 procent som EU har lagt fast till 2010.

För att fler ska kunna komma i arbete tillsätts en särskild expertgrupp med uppdraget att göra analyser och ta fram förslag om hur utbudet av arbetskraft kan öka. Det gäller särskilt bland ungdomar, svenskar med utländsk bakgrund och äldre.

Underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden

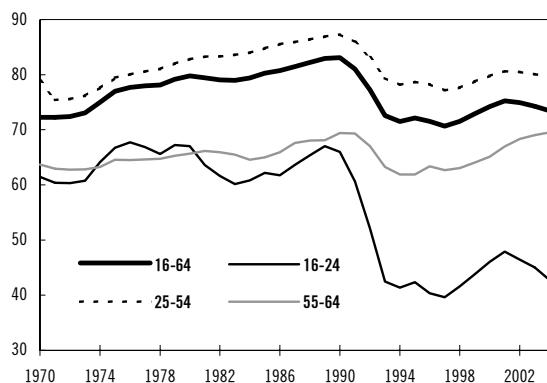
Regeringens långsiktiga mål är att 50 procent av en årskull ska ha börjat studera vid högskolan vid 25 års ålder. Samtidigt är de ökade satsningarna på utbildning en viktig anledning till att utbudet av arbetskraft har sjunkit. Ungdomar är den åldersgrupp som står för den största minskningen av sysselsättningen sedan början av 1990-talet.

Regeringen vill uppmuntra unga att etablera sig tidigare på arbetsmarknaden, utan att sänka ambitionerna på utbildningsområdet. Den sociala snedrekryteringen till högre studier ska fortsätta minska.

I vårens högskolepolitiska proposition lämnar regeringen förslag till bland annat nya antagningsregler för högskolan.

Diagram 1.5 Sysselsättning i olika åldersgrupper

Andel av befolkningen, i procent

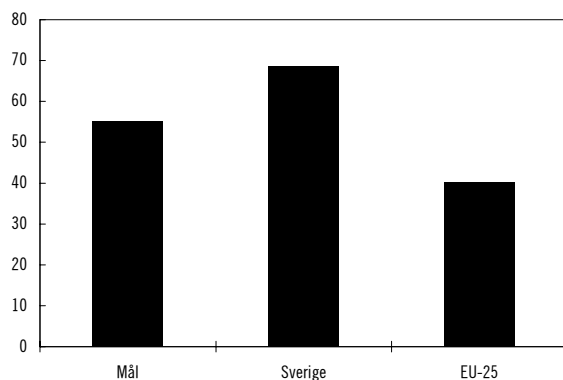
Källa: Statistiska centralbyrån.

Ta tillvara äldres erfarenheter

Sysselsättningsgraden bland äldre har ökat sedan slutet av 1990-talet. Sverige uppfyller väl de mål som har satts upp inom ramen för EU:s tillväxtstrategi, Lissabonstrategin.

Diagram 1.6 Sysselsättningen bland äldre, 60–64 år

Procent av befolkningen

Källa: Finansdepartementet

För att göra det möjligt för fler äldre att vara kvar längre i arbetslivet har regeringen bland annat tillsatt en utredning som ser över skattereglerna för tjänstepensioner och privata pensionsförsäkringar. I budgetpropositionen för 2006 kommer behovet av ytterligare åtgärder att analyseras.

Gör Sverige jämställt

Förvärvsfrekvensen bland kvinnor är hög i Sverige i jämförelse med andra industriländer. Trots det är arbetsmarknaden långt ifrån jämställd. Kvinnor har sämre arbetsvillkor, tjänar

mindre än män, blir oftare sjukskrivna och når sällan ledande befattningar. För att höja den kvinnliga förvärvsfrekvensen ytterligare måste jämställdheten öka, både i familjelivet, på arbetsmarknaden och i samhället i stort.

Lönediskrimineringen av kvinnor är olaglig och ska bekämpas. Regeringen presenterar en nationell handlingsplan mot könsdiskriminerande löneskillnader under 2005. Utgångspunkten är att arbetsmarknadens parter har ansvar för lönebildningen. Ansatsen kommer att vara bred och omfatta de områden som direkt eller indirekt påverkar individens lön. Förutom jämställdhetslagen handlar det exempelvis om anställningsformer, inflytande, kompetensutveckling och fördelningen av obetalt och betalt arbete, till exempel fördelningen av ledighet inom föräldraförsäkringen.

Arbetet med handlingsplanen sker i dialog med arbetsmarknadens parter, Jämställdhetsombudsmannen, Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet – de aktörer som har verktyg och kunskap för att motverka och ta bort könsdiskriminerande löneskillnader. Den långsiktiga ambitionen är att all könsdiskriminering på arbetsmarknaden ska upphöra.

Många kvinnor arbetar deltid, ofta ofrivilligt. Antalet deltidsarbetslösa kvinnor är fler än antalet heltidsarbetslösa kvinnor. Detta trots att deltidsarbetslösheten har fallit kraftigt sedan 1997. Att bekämpa ofrivillig deltid är en viktig del i arbetet med att öka antalet arbetade timmar. Regeringen har tillsatt en utredning för att stärka rätten till heltid.

För att bland annat förbättra möjligheterna att kombinera arbets- och familjeliv har regeringen tillsatt en utredning som ser över vilka incitament som kan vara verkningsfulla för att skillnaderna i uttag i föräldrapenning mellan barnets föräldrar ska minska.

Föräldraledighet ska därutöver inte kunna utnyttjas som uppsägningstid. Det arbetsrättsliga skyddet för gravida och föräldralediga ska stärkas.

Regeringen har även tillsatt en utredning (dir. 2004:18) med uppdrag att göra en översyn av jämställdhetspolitikens mål, inriktning, organisation och effektivitet.

Sverige ska bli ett föregångsland på integrationsområdet

Sverige är i dag ett av de länder i Europa som har störst andel invånare med utländsk bakgrund. Här finns mer kunskap i främmande språk och andra kulturer än i många andra länder – vilket är en stor tillgång i dagens globala ekonomi.

Men denna tillgång tas inte tillräckligt tillvara, vilket bland annat beror på strukturella hinder mot invandrade kvinnors och mäns tillträde till den reguljära arbetsmarknaden. Många svenskar som är födda utomlands upplever utanförskap.

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden bland utrikes födda är 60 procent, 57 procent bland invandrade kvinnor och 62 procent bland invandrade män – även om skillnaderna mellan olika grupper av invandrare är stora. Skulle sysselsättningsgraden bland utrikes födda vara lika hög som bland andra svenskar skulle cirka 115 000 fler arbeta.

För att förbättra integrationen på arbetsmarknaden har regeringen genomfört ett flertal åtgärder. En ny diskrimineringslagstiftning har tagits fram och en satsning på antidiskrimineringsbyråer har genomförts. Satsningar har gjorts på kompletteringsutbildning, validering av utländsk yrkeskompetens och prova-på-platser. En utredning överväger för närvarande vilka arbetsgivare som ska omfattas av mångfaldsplaner. Arbetsförmedlingens resurser har förstärkts för att främja ökad integration. En avsiktsförklaring har träffats mellan regeringen och företrädare för de centrala organisationerna på arbetsmarknaden.

Det som hittills har gjorts är dock inte tillräckligt. Därför höjer regeringen nu ambitionsnivån. Sysselsättningen bland utrikes födda ska öka och närma sig den för hela befolkningen.

1. *Bättre introduktion.* Ytterligare insatser behövs för att ge nyanlända invandrare snabbt tillträde till arbetsmarknaden. Kvaliteten i svenskundervisningen ska höjas och bättre anpassas efter varje individs behov och förutsättningar. Den ska starta omedelbart och kunna ske parallellt med arbete, arbetspraktik, validering av reell kompetens och kompletterande utbildning. Regeringen avser att lägga en proposition om nyanländas etablering senast våren 2006.

2. *Ökad integration på arbetsmarknaden.* Även invandrare som har vistats en längre tid i Sverige förvärvsarbetar i lägre utsträckning än andra svenskar. Regeringen avser därför att göra särskilda satsningar för dem som har stått utanför arbetsmarknaden en längre tid. Ett exempel är utökningen av anställningsstödet som regeringen nu föreslår (se avsnitt 1.5).
3. *Bekämpa diskriminering.* Det finns skillnader på arbetsmarknaden mellan de kvinnor och män som är födda i Sverige och dem som är invandrare som inte kan förklaras av till exempel utbildningsnivå, yrkeserfarenhet eller ålder. Diskrimineringen måste bekämpas. Staten ska vara en förebild som arbetsgivare. Regeringen satsar på utbildning och information till de personer i staten som arbetar med rekrytering. Regeringen tillsätter även en utredning som ska se över förutsättningarna för anonymiserade ansökningshandlingar. För att bekämpa diskrimineringen av bostadssökande kommer regeringen att ta initiativ till överläggningar med Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag om en etisk uppförandekod för de kommunala bostadsbolagen. Dessutom ska villkoren för serveringstillstånd ses över, bland annat med avseende på antidiskriminering. Kulturen är också ett sätt att bekämpa diskriminering. Mångkulturåret 2006 kan skapa bättre förutsättningar för ökad integration.

I budgetpropositionen för 2006 återkommer regeringen med förslag som gäller ifrån 2006. I vårpropositionen 2006 presenteras en samlad strategi för det fortsatta arbetet. Den resurs som svenskar med utländsk bakgrund utgör måste tas tillvara. Sverige ska bli ett föregångsland på integrationsområdet.

Öka tillgängligheten för funktionshindrade och ge arbetshandikappade bättre möjligheter att arbeta

Alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är viktiga för samhället. Att förbättra tillgängligheten, skapa bättre möjligheter för arbetshandikappade att arbeta och att bekämpa diskriminering av personer med

funktionshinder, oavsett kön, är ytterligare sätt att långsiktigt säkra ett högre arbetskraftsutbud.

Regeringen har lagt fast en nationell plan för handikappolitiken som nu genomförs. De kommande åren vidtas ytterligare åtgärder. Arbetet med att göra kollektivtrafiken tillgänglig intensifieras och kraven på tillgänglighet på allmänna platser och i offentliga lokaler följs upp. Därutöver höjs bilstödet till funktionshindrade med 65 miljoner kronor 2005 för att förkorta väntetiderna för bidrag.

Taket för lönebidrag för anställning av arbetshandikappade och anställda i skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare har inte höjts på många år. För att ge arbetshandikappade möjligheter till fler arbeten höjs taket i lönebidraget från 13 700 kronor till 15 200 kronor i månaden från den 1 juli 2005. Det bedöms särskilt gynna kvinnor med arbetshandikapp, som är överrepresenterade bland personer med lönebidrag som är anställda hos betalningssvaga arbetsgivare. Regeringen återkommer med en samlad översyn av åtgärderna för arbetshandikappade i en arbetsmarknadspolitisk proposition under 2005.

Minska ohälsan

Regeringens mål är att frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivningar ska halveras 2008 i förhållande till 2002, samtidigt som antalet nybeviljade sjuk- och aktivitetsersättningar ska minska.

Efter flera år med kraftigt ökade sjuktal vände utvecklingen under 2003. Sedan dess minskar antalet sjukskrivna, även om det sker från en hög nivå. Regeringen bedömer att målet att halvera sjukskrivningarna till 2008 är inom räckhåll. Kvinnor är sjukskrivna i betydligt högre utsträckning än män, och svarar för drygt 60 procent av alla sjukskrivningar.

Regeringen har under flera års tid vidtagit ett stort antal åtgärder mot ohälsan. Då orsakerna till sjukfrånvaron är många och komplexa har arbetet bedrivits brett.

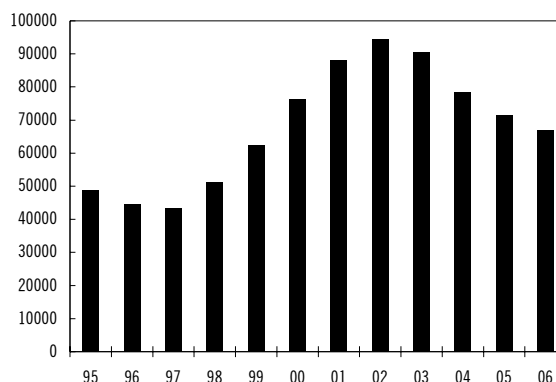
I budgetpropositionen för 2002 presenterade regeringen ett 11-punktsprogram för ökad hälsa. Detta program är nu till stora delar genomfört:

- Sjukskrivningsprocessen har förbättrats.
- Administrationen har tillförts ytterligare medel för ohälsarbetet.

- Försäkringskassan, länsarbetsnämnder, landsting och kommuner har fått möjlighet till finansiell samverkan inom rehabiliteringsområdet för att använda resurserna mer effektivt.
- En ny sammanhållen statlig myndighet för socialförsäkringsadministrationen etablerades den 1 januari 2005.
- Arbetsgivarna har fått ökade ekonomiska drivkrafter för att minska sjukfrånvaron. Från och med den 1 januari 2005 svarar arbetsgivarna för 15 procent av kostnaderna för anställda som är sjukskrivna på heltid. Samtidigt har arbetsgivaravgifterna sänkts och ett särskilt högkostnadsskydd införts.
- 12 000 friärsplatser skapades 2005, vilket ger möjlighet till återhämtning för yrkesarbetande.
- Försök med arbetstidsförkortning har inletts.

Diagram 1.7 Antalet sjukpenningdagar 1995-2006

Tusentals dagar

Källa: Finansdepartementet.

Allt för många människor har sjuk- och aktivitetsersättning. Totalt uppbär 540 000 personer sjuk- och aktivitetsersättning. Av dem är 319 000 kvinnor och 221 000 män.

Många som har sjuk- eller aktivitetsersättning vill återgå i arbete. För samhället är varje återgång i arbete mycket värdefull. Regeringen har ändrat regelverket så att en förnyad prövning av arbetsförmågan sker minst vart tredje år för alla som beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning. Försäkringskassan kommer vidare att få i uppdrag att fokusera på att minska kvinnors ohälsa. Regeringen avser att följa utvecklingen noga och vidta ytterligare åtgärder om det visar sig nödvändigt. Alla behövs.

1.9 Framtidsstrategi 2: Stärk svensk konkurrenskraft

Världshandeln fortsätter att öka dramatiskt. Sedan 1970 har den totala handeln med varor och tjänster i relation till världens samlade BNP mer än fördubblats – från 12 till 27 procent. Samtidigt har företagen blivit mer globala. De utländska direktinvesteringarna har stigit kraftigt.

Globaliseringen skapar nya möjligheter, men även nya problem. Konkurrensen ökar inom nästan alla branscher och mellan länder och regioner. Företag och anställda tvingas ständigt anpassa sig till nya förutsättningar. Kapital flyttar sig snabbt över gränserna, och skapar möjligheter för internationell skattekonkurrens och social dumping. Och förändringarna fortsätter i snabb takt.

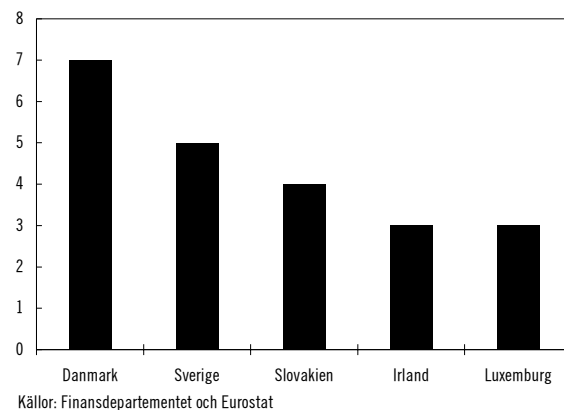
Sverige ska möta den ökade globala konkurrensen med tre grundläggande perspektiv: full sysselsättning, social sammanhållning och ekologisk omställning.

När omvärlden ständigt förändras behöver Sverige på en och samma gång bättre välfärd och trygghet och satsningar som stärker den svenska konkurrenskraften. Välfärdssystemen skapar bryggor från det gamla till det nya. Bryggorna i form av arbetslöshetsersättning, arbetsmarknadsutbildning, komvux, högskola eller påbyggnadskurser hjälper inte bara den som blir av med ett jobb att hitta ett nytt, utan också hela Sverige att ställa om från gamla till nya och växande branscher. Trygga människor vågar ställa om, möta förändringar och utvecklas. Ett Sverige i trygghet är ett dynamiskt, kreativt och förändringsbenäget samhälle.

Cirka hälften av Sveriges handel sker med EU-området. Utvecklingen i EU påverkar därför direkt Sveriges utveckling. År 2000 beslutade EU:s stats- och regeringschefer om en strategi som skulle göra EU till världens mest konkurrenskraftiga region 2010, Lissabonstrategin. Strategin omfattar konkreta åtgärder på en rad områden; ekonomiska reformer, forskning och utveckling, sysselsättning, social sammanhållning och miljö. EU-kommissionen bedömer att om EU:s tillväxtstrategi genomförs fullt ut kommer 6 miljoner nya jobb att skapas.

Sverige har hittills lyckats uppfylla de flesta av strategins målsättningar. Utvärderingar visar att Sverige är ett av de länder som har lyckats bäst med att klara målen i Lissabonstrategin.

Diagram 1.8 Anta1–3 platser i utvärderingen av Lissabonstrategin 2005

Men Sverige måste fortsätta att hålla sig i framkant. Därför har en innovationsstrategi, *Innovativa Sverige* – en strategi för tillväxt genom förnyelse, utarbetats och presenterats i juni 2004. Den syftar till att stärka den svenska konkurrenskraften ytterligare, bland annat genom att satsa på kunskap, kompetens och kreativitet och fler och växande företag i alla delar av landet.

Konkurrera med kunskap, kompetens och kreativitet

Sverige ska konkurrera med kunskap, kompetens och kreativitet - inte med låga löner. Under slutet av 1990-talet kompletterade mer än 800 000 människor sin utbildning genom Kunskapslyftet och högskolan byggdes ut med nästan 100 000 platser.

Regeringen vill fortsätta att investera i kunskap.

- *Förskolan lägger grunden.* Mellan 2005 och 2007 genomförs en riktad satsning så att 6 000 fler barnskötare och förskollärare kan anställas i förskolan.
- *Kvaliteten i skolan förbättras.* Mellan 2001 och 2006 anställs 15 000 fler lärare och andra specialister i grund- och gymnasieskolan. Ett program i 11 steg genomförs för en bättre gymnasieskola.
- *Satsning på skolor i utsatta områden.* För att förbättra undervisningen i de skolor som verkar i utsatta områden satsas 70 respektive 155 miljoner kronor 2006 och 2007.
- *Universitet och högskolor internationaliseras.* Regeringen lägger under våren 2005 fram ett

- förslag till ny examensordning, som del av Bolognaprocessen.
- *Äldre får bättre möjligheter att studera.* Den 1 juli 2006 förbättras möjligheterna till studiefinansiering för studerande över 40 år. Den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel höjs från 50 till 54 år.
 - *Fler högskoleplatser.* För att kunna behålla antalet högskoleplatser krävs rimliga ekonomiska förutsättningar för de lärosäten som under flera år har haft en stor tillströmning av studenter. Regeringen avser därför att i budgetpropositionen för 2006 tillföra nya högskoleplatser för att säkerställa kvaliteten och garantera en fortsatt hög nivå av antalet studerande vid högskolan. Behov av utbildning inom bristyrken beaktas särskilt.
 - *Stor satsning på forskning.* Tre områden som är viktiga för Sveriges framtida tillväxt och utveckling prioriteras i en stor forsknings-satsning: medicinsk forskning, teknisk forskning och forskning till stöd för hållbar utveckling. Resurserna till forskningen ökar med drygt 2,3 miljarder kronor mellan 2005 och 2008.
 - *Satsningarna på energiforskning fortsätter.* För att nuvarande program inom energiforskningen, där forskning inom förnybara energikällor som solenergi, bioenergi och vindkraft ingår, ska kunna fullföljas har möjligheter öppnats för ytterligare åtaganden ska kunna ingås redan i år.
 - *Rättvis rörlighet.* Regeringen välkomnar ett ökat utbyte av tjänster på EU:s inre marknad, men anser att samma regler ska gälla alla som arbetar i Sverige – oavsett varifrån man kommer. Därför ställer sig regeringen positiv till en omarbetning av EU:s tjänstedirektiv.
 - *Starka konsumenter.* Regeringen tar fram en ny handlingsplan under 2005 för att stärka konsumenternas ställning. Den växande tjänstesektorn och den nya teknikens hot och möjligheter står i fokus.
 - *Kultur och kreativitet.* Ett dynamiskt kulturliv är viktigt för hela samhället. Regeringen har aviserat att kultursektorn ska tillföras resurser för att täcka merparten av de statligt stödda teater-, dans-, och musikinstitutionernas ökade pensions-

premiekostnader. Detta görs i budgetpropositionen för 2006. I avvaktan på detta kommer pensionspremierna att vara tillfälligt låsta på den nuvarande nivån.

Fler och växande företag

Nya arbetstillfällen kan inte beordras fram. Bakom varje arbetstillfälle döljer sig människor som vågar ta risker, starta nya projekt och utveckla gamla – och som vågar anställa. Goda förutsättningar för näringslivet underlättar processen. Grunden för ett gott näringsklimat är sunda offentliga finanser, låg inflation och en stabil efterfrågan.

- *Det ska bli lättare att starta och driva företag.* Regeringen har presenterat en handlingsplan med 291 förenklingar för företagare och företag. Det handlar om regelförenklingar, minskade krav på uppgiftslämnande, ökade möjligheter att lämna uppgifter elektroniskt och bättre myndighetsservice.
- *Sänkt skatt för småföretag.* Skattereglerna för fåmansbolag, de så kallade 3:12-reglerna, reformeras. De nya skattereglerna träder i kraft den 1 januari 2006.
- *Tillgången till riskkapital förbättras.* För de företag som befinner sig i skärningspunkten mellan idé och färdig produkt satsas cirka 2 miljarder kronor under en tioårsperiod på såddfinansiering. Ett nytt innovationsbolag – Innovationsbron AB – har bildats. Industrifonden initierar en särskild fond för tidigt ägarkapital. Ett antal regionala riskkapitalinsatser genomförs. Regeringen har genom ALMI skapat ett särskilt innovationsstöd.
- *Exportfrämjandet har förstärkts.* Mindre företag ska kunna stöttas mer aktivt i exportprocessen. Särskilda satsningar görs på snabbväxande marknader och strategiska branscher.
- *Generationskiftet underlättas.* För att underlätta generationskiftet i företag avskaffades arvs- och gåvoskatten med verkan från och med den 17 december 2004. Dessutom har ett nationellt program inletts för att underlätta kommande generationskiftet.

- *Uppmuntra entreprenörskap.* För att öka intresset för entreprenörskap har en nationell satsning inletts. Satsningen riktar sig främst till elever och studenter i grund- och gymnasieskolan samt högskolan.
- *Design för tillväxt.* Design är en konkurrensfaktor. Regeringen har utlyst ett nationellt designår 2005 för att fördjupa kunskapen om form och design ur ett samhälls- och tillväxtperspektiv.
- *Satsning på strategiska branscher.* Basindustrin kommer även i framtiden att bidra stort till Sveriges välstånd och välfärd. Regeringen har tillsammans med företrädare för bas- och verkstadsindustri och dess fackliga organisationer påbörjat ett arbete för att gemensamt utarbeta program för att utveckla Sveriges ledande positioner inom trä/skogsindustri, metallurgi och fordonsindustri. Sedan tidigare har regeringen genomfört ett samarbete med flyg- och rymdindustrin, och resultatet från detta samarbete genomförs nu. Några av Sveriges största företag verkar i branscher där investeringar i forskning och utveckling är helt avgörande för internationell framgång. Regeringen genomlyser, i samarbete med näringslivet och de berörda fackliga organisationerna, förutsättningarna för IT/telekom, bioteknik och läkemedel i Sverige.
- *Kunskapsöverföring mellan högskolorna och näringslivet.* För att stärka näringslivets konkurrenskraft vill regeringen öka utbytet av idéer, kunskap och teknik mellan forskare och företagare. Därför utses en särskild förhandlare som får i uppdrag att föreslå en ny holdingbolagsstruktur vid landets lärosäten.
- *Samarbete med industrin.* Hösten 2004 redovisade Industrikommittén ett program för att utveckla samarbetet mellan industrin och den offentliga sektorn. Regeringen avser att arbeta vidare med de värdefulla förslag som Industrikommittén har redovisat i syfte att stärka den svenska industrins konkurrenskraft.
- *Industriforskningsinstitutet omorganiseras.* Under 2005 planeras omstruktureringen av industriforskningsinstitutet att slutföras. Det möjliggör en ökning av deras internationella konkurrenskraft.
- *Industriella utvecklingscentra (IUC).* I dag finns det industriella utvecklingscentra i 19 regioner i Sverige, och ytterligare bolag är under bildande. IUC-bolagen ägs och leds av regionala aktörer och är värdefulla för många mindre företag. Regeringen ser positivt på IUC:s verksamhet och överväger olika möjligheter att stödja och utveckla dem.
- *Regionala tillväxtprogram.* De regionala obalanserna ökar. Därför pågår ett arbete med att utveckla regionala tillväxtprogram. Detta sker i samverkan mellan det lokala näringslivet och offentlig sektor.
- *Välfungerande infrastruktur.* Mellan 2004 och 2015 genomförs den största satsningen på infrastruktur i modern tid i Sverige. Vägar och järnvägar rustas upp och trafiksäkras. Nya efterlängtnade vägar och järnvägar byggs.
- *Aktiv offentlig upphandling.* Den offentliga konsumtionen svarar för en betydande del av all konsumtion i Sverige, och en stor del av all offentlig konsumtion upphandlas. Den offentliga upphandlingen har betydelse för utvecklingen av nya produkter och innovationer, inte minst när det gäller miljöomställningen av Sverige. Samspelet mellan offentlig och privat sektor har haft stor betydelse för Sveriges utveckling till en modern välfärdsstat. Det är viktigt att främja att denna möjlighet utnyttjas även i framtiden.
- *Statliga bolag som bidrar till innovationer.* Den statliga bolagssektorn svarar för en inte obetydlig del av svensk ekonomi. Bolagens beslut om allt från investeringar till produktutveckling påverkar utvecklingen av Sverige. Flertalet av de statliga bolagen verkar på affärsmässiga grunder och måste följdriktigt ta hänsyn till de villkor som följer av detta. Men det hindrar inte att även dessa statliga bolag driver på utvecklingen och omställningen av Sverige. Regeringen är övertygad om att de statliga bolagen i ökad omfattning kan bidra till innovationer och omställningen av Sverige.
- *Koldioxidskatt för företag som handlar med utsläppsrätter.* Inom EU infördes den 1 januari 2005 ett system för handel med utsläppsrätter. Regeringen avser i en proposition under våren 2005 att återkomma till koldioxidskattens framtid för de företag som handlar med utsläppsrätter.

1.10 Framtidsstrategi 3: Gör Sverige och världen mer rättvis

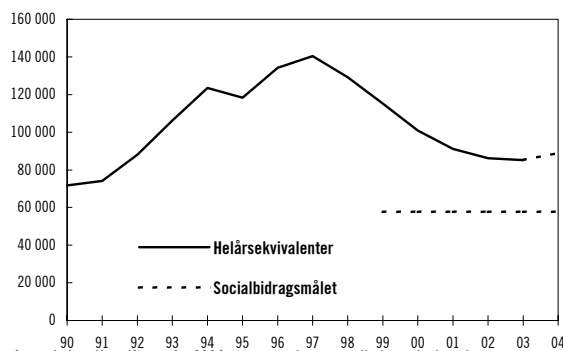
Ett rättvisare Sverige

Sverige tillhör den grupp av länder som har lägst andel hushåll med en svag ekonomi. Sedan 1997 har antalet personer i behov av socialbidrag minskat betydligt, från cirka 140 000 till cirka 85 000, mätt i helårsekvivalenter. Ändå är de ekonomiska klyftorna allt för stora. Den stora skiljelinjen går mellan dem som har och dem som saknar arbete.

Den ekonomiska politiken ska bidra till ökad sysselsättning och tillväxt i hela landet, men också till ökad rättvisa. Som komplement till arbetslöshets- och sysselsättningsmålet har regeringen därför fastställt rättvisemålet att behovet av socialbidrag ska halveras mellan 1999 och 2004.

Diagram 1.9 Behovet av socialbidrag 1990-2004

Mätt i helårsekvivalenter

Anmärkning: Uppgifterna för 2004 utgör regeringens preliminära bedömning.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Mellan 1999 och 2003 minskade behovet av ekonomiskt bistånd med 26 procent. Under 2002 och 2003 avtog minskningstakten. Dessvärre försämrades utvecklingen ytterligare under 2004. Den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden till följd av den internationella lågkonjunkturen är den främsta orsaken till att rättvisemålet inte nås inom utsatt tid. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2006 med en närmare avstämning.

Rättvisemålet ligger fast. De enskilt viktigaste åtgärderna för att nå målet är att bekämpa arbetslösheten och öka sysselsättningen för både kvinnor och män. Regeringen föreslår ytterligare insatser för att få fler i arbete (se avsnitt 1.5 och avsnitt 1.8).

Dessutom genomförs en rad generella satsningar för att förbättra barnfamiljernas ekonomi, som är särskilt viktiga för familjer med låga inkomster. År 2006 förstärks barnbidraget med 100 kronor, flerbarnstillägget höjs och ges redan från andra barnet, underhållsstödet förbättras, ett särskilt barntillägg för studerande införs och bostadsbidraget till barnfamiljer ökar.

Därutöver har regeringen tillsatt en utredning (dir. 2005:10) för att se över socialbidraget. Utredningen ska lämna förslag som stärker de ekonomiska drivkrafterna för arbete och förtydligar och förbättrar ansvarsfördelningen mellan stat och kommun. Det handlar om att underlätta för människor att gå från bidrag till arbete och att stärka samhällets insatser för de mest utsatta grupperna.

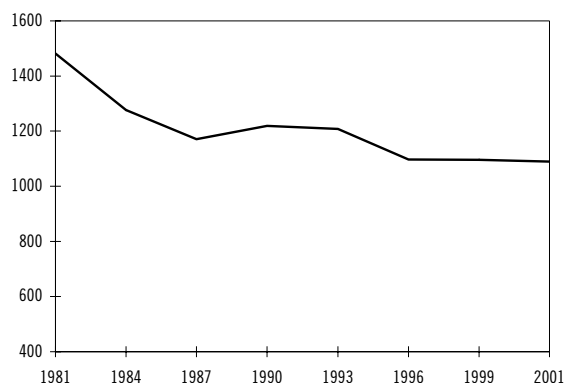
För att öka rättvisan i Sverige måste alla diskriminering bekämpas. Oavsett om den sker till följd av kön, ålder, etnicitet, sexuell läggning eller funktionshinder.

Rättvis globalisering

Den ekonomiska utvecklingen i världen som helhet har varit mycket positiv under de senaste åren och antalet fattiga människor har minskat kraftigt. Trots detta lever fortfarande drygt 1 miljard människor i extrem fattigdom. De ekonomiska klyftorna är betydande, inte enbart mellan de rikaste och de fattigaste länderna, utan även mellan och inom utvecklingsländerna.

Diagram 1.10 Antal fattiga i världen 1981-2001

Miljoner

Källa: Världsbanken

Anmärkning: Mätt som individer som lever på mindre än 1 USD per dag (köpkraftsjusterad).

Det är nu fem år sedan Förenta Nationerna (FN) lade fast millennieutvecklingsmålen, som syftar till att göra världen mer rättvis till 2015.

Även om en rad framsteg har gjorts återstår mycket arbete. Med nuvarande utvecklingstakt bedöms till exempel målet om att halvera fattigdomen att uppnås först 2150 i Afrika söder om Sahara.

FN och Världsbanken bedömer att de globala biståndsflödena behöver öka med 50 miljarder dollar för att målen ska kunna nås i utsatt tid. Det motsvarar nästan en fördubbling av nuvarande bistånds nivåer. I september 2005 hålls ett toppmöte i FN där millennieutvecklingsmålen följs upp. Världssamfundet har därmed möjlighet att besluta om ytterligare åtgärder för att nå målen. År 2005 blir därmed ett avgörande år.

I år är det 60 år sedan FN bildades. Under dessa år har mycket hänt. Antalet medlemsstater har nästan fyrdubblats och ett antal nya länder har utvecklats till särskilt viktiga politiska och ekonomiska aktörer. Regeringen menar att det är tid att reformera FN.

Sverige tillhör den lilla grupp av fem länder som lever upp till FN:s rekommendation om att avsätta minst 0,7 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till internationellt utvecklingssamarbete. Sedan 1997 har den svenska biståndsramen ökat kraftigt. År 2006 kommer 1 procent av BNI att anslås till bistånd. Sverige driver på för att fler länder ska leva upp till FN:s rekommendation. Många EU-länder har gjort sådana åtaganden.

Det svenska biståndet är en betydelsefull del i kampen mot fattigdomen i världen. Sverige är världens åttonde största biståndsgivare, i absoluta tal. Under hösten 2005 presenterar regeringen en handlingsplan för hur Sverige kan bidra i arbetet mot smittsamma sjukdomar som hiv/aids, tbc och malaria.

Olika former av alternativa finansieringskällor för ökat globalt bistånd diskuteras. Ett förslag är en ny internationell finansieringsmekanism, som lånar upp medel på de internationella finansmarknaderna med garantier om framtida biståndsökningar som säkerhet. Syftet är att tidigarelägga biståndsutbetalningarna och därigenom fördubbla dem fram till 2015 och initiativet är framför allt avsett för de länder som inte lever upp till 0,7 procentsmålet. Regeringen stödjer detta initiativ och kommer att bidra till ett pilotprojekt, inriktat på vaccinering. Andra förslag som diskuteras är en internationell skatt på flygbränsle. Regeringen är positiv till att denna idé utreds närmare.

Dessutom har förslag om ytterligare multilaterala skuldavskrivningar för de fattigaste länderna presenterats. Regeringen välkomnar att frågan om skuldavskrivning återigen har lyfts upp på den internationella agendan. Skuldavskrivningsinitiativet ”*Heavily Indebted Poor Countries*” (HIPC) har bidragit till att minska de fattigaste ländernas skulder väsentligt. Eventuella ytterligare skuldavskrivningar förutsätter att utvecklingsländerna för en sund ekonomisk politik och att resurserna används effektivt och ändamålsenligt.

Regeringens politik för global utveckling bygger på insikten om att stora delar av politiken på nationell nivå och EU-nivå har bäring på den globala utvecklingen. För många utvecklingsländer är till exempel de rika ländernas handels- och jordbrukspolitik viktigare än biståndspolitik. Regeringen har därför infört ett mål om att alla politikområden ska bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Fattiga länder behöver tillträde till internationella marknader som inte är snedvridna av subventioner och regleringar. Världsbanken bedömer att en rättvisare världshandel skulle kunna medföra ökade inkomster på närmare 250 miljarder dollar fram till 2015, varav cirka 100 miljarder dollar skulle tillfalla utvecklingsländerna. Regeringen arbetar för att EU:s handels- och jordbrukspolitik ska bli mer utvecklingsfrämjande och för att WTO:s ministermöte i Hong Kong i december 2005 ska utgöra ett viktigt steg mot ett mer öppet och rättvisare handelspolitiskt regelverk.

Ett resultat av regeringens arbete är att ambitionen om ökad frihandel nu har lagts till i EU:s Lissabonstrategi och att EU:s stats- och regeringschefer har enats om vikten av att nå en ambitiös överenskommelse i Doharundan.

Sverige ska bidra till en rättvis globalisering genom en human asyl- och flyktingpolitik. För att göra asylprocessen tydligare och mer öppen ersätts Utlänningsnämnden med ett domstolsförfarande från och med den 1 januari 2006.

En rättvis globalisering förutsätter en rättvis förbrukning av världens naturresurser och att alla länder tar sitt ansvar för omställningen till en ekologisk hållbar utveckling. Industrieländerna bär en stor del av ansvaret för den stigande halten av växthusgaser i luften, och svarar för drygt hälften av dagens utsläpp. USA släpper ut 21 ton koldioxid per år och person, Europa 8,

Sverige 6 och Afrika 1 ton per år och person. Att driva på för en rättvis globalisering även på miljöområdet är en viktig utmaning för ett globalt solidariskt samhälle.

1.11 Framtidsstrategi 4: Investera i kommande generationers miljö

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens politik. Alla beslut ska utformas så att de beaktar ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser. Arbetet med hållbar utveckling bygger på insikten om att tillväxt och välfärd bara kan upprätthållas om investeringar sker i de gemensamma resurser som utgör grunden för samhällsekonomin

Med hjälp av ny teknik, byggande, samhällsplanering och en aktiv energi- och miljöpolitik vill regeringen förverkliga idén om det gröna folkhemmet. Som föregångsland kan Sverige både nå framgångar på exportmarknaderna och stödja en global hållbar utveckling.

Naturresurser, människors hälsa och kompetens, infrastruktur och bebyggd miljö utgör basen för hållbar utveckling.

Regeringen har beslutat att skapa ett nationellt forum för hållbar utveckling för ökat erfarenhetsutbyte mellan lokala och regionala aktörer, näringsliv och organisationer.

Offensiv miljöpolitik

Miljöpolitiken är en viktig del av regeringens politik för hållbar utveckling. Det övergripande målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta och människors livsmiljö och folkhälsa har stärkts.

Basen för miljöpolitiken är de 15 nationella miljö kvalitetsmålen. Genom dessa övergripande mål har det miljöpolitiska arbetet fått en systematik, en långsiktighet och en regional och lokal spridning som är unik i internationell jämförelse.

Regeringen lämnar under våren 2005 en miljömålsproposition som utgör en första utvärdering av arbetet med att nå de av riksdagen beslutade delmålen. Nya delmål, åtgärder och åtgärdsstrategier ska presenteras för att säkerställa att det långsiktiga målet uppnås.

Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2006 till finansieringen av denna proposition.

En av de största utmaningarna på miljöområdet är klimatfrågan. En stor majoritet av forskarsamhället är eniga om att utsläppen av växthusgaser redan har lett till temperaturförändringar. Industriländerna bär en stor del av det historiska ansvaret för den stigande halten av växthusgaser i luften och svarar för drygt hälften av dagens utsläpp. Alla industriländer bör ratificera Kyotoprotokollet.

Sverige har satt upp målet att minska utsläppen av växthusgaser med 4 procent mellan 1990 och 2008-2012.

Sveriges energipolitik ska skapa förutsättningar för en hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning med låg inverkan på hälsa, miljö och klimat. Sverige satsar sedan många år tillbaka på alternativa energikällor. Regeringen vill stimulera användningen av förnybara energikällor och föreslår att anslagen till energiforskningen ökar med 100 miljoner kronor 2006 respektive 2007.

Därutöver har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder. Det handlar om informationsinsatser, grön skatteväxling, handel med utsläppsrätter, gröna elcertifikat, satsningar på miljövänlig infrastruktur, biodrivmedel och miljöfordon och ökat stöd till klimatinvesteringar, KLIMP.

En annan stor utmaning är att värna artrikedomen i naturen. Människan är i behov av en god natur- och kulturmiljö med en rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd. Regeringen ökar resurserna till biologisk mångfald med 250 miljoner kronor 2005 och ytterligare 450 miljoner kronor 2006. Därtill höjdes ett flertal mindre anslag, främst inom jordbrukets område, såsom för registerhållning på djurskyddsområdet, ekologisk produktion, närslakt med mera 2005.

En förbättrad miljösituation i haven är en förutsättning för biologisk mångfald, men även för näringar som fiske och turism. Allvarliga miljöproblem och ett överutnyttjande av havens resurser hotar de långsiktiga förutsättningarna för fiske, sysselsättning och friluftsliv.

Situationen i Östersjön är ytterst angelägen. Regeringen arbetar för att etablera en stark marin strategi inom EU. Regeringen avser också att presentera nationella åtgärder i miljömålspropositionen och en havsmiljöstrategi.

Grön skatteväxling m.m.

För en ekologiskt hållbar utveckling spelar den gröna skatteväxlingen en central roll. Sedan 2001 har en strategi för grön skatteväxling successivt realiserats. Miljörelaterade skatter har höjts samtidigt som skatterna på arbete har sänkts. Den gröna skatteväxlingen har lett till att individer och företag i större utsträckning uppmärksammas på kostnaderna för miljöpåverkan i sina konsumtions- och investeringsbeslut.

Sedan 2001 har en skatteväxling på 13,6 miljarder kronor genomförts. Fram till 2010 fullföljs en skatteväxling på ytterligare drygt 16 miljarder kronor. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2006 ange riktlinjer för den fortsatta skatteväxlingen och lämna förslag till skatteväxling för 2006.

Regeringen ser över möjligheterna att väsentligt förbättra de skattemässiga villkoren för en övergång från direktverkande el i bostadshus till mer effektiva, energisnåla och miljövänliga uppvärmningssystem.

Gröna nyckeltal

Sedan 1999 års ekonomiska vårproposition redovisas gröna nyckeltal som ett komplement till de ekonomiska nyckeltalen. Syftet är att spegla utvecklingen på miljöområdet på ett enkelt sätt. Variationerna i nyckeltalen mellan enstaka år är ofta ett resultat av variationer i väderlek och konjunktur. Över längre tidsperioder ger nyckeltalen en god vägledning om utvecklingen mot det övergripande målet att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Den totala energianvändningen har ökat de senaste åren, men i relation till BNP har den minskat. Indikatorn för energieffektivisering är något inexact på grund av att miljöpåverkande utsläpp inte är direkt relaterade till själva energianvändningen. Därför måste denna indikator kompletteras av utsläppsindikatorer.

Enligt senast tillgängliga statistik för 2003 låg Sveriges utsläpp av koldioxid, exklusive utsläpp från internationell luft- och sjöfart, något över 1990 års nivå. De svenska utsläppen av kväveoxider fortsätter att minska till följd av bättre förbrännings- och reningstekniker inom transportsektorn. Sveriges nationella mål är att

minska utsläppen med 4 procent från 1990 till 2008–2012.

Halterna av kväve och fosfor i flodmynningar är en indikator på näringstillförseln till haven. De årliga nyckeltalen som rör övergödning varierar kraftigt beroende på väderlek, vilket gör jämförelser med utvalda basår vanskliga. Sett över ett längre perspektiv avtar nu den totala belastningen något.

I svenska tätorter minskade halterna av de flesta luftföroreningar markant från 1980-talet och fram till slutet av 1990-talet. Sedan vintern 2000/2001 är denna trend inte lika tydlig. Förändrade väderleksförhållanden kan vara en orsak. Katalytisk avgasrening och minskad bensenhalt i bensin har gjort att stadsluftens genomsnittliga bensenhalt har sjunkit sedan början av 1990-talet.

Tabell 1.10 Gröna nyckeltal

Energianvändning (TWh respektive Wh/kr)

	1980	1990	2000	2002	2003
--	------	------	------	------	------

Total slutlig användning ¹	436	442	470	483	493
---------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Energiintensitet ²	300	245	214	214	215
-------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Utsläpp till luft (tusentals ton)³

	1980 ⁴	1990	2000	2002	2003
--	-------------------	------	------	------	------

Klimatpåverkan

Koldioxid	82 438	59 841	59 124	60 548	63 083
-----------	--------	--------	--------	--------	--------

Ex. bunkring	–	56 278	52 427	54 832	55 995
--------------	---	--------	--------	--------	--------

Försurning

Svaveldioxid	508	146	112	104	125
--------------	-----	-----	-----	-----	-----

Kväveoxider	448	367	329	300	327
-------------	-----	-----	-----	-----	-----

Belastning på haven (tusentals ton)

	1980	1990	2000	2002	2003
--	------	------	------	------	------

Övergödning

Fosfor	4,7	3,5	4,7	2,8	1,9
--------	-----	-----	-----	-----	-----

Kväve	115,5	104,9	146,6	131,9	72,5
-------	-------	-------	-------	-------	------

Påverkan på luftkvalitet (mikrogram per kubikmeter)⁵

	1992/93	1996/97	2000/01	2002/03	2003/04
--	---------	---------	---------	---------	---------

Kvävedioxid	19	18	15	16	16
-------------	----	----	----	----	----

Sot	7	5	6	5	6
-----	---	---	---	---	---

Bensen	6	3	2	2	1
--------	---	---	---	---	---

¹ Total energianvändning exklusive energiomvandlingsförluster i kärnkraftverk.

² Energiintensiteten mäts som total energianvändning i relation till BNP i 2000 års referenspriser.

³ Inkluderar bunkring för internationell luft- och sjöfart. Ej normalårsjusterade siffror.

⁴ Framräknad enligt äldre metodik och därför ej direkt jämförbar med siffror för 1990 och senare.

⁵ Vinterhalvårsmedelvärden i tätortsluft.

Källor: Statens energimyndighet, Naturvårdsverket, Statistiska centralbyrån, Sveriges lantbruksuniversitet och IVL Svenska miljöinstitutet AB.

1.12 Framtidsstrategi 5: Mer välfärd för varje skattekrona

För att klara välfärdens finansiering i framtiden när allt fler blir allt äldre och efterfrågan på välfärdstjänster ökar är den främsta strategin att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen. Men det krävs även en god hushållning med de gemensamma resurserna, så att varje satsad skattekrona används så effektivt som möjligt. Det handlar om att öka produktiviteten i den offentliga sektorn, att bekämpa fusk i skatte- och förmånssystem och att se till att skattesystemet är effektivt utformat.

Öka produktiviteten och effektiviteten i offentlig sektor

Utvecklingen av ny teknik och i samhället i övrigt skapar ständigt nya möjligheter till ökad produktivitet. Det gäller även den offentliga sektorn. Ökad produktivitet kan bidra till bättre kvalitet i välfärden och minska trycket på de offentliga finanserna i framtiden.

Staten kan och bör bidra till ökad produktivitet i offentlig sektor, genom att effektivisera sin egen verksamhet och förse kommuner och landsting med de verktyg de behöver så att deras verksamhet kan utvecklas. Det är av avgörande betydelse att kommuner och landsting använder varje skattekrona effektivt för att öka kvaliteten i välfärden.

Regeringen har gett Ansvarskommittén i uppdrag att se över hela samhällsorganisationen så att välfärden kan produceras mer effektivt i framtiden.

Mer effektiv användning av ny teknik är ett sätt att öka produktiviteten. Strategiska satsningar bör göras för att utnyttja den nya teknikens lösningar inom offentlig förvaltning.

Just nu pågår förhandlingar om EU:s långtidsbudget. EU-kommissionens förslag innebär att EU:s utgifter uppgår till maximalt 1025 miljarder euro för perioden 2007 till 2013. Regeringen anser att detta förslag innebär en oacceptabel ökning av utgifterna. Sverige driver tillsammans med fem andra medlemsstater att EU:s budget inte ska få överstiga 815 miljarder euro, vilket ger full möjlighet att finansiera EU:s viktigaste ambitioner.

De nya medlemsstaterna ska få samma möjligheter som de gamla medlemsstaterna har

haft, och regeringen bedömer att detta kan lösas genom omprioritering i EU:s budget.

Bekämpa skatte- och förmånsmusk

En effektiv välfärd handlar inte bara om att använda skatteinkomsterna på rätt sätt – det handlar också om att se till att skatterna betalas och att välfärden kommer rätt personer till del. Skattefusk och svartarbete leder till snedvriden konkurrens och skulle på sikt kunna riskera att undergräva legitimiteten för den svenska välfärdsmodellen. Regeringen vill därför ta krafttag för att bekämpa skatte- och förmånsmusk.

Under senare år har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Sammanslagningen av skattemyndigheterna till Skatteverket som frigjorde resurser för att bekämpa skattefusk, är ett exempel.

Regeringen fortsätter nu arbetet under 2005:

- *Förbättrad skattekontroll.* Regeringen har nyligen föreslagit att skyldigheten att lämna kontrolluppgifter för inkomster från sparande utomlands ska stärkas. Dessutom ska möjligheterna att ingripa rättsligt mot fusk med skatterna på alkohol, tobak och mineraloljeproducter förbättras.
- *Svartarbete inom byggbranschen.* För att stoppa fusk och svartarbete inom bygg- och anläggningsbranschen bereds ett förslag till entreprenadavdrag och omvänd moms-skyldighet.
- *Typgodkända kassaregister.* 2004-års skattekontrollutredning utreder frågan om typgodkända kassaregister inom kontanthandeln och åtgärder för att effektivisera skattebrottsenheternas verksamhet. Utredningen lämnar sitt förslag senast i april 2005.
- *Informationsutbyte.* 2004-års skattekontrollutredning ser över reglerna för informationsutbyte mellan Skatteverkets fiskala verksamhet och skattebrottsenheterna. Utredningen överväger även om skattebrottsenheternas befogenheter behöver stärkas.
- *Schablonbeskattning.* En arbetsgrupp har tillsatts för att ta fram förslag till schablonbeskattning och förbättrade kontrollmöjligheter för vissa branscher. Arbetet avslutas under sommaren 2005.

- *Attityder och kunskaper.* Regeringen avser att intensifiera arbetet med att påverka attityder och kunskaper på dessa områden, i nära dialog med arbetsgivar- och löntagargenorganisationer.

Regeringen intensifierar arbetet mot fusk med förmåner och bidrag:

- *Utökat informationsutbyte.* År 2002 skapades möjligheter för ett informationsutbyte mellan Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna och Centrala studiestödsnämnden. Regeringen vill nu utvidga det till fler myndigheter och tillsätter inom kort en utredning.
- *Uppdrag till Statskontoret.* Statskontoret får i uppdrag att utvärdera det existerande informationsutbytet och lämna förslag på förbättringar.
- *Reformering av den straffrättsliga regleringen av förmånsfusk.* Regeringen tillkallar en särskild utredare för att överväga särskilda brottsbestämmelser för förmånsfusk. Utredaren ska särskilt undersöka behovet av att utvidga det straffbara området genom en kriminalisering av grov oaktsamhet.
- *Bestämmelserna för återkrav ses över.* Regeringen vill att reglerna om återbetalningsskyldighet då någon på felaktiga grunder fått en ersättning eller ett bidrag ska stramas upp. En arbetsgrupp i Regeringskansliet ser över dessa frågor.
- *En delegation mot förmånsfusk inrättas.* För att följa myndigheternas insatser, främja samverkan, sprida goda erfarenheter, utarbeta mätmetoder och föreslå mål för att minska fusk och felaktigheter inrättas en delegation mot förmånsfusk.
- *Behov av ökad tillsyn prioriteras.* Socialförsäkringarna omfattar cirka 400 miljarder kronor årligen, vilket motsvarar en sjättedel av BNP. Administrationen medför en stor mängd utbetalningsbeslut och utbetalningar. Det finns därför anledning att ytterligare prioritera tillsynen.

- *Åtgärder inom den ekonomiska styrningen.* Regeringen avser att stärka myndigheternas incitament att förebygga och upptäcka fusk och fel. Det mest kostnadseffektiva är i många fall att genomföra nödvändiga kontroller redan innan beslut fattas om utbetalning. Även den fortlöpande kontrollen ska stärkas, till exempel på arbetsplatser där svartarbete misstänks förekomma. Regeringen har därför initierat en översyn av relevanta styrdokument.

Effektivare skatter

En grundläggande förutsättning för höga framtida skatteintäkter är hög sysselsättning och god tillväxt. De svenska skatterna består till betydande del av skatt på produktion i Sverige, svenska hushålls inkomster och konsumtion – vilka alla är nära kopplade till den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Det finns inget generellt samband mellan skatter och tillväxt, men varje skatteslag måste prövas utifrån ett tillväxtperspektiv.

Därutöver ska även skattesystemet klara av att möta de framtida utmaningar som Sverige står inför. Globaliseringen kräver fler stabila skattebaser och mer internationellt samarbete. Utvecklingen med allt fler äldre gör att skattesystemet måste ses över i syfte att uppmuntra fler att arbeta mer. Behovet av att ställa om Sverige till ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle gör att de progressiva och gröna inslagen i skattesystemet kan behöva öka. Sedan skattereformen 1990/91 har det snart gått 15 år. Under denna tid har en rad stora förändringar skett, både i samhället i stort och i skattepolitiken. Sverige har blivit medlem i EU. En grön skatteväxling har påbörjats. På en rad områden har undantag gjorts från 1990/91 års skattereform. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att hela skattesystemet bör ses över. Förberedelser inleds för att under 2006 kunna påbörja en sådan översyn.

2

Förslag till
riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

vad gäller den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

1. godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (kapitel 1),
6. godkänner vad regeringen föreslår i fråga om finansieringsbidrag vid arbetspraktik (avsnitt 3.2.10),

vad gäller tilläggsbudget till statsbudgeten för 2005

2. bemyndigar regeringen att för 2005 besluta att den rörliga krediten i Riksgäldskontoret för att tillgodose Premiepensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar får uppgå till högst 750 000 000 kronor (avsnitt 3.2.2),
3. bemyndigar regeringen att för 2005 låta Socialstyrelsen disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar på högst 300 000 000 kronor (avsnitt 3.2.5.),
4. bemyndigar regeringen att under 2005 för det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda ramanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 41 130 000 000 kronor efter 2005 (avsnitt 3.2.6),
5. godkänner att regeringen får vidta förberedande åtgärder och ingå ekonomiska åtaganden för att en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden skall kunna införas den 1 januari 2006 i enlighet med vad regeringen föreslår (avsnitt 3.2.7),
7. godkänner vad regeringen föreslår i fråga om tid i aktivitet (avsnitt 3.2.10),
8. godkänner vad regeringen föreslår i fråga om anställningsstöd (avsnitt 3.2.10),
9. bemyndigar regeringen att under 2005 för det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda ramanslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 950 000 000 kronor under 2006 och högst 700 000 000 kronor under perioden 2007-2010 (avsnitt 3.2.13),
10. bemyndigar regeringen att under 2005 för det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget 34:11 *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kärnsäkerhetsforskning som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 38 000 000 kronor under perioden 2006-2008 (avsnitt 3.2.17),
11. bemyndigar regeringen att under 2005 för det under utgiftsområde 21 Energi uppförda ramanslaget 35:5 *Energiforskning* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 546 000 000 kronor under 2006 och högst 546 000 000 kronor under perioden 2007-2009 (avsnitt 3.2.18),

12. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 21 Energi uppförda ramanslaget 35:8 *Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket* (avsnitt 3.2.18),
13. godkänner en investeringsplan för Statens järnvägar i enlighet med vad regeringen föreslår (avsnitt 3.2.19),
14. godkänner att intäkterna från de avgifter som tas ut för passage över nya Svinesundsbron får disponeras för att betala räntor och amorteringar på de lån som tagits upp för att finansiera byggandet av Svinesundsförbindelsen (avsnitt 3.2.19),
15. godkänner att regeringen under 2005 får besluta om en låneram i Riksgäldskontoret om högst 12 300 000 000 kronor för att omfinansiera vägprojekt som ingår i de s.k. storstadspaketen i Stockholm och Göteborg enligt vad regeringen föreslår (avsnitt 3.2.19),
16. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* (avsnitt 3.2.19),
17. godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt anvisar ändrade och nya anslag enligt specifikation i tabell 2.1.

Tabell 2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag 2005

Tusental kronor

Utgiftsområde	Anslags- nummer	Belopp enligt statsbudget 2005	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/ Ny anslagsnivå
1	Rikets styrelse	7 840 222	-68 275	7 771 947
	46:2 Justitiekanslern	18 311	1 425	19 736
	90:5 Regeringskansliet m.m.	5 436 198	-69 700	5 366 498
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	11 432 140	-29 027	11 403 113
	1:5 Statistiska centralbyrån	437 433	-500	436 933
	1:6 Kammarkollegiet	29 667	1 825	31 492
	1:11 Statliga tjänstepensioner m.m.	8 220 000	-28 852	8 191 148
	2:1 Finansinspektionen	178 401	-1 500	176 901
4	Rättsväsendet	27 296 871	175 075	27 471 946
	4:4 Ekobrottsmyndigheten	342 198	1 500	343 698
	4:5 Domstolsväsendet m.m.	4 046 980	175 000	4 221 980
	4:12 Rättshjälpkostnader m.m.	1 027 957	-1 425	1 026 532
5	Internationell samverkan	1 239 582	150 000	1 389 582
	5:4 Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet	4 000	150 000	154 000
6	Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 146 606	-98 800	44 047 806
	6:3 Krisberedskapsmyndigheten	144 649	-8 000	136 649
	6:4 Styrelsen för psykologiskt försvar	17 467	21 200	38 667
	7:5 Krisberedskap	1 747 434	-112 000	1 635 434
7	Internationellt bistånd	22 417 678	-200 000	22 217 678
	8:1 Biståndsverksamhet	21 732 194	-200 000	21 532 194
8	Invandrare och flyktingar	6 933 423	89 070	7 022 493
	12:1 Migrationsverket	642 505	30 000	672 505
	12:2 Mottagande av asylsökande	3 296 162	15 000	3 311 162
	12:4 Utlänningsnämnden	149 792	25 000	174 792
	12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden	177 027	10 000	187 027
	12:6 Utresor för avvisade och utvisade	225 556	9 070	234 626
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	39 817 525	67 500	39 885 025
	13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård	269 199	2 500	271 699
	16:7 Bilstöd till handikappade	256 000	65 000	321 000
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	129 691 062	28 852	129 719 914
	19:6 Försäkringskassan	7 159 398	28 852	7 188 250
13	Arbetsmarknad	69 313 416	150 000	69 463 416
	22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	4 540 191	150 000	4 690 191
14	Arbetsliv	1 193 970	0	1 193 970
	23:1 Arbetsmiljöverket	648 862	-2 000	646 862
	24:1 Jämställdhetsombudsmannen	21 907	2 000	23 907
15	Studiestöd	20 995 726	-199 750	20 795 976
	25:2 Studiemedel m.m.	10 402 918	-199 750	10 203 168

Utgiftsområde	Anslags- nummer	Belopp enligt statsbudget 2005	Förändring av ram/ anslag	Ny ram/ Ny anslagsnivå
16	Utbildning och universitetsforskning	43 867 639	19 750	43 887 389
	25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	793 181	30 000	823 181
	25:39 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	245 045	7 000	252 045
	25:41 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	147 188	5 000	152 188
	25:47 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	133 226	30 000	163 226
	25:75 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	287 228	19 750	306 978
	25:76 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	347 644	8 000	355 644
	26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	2 522 807	20 000	2 542 807
	26:11 Särskilda utgifter för forskningsändamål	211 470	-100 000	111 470
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 956 525	4 105	8 960 630
	25:3 Bidrag till kontakttolkutbildning	10 104	4 105	14 209
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	9 139 412	36 400	9 175 812
	32:1 Länsstyrelserna m.m.	2 168 221	36 400	2 204 621
19	Regional utveckling	3 496 768	200 000	3 696 768
	33:6 Insatser med anledning av försvarsmställningen (nytt ramanslag)	0	200 000	200 000
20	Allmän miljö- och naturvård	3 994 805	-10 000	3 984 805
	26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	299 186	5 000	304 186
	34:3 Åtgärder för biologisk mångfald	1 691 197	-15 000	1 676 197
21	Energi	1 396 435	500	1 396 935
	35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	188 205	1 000	189 205
	35:6 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	20 000	-500	19 500
22	Kommunikationer	31 666 492	-188 000	31 478 492
	36:2 Våghållning och statsbidrag	16 607 522	-66 000	16 541 522
	36:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	11 196 512	-219 000	10 977 512
	36:7 Ersättning till viss kanaltrafik m.m.	62 660	-3 000	59 660
	36:12 Rikstrafiken: Trafikupphandling	823 000	100 000	923 000
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 655 991	162 600	14 818 591
	26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	231 759	5 000	236 759
	41:2 Insatser för skogsbruket	221 200	148 000	369 200
	43:1 Statens jordbruksverk	308 346	9 600	317 946
24	Näringsliv	3 891 377	20 000	3 911 377
	26:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	1 122 066	20 000	1 142 066
25	Allmänna bidrag till kommuner	57 468 750	-32 850	57 435 900
	48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	670 050	-200 000	470 050
	48:3 Statligt utjämningsbidrag för LSS- kostnader	1 600 000	167 150	1 767 150
	Summa anslagsförändring på tilläggsbudget		277 150	

3

Tilläggsbudget

3 Tilläggsbudget

3.1 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för 2005

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra anslag och anvisa nya anslag. De förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp, redovisas i det följande.

Anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget innebär att anvisade medel ökar med 277 miljoner kronor netto. De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till 1 504 miljoner kronor och de föreslagna minskningarna uppgår till 1 227 miljoner kronor.

Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen till 1,1 miljard kronor för 2005.

3.2 Tilläggsbudget per utgiftsområde

3.2.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

46:2 Justitiekanslern

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 18 311 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 46:2 *Justitiekanslern* ökas med 1 425 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Från och med den 1 april 2005 övertar Justitiekanslern från Domstolsverket uppgiften att vid behov överklaga beslut om rättshjälp och om ersättning av allmänna medel m.m. som fattas av domstolar och andra myndigheter (den s.k. talerätten). Regeringen anser att anslaget 46:2 *Justitiekanslern* av detta skäl behöver ökas med 1 425 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:12 *Rättshjälpskostnader m.m.* minskas med motsvarande belopp.

90:5 Regeringskansliet m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 436 198 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* minskas med 69 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Från den 1 juli 2005 avses Styrelsen för psykologiskt försvar ta över uppgiften att samordna det svenska samhällets insatser samt hjälp och stöd till dem som bor och vistas i Sverige och som drabbats av flodvågskatastrofen i Asien. Anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* bör minskas med 6 200 000 kronor för att bidra till att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet uppförda anslaget 6:4 *Styrelsen för psykologiskt försvar*.

Vidare har förändringen av den svenska kronan, framför allt mot US dollar, för

Utrikesrepresentationen medfört en valutakursvinst på 18 500 000 kronor. Regeringen anser att anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* därför bör minskas med detta belopp.

Dessutom bör anslaget minskas med 45 000 000 kronor för att bidra till att täcka kostnader med anledning av flodvågskatastrofen i Asien.

Sammantaget bör alltså anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* minskas med 69 700 000 kronor.

3.2.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

1:5 Statistiska centralbyrån

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 437 433 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:5 *Statistiska centralbyrån* minskas med 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 1:5 *Statistiska centralbyrån* minskas med 500 000 kronor för att bidra till att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 21 Energi uppförda anslaget 35:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader*.

1:6 Kammarkollegiet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 29 667 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:6 *Kammarkollegiet* ökas med 1 825 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att det skall vara möjligt att tillgodose behovet av kontakttolkar när en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden införs 2006, behöver ytterligare kontakttolkar auktoriseras och rättstolkare examineras under 2005. Utökade resurser

behövs för denna verksamhet. Anslaget 1:6 *Kammarkollegiet* bör därför ökas med 1 825 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas.

1:11 Statliga tjänstepensioner m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 220 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.* minskas med 28 852 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Personalen hos de allmänna försäkringskassorna inordnades den 1 januari 2005 i det statliga tjänstepensions-systemet. Av denna anledning tillfördes anslaget 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.* medel. Vid beräkningen av beloppet kom av misstag även medel avseende pensionsersättningar att ingå. Sådana ersättningar är emellertid en förmån som enligt avtalet om trygghetsförmåner skall betalas av arbetsgivaren. Anslaget 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.* bör därför minskas med 28 852 000 kronor. Motsvarande medel bör i stället anvisas på det under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp uppförda anslaget 19:6 *Försäkringskassan*.

2:1 Finansinspektionen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 178 401 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 2:1 *Finansinspektionen* minskas med 1 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 2:1 *Finansinspektionen* minskas med 1 500 000 kronor för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:4 *Ekobrottsmyndigheten*.

Rörlig kredit för handel med fondandelar inom Premiepensionsmyndigheten

Regeringens förslag: Regeringen får besluta om en rörlig kredit om högst 750 000 000 kronor i Riksgäldskontoret för att tillgodose Premiepensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har bemyndigat regeringen att besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 200 miljoner kronor för att tillgodose Premiepensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar. Regeringen har erfarenhet att behovet av rörlig kredit för fondhandel har ökat kraftigt under 2005, främst till följd av ett ökat antal fondbyten och ökade värden på pensionsspararnas konton. Härtill kommer att fondavvecklingar behöver kunna hanteras. Utnyttjandet av den rörliga krediten varierar kraftigt över året. Behovet har visat sig vara särskilt stort vid månadsskiften och under vinterhalvåret.

Regeringen anser att krediten behöver höjas och att den bör få uppgå till högst 750 000 000 kronor. Regeringen avser att noga följa behovet av rörlig kredit för fondhandel.

3.2.3 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

4:4 Ekobrottsmyndigheten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 342 198 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:4 *Ekobrottsmyndigheten* ökas med 1 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen presenterar i propositionen Marknadsmisbruk (prop. 2004/05:142) förslag till nya regler som skall tillämpas i samband med handel med finansiella instrument. Bland annat föreslås att Ekobrottsmyndighetens ansvar för att utreda marknadsmisbruk skall inträda tidigare, samt att Finansinspektionens ansvar i motsvarande

omfattning skall minska. Förändringen avses träda i kraft den 1 juli 2005. För att Ekobrottsmyndigheten skall kunna bedriva denna verksamhet effektivt bör anslaget 4:4 *Ekobrottsmyndigheten* ökas med 1 500 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 2:1 *Finansinspektionen* minskas.

4:5 Domstolsväsendet m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 046 980 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* ökas med 175 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utlänningsnämnden skall läggas ned den 31 december 2005 och överprövningen av utlännings- och medborgarskapsärenden skall därefter ske i allmänna förvaltningsdomstolar.

För att täcka kostnader för förberedelserna inför de nya arbetsuppgifterna med den nya instans- och processordningen, anser regeringen att domstolsväsendets resurser bör ökas med 120 000 000 kronor.

Som ett resultat av reformen som syftade till att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig, har domstolsväsendet under senare år fått ytterligare uppgifter i och med att beslut om färdtjänst och riksfärdtjänst nu kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Regeringen anser att domstolarna behöver tillföras resurser för detta.

Anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* bör därför sammantaget ökas med 175 000 000 kronor.

Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas samt genom att de under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslagen 36:2 *Väghållning och statsbidrag* och 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* minskas.

4:12 Rättshjälpskostnader m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 027 957 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 4:12 *Rättshjälpskostnader m.m.* minskas med 1 425 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 46:2 *Justitiekanslern* minskas anslaget 4:12 *Rättshjälpskostnader m.m.* med 1 425 000 kronor.

3.2.4 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

5:4 Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 5:4 *Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet* ökas med 150 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Till följd av flodvågskatastrofen i Asien har kraftigt ökade kostnader uppkommit bl.a. för att bistå nödställda svenskar i regionen. Anslaget 5:4 *Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet* behöver därför ökas med 150 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslag inom andra utgiftsområden, främst utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, minskas.

3.2.5 Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

6:3 Krisberedskapsmyndigheten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 144 649 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 6:3 *Krisberedskapsmyndigheten* minskas med 8 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: En minskning av anslaget 6:3 *Krisberedskapsmyndigheten* görs för att bidra till att täcka kostnader med anledning av flodvågskatastrofen i Asien.

6:4 Styrelsen för psykologiskt försvar

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 17 467 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 6:4 *Styrelsen för psykologiskt försvar* ökas med 21 200 000 kronor. Anslaget 7:5 *Krisberedskap* minskas med 112 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen tillkallade i januari en kommitté benämnd Nationellt råd för stöd och samordning till drabbade med anledning av naturkatastrofen i Asien (dir. 2005:1). Rådet har i uppdrag att verka för samordning av samhällets insatser samt att hjälpa och stödja dem som bor och vistas i Sverige och som drabbats av naturkatastrofen i Asien. Utgifterna för rådet belastar för närvarande det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.*

Rådets nuvarande uppgifter och ansvar för framtida aktiviteter som behöver genomföras för att stödja de som drabbats av naturkatastrofen bör enligt regeringens uppfattning hanteras av en förvaltningsmyndighet. Regeringen avser därför att under 2005 föra över Rådets uppgifter till Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF). Därigenom kan den erfarenhet utnyttjas som

SPF skaffat sig genom att bl.a. vara statens organ för kontakter med anhöriga till offer för M/S Estonias förlisning och överlevande.

Ett råd, som skall ha motsvarande uppgifter som kommittén, avses knytas till SPF. Rådet avses ha samma sammansättning som nuvarande kommitté. Ordförande och övriga ledamöter i rådet kommer att utses av regeringen.

Rådets verksamhet skall finansieras från anslaget 6:4 *Styrelsen för psykologiskt försvar*. Detta anslag behöver därför ökas med 21 210 000 kronor.

Finansiering sker delvis genom att det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 90:5 *Regeringskansliet m.m.* minskas.

Vidare görs en minskning av anslaget 7:5 *Krisberedskap* för att bidra till att täcka kostnader med anledning av flodvågskatastrofen i Asien, bl.a. kostnader för det nu nämnda Nationella rådet.

Låneram för beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2005 låta Socialstyrelsen disponera en låneram i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar på högst 300 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Åtgärder bör vidtas för att stärka den nationella beredskapen mot en influensapandemi. Bland annat behövs beredskapslagring av antivirala medel för förebyggande behandling av personal inom samhällsviktig verksamhet samt för behandling av personer med hög risk för komplikationer. För att möjliggöra detta behöver Socialstyrelsens låneram för beredskapsinvesteringar utökas med 100 000 000 kronor till 300 000 000 kronor.

3.2.6 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

8:1 Biståndsverksamhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 21 732 194 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att göra ekonomiska åtaganden om högst 36 235 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen får under 2005 för ramanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* göra ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 41 130 000 000 kronor efter 2005.

Anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas med 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: En ökad möjlighet att göra ekonomiska åtaganden behövs för att uppnå en tillräcklig långsiktighet i det internationella utvecklingssamarbetet. Ökade utfästelser behöver göras bl.a. till Världsbankens internationella utvecklingsfond, Globala fonden mot hiv/aids, malaria och tuberkulos och till den Internationella jordbruksutvecklingsfonden. Regeringen anser att bemyndigandet att göra ekonomiska åtaganden som medför utgifter efter 2005 för anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* bör ökas med 4 895 000 000 kronor till 41 130 000 000 kronor.

För att finansiera förberedelser för en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden bör anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas med 200 000 000 kronor. 2005 års biståndsram om 0,882 procent av BNI påverkas inte.

3.2.7 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Bemyndigande att ingå ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen får under 2005 vidta förberedelser och ingå ekonomiska åtaganden så att en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden kan införas den 1 januari 2006.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har givit regeringen som sin mening tillkänna att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till en ny instans- och processordning i utlänningsärenden (bet. 2001/02:SfU2, rskr. 2001/02:69–70).

Regeringen har nyligen beslutat lagrådsremissen Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden. I

denna föreslås bl.a. att Utlänningsnämnden skall avvecklas och att överprövningen av Migrationsverkets beslut i utlännings- och medborgarskapsärenden i stället skall ske i migrationsdomstolar och i en Migrationsöverdomstol. Tre länsrätter skall vara Migrationsdomstolar medan Kammarrätten i Stockholm skall vara Migrationsöverdomstol. Reformen skall genomföras den 1 januari 2006.

Regeringen avser att i maj 2005 besluta en proposition angående den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden. Reformens ekonomiska konsekvenser kommer att preciseras närmare i den propositionen och i budgetpropositionen för 2006.

I denna tilläggsbudget ingår förslag om ökade anslag för Migrationsverket, Utlänningsnämnden, Domstolsverket samt Kammarkollegiet och för kontakttolkutbildning. Vidare ingår förslag om ökade anslag för offentligt biträde för asylsökande respektive utresor för avvisade och utvisade.

Härutöver behöver en del förberedelser vidtas som innebär att ekonomiska åtaganden görs för kommande budgetår. Åtagandena avser anställning av ett mindre antal nyckelpersoner vid de nya domstolarna. Domare och föredragande i övrigt i migrationsdomstolarna samt i Migrationsöverdomstolen kommer dock att anställas under förutsättning att riksdagen beslutar att reformen skall genomföras. Åtagandena avser också tecknandet av hyreskontrakt för domstolslokaler.

De åtaganden som nu nämnts är nödvändiga för att reformen skall kunna träda i kraft den 1 januari 2006.

12:1 Migrationsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 642 505 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:1 *Migrationsverket* ökas med 30 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: När den nya instans- och processordningen i utlännings- och

medborgarskapsärenden införs 2006 kommer Migrationsverket att få ändrade arbetsuppgifter.

För att kunna inleda omställningsarbetet behöver verket redan i år utökade resurser motsvarande 55 000 000 kronor. Samtidigt minskar antalet asylsökande i år jämfört med tidigare bedömning. Antalet avgjorda ärenden kommer därmed att minska. Resursbehovet minskar av detta skäl med motsvarande 25 000 000 kronor. Sammantaget anser regeringen därför att anslaget 12:1 *Migrationsverket* bör ökas med 30 000 000 kronor.

Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas.

12:2 Mottagande av asylsökande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 3 296 162 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* ökas med 15 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för ersättning till landstingen för asylsökandes hälso- och sjukvård bedöms bli högre än tidigare beräknat. Anslaget 12:2 *Mottagande av asylsökande* behöver därför ökas med 15 000 000 kronor.

12:4 Utlänningsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 149 792 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:4 *Utlänningsnämnden* ökas med 25 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att Utlänningsnämnden så långt möjligt skall kunna arbeta ner nämndens ärendebalanser inför ikraftträdandet 2006 av en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden, anser regeringen att Utlännings-

nämnden behöver ökade resurser. Anslaget 12:4 *Utlänningsnämnden* bör därför ökas med 25 000 000 kronor.

12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 177 027 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:5 *Offentligt biträde i utlänningsärenden* ökas med 10 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för offentligt biträde i utlänningsärenden har ökat till följd av att beslutskapaciteten vid Migrationsverket och Utlänningsnämnden har ökat. Anslaget 12:5 *Offentligt biträde i utlänningsärenden* behöver därför ökas med 10 000 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas.

12:6 Utresor för avvisade och utvisade

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 225 556 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 12:6 *Utresor för avvisade och utvisade* ökas med 9 070 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Antalet verkställda utresor för personer som avvisats eller utvisats har ökat vilket lett till högre utgifter än tidigare beräknat. Anslaget 12:6 *Utresor för avvisade och utvisade* behöver därför ökas med 9 070 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas.

3.2.8 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

13:3 Bidrag till hälso- och sjukvård

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 269 199 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 13:3 *Bidrag till hälso- och sjukvård* ökas med 2 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att Nätverket för läkemedelsepidemiologi skall ha möjlighet att även i fortsättning bedriva en effektiv verksamhet, anser regeringen att anslaget 13:3 *Bidrag till hälso- och sjukvård* behöver ökas med 2 500 000 kronor.

16:7 Bilstöd till handikappade

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 256 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade* ökas med 65 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Bilstödet för handikappade är ett viktigt medel för att uppnå regeringens mål med handikappolitiken. För att förkorta väntetiderna för bidrag anser regeringen att anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade* bör ökas med 65 000 000 kronor.

3.2.9 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

19:6 Försäkringskassan

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 7 159 398 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 9:6 *Försäkringskassan* ökas med 28 852 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Personalen hos de allmänna försäkringskassorna inordnades från den 1 januari 2005 i det statliga tjänstepensionssystemet. Det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.* tillfördes medel för ändamålet. Vid beräkningen av beloppet kom av misstag även medel avseende pensionsersättningar att ingå. Sådana ersättningar är en förmån enligt avtalet om trygghetsförmåner och skall betalas av arbetsgivaren. Anslaget 19:6 *Försäkringskassan* bör därför ökas med 28 852 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:11 *Statliga tjänstepensioner m.m.* minskas.

3.2.10 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 540 191 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* ökas med 150 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att behovet av arbetsmarknadsutbildning har ökat. Antalet platser i sådan utbildning behöver öka med 2 000 under andra halvåret 2005. Syftet är att motverka risken för arbetskraftsbrist och inflationsdrivande flaskhalsar i konjunkturuppgången. Anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* bör därför ökas med 150 000 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 15 Studiestöd uppförda anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas.

Finansieringsbidrag vid arbetspraktik

Regeringens förslag: Reglerna om finansieringsbidrag för arbetsgivare som anordnar arbetspraktik ändras den 1 juli 2005 så att samtliga arbetsgivare betalar 3 000 kronor per månad.

Regeringen får dock föreskriva att vissa praktikplatser får undantas från finansieringsbidrag.

Skälen för regeringens förslag: Arbetsgivare som i dag anordnar arbetspraktik skall som regel betala ett finansieringsbidrag till staten. Syftet med bidraget är att motverka att praktikplatserna tränger undan ordinarie jobb. Finansieringsbidraget kan påverka arbetsgivarnas vilja att anordna praktik, framför allt för personer som har en svag förankring på arbetsmarknaden. Vissa arbetsgivare har därför betalat ett lägre finansieringsbidrag eller har helt befriats från att betala finansieringsbidrag. Enligt nuvarande regler som förordades vid riksdagsbehandlingen (bet. 1998/99:AU1, rskr. 1998/99:105) skall arbetsgivare betala 3 000 kronor per månad. Undantag medges i vissa fall i enlighet med vad som föreskrivs i förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

Reglerna har inneburit att endast en mycket begränsad del av arbetsgivarna betalar ett finansieringsbidrag. En uppföljning från Arbetsmarknadsstyrelsen visar att 94 procent av besluten under perioden april 2003 till mars 2004 innebar undantag från huvudregeln. Motiven till beslut om undantag har också varit bristfälligt dokumenterade. Detta bör åtgärdas av Arbetsmarknadsstyrelsen.

För att i konjunkturuppgången motverka risken att praktikplatserna tränger undan reguljära jobb bör därför undantagen begränsas. Samtliga arbetsgivare skall därför betala ett finansieringsbidrag om 3 000 kronor per månad. Fortfarande finns det dock ett behov av att säkerställa att reglerna utformas så att även utsatta grupper i tillräcklig utsträckning skall få praktikplatser. Regeringen bör därför även fortsättningsvis få föreskriva om vissa undantag från kravet på att betala finansieringsbidraget. Förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2005 och gälla arbetspraktik som påbörjas den 1 juli 2005 eller senare.

Tid i aktivitet

Regeringens förslag: Möjligheterna att, om det finns särskilda skäl, besluta att en anvisning om arbetsmarknadspolitiska program där aktivitetsstöd utgår, får avse längre tid än sex månader eller avse deltid, tas bort. Regeringen bör dock få föreskriva att insatser får pågå under längre tid eller avse deltid i vissa fall. Förslagen träder i kraft den 1 juli 2005.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program skall en arbetsmarknadspolitisk insats omfatta heltid och vara längst sex månader. Endast om det finns särskilda skäl får tiden vara längre och pågå på deltid. Regeringen har i samband med budgetpropositionen för 2005 aviserat åtgärder för att begränsa och förtydliga undantagsmöjligheterna i det arbetsmarknadspolitiska regelverket. Som ett led i detta skall särskilda skäl inte längre utgöra en bedömningsgrund för när en insats kan pågå under längre tid än i normalfallet eller på deltid. Avsikten är att uppnå en mer enhetlig tillämpning av reglerna och säkerställa att så många som möjligt kan få del av insatserna. Ett tydligare regelverk ökar likabehandlingen av arbetssökande och förenklar den administrativa hanteringen inom Arbetsmarknadsverket.

För vissa av insatserna finns dock särregler t.ex. aktivitetsgarantin, prova-på-platser och ungdomsgarantin. För vissa arbetsmarknadsutbildningar är också kurstiden längre än sex månader.

Stöd till start av näringsverksamhet har i vissa delar inte visat sig användas på avsett sätt. Det minskar effektiviteten i stödet och riskerar att snedvrider konkurrensen. En stor andel av dem som fått stöd har haft det under långa perioder, visar en rapport från Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS A2003:3). Detta bekräftades även i en redovisning om tillämpningen av undantag från huvudregler som Arbetsmarknadsstyrelsen redovisade i juni 2004.

Regeringen anser att detta stöd endast bör lämnas längre än sex månader om det är motiverat av sjukdom eller av att myndighets tillstånd som behövs för verksamheten har blivit försenat. Svårigheter att inom sex månader nå

tillfredsställande lönsamhet skall därför inte utgöra skäl för förlängning.

Regeringen anser även att förutsättningarna för deltagande i program på deltid bör bestämmas till de fall då tiden motsvarar arbetsutbudet eller att insatsen kombineras med arbete eller annat program.

Förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2005 och gälla insatser som påbörjas den 1 juli 2005 eller senare.

Anställningsstöd

Regeringens förslag: Villkoren för det allmänna anställningsstödet ändras så att kvalificering endast sker genom inskrivningstid, inte genom villkor om långtidsarbetslöshet. Möjlighet till undantag från tidsgränsen i det allmänna och förstärkta anställningsstödet begränsas till att endast avse sjukdom. Stödperioderna för dem som inte fyllt 61 år för det särskilda anställningsstödet samt det förstärkta anställningsstödet kortas. Förslagen träder i kraft den 1 juli 2005.

Skälen för regeringens förslag: Anställningsstöd har visat sig vara framgångsrikt för att långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna skall kunna få ett jobb. Detta framkommer bl.a. i en nyligen presenterad utvärdering från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU 2004:17). Det särskilda anställningsstödet har bidragit till att deltagare i aktivitetsgarantin lämnat garantin genom anställning. Ökat utflöde innebär också att fler kan erbjudas plats i aktivitetsgarantin och att antalet deltagare hålls på en sådan nivå att kvaliteten i insatserna kan upprätthållas.

Uppföljningar av tillämpningen av reglerna visar att användningen av undantagen från tidsgränserna för anställningsstöden är för vida och i vissa fall felaktiga. Detta riskerar att medföra att de som har de allra största svårigheterna att få ett jobb inte i tillräcklig utsträckning får del av stöden. Regeringen har i samband med budgetpropositionen för 2005 aviserat förändringar och förtydliganden av de undantagsmöjligheter från tidsgränserna som gäller för att anställningsstöd skall kunna lämnas.

För att stödet i större utsträckning verkligen skall tillfalla dem som är i störst behov av det bör

stödperioderna förkortas för de stöd som för närvarande utgår under längst tid. För personer som fyllt 61 år skall dock särskilt anställningsstöd även fortsättningsvis kunna lämnas under 24 månader.

Vidare bör reglerna för det allmänna anställningsstödet ändras så att villkoret om långtidsarbetslöshet tas bort. Motivet är att det inte skall skapas felaktiga incitament som innebär att personer inte tar eller erbjuds kortare jobb eller program eftersom detta bryter arbetslöshetstiden och gör att de inte uppfyller villkoret för att kunna ta del av stödet. Avsikten är främst att öka effektiviteten genom att de arbetsökande, som är i störst behov av stöd för att få ett arbete, får del av insatserna.

Slutligen föreslås en ändring som innebär att undantag när det allmänna och förstärkta anställningsstödet får utgå under längre tid än vad som gäller enligt huvudreglerna för respektive stöd begränsas till att endast avse sjukdom. Övriga nu gällande undantag blir inte längre nödvändiga eftersom inskrivningstiden inte påverkas av t.ex. tillfällig föräldradighet.

Anställningsstöd lämnas som en kreditering av arbetsgivarnas skattekonto och belastar statsbudgetens inkomstsida. Förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2005 och gälla anställningar med anställningsstöd som påbörjas den 1 juli 2005 eller senare.

3.2.11 Utgiftsområde 14 Arbetsliv

24:1 Jämställdhetsombudsmannen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 21 907 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 24:1 *Jämställdhetsombudsmannen* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* minskas med 2 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 24:1 *Jämställdhetsombudsmannen* ökas med 2 000 000 kronor för att bl.a. möjliggöra en utökad tillsyn av arbetsgivare för att motverka löne-diskriminering. Finansiering sker genom att

anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* minskas med motsvarande belopp.

3.2.12 Utgiftsområde 15 Studiestöd

25:2 Studiemedel m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 10 402 918 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med 199 750 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att finansiera ökningarna av det under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad uppförda anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* samt de under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslagen 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* och 25:75 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* med 199 750 000 kronor.

3.2.13 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 793 181 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 1 558 720 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* ökas med 30 000 000 kronor.

Regeringen bemyndigas att under 2005 för ramanslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 950 000 000 kronor under 2006 och högst 700 000 000 kronor under perioden 2007–2010.

Skälen för regeringens förslag: Som en del i regeringens satsning för att minska arbetslösheten bör antalet platser i den kvalificerade yrkesutbildningen utökas med ca 1 000 höstterminen 2005. Kvalificerad yrkesutbildning spelar en viktig roll för att tillgodose behov av eftergymnasial yrkesutbildning på arbetsmarknaden. Genom ett starkt inflytande från arbetslivet på lokal och regional nivå i planeringen finns förutsättningar att snabbt fånga upp specifika behov. Därmed finns också förutsättningar att med kort varsel öka utbildningskapaciteten. Deltagarna får i stor utsträckning anställning kort tid efter avslutad utbildning. Utgifterna för de ca 1 000 platserna beräknas till 30 000 000 kronor. Bidrag utbetalas enligt avtal som statsbidrag eller som särskilda medel till utbildningsanordnare av kvalificerad yrkesutbildning enligt lagen (2001:239) om kvalificerad yrkesutbildning.

Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 15 Studiestöd uppförda anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas.

Som en följd av att anslaget och verksamheten ökas, behöver bemyndiganderamen ökas och omfördelas mellan åren. Regeringen anser därför att riksdagen bör bemyndiga regeringen att under 2005 för ramanslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter som uppgår till högst 950 000 000 kronor under 2006 och högst 700 000 000 kronor under perioden 2007–2010.

25:39 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning

25:41 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning

25:47 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning

25:76 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor

26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

I statsbudgeten för innevarande år finns för dessa ändamål uppförda ramanslag på sammanlagt 3 425 910 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslagen 25:39 *Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning*, 25:41 *Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning*, 25:47 *Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning*, 25:76 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor* och 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* ökas i enlighet med vad som anges i tabell 3.1.

Anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* minskas med 100 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) presenterat sin syn på inriktningen av forskningspolitiken. Regeringen redovisar där bedömningen att forskning och forskarutbildning vid vissa lärosäten bör stärkas.

Mot denna bakgrund bör anslagen till Luleå tekniska universitet, Karlstads universitet, Mittuniversitetet, Högskolan på Gotland (under anslaget 25:76 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor*) ökas i den omfattning som anges i tabell 3.1. Vidare bör forskningen vid Vetenskapsrådet stärkas med 20 000 000 kronor, varav 10 000 000 kronor avser medicinsk forskning och 10 000 000 kronor teknisk forskning.

Finansiering av dessa ökningarna och höjningen av de under andra utgiftsområden uppförda anslagen för Vetenskapsrådet för miljö och areella näringar och samhällsbyggande samt Verket för innovationssystem sker genom att anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* minskas med 100 000 000 kronor.

Tabell 3.1 Ökningar av anslag

Anslag	Ökning av anslag
25:39 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	7 000 000
25:41 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	5 000 000
25:47 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	30 000 000
25:76 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	8 000 000
26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	20 000 000
Totalt	70 000 000

25:75 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 287 228 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:75 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* ökas med 19 750 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Som en del i regeringens satsning för att minska arbetslösheten planeras en ettårig, kompletterande utbildning för invandrade akademiker med start hösten 2005. Utbildningen skall omfatta 100 helårsstudenter vid Linköpings universitet och Malmö högskola. Vidare skall en ökad satsning göras på särskilda lärarutbildningar (SÄL). Dessa skall riktas mot obehöriga yrkeslärare som är anställda i en kommun och skall totalt omfatta 1 000 platser. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas till 19 750 000 kronor. Anslaget 25:75 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* behöver därför ökas med detta belopp.

Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 15 Studiestöd uppförda anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* minskas med motsvarande belopp.

3.2.14 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

25:3 Bidrag till kontakttolkutbildning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 10 104 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 25:3 *Bidrag till kontakttolkutbildning* ökas med 4 105 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att tillgodose ett ökat behov av kontakttolkar när en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden införs 2006, behövs ytterligare resurser för utbildning av

auktoriserade kontakttolkar och auktoriserade tolkar med specialutbildning. Anslaget 25:3 *Bidrag till kontakttolkar* bör därför ökas med 4 105 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd uppförda anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* minskas.

3.2.15 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Förlängd giltighet för kreditgarantisystemet för ny- och ombyggnad av bostäder

Regeringens bedömning: Statliga kreditgarantier för lån till ny- och ombyggnad av bostäder skall kunna ställas ut till utgången av december 2008.

Bakgrund: Ett nytt system för statliga kreditgarantier för lån till ny- och ombyggnad av bostäder infördes den 15 april 2004 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 18, bet. 2003/04:BoU1, rskr. 2003/04:74). Av propositionen framgår att kreditgarantier skulle kunna ställas ut till och med 2006. Syftet med denna tidsbegränsning var att reglerna skulle samordnas med de övriga tidsbegränsade bostadspolitiska stöden, främst investeringsbidrag för anordnande av hyresbostäder och investeringsstimulans för mindre hyresbostäder och studentbostäder.

Skälen för regeringens bedömning: Det är angeläget att undanröja den olägenhet som uppstått genom att det inte är möjligt att efter utgången av 2006 samordna de tidsbegränsade investeringsstöden med kreditgarantier. För att de tidsbegränsade bostadspolitiska instrumenten skall vara tidsmässigt samordnade bör därför garantisystemet förlängas med två år. Detta betyder att garantier skall kunna ställas ut till den 31 december 2008. De tidsbegränsade investeringsstöden gäller nämligen för projekt som påbörjas före den 31 december 2006 och färdigställs inom två år, medan avtal om kreditgarantier får tecknas först när ett projekt har färdigställts.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 168 221 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 32:1 *Länsstyrelserna m.m.* ökas med 36 400 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU ger en medlemsstat möjlighet att genomföra reformer under perioden 2005–2007. För att genomföra en reformering av jordbrukspolitiken i Sverige krävs förberedande arbetsinsatser. Regeringen anser att länsstyrelserna och Statens jordbruksverk behöver tillföras ytterligare resurser för detta ändamål. Anslaget 32:2 *Länsstyrelserna m.m.* behöver därför ökas med 36 400 000 kronor.

3.2.16 Utgiftsområde 19 Regional utveckling**33:6 Insatser med anledning av försvarsomställningen (nytt anslag)**

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag 33:6 *Insatser med anledning av försvarsomställningen* om 200 000 000 kronor skall föras upp i statsbudgeten.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att särskilda insatser behövs i de lokala arbetsmarknadsregioner som berörs mest av försvarsomställningen, dvs. Östersund, Arvidsjaur, Karlstad/Kristinehamn och Gotland. För att möjliggöra insatser i dessa regioner för ökad konkurrenskraft, hållbar tillväxt och sysselsättning samt för att möjliggöra omlokalisering av statliga arbetstillfällen behövs särskilda medel.

Regeringen anser därför att ett nytt anslag för detta ändamål skall föras upp på statsbudgeten. Anslaget 33:6 *Insatser med anledning av försvarsomställningen*, som bör föras upp med

200 000 000 kronor, skall användas för kostnader för tillväxtfrämjande insatser samt för kostnader för omlokalisering av statliga arbetstillfällen i de mest berörda kommunerna.

Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppförda anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas med motsvarande belopp.

3.2.17 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård**26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning**

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 299 186 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 26:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* ökas med 5 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) presenterat sin syn på inriktningen av forskningspolitiken. Regeringen redovisar därvid bedömningen att forskningen vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande bör stärkas med 5 000 000 kronor för forskning om hållbar utveckling.

Finansiering sker genom det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* minskas.

34:3 Åtgärder för biologisk mångfald

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 691 197 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* minskas med 15 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* bör minskas med 15 000 000 kronor för att bidra till att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket*.

34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 72 728 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 20 000 000 kronor under 2006 och högst 18 000 000 kronor 2007.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2005 för ramanslaget 34:11 *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kärnsäkerhetsforskning som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 38 000 000 kronor under perioden 2006–2008.

Skälen för regeringens förslag: För att underlätta genomförande av olika forskningsprojekt behöver regeringen kunna ingå mer långsiktiga förpliktelser. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2005 för ramanslaget 34:11 *Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 38 000 000 kronor under perioden 2006–2008.

3.2.18 Utgiftsområde 21 Energi

35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag om 188 205 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 35:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader* ökas med 1 000 000 kronor.

Anslaget 35:6 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* minskas med 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Statens energimyndighet är bl.a. ansvarig för energistatistik. Den årliga statistiken över industrins energianvändning ingår emellertid i dag som en del av den företagsstatistik som Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för. Energimyndigheten är en stor användare av statistik om industrins energianvändning och behovet av att utveckla och förbättra denna statistik har ökat i och med de krav som Kyotoprotokollet ställer.

Statistiken om industrins energianvändning är nära kopplad till Energimyndighetens ansvar för den officiella energistatistiken. Ansvaret och därtill hörande anslag för denna statistik bör därför övergå från SCB till Energimyndigheten.

För att finansiera dessa ökade uppgifter behöver anslaget 35:1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader* ökas med 1 000 000 kronor. De ökade utgifterna finansieras genom att anslaget 35:6 *Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser* minskas med 500 000 kronor och genom att det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget 1:5 *Statistiska centralbyrån* minskas med 500 000 kronor.

Anslag 35:5 Energiforskning (bemyndigande)

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 440 000 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 446 000 000 kronor under 2006 och högst 446 000 000 kronor under perioden 2007–2009.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2005 för ramanslaget 35:5 *Energiforskning* besluta om åtgärder i samband med energiforskning som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 546 000 000 kronor under 2006 och högst 546 000 000 kronor under perioden 2007–2009.

Skälen för regeringens förslag: För att nuvarande program inom energiforskningen, inbegripet förnybara energikällor såsom solenergi, bioenergi och vindkraft, skall kunna fullföljas, behöver ytterligare åtaganden på området kunna ingås redan under innevarande år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2005 för ramanslaget 35:5 *Energiforskning* besluta om åtgärder som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 546 000 000 kronor under 2006 och högst 546 000 000 kronor under perioden 2007–2009.

35:8 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag om 317 230 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 35:8 *Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket* får även användas för att finansiera merkostnader för avställnings- och servicedrift enligt gällande avtal som en följd av stängningen av den andra reaktorn vid Barsebäcksverket.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen beslutade i december 2004 att rätten att driva den andra reaktorn vid Barsebäcksverket (Barsebäck 2) för att utvinna kärnenergi skall upphöra att gälla vid utgången av maj 2005.

Anslaget 35:8 *Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor vid Barsebäcksverket* har hittills varit avsett för statens åtaganden om ersättning av vissa merkostnader som uppstår till följd av att driften av den första reaktorn i Barsebäcksverket upphörde i november 1999,

enligt det avtal som träffats mellan staten, Sydkraft AB och Vattenfall AB.

Avtalet är utformat så att samma principer som låg till grund för ersättningen för Barsebäck 1 även skall tillämpas för Barsebäck 2 när den reaktorn ställs av med stöd av lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling. Med anledning av regeringens beslut i december 2004 att ställa av Barsebäck 2 aktualiseras en tillämpning av avtalet även för denna reaktor. Anslaget bör få användas för att finansiera vissa kostnader som följer härav.

I samband med stängningen av Barsebäck 2 skall ersättningen till Barsebäck Kraft AB (BKAB) för de merkostnader i produktionen, som orsakas av att bara en av två reaktorer i Barsebäcksverket är i drift, upphöra. Sedan ersättningen till BKAB för s.k. avställnings- och servicedrift av Barsebäck 2 har fastställts, avser regeringen att återkomma till riksdagen med redovisning angående planer för utbetalning. Regeringen har för avsikt att senare återkomma med förslag om lämplig anslagsbeteckning.

3.2.19 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Investeringsplan för Statens järnvägar

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner den investeringsplan för Statens järnvägar som framgår av tabell 3.2.

Skälen för regeringens förslag: Statens järnvägar får tillhandahålla lok och vagnar till den av staten upphandlade interregionala persontrafiken. De fordon som finns för detta uppdrag behöver renoveras och utrustas med ny teknik. Vidare är vissa av vagnarna som används i dagens upphandlade trafik till Norrland så gamla och i sådant skick att det inte är ekonomiskt effektivt att renovera. I stället är det bättre att anskaffa begagnade vagnar av senare tillverkningsår. Statens järnvägar avser att finansiera dessa investeringar med hyresintäkter. Investeringarna förväntas ge positiv avkastning.

Tabell 3.2 Investeringsplan för Statens järnvägar 2005–2007

Miljoner kronor

	Totala utgifter under perioden 2005–2007	Budget 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
Underhåll av ellok	35	25	10	-
Upprustning av personvagnar	110	10	50	50
Säkerhetsinvesteringar	5	5	-	-
Ombyggnad av personvagnar	10	10	-	-
Köp av begagnade vagnar	20	20	-	-
Summa investeringar	180	70	60	50
Egen finansiering	180	70	60	50
Summa finansiering	180	70	60	50

Avgifter på nya Svinesundsbron

Regeringens förslag: Intäkterna från de avgifter som tas ut för passage över nya Svinesundsbron får disponeras för att betala räntor och amorteringar på de lån som finansierat byggandet av Svinesundsförbindelsen.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen undertecknade 2002 ett avtal med den norska regeringen om byggandet av Svinesundsförbindelsen. Förbindelsen kommer att färdigställas och öppnas för trafik i mitten av 2005. Finansiering av den svenska delen har skett genom att Vägverket under byggtiden har tagit upp lån i Riksgäldskontoret. Lånen är avsedda att återbetalas inom 20 år med intäkterna från avgifter som tas ut av trafikanterna. Avgifterna bör därför få disponeras för att betala räntor och amorteringar på de upptagna lånen.

36:2 Vaghållning och statsbidrag

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 16 607 522 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen får under 2005 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret om högst 12 300 000 000 kronor för omfinansiering av vägprojekten Södra Länken, Rv 73 delen Fors-Jordbro, Södertörnsleden, E18 delen Söderhall-Rösa, Götaleden, Gårda, Åbromotet samt övriga delar inom de s.k. storstadspaketet i Stockholm och Göteborg.

Anslaget 36:2 *Vaghållning och statsbidrag* minskas med 66 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Sedan början av 1990-talet pågår infrastrukturinvesteringar inom de s.k. storstadspaketet i Stockholm och Göteborg. Inom dessa paket ryms en mängd investeringar varav Södra Länken i Stockholm och Götaleden i Göteborg är de största. Ursprungligen var projekten i Stockholm delar av den s.k. Dennisöverenskommelsen och avsikten var att investeringarna skulle finansieras med avgifter från trafikanterna. Storstadspaketet hölls därför avskilda från de ordinarie investeringarna. Särskilda statliga bolag fick också sköta upplåningen på den öppna kapitalmarknaden i stället för att finansiering skedde på ordinarie sätt. Sedan Dennisöverenskommelsen upphört att gälla genomförs projekten enligt gällande beslut från riksdagen (bl.a. bet. 1997/98:TU5, rskr. 1997/98:213) och regeringen och finansiering sker genom det statliga aktiebolaget Statens Väg- och Baninvest AB:s dotterbolag Stockholmsleder AB och Göteborgs Trafikleder AB.

Vid utgången av 2005 beräknas upplåningen i Stockholmsleder AB och Göteborgs Trafikleder AB sammantaget uppgå till drygt 12 miljarder kronor. Dessa lån är fördelade på ett antal olika långivare och de är upptagna med olika löptider. Räntor och amorteringar för färdigställda objekt betalas från anslaget 36:2 *Vaghållning och statsbidrag*. Lånen beräknas vara slutligt amorterade omkring 2027–2028. Av de totala lånen är det en relativt stor del (knappt 6,8 miljarder kronor) som förfaller till betalning under 2005 och det är därmed en lämplig tidpunkt att nu fatta ett beslut om den fortsatta skuldförvaltningen.

Regeringen konstaterar att de ursprungliga skälen för att sköta upplåningen i separata bolag inte längre gäller. Eftersom skulderna redovisas i Vägverkets balansräkning och eftersom räntor

och amorteringar betalas med anslagsmedel och inte med avgifter, föreligger enligt regeringen inga skäl att fortsätta förvalta dessa lån vid sidan av statens ordinarie upplåning. Regeringen bedömer också att de totala kapitalkostnaderna på sikt blir lägre om upplåningen hanteras av Riksgäldskontoret. Således talar såväl administrativa som ekonomiska skäl för att lånen bör införlivas med Riksgäldskontorets ordinarie skuldförvaltning.

Regeringen avser att lämna uppdrag till Vägverket och Riksgäldskontoret med innebörd att de av Stockholmsleder AB och Göteborgs Trafikleder AB upptagna lånen snarast i sin helhet tas över av Riksgäldskontoret. Regeringen bör därför under 2005 få besluta om lån i Riksgäldskontoret för att omfinansiera dessa projekt. En låneram om sammantaget högst 12 300 000 000 kronor behövs för ändamålet.

Vidare bör anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* minskas med 66 000 000 kronor för att bidra till att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* samt det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket*.

36:4 Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 11 196 512 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* minskas med 219 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* bör minskas med 219 000 000 kronor för att bidra till att finansiera ökningen av anslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* och ökningen av det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda anslaget 4:5 *Domstolsväsendet m.m.* samt det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket*.

36:12 Rikstrafiken: Trafikupphandling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 823 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* ökas med 100 000 000 kronor.

Anslaget får även användas till att finansiera tillfällig juridisk, ekonomisk eller annan expertis vid ingående av nya avtal och vid uppföljningar av tidigare ingångna avtal.

Anslaget 36:7 *Ersättning till viss kanaltrafik m.m.* minskas med 3 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att utöka möjligheterna att upphandla kollektiv persontrafik bör anslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* ökas med 100 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter* minskas samt genom att anslaget 36:7 *Ersättning till viss kanaltrafik m.m.* minskas med 3 000 000 kronor.

Den kollektiva persontrafiken upphandlas i ett antal olika avtal varav vissa är omfattande och komplicerade till sin karaktär. Det är viktigt att ingångna avtal analyseras och följs upp på ett professionellt sätt. Erfarenheter av ingångna avtal behöver tas till vara då nya avtal skall upprättas. Både vid analys av befintliga avtal och utfallet av dessa samt vid tecknandet av nya avtal kan det vara motiverat att tillfälligt ta hjälp av extern juridisk, ekonomisk eller annan för uppgiften relevant expertis. Anslaget 36:12 *Rikstrafiken: Trafikupphandling* bör därför få användas för att finansiera sådan expertis.

3.2.20 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 231 759 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* ökas med 5 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) presenterat sin syn på inriktningen av forskningspolitiken. Regeringen redovisar därvid bedömningen att forskningen vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande bör stärkas med 5 000 000 kronor för forskning om hållbar utveckling.

Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* minskas.

41:2 Insatser för skogsbruket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 221 200 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket* ökas med 148 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Efter stormen i södra Sverige i januari 2005 riskerar stora mängder stormfällda träd att förstöras. Om timret blir kvar i skogen finns det risk för skador även på stående skog genom angrepp av skadeinsekter, som kan föröka sig i de stormfällda träden. En ekonomisk stimulans behövs för att skogsägarna skall ta ut timret ur skogen, även om de inte omedelbart kan sälja det till industrin. Regeringen anser därför att skogsbruket skall kunna få stöd för merkostnader för lagring. Stödet bör kunna avse iordningställande av nya lagringsplatser, bevattnings- och reningsanläggningar, personalkostnader inklusive utbildning och kostnader för mätning av timret. Kostnaderna för detta stöd får uppgå till högst 100 000 000 kronor under 2005.

Skogsbilvägar, andra enskilda vägar utan statligt stöd och skogsmark kommer att utsättas för hårdare slitage än normalt när stormfällt timmer skall transporteras ut ur skogen. Ett

bidrag bör därför utgå för att kompensera vissa merkostnader för att återställa sådana skador. Stödet bör utgå i förhållande till den mängd timmer som transporteras ut, eftersom detta är kontrollerbart. Ett schablonstöd med vissa begränsningar vad gäller minsta mängd stormskadad skog bedöms vara mest effektivt. Kostnaderna för detta stöd får uppgå till högst 33 000 000 kronor under 2005.

Regeringen har gett Skogsstyrelsen i uppdrag att övervaka, dokumentera och informera om utvecklingen av skadeinsekter med anledning av stormen. Skogsstyrelsen skall löpande rapportera till berörda statliga myndigheter och kommuner. I uppdraget ingår även att lämna information och rådgivning till skogsägarna. Kostnaderna för detta uppdrag beräknas uppgå till 15 000 000 kronor under 2005.

Finansiering av de ökade utgifterna sker genom att det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* och de under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslagen 36:2 *Väghållning och statsbidrag* och 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsutgifter* minskas.

43:1 Statens jordbruksverk

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 308 346 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* ökas med 9 600 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU ger en medlemsstat möjlighet att genomföra reformer under perioden 2005–2007. För att genomföra en reformering av jordbrukspolitiken i Sverige krävs förberedande arbetsinsatser. Regeringen anser att Statens jordbruksverk och länsstyrelserna behöver tillföras ytterligare resurser för detta ändamål. Anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* bör därför ökas med 9 600 000 kronor.

3.2.21 Utgiftsområde 24 Näringsliv

26:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 122 066 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 26:2 *Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling* ökas med 20 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har i propositionen *Forskning för ett bättre liv* (prop. 2004/05:80) presenterat sin syn på inriktningen av forskningspolitiken. Regeringen redovisar därvid bedömningen att forskningen vid Verket för innovationssystem bör stärkas med 20 000 000 kronor, varav 10 000 000 kronor avses för teknisk forskning och 10 000 000 kronor för samarbetsprogram med näringslivet inom produktionsteknik och Fordon-IT.

Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* uppförda anslaget 26:11 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* minskas.

3.2.22 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 670 050 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas med 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Under utgiftsområde 19 *Regional utveckling* förs ett nytt ramanslag 33:6 *Insatser med anledning av försvarsomställningen* om 200 000 000 kronor upp i statsbudgeten. För att finansiera detta bör anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas med 200 000 000 kronor.

48:3 Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 1 600 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget 48:3 *Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader* ökas med 167 150 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utjämning av kostnadsskillnader mellan kommuner avseende LSS-verksamhet sker enligt lagen (2003:886) om utjämningsavgift för kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen (2003:887) om utjämningsbidrag till kommuner för kostnader enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

De slutliga beräkningar som gjorts av Statistiska centralbyrån visar att utjämningsbidraget blir 167 150 000 kronor högre än det belopp som riksdagen anvisat för 2005. Anslaget 48:3 *Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader* bör därför ökas med detta belopp.

Det utjämningsbidrag som staten betalar ut till vissa kommuner, motsvaras beloppsmässigt av den utjämningsavgift som andra kommuner betalar till staten och som redovisas på inkomstitel 1611 *Utjämningsavgift för LSS-kostnader*.

4

Budgetpolitiska mål samt statens och den offentliga sektorns finanser

4 Budgetpolitiska mål samt statens och den offentliga sektorns finanser

I detta kapitel redovisas de av riksdagen beslutade budgetpolitiska målen för åren 2005–2006. Därefter redovisas vissa centrala förutsättningar för budgetberäkningarna, så som makroekonomiska antaganden, förslag till nya beslut samt tidigare fattade beslut med budgetära konsekvenser.

Vidare innehåller kapitlet en översiktlig redogörelse för statens, kommunsektorns och ålderspensionssystemets finanser. Beräkningarna för 2006 och 2007 baseras på gällande regler och konsekvenser av beslutade, föreslagna eller aviserade åtgärder. En detaljerad redovisning av statsbudgetens inkomster och utgifter återfinns i kapitel 5 och 6. Beräkningar för de delar av statsbudgeten som varken klassificeras som inkomster eller utgifter (exempelvis myndigheters in- och utlåning i Riksgäldskontoret) redovisas dock i detta kapitel.

4.1 Budgetpolitiska mål

Budgetpolitiken är sedan 1997 inriktad på två övergripande och fleråriga mål: utgiftstaket för staten och den offentliga sektorns finansiella sparande (saldomålet). De budgetpolitiska mål som riksdagen har beslutat ligger fast:

1. de takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten,
2. den offentliga sektorns finansiella sparande skall i genomsnitt över en konjunkturcykel uppgå till 2

procent av bruttonationalprodukten (BNP).

Riksdagen fastställer som regel tre år i förväg ett utgiftstak för staten, vilket sätter en övre gräns för statens utgifter. Utgiftstak för det tredje året föreslås i budgetpropositionen. I budgetpropositionen för 2005 lade regeringen dock inte fram något förslag till utgiftstak för 2007, bland annat med hänvisning till att en analys av ekonomins potentiella produktionsförmåga var nödvändig för en beräkning av framtida utgiftstak. I budgetpropositionen gjordes endast en beräkning av vad utgiftstaket skulle ha uppgått till om utgiftstakets andel av potentiell BNP förblev konstant mellan 2006 och 2007. Regeringen framförde att ett förslag till utgiftstak för såväl 2007 som 2008 skulle presenteras i budgetpropositionen för 2006. I budgetpropositionen kommer regeringen även att presentera en beräkning av utgifternas fördelning på utgiftsområden för 2007 och 2008, samt föreslå ett preciserat mål för det offentliga sparandet för 2006.

Utgiftstaket för staten omfattar utgifterna på statsbudgeten exklusive statsskuldräntor (utgiftsområde 1–25 samt 27), utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och en budgeteringsmarginal. De utgifter som utgiftstaket omfattar benämns takbegränsade utgifter och utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel. Det innebär att myndigheternas utnyttjande av anslagsbehållningar och anslagskredit ingår. Skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna benämns budgeteringsmarginal.

Utgiftstaket för staten är ett viktigt budgetpolitiskt åtagande för riksdagen och regeringen, och främjar trovärdigheten i den ekonomiska politiken. Utgiftstaket kan bland annat förhindra att tillfälligt högre inkomster används för att finansiera varaktigt högre utgifter. Utgiftstaket för staten tydliggör även behovet av prioriteringar mellan utgiftsområden, och förebygger en utveckling där skatteuttaget måste höjas till följd av bristfällig utgiftskontroll. Genom utgiftstaket stärks omvärldens tilltro till den svenska budgetpolitiken.

Utgiftstaket har klarats samtliga år sedan det infördes. I tabell 4.1 redovisas fastställda utgiftstak för åren 2000–2004 och utfallet för de takbegränsade utgifterna.

Tabell 4.1 Fastställda utgiftstak och utfall 2000–2004

Miljarder kronor

	2000	2001	2002	2003	2004
Utgiftstak för staten	765,0	791,0	812,0	822,0	858,0
Takbegränsade utgifter (utfall)	760,0	786,3	811,6	819,1	855,6
Budgeteringsmarginal	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4

Riksdagen har beslutat att överskottet i de offentliga finanserna skall uppgå till i genomsnitt 2 procent per år över en konjunkturcykel. Den demografiska utvecklingen kommer att leda till ökade resurskrav inom den offentliga sektorn, främst efter 2010. Ett överskott på 2 procent av BNP ökar den offentliga nettoförmögenheten. Detta förbättrar möjligheterna att möta de ökade kraven på resurser med en rimlig fördelning av skatter och förmåner mellan generationer. Eftersom budgetsaldo i Sverige är förhållandevis känsligt för konjunktursvängningar har därutöver ett strukturellt överskott i de offentliga finanserna på 2 procent bedömts som nödvändigt för att i en lågkonjunktur klara EU:s stabilitets- och tillväxtpakts krav på att underskottet i de offentliga finanserna inte får vara större än 3 procent av BNP.

Tabell 4.2 Den offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP

	2000	2001	2002	2003	2004
Den offentliga sektorns finansiella sparande (utfall)	5,0	2,6	-0,5	-0,1	1,1
Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande	2,0	2,5	2,0	2,0	0,5
Skillnad	3,0	0,1	-2,5	-2,1	0,6

Riksdagen fastställer årligen mål för den offentliga sektorns finansiella sparande. Dessa mål överträffades såväl 2000 som 2001. En förklaring till det gynnsamma utfallet var att skatteintäkterna blev större än vad som antagits när målen beslutades. Åren 2002 och 2003 blev utfallet lägre än de av riksdagen fastställda målen. Avvikelserna förklaras till stor del av en svag konjunkturutveckling. Enligt utfallet i nationalräkenskaperna klarades målet för 2004. Sedan år 2000 uppgår det genomsnittliga överskottet i de offentliga finanserna till 1,6 procent av BNP.

Erfarenheterna av de övergripande budgetpolitiska målen är goda. Under perioden 1997–2004 har utrymme skapats för utgiftsreformer och skattesänkningar samtidigt som den offentliga sektorns nettoskuld har minskat.

De av riksdagen fastställda utgiftstaken för staten och de årsvisa målen för den offentliga sektorns finansiella sparande för åren 2005–2006 redovisas i tabell 4.3.

Tabell 4.3 Av riksdagen beslutade årsvisa budgetpolitiska mål

	2005	2006
Utgiftstak för staten, miljarder kronor	870	907
Finansiellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	0,5	

Under åren 2002–2004 har budgeteringsmarginalen varit liten. Även i år och nästa år är marginalerna små. För att undvika ett överskridande av utgiftstaket för 2005 har regeringen vidtagit ett antal åtgärder som begränsar utgifterna under utgiftstaket. Samtidigt är det viktigt att påpeka att prognosen för det takbegränsade utgifterna är osäker.

Tabell 4.4 Prognos över den offentliga sektorns finansiella sparande samt budgeteringsmarginalen

	2005	2006	2007
Finansiellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	0,7	0,6	1,1
Budgeteringsmarginal, miljarder kronor	1,1	1,5	

I tabell 4.4 redovisas det beräknade överskottet i de offentliga finanserna och budgeteringsmarginalen för åren 2005–2007. Budgeteringsmarginalerna för 2005 och 2006 beräknas uppgå till 1,1 respektive 1,5 miljarder kronor. En budgeteringsmarginal för 2007 har inte beräknats eftersom ett utgiftstak för detta år inte har beslutats av riksdagen.

Mot bakgrund av bland annat den stora osäkerhet som råder om utvecklingen inom såväl ohälsområdet som arbetsmarknaden kommer regeringen noggrant att följa utgiftsutvecklingen under åren 2005–2006. Om det finns risk för att ett beslutat tak för statens utgifter överskrids kommer regeringen att vidta de åtgärder som den har befogenhet till, eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder; utgiftstaket skall klaras.

Den offentliga sektorns finansiella sparande beräknas bli 0,7 procent av BNP 2005, det vill säga 0,2 procentenheter högre än det av riksdagen fastställda målet. Vid beräkningen har regeringen tagit hänsyn till de förslag till beslut om utgifter och inkomster som läggs fram i denna proposition, och till de aviseringar om utgifts- och inkomstförändringar som presenteras.

År 2006 försämras den offentliga sektorns finansiella sparande något till 0,6 procent för att därefter förbättras till 1,1 procent år 2007. Det övergripande målet om ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel ligger fast.

4.1.1 Utgiftstak för staten

Långsiktiga beräkningar av den offentliga sektorns utgifter visar att den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning riskerar att leda till en växande utgiftskvot. Att undvika underskott och omfattande besparingar i takt med att de äldre blir allt fler är ett viktigt skäl till att bedriva en politik för ökad

sysselsättning och tillväxt som stärker den offentliga sektorns inkomster.

Nivån på utgiftstaket beslutas som regel tre år i förväg. Under vissa förutsättningar kan, efter att utgiftstaket fastställts, tekniska justeringar av utgiftstaket göras. Bland annat kan förändringar som inte har någon effekt på de konsoliderade utgifterna för den offentliga sektorn, men som ändå påverkar storleken på de takbegränsade utgifterna, motivera en teknisk justering av utgiftstaket. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2006 med eventuella tekniska justeringar av utgiftstaken med anledning av förslag i budgetpropositionen.

I tabell 4.5 redovisas de faktiska utgiftstaken för åren 2003–2006 i miljarder kronor respektive som andel av BNP. Tekniska justeringar av utgiftstaken försvårar jämförelsen av utgiftstakens nivåer mellan olika år. För att underlätta jämförelsen redovisas i tabell 4.5 även korrigerade nivåer på utgiftstaken, där hänsyn tagits till tekniska justeringar.

I budgetpropositionen för 2005 gjordes en beräkning av vad utgiftstaket för 2007 skulle ha uppgått till om utgiftstakets andel av potentiell BNP förblev konstant mellan 2006 och 2007. En anledning till att regeringen valde att vänta med att föreslå ett utgiftstak för 2007 var att ett antal strukturella och institutionella förändringar kan ha påverkat den potentiella tillväxten i ekonomin. I syfte att närmare utreda hur dessa förändringar skulle påverka de offentliga finanserna har Konjunkturinstitutet fått i uppdrag att utreda om en förändring av den potentiella tillväxten ägt rum i Sverige. Regeringen vill, innan ett förslag till utgiftstak läggs fram för riksdagen, närmare analysera Konjunkturinstitutets slutsatser, och avser att i budgetpropositionen för 2006 föreslå ett utgiftstak för såväl 2007 som 2008. En utgångspunkt för regeringens övervägande om utgiftstaket är att utgifterna skall hållas på en nivå som är förenlig med målet om ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Tabell 4.5 Utgiftstak för staten 2003–2007

	2003	2004	2005	2006	2007
Utgiftstak för staten, miljarder kronor	822	858	870	907	943 ¹
Procent av BNP	33,7	33,7	32,7	32,4	32,2
Årlig förändring	10	36	12	37	36
Utgiftstak för staten, korrigerat för tekniska justeringar, miljarder kronor	803	836	870	907	943 ¹
Procent av BNP	32,9	32,9	32,7	32,4	32,2
Årlig förändring, procent	30	33	34	37	36

¹ Beräkning av utgiftstak som en konstant andel av potentiell BNP mellan 2006 och 2007 enligt budgetpropositionen för 2005.

4.1.2 Överskott i den offentliga sektorns finanser

Sunda offentliga finanser är en förutsättning för uthållig tillväxt. Sedan 2000 gäller ett överskottsmål för de offentliga finanserna på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Ett överskott på 2 procent innebär att statsskulden kan minska som andel av BNP samtidigt som tillgångar byggs upp i form av fonder inom det allmänna pensions-systemet. Därigenom skapas buffertar för att möta de framtida demografiska påfrestningarna på de offentliga välfärdssystemen och för att säkerställa finansieringen med en rimlig fördelning av skatter och förmåner mellan generationer. Ett överskott på 2 procent ger dessutom en betryggande marginal till underskottsgränsen på 3 procent av BNP i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt.

På kort sikt påverkas de offentliga finanserna av konjunkturläget. I en nedåtgående konjunktur minskar överskottet. Skattebaserna och därmed de offentliga inkomsterna utvecklas svagt. De offentliga utgifterna blir högre genom ökade kostnader för arbetslösheten. En försvagning av de offentliga finanserna innebär samtidigt att lågkonjunktrens negativa effekter på hushållens inkomster dämpas. Efterfrågan på varor och tjänster kan hållas uppe. Det omvända gäller i en högkonjunktur. Det finns således automatiskt verkande faktorer i den offentliga ekonomin som bidrar till att dämpa konjunktursvängningarna och stabilisera den ekonomiska utvecklingen.

Genom att justera den offentliga sektorns sparande för konjunkturläget kan ett underliggande, strukturellt, sparande beräknas. Det strukturella sparandet utgör en indikator på läget i förhållande till det övergripande målet. Det strukturella överskottet bör därför normalt ligga nära 2 procent av BNP, men kan understiga 2 procent om finanspolitiska stimulanser sätts in i en lågkonjunktur som stöd för penningpolitiken. I en högkonjunktur kan det strukturella överskottet behöva överstiga 2 procent för att motverka överhettning. Det bör understrykas att beräkningar av såväl produktionsgap som strukturellt sparande är behäftade med stor osäkerhet.

I 2003 års ekonomiska vårproposition angav regeringen att ett preciserat mål för överskottet bör föreslås för nästkommande budgetår. Regeringen anförde också att det preciserade målet skall bestämmas med hänsyn till såväl konjunkturläget som läget i förhållande till det övergripande överskottsmålet. Vid utvärderingen av målpuppfyllelsen skall eventuella revideringar av konjunkturprognosen jämfört med beslutstillfället beaktas.

Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn 2004 har fastställts till minst 0,5 procent av BNP. År 2004 uppgick överskottet i de offentliga finanserna till 1,1 procent av BNP, d.v.s. målet överskreds med 0,6 procentenheter. Lägre utgifter för bland annat statskuldräntor förklarar delvis det högre utfallet. Därutöver förklaras en del av förbättringen av ökade skatteintäkter p.g.a. att vissa bolag återfört hela eller delar av sin fondavsättning till beskattning. I budgetpropositionen för 2004 bedömdes BNP växa med 2,0 procent. Enligt nationalräkenskapernas preliminära utfall ökade BNP med 3,5 procent. Skillnaden i tillväxt beror uteslutande av högre export och investeringar, vilket har små effekter på de offentliga inkomsterna. Hushållens konsumtionsutgifter, som utgör en viktig skattebas, utvecklades snarare något sämre än vad som antogs när målet för 2004 beslutades. Högre produktivitet än väntat medför att även sysselsättning och lönesumma utvecklades sämre. Den höga produktiviteten innebär också att arbetslösheten blev väsentligt högre än vad som antogs i budgetpropositionen för 2004. Mot denna bakgrund bedöms överskottsmålet för 2004 ha klarats.

I budgetpropositionen för 2005 föreslog regeringen att målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn 2005 skulle fastställas till minst 0,5 procent av BNP, vilket också beslutades av riksdagen. De prognoser som redovisas i denna proposition innebär att det finansiella sparandet uppgår till 0,7 procent av BNP. Det ligger i linje med att BNP-tillväxten bedöms vara något starkare än vad som förutsågs i budgetpropositionen. Regeringen bedömer därför att målet för 2005 kommer att klaras.

För 2006–2007 redovisas i bilaga 1, Svensk ekonomi, en beräkning som innebär att produk-

tionsgapet successivt minskar. Framskrivningen av de statliga finanserna bygger på beslutade och aviserade åtgärder (se avsnitt 4.3). Beräkningarna innebär att överskottet i de samlade offentliga finanserna som andel av BNP uppgår till 1,1 procent av BNP 2007. Förstärkningen mellan 2005 och 2007 beror både på ett något förstärkt strukturellt sparande och på att konjunkturen förbättras. Under perioden 2000–2007 uppgår det genomsnittliga överskottet till 1,3 procent av BNP.

Tabell 4.6 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP, om inget annat anges

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Finansiellt sparande, miljarder kronor	110	59	-12	-2	28	19	17	32
Finansiellt sparande	5,0	2,6	-0,5	-0,1	1,1	0,7	0,6	1,1
Justering för konjunkurläge m.m.	-1,1	0,3	0,8	0,9	0,6	0,2	0,1	0,0
Strukturellt sparande	3,9	2,9	0,2	0,8	1,8 ¹	0,9	0,7	1,1
Finansiellt sparande, genomsnitt från 2000	5,0	3,8	2,4	1,8	1,6	1,5	1,3	1,3
<i>Produktionsgap, procent</i>	0,9	-0,5	-1,1	-1,3	-0,9	-0,3	-0,1	0,0

¹ En del av ökningen i det strukturella sparandet 2004 förklaras av ökade skatteintäkter p.g.a. att vissa bolag återfört hela eller delar av sin fondavsättning till beskattning.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

4.2 Makroekonomiska förutsättningar

De offentliga finanserna påverkas i hög grad av hur ekonomin utvecklas i Sverige och i omvärlden. En högre BNP leder normalt till ökade skatteinkomster, eftersom viktiga skattebaser som löner och hushållens konsumtionsutgifter är relaterade till BNP. De totala reala utgifterna reduceras vanligen av en högre BNP-tillväxt, eftersom exempelvis utgifterna för arbetslöshetsersättningen minskar vid ökad aktivitet i ekonomin. Om BNP-nivån däremot blir lägre minskar normalt skatteinkomsterna samtidigt som transfereringsutgifterna tenderar att öka.

Bedömningen är att 1 procent högre BNP till följd av fler arbetade timmar i näringslivet medför att den offentliga sektorns finansiella sparande ökar med ca 18 miljarder kronor eller med ca 0,7 procent av BNP, varav större delen av förändringen avser förändrade skatteinkomster. Det motsatta gäller vid en minskning av BNP. Känsligheten kan dock variera kraftigt mellan åren beroende på hur olika BNP-komponenter utvecklas i förhållande till varandra. De offentliga finanserna är exempelvis mer känsliga för en förändring i hushållens konsumtion än om konjunkturen påverkas genom utrikeshandel.

En BNP-ökning som i huvudsak beror på en ökad produktivitet har på kort sikt inte en lika gynnsam effekt på de offentliga finanserna som en ökning som beror på fler arbetade timmar. Det beror på att de offentliga lönekostnaderna och inkomstberoende transfereringar i det förra fallet tenderar att öka i nästan samma takt som skatteunderlaget.

De statliga utgifterna påverkas av förändringar av arbetslöshet, löner och priser. En tiondels procentenhet högre öppen arbetslöshet ökar utgifterna för arbetslöshetsförsäkring med drygt en halv miljard kronor. En ökning av pris- och lönenivån med 1 procent medför att utgifterna under utgiftstaket ökar med drygt 5 miljarder kronor. Den fulla utgiftseffekten av förändrade priser och löner inträffar med två års eftersläpning.

I tabell 4.7 redovisas de centrala makroekonomiska förutsättningarna för budgetberäkningarna. De makroekonomiska prognoserna finns i sin helhet återgivna i bilaga 1, Svensk ekonomi.

Nationalräkenskapernas preliminära utfall visar att BNP-tillväxten 2004 uppgick till 3,5 procent. I år väntas tillväxten bli 3,2 procent, vilket är högre än vad som förutsågs i budgetproposi-

tionen för 2005. Den främsta orsaken till upprevideringen är en starkare utveckling av investeringar och statlig konsumtion. År 2006 förväntas BNP-tillväxten bli 2,7 procent, vilket även det är högre än den kalkyl som gjordes i budgetpropositionen för 2005. Eftersom den relativt starka tillväxten 2004 och 2005 till stor del åstadkommits genom ökad produktivitet leder den till en begränsad förstärkning av de offentliga finanserna.

Tabell 4.7 Makroekonomiska förutsättningar 2004–2007

Prognoser från budgetpropositionen för 2005 anges inom parentes.

	2004	2005	2006	2007
BNP ¹	3,5 (3,5)	3,2 (3,0)	2,7 (2,5)	2,4 (2,3)
BNP mdkr ²	2 543 (2 548)	2 664 (2 687)	2 796 (2 817)	2 927 (2 946)
BNI mdkr ²	2 572 (2 552)	2 697 (2 691)	2 830 (2 821)	2 962 (2 950)
Inflation enligt KPI ^{3,4}	0,4 (0,6)	0,5 (1,4)	1,5 (2,0)	2,0 (2,0)
Prisbasbelopp tkr	39,3 (39,3)	39,4 (39,4)	39,7 (40,0)	40,3 (40,8)
Inkomstindex ⁵	115,6 (115,6)	118,4 (117,3)	121,8 (122,5)	125,9 (126,9)
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	1,8 (2,4)	2,2 (2,7)	2,7 (2,0)	2,6 (2,0)
Öppen arbetslöshet ⁶	5,5 (5,6)	5,0 (5,1)	4,4 (4,4)	4,2 (4,2)
Arbetsmarknadspolitiska program ⁶	2,4 (2,3)	2,7 (2,5)	2,7 (2,5)	2,4 (2,0)
Arbetade timmar i lönesumman ^{4,7}	-0,4 (0,0)	0,6 (0,9)	1,2 (0,7)	0,4 (0,5)
Timlön ⁴	3,2 (3,4)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)
Utbetald lönesumma enligt NR ⁴	2,7 (2,9)	3,9 (4,4)	4,7 (4,2)	3,9 (4,0)
Ränta statsobligation 5 år ³	3,8 (4,0)	3,4 (4,5)	3,9 (4,8)	4,1 (5,0)
Ränta statsskuldsväxel 6 månader ³	2,2 (2,4)	2,2 (3,0)	2,7 (3,8)	3,2 (4,4)

¹ Årlig procentuell volymförändring.

² Löpande priser.

³ Årsgenomsnitt.

⁴ Årlig procentuell förändring.

⁵ Inkomstindexet visar den genomsnittliga reala förändringen av pensionsgrundande inkomster och inkomster över intjänandetaket för de tre senaste åren multiplicerat med förändringen i KPI för det senaste året. Inkomstindex 1999=100.

⁶ Procent av arbetskraften.

⁷ Arbetade timmar i lönesumman skiljer sig definitionsmässigt från totalt arbetade timmar, bland annat till följd av att egenföretagare inte ingår i lönesumman.

Källor: Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

I ett medelfristigt perspektiv är det svårt att förutsäga konjunktursvängningar. Tillväxttakten

2007 beräknas något överstiga den potentiella tillväxten på ca 2 procent.

Inflationen har de senaste månaderna varit lägre än prognosen i budgetpropositionen och prognosen för 2005 och 2006 har därför reviderats ner. Den låga inflationen har även inneburit att räntenivån har reviderats ner.

Den öppna arbetslösheten beräknas i år uppgå till 5,0 procent av arbetskraften, vilket är 0,1 procentenheter lägre än bedömningen i budgetpropositionen. År 2006 väntas den öppna arbetslösheten minska ytterligare för att 2007 uppgå till 4,2 procent av arbetskraften. Detta är en följd av stigande sysselsättning och i anspråkstagande av lediga resurser.

I förutsättningarna ingår också fler platser i de arbetsmarknadspolitiska programmen 2005–2007 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen.

För en mer utförlig beskrivning av skillnader mellan de makroekonomiska förutsättningarna i budgetpropositionen för 2005 och 2005 års ekonomiska vårproposition, se bilaga 1 Svensk ekonomi, avsnitt 13.3.

4.3 Utgifts- och inkomstförändringar

De senaste åren har en rad reformer för ökad tillväxt och rättvisa beslutats eller föreslagits för åren 2005–2007. I denna proposition föreslås vissa ytterligare förslag till utgifts- och inkomstförändringar.

I detta avsnitt redovisas översiktligt budgeteffekterna dels av de tillkommande satsningar och besparingar som föreslås eller aviseras i denna proposition, dels de satsningar och finansieringar som tidigare beslutats eller aviseras. En mer detaljerad beskrivning av de nya utgifts- och inkomstförslagen finns i kapitel 5 och 6 (se avsnitten 5.2.2 och 6.3.2.).

I tabell 4.8 redovisas de sammantagna effekterna för de offentliga finanserna och de takbegränsade utgifterna av nu föreslagna eller

aviserade utgifts- och inkomstförändringar i förhållande till den politik och det regelverk som budgetpropositionen för 2005 baserades på.

Till följd av nya förslag beräknas utgifterna öka med omkring 1 miljard kronor per år 2005–2007 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2005. Bland annat beräknas utgifterna för införandet av en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden bli högre än tidigare beräknat och ett stödpaket introduceras för att kompensera för kostnader med anledning av stormen i Sydsverige. Dessa tillskott är delvis finansierade. Därtill aviseras en minskning av anslagen för förvaltnings- och investeringsändamål från och med 2006.

Sammantaget innebär de nu föreslagna och aviserade åtgärderna, inklusive finansiering, att de takbegränsade utgifterna för 2005 och för 2007 i stort är oförändrade jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 2005. För 2006 beräknas utgifterna minska med ca 0,9 miljarder kronor till följd av de nu föreslagna och aviserade åtgärderna.

På statsbudgetens inkomstsida avser regeringen att öka utrymmet för skatteutgifter för anställningsstöd för arbetslösa med 1 miljard kronor 2005 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen. Därtill kommer skattekutskärningar och skattesänkningar om ca 2,2 miljarder kronor under perioden 2005–2006 för att kompensera för kostnader till följd av stormen i Sydsverige. En detaljerad redovisning av samtliga skatteutgifter på budgetens inkomstsida finns i bilaga 2 Redovisning av skatteutgifter. Sammantaget medför de nu föreslagna eller aviserade åtgärderna på statsbudgetens utgifts- och inkomstsida att den offentliga sektorns finanser försvagas med 2,8 miljarder kronor innevarande år i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen. För 2006 beräknas den offentliga sektorns finanser försvagas med ca 1,0 miljarder kronor och för året därefter med 0,5 miljarder kronor.

Tabell 4.8 Nu föreslagna och aviserade utgifts- och inkomstförändringar

Förändring av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till budgetpropositionen för 2005.

Miljoner kronor	2005	2006	2007	Permanent effekter
Utgiftsförändringar				
Summa reformer	1 019	1 211	976	535
Summa finansiering m. m. ¹	-952	-2 149	-1 085	-1 055
Summa ökning av takbegränsade utgifter	67	-938	-109	-520
Inkomstförändringar				
Skatter	2 730	1 985	654	
varav skatteutgifter ²	2 730	1 985	654	
Summa inkomstreformerna, brutto (periodiserade effekter)	2 730	1 985	654	
Indirekta effekter av inkomstreformerna	-30	-30	0	
Summa inkomstreformerna, netto (periodiserade effekter)	2 700	1 955	654	
Nettoförsvagning av den offentliga sektorns finanser	2 767	1 017	545	-520

¹ Inkluderar utgiftsbegränsande åtgärder.² Inkluderar inkomsteffekten av utökad anställningsstöd.*Förändringar jämfört med föregående år*

I tabell 4.9 redovisas budgeteffekterna i förhållande till föregående år av större beslutade, föreslagna eller aviserade reformer och finansieringen av dessa. Reformerna avser både statsbudgetens utgifts- och inkomstsida. Därutöver kommer förändringar av budgetens inkomster och utgifter till följd av bland annat den makroekonomiska utvecklingen, pris- och löneomräkning m.m. Dessa förändringar redovisas i kapitel 5 och i avsnitt 4.3.3.

Regeringen föreslår eller aviserar stora utgiftsreformer för perioden 2005–2007. Satsningarna görs framför allt på kommunsektorn men betydande resursförstärkningar tillförs också rättsväsende, familjepolitik, bistånd, utbildning och forskning, samt infrastruktur.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet tillförs kraftiga förstärkningar under samma tidsperiod för att bland annat öka antalet poliser och häktes- och fängelseplatser inom kriminalvården.

Regeringens mål är att 1 procent av bruttonationalinkomsten skall anslås till bistånd 2006. Därmed beräknas utgiftsområde 7 Internationellt bistånd öka med 3,3 miljarder kronor mellan 2005 och 2006 baserat på nuvarande makroekonomiska antaganden.

Med nu aviserade reformer inom familjepolitiken beräknas ramen för utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn öka med 5 miljarder kronor fram till och med 2007. Barnbidraget höjs samtidigt som flerbarnstilläget utökas från och med 2006. Därutöver har tidigare aviserats en höjning av det så kallade

taket i föräldrapenningen från och med 1 juli 2006.

År 2005 återställs i huvudsak ersättningsnivån för sjukpenning till den nivå som gällde före den 1 juli 2003 och sjuklöneperioden blir åter 14 dagar. Detta beräknas leda till ökade utgifter för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp med sammantaget 1,7 miljarder kronor 2005.

Ramen för utgiftsområde 16 Utbildning höjs med närmare 5 miljarder kronor mellan 2004 och 2007. Med de föreslagna och aviserade tillskotten inom området skapas utrymme för personalförstärkningar inom skolan och förskolan samt ökade satsningar inom forskning och forskarutbildning.

Resurstillskotten till utgiftsområde 22 Kommunikationer uppgår till ca 5,5 miljarder kronor 2007 i förhållande till 2004, samtidigt som de lånefinansierade investeringarna i stort är oförändrade. Merparten av resursförstärkningen avser Banverket.

Av tabell 4.9 framgår att kommunsektorn i jämförelse med 2004 tillförs sammantaget ytterligare drygt 16 miljarder kronor via statsbudgetens utgiftssida fram till och med 2007.

Sammantaget beräknas de takbegränsade utgifterna 2007 öka med ca 44 miljarder kronor i förhållande till 2004 till följd av beslut. Under perioden 2004–2007 genomförs också utgiftsminskningar på totalt ca 5 miljarder kronor till följd av besparingar, finansiering av utgiftsreformer och avslutande av vissa temporära program. Merparten av besparingarna genomförs inom utgiftsområde 6 Försvar samt

beredskap mot sårbarhet. De offentliga finanserna försvagas därmed sammantaget med ca 39 miljarder kronor under perioden 2004–2007 till följd av aktiva beslut på statsbudgetens utgiftssida.

De beslutade eller nu föreslagna åtgärderna på statsbudgetens inkomstsida för 2005 innebär en försvagning av den offentliga sektorns finanser med ca 16 miljarder kronor mellan 2004 och 2005. Den största skattesänkningen utgörs av den fortsatta kompensationen för allmän pensionsavgift i år. De temporära sysselsättningsstöden till kommunerna samt anställningsstöden till långtidsarbetslösa försvagar den offentliga sektorns finanser med ca 4 miljarder kronor mellan 2004 och 2005. Åren 2006 och 2007 stärks de offentliga finanserna till följd av förändringarna på statsbudgetens inkomstsida. Det beror på att många av stöden med effekt i år

är temporära och på att de tillfälliga sysselsättningsstöden till kommunsektorn upphör från och med 2007. Om däremot de tillfälliga stöden till kommunsektorn exkluderas från inkomstberäkningarna innebär det i stället att de offentliga finanserna försvagas med ca 9 miljarder kronor 2004–2007.

De offentliga finanserna försvagas sammantaget med ca 41 miljarder kronor mellan 2004 och 2007 till följd av aktiva beslut på statsbudgetens utgifts- och inkomstsida. Den diskretionära politiken i statsbudgeten är alltså expansiv under perioden. År 2005 innebär de föreslagna eller aviserade åtgärderna en försvagning av de offentliga finanserna med ca 32 miljarder kronor eller 1,2 procent av BNP. För 2006 uppgår försvagningen till motsvarande 0,3 procent av BNP.

Tabell 4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar*Budgeteffekt i förhållande till föregående år. Fullständigt periodiserad redovisning för skatter. Skattehöjningar anges med negativt tecken.*

Miljarder kronor	2005	2006	2007
Utgiftsreformer			
UO 1 Rikets styrelse	0,00	0,30	-0,01
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,69	-0,89	-0,09
UO 3 Skatt, tull och exekution	0,02	0,02	-0,01
UO 4 Rättsväsendet	0,42	0,61	1,26
UO 5 Internationell samverkan	0,15	-0,15	0,00
UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	0,04	-0,01	0,04
UO 7 Internationellt bistånd	0,59	3,30	0,20
UO 8 Invandrare och flyktingar	0,37	0,70	-0,04
UO 9 Hälso- och sjukvård samt social omsorg	1,06	-0,57	-0,08
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	1,70	-0,70	0,00
Varav återställd SGI och återtagen 3:e sjuklönevecka	1,70	0,00	0,00
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	0,21	0,00	0,00
UO 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	0,16	4,17	0,78
Varav barnbidrag och flerbarnstillägg		3,20	
UO 13 Arbetsmarknad	0,14	-0,27	-0,39
UO 14 Arbetsliv	0,05	0,00	-0,05
UO 15 Studiestöd	0,15	0,35	0,15
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	2,34	1,87	0,53
Varav förskola	1,00	1,00	0,00
Varav forskning	0,07	0,50	0,50
UO 17 Kultur	0,20	0,07	0,09
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	0,15	0,13	-0,60
UO 19 Regional utveckling	0,01	0,00	0,01
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	0,21	0,32	-0,15
UO 21 Energi	0,00	0,00	0,00
UO 22 Kommunikationer	3,01	0,05	2,44
Lånefinansierade	-2,90	1,77	0,68
UO 23 Jord- och skogsbruk	0,50	1,46	0,04
UO 24 Näringsliv	0,39	-0,16	-0,27
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	6,85	2,58	6,78
Summa utgiftsreformer inkl. lånefinansierade	17,50	14,94	11,32
Finansiering m. m.			
UO 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	-0,72	-0,78	-1,50
UO 7 Internationellt bistånd	-0,23	0,20	0,00
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	-0,18	0,00	0,00
UO 19 Regional utveckling	-0,02	-0,10	0,10
UO 21 Energi	-0,27	0,05	-0,08
UO 23 Jord- och skogsbruk	-0,05	-0,20	-0,27
Övrigt	0,14	-0,10	0,10
Minskning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål (0,6%)	0,00	-0,96	0,00
Summa finansiering m.m.	-1,33	-1,89	-1,66
Utgiftsreformer inkl. finansiering m.m.	16,17	13,06	9,66

Fortsättning av tabell 4.9 Budgeteffekter i förhållande till föregående år av tidigare beslutade och aviserade samt nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar
Budgeteffekt i förhållande till föregående år. Fullständigt periodiserad redovisning för skatter. Skatthöjningar anges med negativt tecken.

Miljarder kronor	2005	2006	2007
Inkomstreformer			
<i>Skatt på arbete</i>			
Fast belopp 200 kronor till kommunerna, brutto	-1,36	0,00	0,00
Höjda grundavdrag	3,72	0,00	0,00
Höjt milavdrag arbetsresor 16 till 17 kr	0,31	0,00	0,00
Begränsad uppräknings skiktgränser KPI+1%	-0,73	0,00	0,00
<i>Skattereduktioner</i>			
ROT-avdrag bostadshus	-0,50	-1,40	0,00
Kompensation allmän pensionsavgift	6,45	0,00	0,00
Regionalpolitisk stimulans	0,30	0,00	0,00
Stormen i Sydsverige, skattereduktion	1,60	-1,20	-0,40
<i>Socialavgifter</i>			
Reducerad nedsättning socialavgifter, brutto	-0,42	0,00	0,00
<i>Skatt på kapital och företag</i>			
Ändrade regler periodiseringsfond, brutto	-1,50	-0,30	-0,30
Sänkt förmögenhetsskatt	1,10	0,00	0,00
Slopad arvs- och gåvoskatt	2,60	0,00	0,00
<i>Skatt på konsumtionsvaror och insatsvaror</i>			
Energiskatt el för industrin m.m., 0,5 öre fr. 1/7-04, brutto	-0,13	0,00	0,00
Nedsatt elskatt energiintensiv industri	0,09	0,00	0,00
Skattelättnad för biodrivmedel	0,27	0,00	0,00
Höjd elskatt 1,2 öre/kWh, brutto	-0,92	0,00	0,00
Höjd fordonsskatt, lätta lastbilar	-0,13	0,00	0,00
Höjd fordonsskatt, personb.+23%bensin, +2%diesel	-1,18	0,00	0,00
Höjd bensinskatt 15 öre/liter, brutto	-0,81	0,00	0,00
Höjd dieselskatt 30 öre/liter, brutto	-0,97	0,00	0,00
Sänkt dieselskatt jordbruk med 2 kr/l	0,71	0,00	0,00
Stormen i Sydsverige dieselskatt	0,13	0,00	-0,13
<i>Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror</i>			
Skattelättnad för vissa byggtjänster, brutto	0,60	0,30	0,00
Trängselskatt	0,00	-0,53	0,53
<i>Nedsättningar/Kreditering på skattekonto</i>			
Tillfälligt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, brutto	2,60	-0,50	-7,00
Utbildning personal vård- och äldreomsorg	0,45	-0,15	0,00
Anställningsstöd, långtidsarbetslösa, brutto	1,63	0,06	-0,81
Bredband, Kommuner	0,50	-0,50	-0,30
Skattestimulans miljöinvesteringar offentliga lokaler	1,30	-0,63	-0,64
Skattestimulans källsortering	0,30	-0,20	-0,10
<i>Övrigt</i>			
Diverse inkomstförändringar	0,05	-0,01	0,00
Summa inkomstreformer, brutto	16,06	-5,07	-9,15
Indirekta effekter av inkomstreformer	0,25	0,25	0,03
Summa inkomstreformer, netto	16,31	-4,82	-9,12
Utgifts- och inkomstreformer inklusive finansiering	32,48	8,24	0,55

4.4 Statsbudgetens utveckling

4.4.1 Statsbudgetens utfall 2004

Uppföljningen av statsbudgeten för budgetåret 2004 sker i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2004 (skr. 2004/05:101). Sammanfattningsvis framgår att statsbudgetens saldo 2004 uppgick till –53 miljarder kronor, vilket är 12 miljarder kronor lägre än budgeterat. Utfallet på statsbudgeten påverkas av ett antal faktorer såsom den makroekonomiska utvecklingen, beteendeförändringar, engångseffekter samt ekonomiska konsekvenser av fattade beslut.

Vidare framgår av årsredovisningen att statsbudgetens inkomster uppgick till 694 miljarder kronor 2004, vilket är drygt 18 miljarder kronor mindre än vad som beräknades i den ursprungliga statsbudgeten. Skatteinkomsterna blev ca 10 miljarder kronor lägre, främst på grund av lägre inkomstskatt från fysiska och juridiska personer och lägre energiskatt än tidigare beräknat. Inkomsterna från försäljning av statlig egendom blev ca 15 miljarder kronor lägre än budgeterat och inkomster av statlig verksamhet, i form av bland annat utdelningsinkomster, blev ca 6 miljarder kronor högre än budgeterat.

Tabell 4.10 Statsbudgetens utfall 2004

Miljarder kronor

	Stats- budget ¹	Tilläggs- budget	Utfall	Differens utfall – stats- budget
Inkomster	712,5		694,4	-18,1
Skatter m.m.	646,8		637,0	-9,8
Övriga inkomster	65,7		57,4	-8,3
Utgifter m.m.	754,1	10,9	747,8	-6,3
Utgifter exkl. statsskuldräntor ²	690,2	10,9	688,0	-2,2
Statsskuldräntor	47,7		52,7	5,0
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ³	16,2		7,0	-9,2
Budgetsaldo	-41,6		-53,3	-11,8

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Med statsbudget avses här den ursprungliga statsbudgeten antagen av riksdagen i december 2003, dvs. exklusive tilläggsbudgetar under 2004.

² Inklusiv posten minskning av anslagsbehållningar.

³ Inklusiv kassamässig korrigering.

Statsbudgetens utgifter m.m. uppgick till ca 748 miljarder kronor 2004, vilket är ca 6 miljarder kronor lägre än budgeterat i den ursprungliga

statsbudgeten. Utgifterna för samtliga utgiftsområden, exklusive statsskuldräntor m.m., blev ca 2 miljarder kronor lägre än budgeterat. Det beror på att utgifterna blev lägre än anvisade medel för studiemedel, jordbruksstöd, försvar, aktivitets- och sjukersättningar och sjukpenning, vilket delvis motverkas av högre utgifter för arbetslöshet.

4.4.2 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens totala inkomster består av skatter och övriga inkomster. Skatterna utgör drygt 90 procent av statsbudgetens inkomster. De övriga inkomsterna består främst av inkomster av statens verksamhet, inkomster av försäld egendom, kalkylmässiga inkomster och bidrag från EU.

Statsbudgetens totala skatteinkomster är kassamässiga, vilket innebär att de redovisas det år de betalas. I den kassamässiga redovisningen finns till skillnad mot den periodiserade redovisningen därmed inslag av skatteinbetalningar som kan hänföras till tidigare inkomstår.

Skatteinkomsterna beräknas öka med ca 69 miljarder kronor under perioden 2005–2007. Det är något lägre än ökningen av skatteintäkterna, vilka ökar med 76 miljarder kronor. Skillnaden i ökning mellan intäkter och inkomster beror framför allt på att den kommunala utjämningsavgiften nettobudgeteras från och med 2005 samt på omperiodiseringar mellan åren. Som andel av BNP beräknas statens skatteinkomster uppgå till ca 24 procent under perioden. Övriga inkomster beräknas öka med ca 16 miljarder kronor under samma period, främst till följd av budgeterade försäljningsinkomster på 15 miljarder kronor per år 2005–2007. Minskningen av statens skatteinkomster, som andel av BNP, mellan 2004 och 2005 beror framför allt på att den kommunala utjämningsavgiften nettobudgeteras från och med 2005.

Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2004 har statens skatteintäkter reviderats ner medan skatteinkomsterna på statsbudgeten, främst till följd av periodiseringar, har reviderats upp.

Övriga inkomster har reviderats upp 2005–2007 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen, dels till följd av högre förväntade aktieutdelningar, dels till följd av högre kalkylmässiga inkomster.

En utförlig redovisning av statsbudgetens och den offentliga sektorns intäkter och inkomster presenteras i kapitel 5.

Tabell 4.11 Statsbudgetens inkomster 2004–2007

Miljarder kronor och procent av BNP.

Miljarder kronor	2004	2005	2006	2007
Skatteintäkter	696,4	709,2	739,8	772,1
Utjämningsavgifter	26,7	1,8	1,8	1,8
Momskompensationer	-53,6	-54,9	-56,7	-58,4
Medfinansieringsavgift	0,0	2,3	2,8	2,9
EU-skatte	7,2	7,5	8,2	8,5
Kompetensutveckling	-1,2	6,0	0,0	0,0
Nedsättningar	-7,7	-16,4	-13,0	-4,1
Skatter ej på 1000-typen	-7,6	-7,9	-7,9	-8,0
Periodiseringar	-23,3	-3,1	6,1	-9,0
Skatteinkomster	637,0	644,4	680,9	705,8
Övriga inkomster	57,4	76,4	74,8	73,0
Totala inkomster	694,4	720,9	755,7	778,9

Procent av BNP

Skatteinkomster	25,1	24,2	24,4	24,1
Övriga inkomster	2,3	2,9	2,7	2,5
Totala inkomster	27,3	27,1	27,0	26,6

Differens mot budgetpropositionen för 2005 i miljarder kronor

Skatteinkomster	4,7	4,3	11,0	-0,4
Övriga inkomster	2,2	4,3	4,7	4,3
Totala inkomster	6,9	8,6	15,7	3,9

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

Jämförelsen med beräkningen till budgetpropositionen är korrigerad för effekten av arbetsgivares medfinansiering av sjukpenning och sänkt arbetsgivaravgift (prop. 2004/05:21).

4.4.3 Statsbudgetens utgifter

Statsbudgetens utgiftssida delas in i 27 utgiftsområden, minskning av anslagsbehållningar, myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret samt en kassamässig korrigerering.

Statsbudgetens utgifter, exklusive statsskuldräntor, beräknas öka med ca 55 miljarder kronor under perioden 2004–2007. Med hänsyn tagen till tekniska förändringar, främst i form av en förändrad redovisning av det kommunala utjämningsystemet som infördes 2005, ökar statsbudgetens utgifter, exklusive räntor, med ca

82 miljarder kronor under perioden, eller med ca 27 miljarder kronor per år. Rensat för effekten av netto-redovisningen av utjämningsystemet minskar dessa s.k. primära utgifter i relation till BNP med 0,6 procentenheter under perioden.

Tabell 4.12 Statsbudgetens utgifter 2004–2007

Miljarder kronor och procent av BNP.

	2004	2005	2006	2007
Utgifter exkl. statsskuldräntor ^{1,2}	688,0	696,9	725,9	743,3
Procent av BNP	27,1	26,2	26,0	25,4
Statsskuldräntor	52,7	35,2	45,2	47,7
Procent av BNP	2,1	1,3	1,6	1,6
Statsbudgetens utgifter	740,7	732,1	771,1	790,9
Procent av BNP	29,1	27,5	27,6	27,0
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	167,6	172,0	179,6	189,3
Takbegränsade utgifter ³	855,6	868,9	905,5	932,6
Budgeringsmarginal	2,4	1,1	1,5	
Utgiftstak	858	870	907	943 ⁴

¹ Inklusive förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit.

² Om den nya redovisningen av det kommunala utjämningsystemet hade införts redan 2004, istället för 2005, skulle utgifterna exklusive statsskuldräntor 2004 uppgått till 661,7 miljarder kronor och statsbudgetens utgifter 2004 till 714,4 miljarder kronor.

³ Statsbudgetens utgifter (exklusive statsskuldräntor) och utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

⁴ Beräkning av utgiftstak för 2007 baserad på oförändrad kvot mellan utgiftstak och potentiell BNP mellan 2006 och 2007

De totala utgifterna, inklusive statsskuldräntor, för statsbudgetens samtliga 27 utgiftsområden ökar under perioden 2004–2007 med 50 miljarder kronor. Under innevarande år minskar ränteutgifterna tillfälligt till följd av bland annat valutakursvinster på förfallande dollarlån. Därefter ökar ränteutgifterna till följd av en stigande statsskuld och högre räntenivåer.

Takbegränsade utgifter 2004–2007

De takbegränsade utgifterna består dels av statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldräntor, dels av utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I tabell 4.12 redovisas hur de takbegränsade utgifterna utvecklas under perioden 2004–2007.

Jämfört med 2004 års utgiftsnivå ökar de takbegränsade utgifterna fram till och med 2007 enligt beräkningen med totalt 77 miljarder kronor, eller med knappt 26 miljarder kronor per år i genomsnitt. Rensat för budgettekniska förändringar ökar de takbegränsade utgifterna

med 103 miljarder kronor, eller med i genomsnitt 34 miljarder kronor per år.

Eftersom ökningen av utgiftstakets nivå under perioden 2004–2006 är ungefär lika stor som förändringen av de takbegränsade utgifterna är förändringen av budgeteringsmarginalens storlek relativt liten. Budgeteringsmarginalen beräknas minska från 2,4 miljarder kronor 2004 till 1,1 miljarder kronor 2005 och till 1,5 miljarder kronor 2006.

I tabell 4.13 redovisas en uppskattning av de huvudsakliga faktorerna bakom utvecklingen av de takbegränsade utgifterna under beräkningsperioden.

Mellan 2004 och 2005 ökar de takbegränsade utgifterna med 39 miljarder kronor (rensat för tekniska förändringar). Mellan 2005 och 2006 uppgår denna ökning till 37 miljarder kronor och mellan 2006 och 2007 är ökningen 27 miljarder kronor.

Pris- och löneomräkning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål ökar utgifterna med mellan 2 och 4 miljarder kronor per år under prognosperioden. Övriga makroekonomiska förändringar utgörs av de effekter som förändringar av bland annat inkomstindex, prisbasbelopp, timlön, arbetslöshet och bruttonationalinkomst får på utgifterna. De antagna makroekonomiska förändringarna medför att

utgifterna ökar med mellan 7 och 11 miljarder kronor per år under perioden. Den huvudsakliga förklaringen är här prisutvecklingen. En högre timlön, ett högre prisbasbelopp samt ett högre inkomstindex leder till ökade utgifter inom såväl socialförsäkringssystemen som ålderspensions-systemet utanför statsbudgeten. Minskningen av den öppna arbetslösheten mellan 2004 och 2007 leder till lägre utgifter i arbetslöshetsförsäkringen under samtliga år fram till och med 2007. Slutligen leder en högre BNI till ökade utgifter för det internationella biståndet.

Föreslagna eller aviserade reformer beräknas öka utgifterna under utgiftstaket med sammanlagt knappt 44 miljarder kronor mellan 2004 och 2007. Besparingar och utfasningar av tidsbegränsade program beräknas minska utgifterna med 5 miljarder kronor under samma period. Därav förklarar försvarsomställningen 3 miljarder kronor.

Övriga utgiftsförändringar förklaras till stor del av prognostiserade volymökningar. En stor del av volymökningen beror på fler pensionärer och sjukersatta. Vidare kan utgiftsförändringar härledas till en förändrad förbrukning av anslagsbehållningar, bland annat till följd av tidigareläggningar och senareläggningar av utgifter.

Tabell 4.13 Förändringar av takbegränsade utgifter jämfört med föregående år

Miljarder kronor

Förändring	2005	2006	2007	2005–2007
Utgiftstak för staten	12	37	36	85
Takbegränsade utgifter	13	37	27	77
Tekniska förändringar ¹	26	0	0	26
Takbegränsade utgifter efter tekniska förändringar	39	37	27	103
<i>Förklaras av:</i>				
Pris- och löneomräkning	2	3	4	8
Övriga makroekonomiska förändringar	7	8	11	25
Reformer ²	20	13	11	44
Besparingar/utfasningar av program	-1	-2	-2	-5
Övrigt (volym, tidigareläggningar, senareläggningar, m.m.)	11	15	3	31

¹ Tekniska förändringar som har föranlett justeringar av utgiftstaket samt redovisningsändringen av bidrag till kommuner och landsting.

² Exklusive lånefinansierade investeringar.

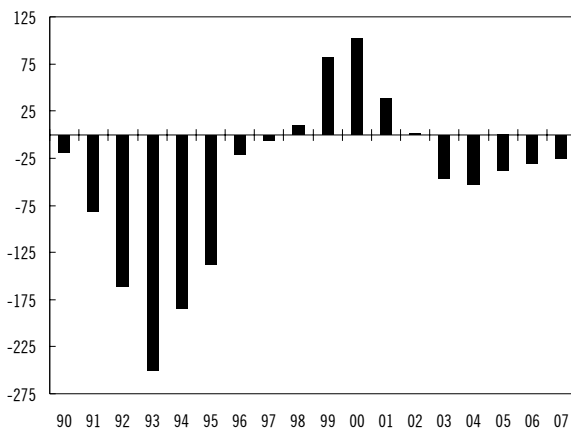
4.4.4 Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden

Statsbudgetens saldo

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall statsbudgeten omfatta alla inkomster och utgifter samt andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Ett budgetunderskott innebär följaktligen ett lika stort positivt lånebehov och att statsskulden ökar.

Diagram 4.1 Statsbudgetens saldo 1990–2007

Miljarder kronor

Budgetunderskottet var som störst 1993 då lånebehovet uppgick till 250 miljarder kronor. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten reducerades markant de följande åren. År 1998 uppvisade statsbudgeten ett överskott. Statsbudgetens saldo förbättrades ytterligare 1999 till 82 miljarder kronor, främst till följd av engångseffekter i form av överföringar från AP-fonden och inbetalningar av premiepensionsmedel. År 2000 uppgick budgetöverskottet till 102 miljarder kronor, vilket främst förklaras av överföringen av medel från AP-fonden samt av försäljning av aktieinnehav. År 2001 minskade överskottet till 39 miljarder kronor, vilket bland annat var en följd av lägre positiva engångseffekter. År 2002 minskade överskottet ytterligare, till 1 miljard kronor, och påföljande år förbyttes överskottet till ett underskott på 46 miljarder kronor. Försämringarna 2002 och 2003 förklaras i huvudsak av minskade skatteinkomster. Förra året ökade lånebehovet till 53 miljarder kronor. För innevarande år prognostiseras ett lånebehov på ca 39 miljarder kronor. Åren 2006 och 2007 beräknas lånebehovet till ca 30 respektive 26 miljarder kronor.

I beräkningarna antas att inkomster från försäljning av statlig egendom uppgår till 15 miljarder kronor per år under perioden 2005–2007.

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas även Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigering på statsbudgeten.

Riksgäldskontorets nettoutlåning

Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning utgörs av förändringen av kontorets ut- och inlåning till myndigheter, affärsverk, vissa statliga bolag och fonder. De största delposterna utgörs av förändringar av myndigheternas räntekontobehållningar, in- och utbetalningar av premiepensionsmedel samt Centrala studiestödsnämndens (CSN) nettoupplåning för finansiering av studielån.

Sedan 1995 har medel för premiepensionen tillfälligt placerats i RGK. Under perioden 2004–2007 beräknas de årliga inbetalningarna successivt öka från 21 till 27 miljarder kronor. Inbetalningarna inklusive ränta överförs till Premiepensionsmyndigheten (PPM) med två års fördröjning.

Riksgäldskontorets nettoutlåning till CSN beräknas uppgå till ca 8 miljarder kronor årligen under perioden 2005–2007. Utlåningen till CSN har sedan 2000 minskat från ca 11 miljarder kronor till dagens nivå på 8 miljarder kronor per år. Det beror framför allt på större återbetalningar än tidigare.

Finansiering av infrastruktursatsningar kommer under 2005–2007 att innebära en ökad utlåning med ca 15 miljarder kronor 2005 och ca 5 miljarder kronor 2006 och 2007 till framför allt Banverket, Botniabanan AB och Vägverket. Anledningen till att nettoutlåningen är högre i år jämfört med de kommande åren är att de lån som upptogs av de statliga bolagen Stockholmsleder AB och Göteborgs Trafikleder AB för att finansiera de så kallade storstadspaketen, nu föreslås införlivas med Riksgäldskontorets ordinarie skuldförvaltning.

Sedan 2001 har årligen inkomster på inkomstiteln 1428 *Energiskatt* förts till Riksgäldskontoret för att avsättas för ett system för individuell kompetensutveckling i arbetslivet. Totalt har ca 6 miljarder kronor satts av för ändamålet. Efter beslut av riksdagen att de avsatta medlen skall användas för andra ändamål återförs dessa medel nu till inkomstiteln *Energiskatt*. Samtidigt ökar Riksgäldskontorets nettoutlåning med motsvarande belopp, vilket

innebär att statens lånebehov inte påverkas av transaktionen.

Kassamässig korrigerig och överföring från AP-fonden

En kassamässig korrigerig kan dels uppstå om betalningen respektive anslagsavräkningen sker olika budgetår. Dels kan det förekomma transaktioner över statsverkets checkräkning som inte har sin motsvarighet på anslag eller inkomsttitlar eller vice versa.

Pensionsreformen, som är en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern, har inneburit att statsfinanserna försvagats med ca 60 miljarder kronor per år. För att delvis motverka denna försvagning överfördes 45 miljarder kronor per år från AP-fonden till statsbudgeten under åren 1999 och

2000. Under 2001 ägde ytterligare en överföring rum bestående av stats- och bostadsobligationer till ett marknadsvärde av 155 miljarder kronor. Den del av överföringen som utgjordes av bostadsobligationer påverkar lånebehovet fram till och med 2005, dels genom att de olika obligationslånen genererar ränteavkastning, dels genom att obligationerna förfaller till betalning vid olika tillfällen. Av tabell 4.14 framgår att budgetsaldot förstärktes med ca 4 miljarder kronor 2004 och beräknas förstärkas med ca 2 miljarder kronor 2005 till följd av överföringen av bostadsobligationer. Vid överläggningar mellan partierna i juni 2004 fastställdes att pensionsöverenskommelsen ligger fast, men att någon ytterligare överföring från AP-fonden till statsbudgeten inte skulle ske vid den tidigare angivna tidpunkten den 1 januari 2005 (se även avsnitt 4.6).

Tabell 4.14 Statsbudgetens saldo och statsskulden 2004–2007

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007
Inkomster	694,4	720,9	755,7	778,9
Utgifter exkl. statsskuld räntor¹	688,0	696,9	725,9	743,3
Statsskuld räntor m.m.²	52,7	35,2	45,2	47,7
Riksgäldskontorets nettoutlåning	10,3	29,5	14,8	13,5
varav In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) ³	-3,3	0,0	0,0	0,0
Inbetalning av premiepensionsmedel inkl. ränta	-21,4	-24,9	-25,8	-27,0
Utbetalning av premiepensionsmedel	22,2	23,2	24,0	25,4
CSN, studielån	8,4	8,0	7,5	7,4
Infrastrukturinvesteringar	5,2	14,8 ⁴	7,1	6,5
Individuellt kompetenssparande	-1,2	6,0		
Övrigt, netto	0,4	2,4	2,1	1,2
Kassamässig korrigerig	-3,3	-1,9	0,0	0,0
varav Överföring från AP-fonden	-4,0	-1,9		
Senareläggning av EU-avgift	-2,5			
Statsbudgetens saldo	-53,3	-38,9⁴	-30,2	-25,6
Skulddispositioner m.m. ⁵	-24,7	5,5	-0,8	2,0
Okonsoliderad statsskuld⁶	1 257,4	1 301,7	1 331,1	1 358,7
Eliminering av statliga myndigheters innehav av statspapper	44,3	47,3	48,3	49,3
Statsskuld vid årets slut⁷	1 213,1	1 254,4	1 282,8	1 309,4
Procent av BNP	47,7	47,1	45,9	44,7
Statsskuld förändring⁸	27,4	41,3⁴	28,4	26,6

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive minskning av anslagsbehållningar.

² Avser hela utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.

³ Normalt görs inga prognoser på in-/utlåning från myndigheter (räntekonto) utan här redovisas endast utfallet.

⁴ Av beloppet beror 12,1 miljarder kronor på att lån som upptogs av de statliga bolagen Stockholmsleder AB och Göteborgs trafikleder AB införlivas med Riksgäldskontorets ordinarie skuldförvaltning

⁵ Utgörs normalt av realiserade värdeförändringar på valutaskulden.

⁶ I den okonsoliderade statsskulden ingår statliga myndigheters innehav av statspapper.

⁷ Här avses konsoliderad statsskuld vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper har eliminerats.

⁸ Avser statsskuld förändring beräknad på den konsoliderade statsskulden.

Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo omfattar alla transaktioner som påverkar statens lånebehov. Till skillnad från statsbudgetens saldo definieras det finansiella sparandet av ett internationellt regelverk för nationalräkenskaper (ENS-95) och utgörs av nettot av transaktioner som påverkar en sektors finansiella förmögenhet. Den principiella skillnaden för svenska förhållanden mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande är att statsbudgetens saldo endast avspeglar lånebehovet, medan det finansiella sparandet påverkas av förändringar av både finansiella tillgångar och skulder. Det innebär att förändringar av statsbudgetens saldo inte nödvändigtvis leder till en motsvarande förändring av statens finansiella sparande. Ett exempel på en transaktion som påverkar statsbudgetens saldo, men inte statens finansiella sparande, är försäljning av statligt aktieinnehav. En sådan försäljning förbättrar statsbudgetens saldo, medan statens finansiella sparande förblir oförändrat eftersom statens förmögenhet inte förändras av att en typ av finansiell tillgång (värdepapper) byts mot en annan (likvida medel).

I tabell 4.15 redovisas de viktigaste skillnaderna mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande. En permanent skillnad mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande utgörs av CSN:s årliga nettouplåning i Riksgäldskontoret för finansiering av studielån. Denna utlåning belastar statsbudgetens saldo med ca 8 miljarder kronor varje år under prognosperioden medan statens finansiella sparande inte påverkas eftersom varje nytt lån motsvaras av en lika stor fordran. I beräkningsposten Övrigt för 2005 är 12,1 miljarder kronor övertagande av lån från de statliga bolagen Stockholmsleder AB och Göteborgs Trafikleder AB. Lånen finansierar de så kallade storstadspaketet och de föreslås nu införlivas med Riksgäldskontorets ordinarie skuldförvaltning. Eftersom omfinansieringen av lånen är en rent finansiell transaktion påverkas inte statens finansiella sparande. Därmed uppkommer en skillnad gentemot statsbudgetens saldo.

Ytterligare en faktor som påverkar statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande olika, är skillnader i periodisering av

räntor och skatter. Som framgår av tabell 4.15 kan denna skillnad uppgå till stora belopp.

Tabell 4.15 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande 2004–2007

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007
Statsbudgetens saldo	-53,3	-38,9	-30,2	-25,6
Effekt av överföring från AP-fonden ¹	-4,0	-1,9	0,0	0,0
CSN, studielån	8,4	8,0	7,5	7,4
Amortering gamla studielån (t.o.m. 1988)	-2,4	-2,2	-2,1	-2,0
Försäljning av aktier m.m.	-0,1	-15,0	-15,0	-15,0
Periodisering av räntor	15,7	-9,1	-1,6	-2,6
Periodisering av skatter	23,3	3,1	-6,1	9,0
Övrigt	-8,8	12,9	0,8	0,4
Finansiellt sparande i staten	-21,2	-43,2	-46,7	-28,3
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,8</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,0</i>

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Överföringen som skedde 2001 bestod av stats- och bostadsobligationer. Statsobligationerna skrevs av mot statsskulden 2001. Bostadsobligationerna påverkar däremot lånebehovet under 2004 och 2005, vilket framgår av tabellen.

Av tabell 4.15 framgår att statens finansiella sparande 2005 och 2006 förväntas uppvisa ett underskott på ca 43 respektive 47 miljarder kronor. Att statens finansiella sparande minskar 2005 medan statsbudgetens saldo förbättras beror huvudsakligen på periodisering av räntor och skatter samt på en schablonmässigt budgeterad försäljning av statlig egendom. År 2007 minskar underskottet i statens finansiella sparande till 28 miljarder kronor. Överskottet i de offentliga finanserna uppkommer i stället främst i ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (se tabell 4.19). Detta är en konsekvens av att ålderspensionsreformen omfördelar det offentliga sparandet från staten till ålderspensionssystemet.

Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter

Av tabell 4.16 framgår att det för större extraordinära inkomster och utgifter justerade budgetsaldot för 2004 visade ett underskott på ca 59 miljarder kronor. För innevarande år beräknas det justerade budgetsaldot förbättras med ca 15 miljarder kronor, för att sedan marginellt försämrats 2006. År 2007 beräknas det justerade saldod återigen förbättras. Större engångseffekter under perioden 2005–2007 som

påverkar statsbudgetens saldo uppgår sammantaget till ca 40 miljarder kronor.

Tabell 4.16 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter 2004–2007

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007
Statsbudgetens saldo	-53,3	-38,9	-30,2	-25,6
Större engångseffekter	5,7	4,8	15,0	15,0
Varav				
Försäljning av statligt aktieinnehav	0,1	15,0	15,0	15,0
Överföring från AP-fonden ¹	4,0	1,9	0,0	0,0
Överföring från ålderspensionssystemet	1,6			
Omfinansiering av infrastrukturlån		-12,1		
Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter	-59,1	-43,6	-45,2	-40,6

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Överföringen som skedde 2001 bestod av stats- och bostadsobligationer. Statsobligationerna skrevs av mot statsskulden 2001. Bostadsobligationerna påverkar däremot lånebehovet under 2004 och 2005, vilket framgår av tabellen.

Statsskulden

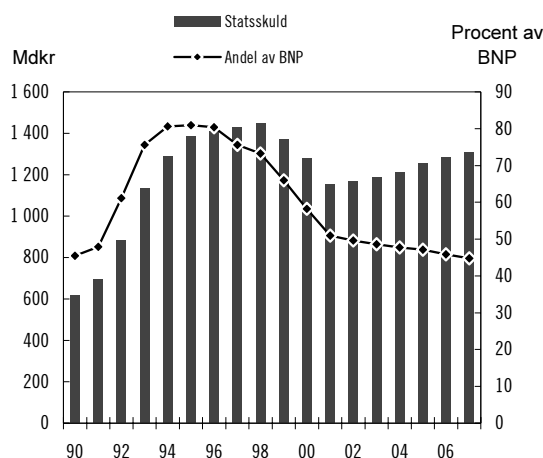
Statsskulden¹ uppkommer genom statens upplåning för att täcka underskott i den löpande verksamheten eller för att finansiera investeringar och kreditgivning. Statsskuldens utveckling bestäms framför allt av statsbudgetens saldo. Skulden påverkas emellertid också av valutakursförändringar eftersom ca en fjärdedel av skulden inkl. skuldskötselåtgärder (derivatinstrument och swappar) är upptagen i utländsk valuta. Denna del av skulden värderas till aktuella valutakurser.

Även andra faktorer kan påverka statsskulden utan att påverka lånebehovet. Exempel på detta är Riksbankens extraordinära utdelning 2001 liksom överföringen från AP-fonden samma år som minskade skulden med sammanlagt 87 miljarder kronor utan att påverka lånebehovet. Dessa transaktioner påverkade inte lånebehovet på grund av att överföringarna skedde i

¹ I redovisningen av statsskulden används begreppet konsoliderad statsskuld vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper räknas bort eller konsolideras. Historiskt har skillnaden mellan den av Riksgäldskontoret redovisade okonsoliderade statsskulden och den konsoliderade statsskulden som redovisas i statens balansräkning varit marginell. Fram till 2001 var den konsoliderade statsskulden 3–5 miljarder kronor lägre än den okonsoliderade statsskulden. Under 2002 ökade konsolideringsposten med 39 miljarder kronor.

form av statsobligationer som skrevs av direkt mot statsskulden.

Diagram 4.2 Statsskulden i miljarder kronor och som andel av BNP

Som framgår av diagram 4.2 ökade statsskulden kraftigt från 1990 till 1996 då statsskulden steg från ca 600 till drygt 1 400 miljarder kronor eller till drygt 80 procent av BNP. Under perioden 1990–1997 var utfallet för statsbudgeten oavbrutet negativt. Konsolideringsprogrammet och den ekonomiska återhämtningen innebar att underskotten reducerades markant de följande åren. Under perioden 1994–1997 stabiliserades därför skulden som andel av BNP (skuldkvoten) på en nivå omkring 80 procent. Därefter har även skuldkvoten minskat och uppgick vid utgången av 2004 till knappt 48 procent av BNP. Vid utgången av 2005 beräknas statsskulden till 1 254 miljarder kronor vilket är en ökning med 41 miljarder kronor jämfört med statsskulden vid utgången av 2004. Ökningen beror främst på att statens lånebehov beräknas uppgå till 39 miljarder kronor samt på realiserade värdeförändringar som ökar statsskulden med 5 miljarder kronor. Av de 39 miljarder kronorna i lånebehov förklaras drygt 12 miljarder kronor av att Riksgäldskontoret under 2005 tar över lån upptagna av de statliga bolagen Stockholmsleder AB och Göteborgs Trafikleder AB, (se kapitel 3 Tilläggsbudget, 3.2.19 Utgiftsområde 22 Kommunikationer).

Statsskulden beräknas öka till ca 1 309 miljarder kronor vid utgången av 2007. Ökningen av statsskulden mellan 2004 och 2007 på ca 96 miljarder kronor beror främst på att statsbudgetens saldo är negativt under beräkningsperioden. Som andel av BNP

beräknas skulden minska från ca 48 procent vid årsskiftet 2004/05 till ca 45 procent vid slutet av beräkningsperioden.

4.5 Kommunsektorns finanser

För att vända underskotten till överskott inleddes under 2003 besparingsprogram i många kommuner och landsting. Preliminära uppgifter för 2004 visar en kraftig förbättring av finansiellt sparande och ekonomiskt resultat. Vissa tillfälliga effekter förbättrar det finansiella sparandet och resultatet 2004, men framför allt landstingen har lyckats bromsa den reala utgiftsutvecklingen. De kommunala konsumtionsutgifterna ökade 2004 med 0,5 procent. Justerat för effekten av fler arbetsdagar 2004 minskade den kommunala konsumtionsvolymen med 0,5 procent. Antalet sysselsatta minskade med ca 2 000 personer. Justerat för avbolagiseringen av bland annat Huddinge sjukhus minskade antalet sysselsatta med ca 9 000 årsarbetare.

För innevarande år väntas de stora tillskotten, främst i form av generellt sysselsättningsstöd, bidra till att den kommunala konsumtionsvolymen ökar med 1,5 procent. Ökningen av antalet sysselsatta uppskattas till ca 16 000 personer. Därav svarar införandet av friår samt en tidsbegränsad utbildningsstatsning för personal inom kommunsektorn tillsammans för ca 9 000 personer. Trots den relativt starka ökningen av konsumtionen förstärks sektorns finanser och såväl finansiellt sparande som resultat beräknas visa överskott.

Det finansiella sparandet och resultatet 2006 bedöms vara oförändrat i förhållande till 2005. Konsumtionsvolymen väntas öka med 1,4 procent i kalenderjusterade termer. Då antalet arbetsdagar 2006 är färre än 2005 blir den faktiska ökningen av konsumtionsvolymen 1,0 procent. Antalet sysselsatta bedöms öka med ca 12 000 personer.

Under 2007 väntas antalet sysselsatta öka med ca 6 000 personer och konsumtionsvolymen förväntas öka något svagare. Sektorn som helhet beräknas uppvisa fortsatt överskott.

Tabell 4.17 Kommunsektorns finansiella sparande

Miljarder kronor om annat ej anges

	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomster	574	593	629	656	677
Skatter och statsbidrag	493	510	545	568	585
<i>procent av BNP</i>	<i>20,2</i>	<i>20,1</i>	<i>20,5</i>	<i>20,3</i>	<i>20,0</i>
Övriga inkomster	82	83	84	88	92
Utgifter	581	592	621	648	671
Konsumtion	495	509	533	558	580
<i>Procent av BNP</i>	<i>20,3</i>	<i>20,0</i>	<i>20,0</i>	<i>20,0</i>	<i>19,8</i>
<i>volymförändring %</i>	<i>0,7</i>	<i>0,5</i>	<i>1,5</i>	<i>1,0</i>	<i>0,5</i>
Övriga utgifter	86	82	88	89	91
Finansiellt sparande	-7	2	8	8	5
<i>procent av BNP</i>	<i>-0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>
Resultat före extraordinära poster	-1	2	6	6	4

Anm.: Statsbidragen och skatterna redovisas tillsammans eftersom effekten av reformer som påverkar skatteunderlaget neutraliseras genom justeringar av statsbidragen.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

4.6 Ålderspensionssystemet

Ålderspensionssystemet består av en fördelningsdel och en premiereservdel. Under uppbyggnadsfasen av det reformerade pensionssystemet är inkomsterna större än utbetalda pensioner. Därigenom uppstår ett sparande i såväl fördelnings- som i premiereservdelen av pensionssystemet. I fördelningsdelen fungerar AP-fonderna som en buffert. Vid sidan av AP-fonderna sker en förmögenhetsuppbyggnad inom premiepensionssystemet. De medel som sedan 1995 avsätts motsvarar intjänad premiepensionsrätt och placeras först i Riksgäldskontoret (RGK). Under den tillfälliga förvaltningen i RGK ingår avsättningarna i statens sparande och reducerar därmed statsskulden. Sedan 2000 överförs medel motsvarande premiepensionsrätten till Premiepensionsmyndigheten (PPM) andra året efter inkomståret och placeras hos den fondförvaltare som den enskilde själv väljer.

Tabell 4.18 Ålderspensionssystemet

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007
Inkomster	216	227	236	245
Avgifter	173	179	186	192
Premiepensionsmedel	22	23	24	25
Räntor, utdelningar m.m.	21	24	26	27
Utgifter	168	173	180	190
Pensioner	163	169	177	186
Övriga utgifter	5	3	3	4
Finansiellt sparande	48	54	56	55
<i>procent av BNP</i>	<i>1,9</i>	<i>2,0</i>	<i>2,0</i>	<i>1,9</i>
därav				
AP-fonderna ¹	23	26	26	23
Premiepensionsmyndigheten	25	28	30	32

¹ Med AP-fonderna avses fördelningsdelen av ålderspensionssystemet.

Källor: Riksgäldskontoret, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

År 2004 uppgick det finansiella sparandet i pensionssystemet, dvs. AP-fonderna och PPM, till 48 miljarder kronor eller 1,9 procent av BNP. Därtill ökade placeringstillgångarna i pensionssystemet till följd av värdeökningar på aktier, som svarar för större delen av tillgångarna både i AP-fonderna och i de fonder som förvaltas av PPM. Värdeförändringar påverkar inte det finansiella sparandet. Där inräknas endast direktavkastningen i form av räntor och utdelningar.

Sparandet förutses ligga kvar på en nivå kring 2 procent av BNP under prognosperioden. AP-fondernas sparande minskar något mot slutet av prognosperioden medan det fortsätter att öka i premiepensionssystemet.

EU:s statistikorgan Eurostat beslutade 1997 att hela det reformerade svenska pensionssystemet skulle klassificeras till den offentliga sektorn. Beslutet motiverades bl.a. med att deltagandet är obligatoriskt och att staten kontrollerar regelverket för både avgifter och förmåner. Detta beslut har nu ändrats av Eurostat till att avgiftsbestämda fonderade pensionssystem inte skall klassificeras till den offentliga sektorn i nationalräkenskaperna. För medlemsländer som för närvarande klassificerar sådan allmänna pensionssystem i den offentliga sektorn har Eurostat medgett en övergångstid att ändra redovisningen till mars 2007. För svensk del innebär det att den offentliga sektorns finansiella sparande kommer att reduceras med ca 1 procent av BNP i nationalräkenskapernas

redovisning. Regeringen återkommer med ett förslag till hantering av detta beslut.

Pensionsreformen innebar en omfördelning av betalningsansvaret mellan statsbudgeten och AP-fonden. Sammantaget ökade statsbudgetens kostnader till följd av reformen och i pensionsöverenskommelsen ingick därför att statsbudgeten skulle kompenseras för den sammanlagda kostnadsökningen. Beloppet beräknades till 300–350 miljarder kronor per den 1 januari 1999.

För att inte äventyra pensionssystemets finansiella ställning begränsades inledningsvis det överförda beloppet till 245 miljarder kronor.

Frågan om en eventuell ytterligare överföring upp till sammanlagt 350 miljarder kronor hänsköts till en kontrollstation 2004 med avsikten att det skulle ske en slutlig reglering den 1 januari 2005. I juni 2004 enades de fem partierna bakom reformen om att det då inte fanns förutsättningar för att besluta om en överföring av ytterligare medel från AP-fonden. Samtidigt konstaterades att det kvarstår en icke kompenserad kostnadsökning till statsbudgeten och att frågan om en slutreglering av denna får aktualiseras senare.

Riksdagen har därefter uttalat (bet. 2004/05: FiU06, rskr. 2004/05:34) att det är viktigt att det finns en tidsplan för när den slutliga bedömningen skall genomföras och att regeringen i den 2005 års ekonomiska vårproposition eller på annat sätt under våren 2005 – efter överenskommelse I genomförandegruppen – bör återkomma till riksdagen med en tidsplan för när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet skall ske och när eventuella ytterligare medel skall överföras.

Frågan har därefter ånyo tagits upp i Genomförandegruppen med de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen (Centern, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Moderaterna och Socialdemokraterna). Genomförandegruppen har då framhållit att den anser det vara väsentligt att en slutlig ställning tas och att det inte dröjer för länge innan det sker. Genomförandegruppen ansluter sig till riksdagens bedömning om en tidsplan för detta. Därutöver behöver också hanteringen av överskott i pensionssystemet övervägas. Betänkandet Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet (SOU 2004:105) har nyligen remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Frågorna kommer att

fortsätta beredas med Genomförandegruppen under våren. Mot denna bakgrund behövs det enligt regeringens mening ytterligare tid för att bereda frågan om en tidsplan. Regeringen avser därför att återkomma i frågan i budgetpropositionen för 2006.

4.7 Den offentliga sektorns finanser

År 2004 vändes de två föregående årens underskott i den offentliga sektorns finansiella sparande till ett överskott på 28 miljarder kronor eller 1,1 procent av BNP. Bakom förbättringen ligger att utgifterna minskade medan inkomsterna var i stort sett oförändrade som andel av BNP. Statens finansiella sparande förstärktes med 22 miljarder kronor och den kommunala sektorns med 9 miljarder kronor jämfört med 2003. De finansiella tillgångarna beräknas ha överstigit skulderna med 147 miljarder kronor eller nära 6 procent av BNP. Den konsoliderade bruttoskulden uppgick till 51,2 procent av BNP vid utgången av 2004.

Under prognosperioden minskar såväl inkomster som utgifter som andel av BNP. För 2005 och 2006 minskar den offentliga sektorns finansiella sparande till 0,7 respektive 0,6 procent av BNP trots att resursutnyttjandet i ekonomin ökar och arbetslösheten sjunker. Det minskade sparandet är delvis en följd av en expansiv finanspolitik, vilket avspeglas av att även det strukturella sparandet minskar. År 2007 minskar utgifterna som andel av BNP relativt kraftigt och sparandet förstärks därmed till drygt 1 procent av BNP.

Bakom försämringen av den offentliga sektorns finansiella sparande 2005 och 2006 ligger ett ökat underskott i statens finanser. Ålderspensionssystemet inklusive PPM har ett stabilt överskott på ca 2 procent av BNP under prognosperioden. Den kommunala sektorn väntas fortsätta att förbättra sina finanser och få relativt stora överskott i det finansiella sparandet 2005 och 2006.

Överskottet i pensionssystemets finansiella sparande medför att den offentliga sektorns finansiella nettoställning fortsätter att förstärkas under prognosperioden. Underskottet i statens

finansier innebär emellertid att statsskulden och den konsoliderade bruttoskulden fortsätter att öka. Skuldökningen är dock inte större än att skulden fortsätter att minska som andel av BNP.

Tabell 4.19 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007
Inkomster	1 414	1 463	1 523	1 586
<i>procent av BNP</i>	<i>55,6</i>	<i>54,9</i>	<i>54,5</i>	<i>54,2</i>
Skatter och avgifter	1 280	1 315	1 372	1 430
<i>procent av BNP</i>	<i>50,3</i>	<i>49,4</i>	<i>49,1</i>	<i>48,9</i>
Kapitalinkomster	53	61	61	63
Övriga inkomster	82	86	89	93
Utgifter	1 386	1 444	1 506	1 554
<i>procent av BNP</i>	<i>54,5</i>	<i>54,2</i>	<i>53,9</i>	<i>53,1</i>
Utgifter exkl. räntor	1 335	1 386	1 446	1 489
<i>procent av BNP</i>	<i>52,5</i>	<i>52,0</i>	<i>51,7</i>	<i>50,9</i>
Ränteutgifter	51	58	60	65
<i>procent av BNP</i>	<i>2,0</i>	<i>2,2</i>	<i>2,2</i>	<i>2,2</i>
Finansiellt sparande	28	19	17	32
<i>procent av BNP</i>	<i>1,1</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>	<i>1,1</i>
Strukturellt sparande	45	24	19	31
<i>procent av BNP</i>	<i>1,8</i>	<i>0,9</i>	<i>0,7</i>	<i>1,1</i>
Staten	-21	-43	-47	-28
ÅP-systemet.	48	54	56	55
Kommunal sektor	2	8	8	5
Finansiell ställning				
Nettoskuld	-147	-161	-179	-209
<i>procent av BNP</i>	<i>-5,8</i>	<i>-6,0</i>	<i>-6,4</i>	<i>-7,1</i>
Konsoliderad bruttoskuld	1 301	1 331	1 358	1 385
<i>procent av BNP</i>	<i>51,2</i>	<i>49,9</i>	<i>48,6</i>	<i>47,3</i>

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 2005 blev den offentliga sektorns finansiella sparande 10 miljarder kronor bättre 2004. Det beror huvudsakligen på att utgifterna blev lägre än väntat. I prognosen har såväl inkomster som utgifter reviderats ned, delvis till följd av lägre inflation och lägre räntor. Sparandet har höjts med 2 miljarder kronor 2005, med 5 miljarder kronor 2006 och med 7 miljarder kronor 2007. Revideringen av sparandet ligger huvudsakligen på den statliga sektorn.

5

Inkomster

5 Inkomster

5.1 Inledning

Jämfört med 1998–2000 var tillväxten i ekonomin 2001–2003 betydligt lägre. Antalet arbetade timmar minskade och den privata konsumtionen visade en svag ökningstakt. Även hushållens kapitalvinster minskade samtidigt som kapitalförlusterna ökade. För att motverka konjunktturnedgången genomförde regeringen skattesänkningar och utgiftsreformer både 2001 och 2002. Under perioden ökade skatteintäkterna med i genomsnitt 1,4 procent per år. Intäkternas utveckling beror dels på de underliggande skattebasernas förändring, dels på regeländringar. Den underliggande ökningen, dvs. exklusive effekter av regeländringar, 2001–2003 uppgick till 2,0 procent.

År 2004 blev tillväxten högre framförallt genom en ökad industriproduktion och en stark exportutveckling. Arbetsmarknaden utvecklades betydligt svagare och utbetalda löner bedöms ha ökat med 2,7 procent. En hög produktivitet medförde att lönesumman, den största skattebasen, beräknas ha minskat till 41,0 procent av BNP. Skatteintäkterna beräknas ha ökat med 4,3 procent och underliggande med 3,3 procent. Skillnaden mellan den faktiska och underliggande utvecklingen förklaras till stor del av beslutet att räntebelägga bolagens periodiseringsfonder fr.o.m. 2005, vilket har fått till följd att vissa bolag återfört hela eller delar av sin fondavsättning till beskattning. Återföringen beräknas ha ökat bolagens inkomstskatt med ca 11 miljarder kronor, vilket motsvarar 0,4 procent av BNP. Den tillfälliga intäktsökningen påverkar skattekvoten. Effekten på skattekvoten, vilken redovisas i avsnitt 5.7, beräknas till 0,4 procent av BNP.

Tabell 5.1 Totala skatteintäkter, offentliga sektorns inkomster och statsbudgetens inkomster 2002–2007

Miljarder kronor och procent

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Totala skatter	1 178	1 235	1 288	1 323	1 381	1 438
varav						
Skatt på arbete	765	801	824	845	886	922
Skatt på kapital	102	108	127	130	133	141
Konsumtionsskatter	311	323	333	346	360	373
Övriga skatter	0	4	4	2	2	2
varav						
Off. sektorns skatter	1 169	1 226	1 281	1 315	1 372	1 430
EU-skatter	9	9	7	8	8	9
Skattekvot %	50,2	50,7	50,7	49,7	49,4	49,1
Exkl. transfereringar %	46,4	46,4	46,4	45,5	45,3	45,2
Offentliga sektorns ink.	1 298	1 359	1 415	1 463	1 523	1 586
varav						
Off. sektorns skatter	1 169	1 226	1 281	1 315	1 372	1 430
Staten	633	663	696	709	740	772
Kommunsektorn	378	403	419	435	454	472
ÅP-systemet	158	160	165	172	179	186
Övriga inkomster	128	133	135	147	151	156
Finansiellt sparande %	-0,5	-0,1	1,1	0,7	0,6	1,1
Statsbudgetens ink.	730	662	694	721	756	779
Skatter	659	608	637	644	681	706
Övriga inkomster	71	53	57	76	75	73
Utveckling totala skatter						
Faktisk utveckling	3	57	53	35	58	58
Underliggande utv.	27	36	39	43	58	58
Faktisk utveckling %	0,3	4,9	4,3	2,7	4,4	4,2
Underliggande utv. %	2,3	3,0	3,3	4,1	4,4	4,2
Statsbudgetens inkomster						
Skatter utveckling	-25	-51	29	7	36	25
Övriga inkomster utv.	1	-18	4	19	-2	-2
Skatter utveckling %	-3,7	-7,7	4,7	1,2	5,7	3,7
Övriga inkomster utv. %	0,8	-25,1	7,7	33,2	-2,1	-2,4
Kommunskatteunderlag						
Faktisk utveckling %	5,3	4,2	3,0	3,6	4,4	4,0
Underliggande utv. %	4,4	2,4	2,9	3,9	4,4	4,0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Åren 2005–2007 beräknas tillväxten i ekonomin bli högre än den långsiktiga nivån. Antalet arbetade timmar beräknas öka samtliga år samtidigt som hushållens konsumtionsutgifter beräknas öka snabbare än 2004. Under perioden beräknas de faktiska skatteintäkterna öka med i genomsnitt 3,7 procent per år medan de underliggande intäkterna ökar med 4,1 procent. Skatt på arbete och konsumtion beräknas öka med i genomsnitt 3,8 respektive 3,9 procent per år medan skatt på kapital beräknas öka med 3,7 procent per år. Skattekvoten, dvs. skatteintäkterna som andel av BNP, beräknas minska med 1,5 procentenheter och uppgå till 49,1 procent 2007. Nedgången beror framförallt på att löneandelen av BNP minskar, men även till viss del på de skattesänkningar som beslutats för 2005.

Regeringen aviserar i denna proposition tidsbegränsade skattesänkningar till följd av de skador som orsakats av stormen i januari 2005. Bland annat föreslås en skattereduktion om sammanlagt 2,0 miljarder kronor under 2005 och 2006 för drabbade skogsägare. En redovisning av nu föreslagna ändringar inom skatteområdet finns i avsnitt 5.2.

År 2005 beräknas skatteintäkterna öka med 2,7 procent medan den underliggande utvecklingen beräknas till 4,1 procent. En starkare arbetsmarknad gör att utbetalda löner beräknas öka med 3,9 procent medan intäkterna från skatt på arbete till följd av den fortsatta kompensationen för allmän pensionsavgift endast antas öka med 2,5 procent. Skatt på konsumtion beräknas öka med 4,0 procent och skatt på kapital med 2,4 procent. Osäkerheten i prognosen över bolagens inkomstskatter är större än normalt och beror på hur bolagen väljer att hantera sina periodiseringsfonder.

År 2006 stärks arbetsmarknaden ytterligare och utbetalda löner antas öka med 4,7 procent. De totala skatteintäkterna beräknas öka med 4,4 procent medan skatt på arbete beräknas öka med 4,9 procent.

År 2007 antas utbetalda löner öka med 3,9 procent. De totala skatteintäkterna beräknas öka med 4,2 procent och skatt på arbete med 4,1 procent. Skatt på kapital beräknas öka med 6,2 procent, främst till följd av ökade bolagsskatter och ökad avkastningsskatt.

I tabell 5.2 redovisas offentliga sektorns skatter enligt nationalräkenskapernas (NR) principer. Hushållens direkta skatter beräknas 2005–

2007 öka med i genomsnitt 3,6 procent per år med en svagare ökning 2005 till följd av beslutade och aviserade skattesänkningar. Bolagens direkta skatter beräknas öka med i genomsnitt 3,2 procent. Indirekta skatter ökar med i genomsnitt 3,7 procent medan utvecklingen av socialförsäkringsavgifter i stort följer lönesummans utveckling.

Tabell 5.2 Offentliga sektorns skatter redovisade enligt nationalräkenskapernas principer

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Direkta skatter	426	461	493	501	524	548
Hushåll	376	404	420	428	448	467
Företag	50	58	73	73	76	81
Indirekta skatter	399	418	432	446	463	481
Moms	211	220	230	238	248	260
Löneberoende skatter	67	73	75	76	79	82
Övriga skatter	121	125	127	132	136	140
Soc. försäkringsavgifter	344	347	356	368	385	400
Arbetsgivaravgifter	270	270	277	287	301	313
Allmän pensionsavgift	68	70	72	74	77	80
Egenavgifter	7	6	7	7	7	7
Off. sektorns skatter	1 169	1 226	1 281	1 315	1 372	1 430
Staten	651	680	714	730	761	794
Kommunsektorn	378	403	419	435	454	472
ÅP-systemet	140	143	147	151	158	163
Utfall enligt SCB						
Off. sektorns skatter	1 170	1 229	1 280			
Skillnad	0,1	2,3	-1,1			

Anm.: Definitivt utfall för 2003 föreligger i augusti 2005 och för 2004 i augusti 2006.

I offentliga sektorns inkomster ingår även övriga inkomster, vilka redovisas i tabell 5.1.

Som framgår av tabell 5.1 beräknas statsbudgetens skatteinkomster öka med 69 miljarder kronor 2005–2007. Det innebär en genomsnittlig ökning med 3,5 procent per år. Övriga inkomster på statsbudgeten beräknas öka med 16 miljarder kronor. Uppgången förklaras av att inkomster av försäld egendom budgeteras med 15 miljarder kronor per år.

Kommunernas skatteintäkter beräknas 2005–2007 öka med i genomsnitt 4,0 procent per år. Även den underliggande utvecklingen, exkl. regeländringar och kommunala utdebiteringsförändringar, uppgår till 4,0 procent. Kommunernas skatteintäkter finns redovisade i avsnitt 5.3.1.

Jämfört med budgetpropositionen för 2005 har prognosen över skatteintäkterna reviderats upp 2004 och ned 2005–2007. Av tabell 5.3 framgår förändringarna fördelade på skatteslag och sektorer. Samtliga jämförelser med beräkningen till budgetpropositionen är korrigerade för

effekten av arbetsgivares medfinansiering av sjukpenning och sänkt arbetsgivaravgift (prop. 2004/05:21). De totala skatteintäkterna har justerats upp med 5 miljarder kronor 2004. Skatt på arbete har justerats ned till följd av att utfallet för utbetalda löner blev 2,7 procent i stället för i budgetpropositionen antagna 3,0 procent. Det lägre löneutfallet påverkar även skattebaserna för kommande år. Bolagens inkomstskatter har justerats upp, med 14 miljarder kronor, främst till följd av återföringar av periodiseringsfonder, medan hushållens skatt på kapital har justerats ned med knappt 5 miljarder kronor. Åren 2005–2007 har både skatt på arbete och konsumtion samt de totala skatteintäkterna justerats ned. Skatt på kapital har justerats upp vilket främst förklaras av ökade bolagsskatter.

Tabell 5.3 Totala skatter och statsbudgetens inkomster – differenser jämfört med budgetpropositionen för 2005

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Totala skatter	-2,6	5,4	-5,6	-4,5	-2,1
varav					
Skatt på arbete	-2,1	-5,7	-9,5	-4,7	-3,6
Skatt på kapital	-0,1	9,2	6,4	1,3	1,7
Konsumtionskatter	-0,8	-1,4	-3,2	-1,8	-0,9
Övriga skatter	0,4	3,3	0,7	0,7	0,7
varav					
Off. sektorns skatter	-2,2	6,2	-5,2	-4,2	-1,8
Staten	-1,4	7,8	-4,1	-4,5	-2,3
Kommunsektorn	-0,5	-2,6	-2,3	-1,4	-1,2
ÅP-systemet	-0,3	0,9	1,2	1,7	1,6
EU-skatter	-0,4	-0,8	-0,4	-0,3	-0,3
Statsbudgetens inkomster	6,9	8,6	15,7	3,9	
Skatter	4,7	4,3	11,0	-0,4	
Övriga inkomster	2,2	4,3	4,7	4,3	

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. För beräkningen av differensen mot budgetpropositionen, se avsnitt 5.2.

Statsbudgetens skatteinkomster beräknas öka både 2005 och 2006 men minska något 2007. Ökningen 2005 förklaras främst av att de medel som tidigare avsatts för individuell kompetensutveckling och överförts till ett särskilt konto i Riksgäldskontoret, totalt 5,95 miljarder kronor, nu återförs till inkomsttiteln 1428 *Energiskatt*. Skälet till återföringen är att riksdagen beslutat att dessa medel skall användas för andra ändamål. Återföringen påverkar emellertid inte statens lånebehov. Ökningen 2006 förklaras av stora positiva periodiseringseffekter.

5.2 Förutsättningar för prognosen

5.2.1 Makroekonomiska förutsättningar

Prognosen över skatteintäkterna baseras på de makroekonomiska förutsättningar som redovisas i bilaga 1, Svensk ekonomi. Tabell 5.4 återger de antaganden som har störst inverkan på skatterna samt förändringar i förhållande till budgetpropositionen.

Tabell 5.4 Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005

Arbetade timmar, utbetald lönesumma, hushållens konsumtionsutgifter i löpande priser och KPI juni-juni: årlig procentuell förändring. Kommunal medelutdebitering och statslåneränta: procent. Prisbasbelopp, inkomstbasbelopp och skiktgränser: kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Arbetade timmar i lönesumman	-0,8	-0,4	0,6	1,2	0,4
Diff. BP2005	0,1	-0,4	-0,3	0,5	-0,1
Timlön	3,5	3,3	3,5	3,5	3,5
Diff. BP2005	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Utbetald lönesumma, NR	2,4	2,7	3,9	4,7	3,9
Diff. BP2005	-0,1	-0,2	-0,3	0,6	0,0
Utbetald lönesumma, skatteunderlag	2,3	2,7	3,9	4,8	3,9
Diff. BP2005	0,0	-0,3	-0,5	0,6	-0,1
Hushållens konsumtionsutgifter	3,8	3,1	3,0	4,4	4,7
Diff. BP2005	-0,6	-0,9	-1,3	0,4	0,6
Kommunal medelutdebitering	31,17	31,51	31,60	31,60	31,60
Diff. BP2005	0,0	0,0	0,09	0,09	0,09
Statslåneränta	4,4	4,3	3,8	4,1	4,3
Diff. BP2005	0,0	0,0	-1,0	-0,9	-1,0
KPI juni-juni	1,6	0,4	0,7	1,5	2,0
Diff. BP2005	0,0	0,0	-0,6	-0,5	0,0
Inkomstbasbelopp	40 900	42 300	43 300	44 600	46 000
Diff. BP2005	0	0	400	-200	-400
Prisbasbelopp	38 600	39 300	39 400	39 700	40 300
Diff. BP2005	0	0	0	-300	-500
Skiktgräns	284 300	291 800	298 600	306 700	317 400
Diff. BP2005	0	0	0	-1 900	-3 500
Övre skiktgräns	430 000	441 300	450 500	462 800	478 900
Diff. BP2005	0	0	0	-2 600	-5 300

Jämfört med budgetpropositionen är lönesummeökningen nedjusterad med 0,3 procentenheter för 2005 och uppjusterad med 0,6 procentenheter för 2006. Justeringen för 2005 förklaras framförallt av det lägre antalet arbetade timmar. Differensen 2005 är korrigerad för effekten av

arbetsgivares medfinansiering av sjukpenning och sänkt arbetsgivaravgift.

Utvecklingen av prisbasbeloppet och skiktgränserna styrs av KPI juni-juni. Inflationen bedöms bli något lägre 2005 och 2006 jämfört med budgetpropositionen, vilket har medfört en nedjustering av prisbasbeloppet och skiktgränserna 2006 respektive 2007. I tabellen redovisas skiktgränserna med hänsyn tagen till egenavgiftskompensationen inkomståret 2005.

5.2.2 Avisering av ändrade skatteregler 2005

I detta avsnitt redogörs för de skatteåtgärder som regeringen aviserar i denna proposition. En sammanfattning av de periodiserade effekterna ges i tabell 5.5.

Tabell 5.5 Periodiserade bruttoeffekter, indirekt effekt och nettoeffekt för offentlig sektor 2005–2007

Miljarder kronor

	2005	2006	2007
Stormen dieselskatt	-0,13	-0,13	0,00
Stormen skattereduktion	-1,60	-0,40	0,00
Summa inkomstreformerna, brutto	-1,73	-0,53	0,00
Indirekt effekt, dieselskatt	0,03	0,03	0,00
Summa inkomstreformerna, netto	-1,70	-0,50	0,00

Tillfällig skattebefrielse för diesel som används i arbetsmaskiner inom skogsnäringen

Regeringens bedömning: Befrielse bör ges från energi- och koldioxidskatt för diesel som förbrukas i skogsbruksverksamhet i södra Sverige för att underlätta omhändertagandet av stormfälld skog.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen har den 4 februari 2005 presenterat ett antal åtgärder för att stödja skogsnäringen i södra Sverige med anledning av de skador på skogsbeståndet som uppstått i samband med den svåra stormen i början av året. En av dessa åtgärder är att den diesel som används i arbetsmaskiner för hantering av den stormfällda skogen skall skattebefrias. En skattebefrielse för sådan diesel skall fungera som drivkraft för att öka antalet verkamma arbetsmaskiner i de drabbade områdena och därmed öka avverkningen. Befrielsen bör

omfatta perioden från och med den 8 januari 2005 till och med utgången av 2006. Regeringen återkommer med förslag på befrielsens närmare utformning. En skattebefrielse fordrar kommissionens godkännande från statsstödssynpunkt. Kommissionen kommer att behandla ärendet med förtur eftersom det är fråga om en naturkatastrof.

Skattebortfallet beräknas för hela perioden uppgå till 0,2 miljarder kronor.

Skattereduktion för stormskadad skog

Regeringens bedömning: En skattereduktion bör införas för stormdrabbade skogsägare. Skattereduktionen skall baseras på mängden virke som forslas ut ur stormskadad skog.

Skälen för regeringens bedömning: Ytterligare en åtgärd för att stödja skogsnäringen med anledning av stormen är en skattereduktion under två år. Reduktion bör vara 50 kronor per kubikmeter fast mått under bark för stormskadat virke som under 2005 och 2006 forslas ut ur den stormskadade skogen. Reduktionen kommer den enskilde till godo vid taxeringen för dessa år, dvs. vid 2006, 2007 och beträffande juridiska personer i vissa fall vid 2008 års taxering. Regeringen återkommer med ett förslag på reduktionens närmare utformning. Reduktionen fordrar kommissionens godkännande från statsstödssynpunkt. Kommissionen kommer att behandla den med förtur eftersom det är fråga om en naturkatastrof. Skattebortfallet beräknas till 2 miljarder kronor.

Right Livelihood Award Stiftelsen

Regeringens bedömning: Right Livelihood Award Stiftelsen skall vara skattskyldig bara för inkomster på grund av innehav av fastigheter.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt regeringens mening är stiftelsens ändamål och verksamhet så höggradigt allmännyttigt och utgör en så central nationell angelägenhet att dess medel inte bör beskattas. I detta unika fall är det

Tabell 5.6 Regeländringar 1999–2007, bruttoeffekter i förhållande till föregående år

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Skatt på arbete	-8,7	-11,4	-15,7	-21,9	19,6	2,1	-11,2	1,2	0,4
<i>Kommunal skatt</i>	-0,7	5,9	4,8	3,3	15,3	4,6	-2,4	0,0	0,0
Förändrad medelutdebitering	-1,7	1,0	1,8	-0,1	8,5	4,6			
Fast belopp 200 kr	1,3						-1,4		
Begränsat avdrag för allmän pensionsavgift		5,0	5,2	5,2			3,0		
Höjt grundavdrag			-2,0	-1,8	-7,3		-3,7		
Pensionsomläggning 2003					14,1				
Övrigt	-0,3	-0,1	-0,2				-0,2		
<i>Statlig skatt</i>	-5,7	-0,8	-2,4	-1,3	0,0	0,7	0,7	0,0	0,0
Sänkt skatt från 25 till 20 % på inkomster upp till övre skiktgräns	-4,2								
Fast belopp 200 kr	-1,3								
Skiktgränsjusteringar		-0,8	-1,9	-1,1		0,7	0,7		
Höjt grundavdrag			-0,4	-0,2					
Övrigt	-0,2		-0,1				-0,1		
<i>Allmän pensionsavgift</i>	0,9	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Höjt tak för allmän pensionsavgift från 7,5 till 8,06 prisbasbelopp	0,9								
Höjd allmän pensionsavgift från 6,95 till 7,00 %		0,5							
<i>Skattereduktioner</i>	-3,2	-15,8	-16,9	-22,4	4,3	-2,0	-9,9	1,2	0,4
Skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare (1 320 kr)	-3,2		-0,3	-1,6	4,3				
Skattereduktion för allmän pensionsavgift		-15,8	-16,6	-17,3			-9,4		
Skattereduktion för fackföreningsavgift, ROT (2004)				-3,5		-0,6			
Skattereduktion 200 kronan, skatteväxling						-1,4	1,4		
Stormen, skattereduktion							-1,6	1,2	0,4
Övrigt							-0,3		
<i>Socialavgifter</i>	0,0	-1,2	-1,1	-1,5	0,0	-1,2	0,4	0,0	0,0
Sänkta socialavgifter från 33,06 till 32,92 till 32,82 och till 32,70 %		-1,2	-0,9			-1,2			
Nedsättning stödområde A (2002) reducerad nedsättning (2005)				-0,4			0,4		
Nedsättning socialavgifter sjöfart			-0,2	-1,1					
Skatt på kapital	-4,5	1,4	-7,1	-1,8	-0,4	-1,4	-2,2	0,0	0,0
<i>Inkomstskatt företag</i>	-2,5	2,0	-3,1	0,0	0,0	-0,8	1,5	0,0	0,0
Per. fond från 5 till 6 år (1999), avsättning 20 till 25 % (2001)	-2,5		-2,5						
Återföring från per. fond (2000, 2001), räntebeläggning (2005–)		2,5	1,5				1,5		
Återföring från skatteutjämningsreserv upphör			-2,1						
Skattereduktion för reparation och ombyggnad, ROT						-0,8			
Återköp aktier, sänkt skatt investmentbolag, ändrade 3:12-regler		-0,5							
<i>Fastighetsskatt</i>	-2,0	-0,6	-3,3	0,0	-0,4	-0,3	0,0	0,0	0,0
Sänkt skattesats för hyreshus, bostadsdel 1989/90 från 1,2 till 0,6 %		-0,2	0,2						
Återinförd omräkning för hyreshus, bostadsdel och småhus			6,5						
Hyreshus, bostadsdel, skattesats från 1,5 till 1,3 till 1,2 till 0,5 %	-0,8	-0,4	-4,0						
Småhus, sänkt skattesats från 1,5 till 1,0 %			-5,8						
Begränsningsregel fastighetsskatt, nytt taxeringsförfarande			-0,2		-0,4	-0,3			
Skattesats, vattenkraft, från 2,21 till 0,5, till 1,25 % 1/7-2005	-1,2								
<i>Övriga skatter på kapital</i>	0,0	0,0	-0,7	-1,8	0,0	-0,3	-3,7	0,0	0,0
Höjd kapitalvinstskatt för privatbostäder från 15 till 20 %			1,5						
Höjda fribelopp för förmögenhetsskatt			-2,2	-1,8			-1,1		
Slopad arvsskatt mellan makar, slopad arvs- och gåvoskatt (2005)						-0,3	-2,6		
Skatt på konsumtion och insatsvaror	0,0	2,8	2,1	-0,1	2,1	1,3	3,7	0,0	0,1
<i>Skatt på energi</i>	0,0	1,7	3,2	1,8	1,7	2,5	1,9	0,0	0,1
Förändrade energiskatter		1,7	2,1	0,9	1,8	1,2	2,7		0,1
Förändrad koldioxidskatt			1,1	0,9	0,9	1,0	-0,8		0,1
Övriga energiskatteförändringar					-1,0	0,3			
<i>Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror</i>	0,0	1,1	-1,1	-1,9	0,4	-0,1	1,2	-0,3	0,0
Sänkt skatt på vissa byggtjänster									
Sänkt mervärdesskattesats för personbefordran från 12 till 6 %			-1,0						
Sänkt mervärdesskattesats på böcker och tidskrifter från 25 till 6 %				-1,3					
Skatt på vägtrafik, m.m.			-0,1	-0,1			1,8		
Tobaksskatt, höjd skatt på lågpriscigaretter					0,1				
Sänkt skatt på vin				-0,6					
Avfallsskatt samt naturgrusskatt		1,1		0,1	0,4				
Summa	-13,2	-7,2	-20,7	-23,8	21,3	3,1	-10,3	0,9	0,5
Summa exkl. pensionsomläggningen	-13,2	-7,2	-20,7	-23,8	7,2	3,1	-10,3	0,9	0,5

därför motiverat att föreslå att Right Livelihood Award Stiftelsen skall vara skattskyldig endast på grund av innehav av fastigheter. Ett sådant förslag förbereds för närvarande i Finansdepartementet och en proposition kommer att överlämnas till riksdagen så snart som möjligt. Reglerna tillämpas första gången vid 2005 års taxering. De offentligfinansiella effekterna är försumbara.

5.2.3 Sammanfattning av ändrade skatteregler 1999–2007

Utvecklingen för de olika skatteslagen beror dels på de underliggande skattebasernas förändring, dels på beslutade eller föreslagna regeländringar. För en sammanställning av bruttoeffekterna av de storleksmässigt viktigaste regeländringarna under 1999–2007, se tabell 5.6.

Beloppen visar den årligt tillkommande inräktningsförändringen till följd av ändrade skatteregler. Det är viktigt att understryka att de redovisade beloppen avser beräknad periodiserade bruttoeffekter, dvs. storleken på den initiala skatteändringen. Nettoeffekter beaktar även indirekta effekter på offentliga utgifter och andra skattebaser, bland annat via förändringar i löner, priser och bolagsvinster. Effekterna på de kassamässiga inkomsterna är i regel lägre under införandeåret eftersom t.ex. uppbördsförskjutningar och jämkningar påverkar inbetalningen av skatten.

I budgetpropositionen för 2004 föreslog regeringen en skatteväxling med en höjning av energiskatten och en motsvarande sänkning av skatt på arbete. Enligt överenskommelse mellan regeringen och samarbetspartierna har den gröna skatteväxlingen utökats 2005 och skall utökas med ytterligare 3,6 miljarder kronor 2006. Något beslut om hur den utökade skatteväxlingen skall utformas finns ännu inte. För 2006 har växlingen därför beräkningstekniskt lagts in med samma profil som skatteväxlingen 2004.

Bruttoeffekten gällande räntebeläggningen av periodiseringsfonderna från den 1 januari 2005 på 1,5 miljarder kronor avser införandeårets effekt enligt prop. 2004/05:38. Den varaktiga effekten beräknades till 2,1 miljarder kronor.

Till följd av låga korträntenivåer i förhållande till statslåneräntan i slutet av november 2004 valde vissa bolag att lösa upp hela eller delar av sina periodiseringsfonder. Effekten av detta har

beaktats i bolagsskatteprognosen men framgår inte i tabellen över bruttoeffekter av ändrade skatteregler.

5.2.4 Osäkerhetskällor som påverkar skatteprognoserna

Skatteprognosernas osäkerhet kan hänföras till två faktorer; dels bedömningen av den underliggande skattebasens storlek, dels bedömningen av dess utvecklingstakt. Till följd av avdrag, gränsvärden, etc. skiljer sig skattebaser ofta från det i ekonomisk mening relevanta underlaget. Förmögenhetsskattepliktiga tillgångar tas exempelvis upp till olika andelar av marknadsvärdet. Skatternas utvecklingstakt skall bl.a. bedömas i förhållande till den ekonomiska utvecklingen. Således kommer tillförlitligheten i skatteprognosen att påverkas både av noggrannheten i utgångsläget och av möjligheten att bedöma skatternas samvariation med makroekonomin.

På kort sikt ligger osäkerheten i prognosen främst i bedömningen av bolagsskatter och av hushållens skatt på kapitalvinster. På längre sikt är det främst prognosen avseende skatt på arbete som svarar för osäkerheten, vilket förklaras av dess stora andel av de totala skatterna. När det gäller prognosen för skatt på arbete är det utvecklingen av antalet arbetade timmar och timlönen som orsakar osäkerheten. En ökning av lönesumman med 1 procent ökar skatteunderlaget med ca 11 miljarder kronor och skatterna på arbete (inkomstskatt och arbetsgivaravgifter) med 7–8 miljarder kronor. För konsumtionsbaserade skatter gäller som tumregel att om hushållens konsumtionsutgifter förändras med 1 procent leder det till förändrade momsintäkter med drygt 1 miljard kronor. Därutöver påverkas skatteintäkterna av konsumtionens sammansättning eftersom uttaget av indirekta skatter skiljer sig åt för olika varugrupper.

5.3 Totala skatter

I tabell 5.7 redovisas de totala skatteintäkterna för perioden 2000–2007. Skatteintäkterna har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och makroekonomiska förutsättningar som t.ex. timlön, sysselsättning och inflation.

Tabell 5.7 Totala skatteintäkter 2000–2007

Miljarder kronor

Inkomstår	Utfall	Utfall	Utfall	Utfall	Prognos			
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Skatt på arbete	729,1	757,2	765,1	800,8	824,1	844,9	886,1	922,1
<i>Direkta skatter</i>	<i>414,0</i>	<i>423,4</i>	<i>420,4</i>	<i>449,5</i>	<i>464,8</i>	<i>473,7</i>	<i>497,7</i>	<i>518,6</i>
Kommunal skatt	336,3	359,4	378,5	403,1	419,5	434,5	453,5	471,9
Statlig skatt	33,5	34,6	33,1	32,7	33,4	36,5	39,5	41,4
Allmän pensionsavgift	63,1	65,7	68,1	70,3	72,1	74,4	77,1	79,9
Skattereduktioner m.m.	-18,9	-36,4	-59,4	-56,6	-60,3	-71,7	-72,5	-74,7
Artistskatt	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Indirekta skatter</i>	<i>315,1</i>	<i>333,8</i>	<i>344,7</i>	<i>351,3</i>	<i>359,2</i>	<i>371,2</i>	<i>388,4</i>	<i>403,5</i>
Arbetsgivaravgifter	288,4	304,6	314,8	321,9	328,9	339,4	355,6	369,5
Egenavgifter	8,2	8,5	8,9	9,0	9,1	9,5	9,9	10,3
Särskild löneskatt	22,4	25,3	27,6	27,2	27,9	28,6	29,5	30,4
Nedsättningar	-5,9	-6,3	-8,1	-8,4	-8,1	-7,9	-8,1	-8,3
Tjänstegruppliv	2,1	1,7	1,4	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6
Skatt på kapital	161,3	119,5	101,8	107,6	126,7	129,7	133,0	141,3
<i>Skatt på avkastning och vinster</i>	<i>145,6</i>	<i>105,0</i>	<i>89,1</i>	<i>94,2</i>	<i>111,5</i>	<i>116,8</i>	<i>119,6</i>	<i>127,0</i>
Skatt på kapital, hushåll	34,4	14,2	6,3	6,8	7,8	11,0	10,3	9,9
Skatt på bolagsvinster	72,5	52,1	43,9	48,9	65,9	65,8	68,1	72,6
Avkastningsskatt	13,3	14,9	13,4	12,7	12,1	12,8	12,0	13,7
Fastighetskatt	23,3	21,2	23,5	24,0	24,4	25,0	26,4	28,0
Kupongskatt m.m.	2,3	2,6	2,0	1,9	1,4	2,1	2,7	2,9
<i>Skatt på egendom</i>	<i>15,6</i>	<i>14,4</i>	<i>12,7</i>	<i>13,3</i>	<i>15,1</i>	<i>13,0</i>	<i>13,5</i>	<i>14,3</i>
Förmögenhetsskatt	8,2	6,5	3,9	4,9	5,5	4,6	5,5	5,7
Arvs- och gåvoskatt	2,5	2,6	3,0	2,5	2,6	0,9	0,0	0,0
Stämpelskatt	4,9	5,4	5,8	5,9	7,1	7,5	8,0	8,6
Skatt på konsumtion och insatsvaror	284,3	296,5	310,8	323,4	333,1	346,2	359,6	373,2
<i>Mervärdesskatt</i>	<i>198,4</i>	<i>207,0</i>	<i>217,1</i>	<i>226,6</i>	<i>235,0</i>	<i>242,9</i>	<i>253,5</i>	<i>265,1</i>
<i>Punktskatter</i>	<i>85,9</i>	<i>89,5</i>	<i>93,7</i>	<i>96,8</i>	<i>98,0</i>	<i>103,3</i>	<i>106,1</i>	<i>108,1</i>
Tobaksskatt	7,7	8,1	8,4	8,3	8,2	8,2	8,3	8,3
Skatt på etylalkohol	4,9	4,9	5,1	4,7	4,1	3,8	3,8	3,7
Skatt på vin m.m.	3,6	3,7	3,5	3,6	3,5	3,6	3,7	3,8
Skatt på öl	2,4	2,4	2,6	2,6	2,5	2,5	2,6	2,6
Energiskatt	38,3	36,4	37,1	36,4	35,1	37,8	38,6	39,6
Koldioxidskatt	12,0	17,0	19,9	23,8	26,4	27,1	27,6	28,3
Övrig skatter på energi och miljö	3,1	3,5	3,4	3,5	3,3	3,3	3,2	3,2
Skatt på vägtrafik	7,4	7,7	8,2	8,3	8,8	10,5	11,6	11,4
Skatt på import	3,8	3,6	3,4	3,5	3,9	4,2	4,4	4,7
Övriga skatter	2,7	2,2	2,1	2,0	2,2	2,2	2,3	2,4
Restförda skatter, nedsättningar m.m.	8,9	1,8	0,4	3,5	4,4	2,0	1,8	1,6
Restförda skatter	-5,0	-5,2	-7,3	-5,9	-5,9	-6,4	-6,6	-6,9
Övriga skatter	13,9	7,0	7,6	9,4	10,3	8,4	8,4	8,5
Totala skatteintäkter	1 183,6	1 175,0	1 178,1	1 235,2	1 288,2	1 322,9	1 380,5	1 438,3
EU-skatter	12,0	10,8	8,6	8,9	7,3	7,5	8,2	8,5
Offentliga sektorns skatter	1 171,7	1 164,1	1 169,5	1 226,3	1 280,9	1 315,4	1 372,3	1 429,7
Kommunalskatt	336,3	359,4	378,5	403,1	419,5	434,5	453,5	471,9
Avgifter till ålderspensionssystemet	145,2	152,3	158,2	160,4	165,0	171,6	179,0	185,7
Statens skatteintäkter	690,2	652,4	632,8	662,8	696,4	709,2	739,8	772,1

5.3.1 Skatt på arbete

Skatt på arbete utgör 64 procent av de totala skatteintäkterna 2004 och andelen beräknas vara tämligen konstant under prognosperioden. Åren 2004–2007 beräknas intäkterna öka med i genomsnitt 3,6 procent per år.

Tabell 5.8 Skatt på arbete 2003–2007

Miljarder kronor och procentuell utvecklingstakt

	Utfall	Prognos			
	2003	2004	2005	2006	2007
Skatt på arbete	800,8	824,1	844,9	886,1	922,1
<i>Direkta skatter</i>	449,5	464,8	473,7	497,7	518,6
Kommunal skatt	403,1	419,5	434,5	453,5	471,9
Statlig skatt	32,7	33,4	36,5	39,5	41,4
Allmän pensionsavgift	70,3	72,1	74,4	77,1	79,9
Skattereduktioner	-56,6	-60,3	-71,7	-72,5	-74,7
Artistskatt m.m.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>Indirekta skatter</i>	351,3	359,2	371,2	388,4	403,5
Arbetsgivaravgifter	321,9	328,9	339,4	355,6	369,5
Egenavgifter	9,0	9,1	9,5	9,9	10,3
Särskild löneskatt	27,2	27,9	28,6	29,5	30,4
Nedsättningar	-8,4	-8,1	-7,9	-8,1	-8,3
Tjänstegruppliv	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6
Diff. BP2005	-2,1	-5,7	-9,5	-4,7	-3,6
<i>Direkta skatter</i>	-1,0	-3,5	-4,9	-1,9	-0,8
<i>Indirekta skatter</i>	-1,2	-2,3	-4,6	-2,7	-2,8
Utvecklingstakt	4,7	2,9	2,5	4,9	4,1
<i>Direkta skatter</i>	6,9	3,4	1,9	5,1	4,2
<i>Indirekta skatter</i>	1,9	2,3	3,3	4,6	3,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Jämfört med budgetpropositionen har intäkterna reviderats ned samtliga år. Revideringen 2004 förklaras av att lönesumman beräknas ha ökat med 2,7 procent i stället för som tidigare prognoserat 3,0 procent. Även 2005 har intäkterna reviderats ned till följd av att arbetsmarknaden utvecklats svagare än vad som antogs i budgetpropositionen för 2005.

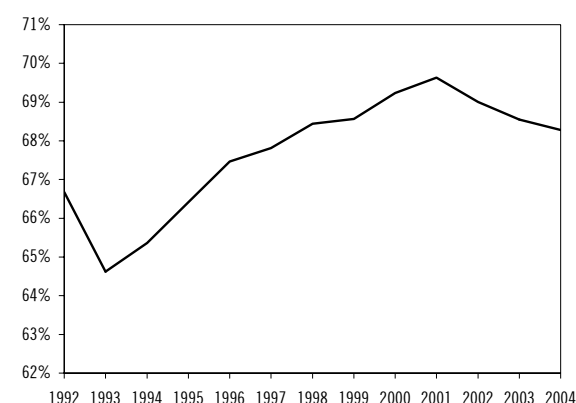
Underlag för skatt på arbete

Löner och andra ersättningar för arbete är skattebas både för direkta och indirekta skatter medan transfereringsinkomster, som sjuk-, arbetslöshets- och föräldraersättning samt pensioner endast är underlag för direkt beskattning. För utvecklingen av de totala skatteintäkterna är lönerna mest avgörande.

Lönernas andel av hushållens förvärvsinkomster framgår av diagram 5.1. Löneandelen var som högst 2001 när den uppgick till 70 procent. Därefter har andelen minskat främst till följd av att antalet arbetade timmar har minskat.

Diagram 5.1 Löneandel av hushållens förvärvsinkomster

Procent av totala förvärvsinkomster

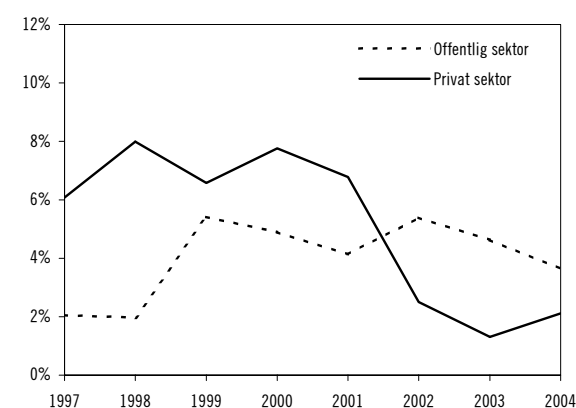

Anm.: Andelen är korrigerad för omläggningen 2003 då SGA slopades samtidigt som garantipensionen infördes och förtidspensionen anpassades.

I diagram 5.2 visas den årliga utvecklingen av utbetalda löner i den offentliga respektive privata sektorn. Utvecklingstakten i den privata sektorn uppgick till mellan 6 och 8 procent per år under perioden 1997–2001 för att 2002–2004 minska till mellan 1 och 3 procent. År 1999 steg utvecklingstakten för löneutbetalningarna i den offentliga sektorn för att därefter vara tämligen konstant på en högre nivå. En strikt tolkning av diagram 5.2 är svår att göra eftersom verksamheter kan flyttas mellan den privata och den offentliga sektorn.

Diagram 5.2 Löner i den privata och den offentliga sektorn

Procentuell utvecklingstakt

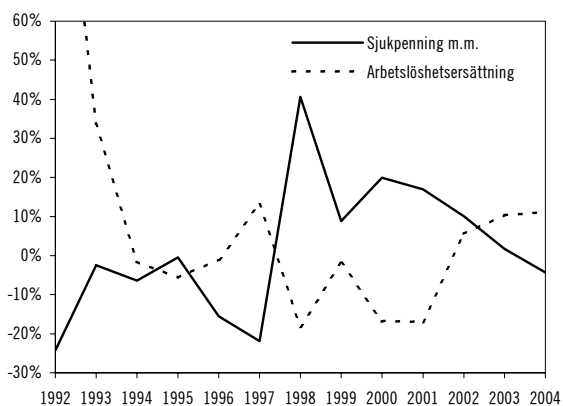

Den privata sektorns löneandel var som högst 2001 då den uppgick till drygt 71 procent. I det preliminära utfallet för 2004 är andelen oförändrad jämfört med 2003 och uppgår till 70 procent. Lönesummans fördelning mellan olika sektorer har inte någon betydelse för de totala skatteintäkterna men påverkar däremot den offentliga sektorns sparande.

Utvecklingen av skatteintäkterna beror även på hur transfereringarna utvecklas. De totala skattepliktiga transfereringarna beräknas 2005 uppgå till 455 miljarder kronor, varav 348 miljarder kronor är pensioner. Utbetalda pensioner ökar med mellan 10 och 15 miljarder kronor per år. År 2003 ökade dock utbetalda pensioner med 36 miljarder kronor, men 20–25 miljarder kronor av ökningen förklaras av att det särskilda grundavdraget slopades samtidigt som garantipensionen infördes och förtidspensionen anpassades. Ersättningar för arbetslöshet och sjukdom beräknas 2005 uppgå till 107 miljarder kronor. Dessa ersättnings utvecklingstakt varierar betydligt mer mellan åren jämfört med pensioner. Diagram 5.3 visar utvecklingen av sjukpenning och arbetslöshetsersättning.

Diagram 5.3 Sjukpenning och arbetslöshetsersättning

Procentuell utvecklingstakt

Utvecklingen av sjukpenning återspeglar även effekter av de regeländringar som har genomförts under perioden. Till de större förändringarna hör sänkt ersättningsnivå och arbetsgivarinträde de fyra första veckorna 1997, återgång till tvåveckorsinträde 1998 och införandet av treveckorsinträde 2003.

Direkta skatter

Direkt skatt på arbete utgör 36 procent av offentliga sektorns skatteintäkter. Under 2004–2007 beräknas de direkta skatterna öka med 69 miljarder kronor eller med 15,4 procent. Den genomsnittliga utvecklingstakten är 3,6 procent per år.

I tabell 5.9 redovisas sammansättningen av de skattepliktiga inkomsterna under 2003–2007. Andelarna är relativt stabila till och med 2005.

Under 2006 och 2007 antas andelen löneersättningar öka något medan utbetalningarna av transfereringar antas minska något till följd av utvecklingen på arbetsmarknaden.

Tabell 5.9 Skattepliktiga inkomster 2003–2007

Miljarder kronor och procent

	Utfall	Prognos			
	2003	2004	2005	2006	2007
Totala inkomster	1 454	1 495	1 547	1 608	1 669
Diff. BP2005	-3	-10	-13	-12	-12
Andel av totala inkomster					
Löneersättningar	67,5	67,3	67,6	68,1	68,1
Pensioner	22,2	22,5	22,5	22,4	22,4
Övriga transfereringar	7,3	7,2	6,9	6,6	6,5
Näringsverksamhet	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Övrigt	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6

Jämfört med budgetpropositionen har intäkterna från direkt skatt på arbete reviderats ned med mellan 1 och 5 miljarder kronor under 2004–2007.

Kommunal inkomstskatt

Under 2004–2007 beräknas den kommunala skatten öka med 69 miljarder kronor eller med 17,1 procent. Den genomsnittliga utvecklingstakten är 4,0 procent per år.

I tabell 5.10 redovisas utvecklingstakten av kommunernas skatteunderlag för inkomststären 2003–2007.

Tabell 5.10 Förändring av kommunernas skatteunderlag 2003–2007

Procentuell utvecklingstakt

	2003	2004	2005	2006	2007
VP2005	4,2	3,0	3,6	4,4	4,0
BP2005	4,4	3,5	3,8	4,2	4,0
VP2004	4,4	3,3	3,5	3,8	
VP2005, ackumulerad	4,2	7,4	11,3	16,1	20,8
BP2005	4,4	8,0	12,2	16,8	21,5
VP2004	4,4	7,8	11,6	15,8	

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är utvecklingen något svagare till och med 2005, vilket framförallt förklaras av att utvecklingstakten för utbetalda löner beräknas bli lägre. Även transfereringarnas utveckling (inkl. pensioner) har betydelse för revideringen.

Tabell 5.11 visar den underliggande utvecklingen av kommunskatterna efter korrigerering för regeländringar och kommunal utdebitering.

Tabell 5.11 Faktisk och underliggande utveckling av kommunal skatt 2003–2007

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Faktisk utveckling	25	16	15	19	18
Regeländringar	-7	0	-2	0	0
Pensionsreformen	14	0	0	0	0
Utdebitering	9	5	1	0	0
Underliggande utveckling	9	12	16	19	18
Faktisk utv. %	6,5	4,1	3,6	4,4	4,0
Underliggande utv. %	2,4	2,9	3,9	4,4	4,0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Den årliga faktiska förändringen under prognosperioden varierar mellan 15 och 25 miljarder kronor. Både utdebiteringshöjningarna 2003 och 2004 samt pensionsomläggningen 2003 ökade kommunernas skatteintäkter. Den relativt svaga underliggande utvecklingen 2003 och även 2004 är i stort hänförliga till den svaga arbetsmarknaden dessa år.

De senaste årens ändrade skatteregler har haft stor inverkan på de kommunala skatteintäkterna. Det skall dock påpekas att regeländringarna inklusive pensionsomläggningen inte har påverkat kommunernas finanser, då intäktsförändringen reglerats via det generella statsbidraget på statsbudgetens utgiftssida.

Nivån på intäkterna är även beroende av den kommunala utdebiteringen. Inkomståret 2004 var medelutdebiteringen 20,80 procent för kommunerna och 10,71 procent för landstingen, dvs. totalt 31,51 procent. Inkomståret 2005 är medelutdebiteringen 20,84 respektive 10,76 procent. Den kommunala medelutdebiteringen uppgår därmed till 31,60 procent, vilket innebär en ökning med 0,09 procentenheter. För 2006 och 2007 antas medelutdebiteringen vara oförändrad.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2005 blev skatteintäkterna 0,5 miljarder kronor lägre för inkomståret 2003. För åren 2004 och 2005 har intäkterna justerats ned med 2–3 miljarder kronor medan nedjusteringen är ca 1 miljard kronor för 2006 respektive 2007. Justeringen förklaras av den långsammare utvecklingen av lönesumman.

Statlig inkomstskatt

Den statliga inkomstskatten för 2003 uppgick till knappt 33 miljarder kronor. År 2004 beräknas skatteintäkterna ha utvecklats svagt, främst till följd av en låg timlöneutveckling. En hög reallöneutveckling och begränsad uppräknings av skiktgränserna 2005 medför att intäkterna ökar med mellan 5 och 9 procent 2005–2007.

Tabell 5.12 Statlig inkomstskatt 2003–2007

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2003	2004	2005	2006	2007
Grundnivå 20 %	29,5	30,3	33,0	35,7	37,5
Tilläggsnivå 5 %	3,1	3,2	3,5	3,8	3,9
Summa statlig skatt	32,7	33,4	36,5	39,5	41,4

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. Fördelningen mellan grund- och tilläggsnivå är beräknad.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2005 blev skatteintäkterna 0,5 miljarder kronor lägre för inkomståret 2003. För 2004 och 2005 har prognosen justerats ned med 1 miljard kronor. Orsaken till justeringen är det låga utfallet 2003 samt en lägre utvecklingstakt för timlöner. Prognosen för 2006 och 2007 är i stort sett oförändrad.

Skattereduktioner

I tabell 5.13 redovisas skattereduktionerna åren 2003–2007. De totala skattereduktionerna för 2004 beräknas till 60 miljarder kronor, varav huvuddelen utgörs av reduktioner för allmän pensionsavgift. Reduktionerna för 2005 beräknas öka med 11 miljarder kronor. Ökningen förklaras dels av den utökade reduktionen för den allmänna pensionsavgiften, dels av den aviserade reduktionen för stormskadad skog.

Tabell 5.13 Skattereduktioner 2003–2007

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	2003	2004	2005	2006	2007
Allm. pensionsavgift	52,5	53,9	64,9	67,3	69,7
Sjöinkomst	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Fackföreningsavgift	3,6	3,7	3,8	4,0	4,2
Fastighetsskatt	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Förmögenhetsskatt	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
Grön skatteväxling		1,4			
Glesbygdsstöd			0,3	0,3	0,3
Stomskadad skog			1,6	0,4	
Miljöåtgärder		0,1	0,1	0,1	0,1
Bredband	0,0	0,0	0,0		
ROT-avdrag		0,8	0,6		
Summa reduktioner	56,6	60,3	71,7	72,5	74,7

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. Skattereduktioner för bredband uppgår till 0,01–0,02 miljarder kronor.

Indirekta skatter

Indirekt skatt på arbete uppgår till 28 procent av de totala skatterna. Av de indirekta skatterna utgör arbetsgivaravgifter 91 procent, egenavgifter knappt 3 procent och särskild löneskatt ca

8 procent. Premieskatt på grupplivförsäkringar utgör mindre än en halv procent.

Arbetsgivaravgifter

Inkomståret 2004 uppgick arbetsgivaravgifterna till 329 miljarder kronor. I frånvaro av avgifts- satsförändringar följer arbetsgivaravgifterna i huvudsak utvecklingen av utbetald lönesumma. Från och med 2005 betalar en arbetsgivare sjuklöne de två första veckorna mot tidigare tre veckor. Samtidigt har ett betalningsansvar införts om 10 procent av den totala sjukpenningen som betalas från och med tredje sjukveckan. För att kompensera för detta åtagande har arbetsgivaravgiften sänkts med 0,24 procentenheter till 32,70 procent 2005. Den del av sjukpenningen som arbetsgivare skall betala, medfinansieringsavgiften, är enligt NR:s definition ingen skatt. Medfinansieringsavgiften som 2005 beräknas till 2,3 miljarder kronor redovisas på inkomsttitel 1295 på statsbudgeten.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2005 har intäkterna 2004–2007 reviderats ned med mellan 0,7 och 3,2 miljarder kronor. Revideringen förklaras till största delen av den lägre lönesumman.

Särskild löneskatt

Den beloppsmässigt största delen av särskild löneskatt är hänförlig till pensionskostnader. Under 1998–2003 var den genomsnittliga ökningstakten drygt 14 procent per år. Den höga ökningen förklaras av successivt införda nya tjänstepensionsavtal och av att särskild löneskatt betalats både på utbetalda pensioner och på avsättningar till framtida pensionsutbetalningar. Ökningstakten har nu avtagit och den årliga förändringen uppgår till 3 procent per år.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har prognosen justerats ned med drygt 1 miljard kronor, vilket förklaras av att utfallet för 2003 blev lägre än beräknat.

5.3.2 Skatt på kapital

Skatt på kapital delas in i skatt på avkastning och vinster samt skatt på egendom. Över tiden utvecklas skatt på avkastning och vinster mycket ojämnt. Skatt på egendom, där skattebasen baseras på värdet av tillgången, utvecklas däremot i frånvaro av ändrade skatteregler förhållandevis jämnt.

I tabell 5.14 redovisas skatteintäkterna för åren 2003–2007, samt skillnaden i förhållande till budgetpropositionen för 2005. Skatt på kapital beräknas öka med i genomsnitt 8 miljarder kronor per år 2004–2007.

Jämfört med prognosen till budgetpropositionen blev utfallet för 2003 som förväntat.

Tabell 5.14 Skatt på kapital 2003–2007

Miljarder kronor och procentuell utvecklingstakt

	Utfall	Prognos			
	2003	2004	2005	2006	2007
Skatt på kapital	107,6	126,7	129,7	133,0	141,3
<i>Skatt på avkastning</i>	94,2	111,5	116,8	119,6	127,0
Skatt på kapital, hushåll	6,8	7,8	11,0	10,3	9,9
Skatt på bolagsvinster	48,9	65,9	65,8	68,1	72,6
Avkastningsskatt	12,7	12,1	12,8	12,0	13,7
Fastighetsskatt	24,0	24,4	25,0	26,4	28,0
Kupongskatt m.m.	1,9	1,4	2,1	2,7	2,9
<i>Skatt på egendom</i>	13,3	15,1	13,0	13,5	14,3
Förmögenhets-skatt	4,9	5,5	4,6	5,5	5,7
Arvs- och gåvo-skatt	2,5	2,6	0,9	0,0	0,0
Stämpelskatt	5,9	7,1	7,5	8,0	8,6
Diff. BP2005	-0,1	9,2	6,4	1,3	1,7
<i>Skatt på avkastning</i>	-0,1	8,8	5,9	0,0	0,0
<i>Skatt på egendom</i>	0,0	0,4	0,6	1,3	1,7
Utvecklingstakt	5,7	17,8	2,4	2,5	6,2
<i>Skatt på avkastning</i>	5,8	18,3	4,7	2,4	6,3
<i>Skatt på egendom</i>	5,0	13,7	-14,5	4,0	6,1

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Skatt på avkastning och vinster

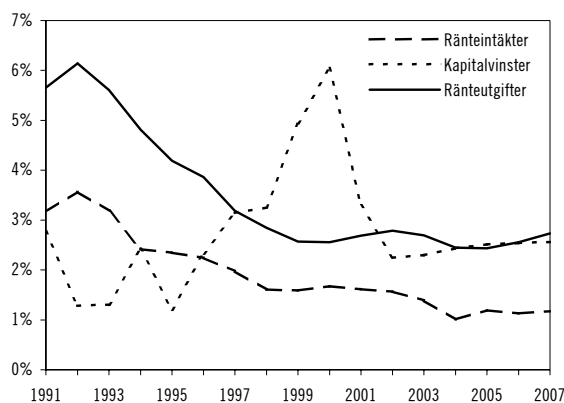
Skatt på kapital, hushåll

Hushållens skatt på kapital utgörs av nettot av skatt på inkomsträntor, utdelningar och kapitalvinster m.m. samt skattereduktion för utgiftsräntor m.m.

Jämfört med början av 1990-talet har räntenedgången medfört att hushållens intäkt- och skuldräntor i princip har halverats som andel av BNP. Även som andel av hushållens inkomster, löner och transfereringar, har ränteutgifterna halverats från knappt 10 procent till 5 procent. Intäktsräntorna och utdelningarna som andel av hushållens inkomster har under samma period mer än halverats från över 5 procent till 2 procent. Diagram 5.4 visar utvecklingen under 1991–2007 där uppgifter från och med 2004 är prognoser.

Diagram 5.4 Intäkts- och utgiftsräntor samt kapitalvinster som andel av BNP 1991–2007

Procent av BNP

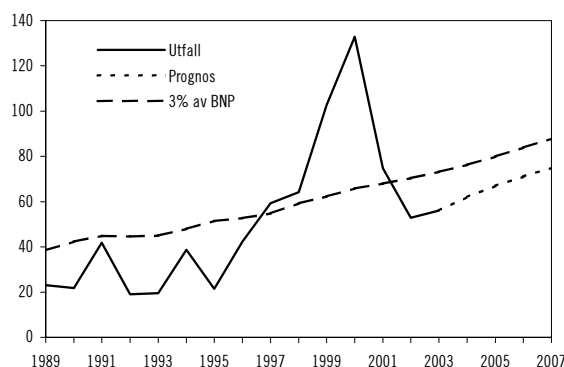

Anm.: Till ränteintäkter räknas även utdelningar.

Skatt på kapitalvinster utgör en stor del av hushållens kapitalskatt. Prognosen för kapitalvinster 2005–2007 förklaras av en anpassning till en långsiktig nivå om knappt 3 procent av BNP, vilket under prognosperioden medför en uppgång till 2,6 procent av BNP. Kapitalvinsternas utveckling 1989–2007 redovisas i diagram 5.5.

Diagram 5.5 Kapitalvinster 1989–2007

Miljarder kronor

År 2004 beräknas intäkterna från hushållens skatt på kapital ha ökat med 1 miljard kronor till knappt 8 miljarder kronor, beroende bland annat på högre kapitalvinster. Utvecklingen 2005 bedöms bli mycket stark beroende på utdelningar och en fortsatt ökning av kapitalvinster. En orsak till den förändrade utvecklingstakten 2006 och 2007 är att skatteavdragen för ränteutgifter bedöms öka.

Skatt på bolagsvinster

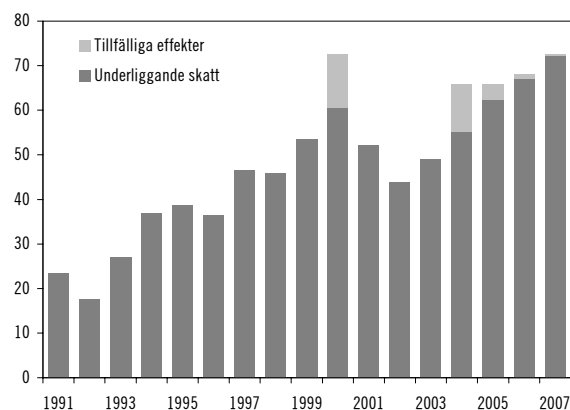
År 2003 blev utfallet för bolagens inkomstskatt 49 miljarder kronor, vilket var en uppgång med 11 procent från den mycket låga nivån 2002.

Prognosen på bolagens inkomstskatt för 2004 är 66 miljarder kronor, vilket är en uppgång med 35 procent eller 17 miljarder kronor varav knappt 11 miljarder kronor förklaras av extraordinära återföringar av periodiseringsfonder. Prognosen återspeglar även den uppgång som redovisats i boksluten för 2004. För innevarande och kommande år bedöms den årliga ökningstakten bli i genomsnitt 3,3 procent.

Orsaken till den kraftiga prognosjusteringen för 2004 i förhållande till prognosen i budgetpropositionen för 2005 är en ändrad beräkning av effekten av räntebeläggningen av periodiseringsfonderna. Historiskt har företagen valt att återföra avsatta medel i linje med den tillåtna avsättningstiden, vilken för närvarande är 6 år, dock tidigare i samband med negativt resultat. Räntebeläggningen har medfört att somliga bolag valt att återföra hela eller delar av sina periodiseringsfonder till beskattning. Framförallt är det bolag med tillgång på krediter till låg kostnad som återfört medel, t.ex. banker. Skatteeffekten av de tidigare lagda återföringarna bedöms för 2004 till 10,8 miljarder kronor. Osäkerheten i bedömningen är mycket stor. En genomgång av de större bolagens årsredovisningar för 2004 indikerar att de extraordinära återföringarna ökar inkomstskatten för 2004 med 9–13 miljarder kronor.

Diagram 5.6 Inkomstskatt juridiska personer 1991–2007

Miljarder kronor

Anm.: Den tillfälliga effekten 2000 uppkom till följd av återbetalade premier från försäkringsgivaren Alecta (f.d. SPP). Effekterna 2004 och framåt beror av räntebeläggningen av juridiska personers periodiseringsfonder.

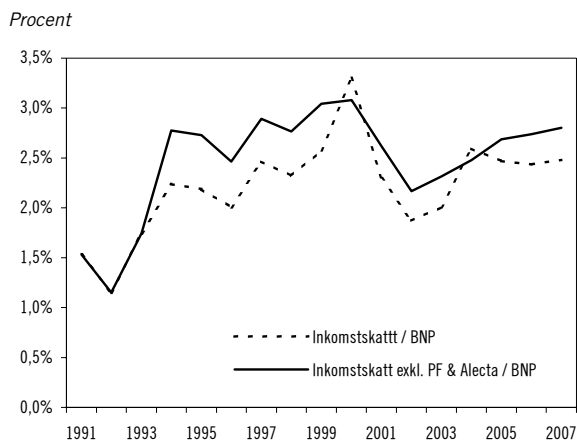
I diagram 5.6 framgår den beräknade effekten av räntebeläggningen som den ljusgrå delen av staplarna under 2004–2007. För 2005 bedöms effekten på skatten uppgå till 3,5 miljarder kronor, varav 1,4 miljarder kronor är i form av skatt på den schablonintäkt som följer av ränte-

belägningen. Åren 2006–2007 antas återförda medel minska som en direkt konsekvens av tidigarelagda återföringar. Då kostnaden för alternativa krediter beräknas stiga mer än kostnaden för periodiseringsfundsansvändning antas att somliga bolag återigen sätter av medel. Sammantaget med effekten av räntebelägningen beräknas effekten på inkomstskatten uppgå till knappt 1 miljard kronor.

År 2005 beräknas bolagsskatten vara i princip oförändrad jämfört med 2004, vilket förklaras av den tillfälliga effektens storlek 2004. Ökningstakten, fränsett periodiseringsfondssystemets inverkan, beräknas bli 13 procent, eller 7 miljarder kronor. Åren 2006 och 2007 prognoseras en ökningstakt på i genomsnitt 5 procent. Mätt som andel av BNP ökar bolagens inkomstskatt från 2,0 procent 2003 till i genomsnitt 2,5 procent under 2005–2007. Genomsnittlig andel under 1994–2001 var 2,4 procent av BNP.

Diagram 5.7 visar utvecklingen av bolagens inkomstskatt som andel av BNP 1991–2007. I diagrammet visas även andelen efter justering för avsättningar till och återföringar från periodiseringsfondssystemet samt för återbetalningen av premier av försäkringsgivaren Alecta. Ingen justering har emellertid gjorts för förändrade förlustavdrag till följd av periodiseringsfondssystemet. Den samlade bilden är att inkomstskatten som andel av BNP återhämtar sig under de kommande åren.

Diagram 5.7 Juridiska personers inkomstskatt som andel av BNP

Anm.: PF betecknar periodiseringsfondssystemet, Alecta (f.d. SPP) avser återbetalning av försäkringspremier.

Jämfört med prognosen till budgetpropositionen har bolagens inkomstskatt justerats upp med knappt 2 miljarder kronor 2003 och med 14 och 8 miljarder kronor för 2004 respektive 2005. För

2003 överensstämde utfallet på bolagens slutliga skatt, dvs. inkomstskatt, avkastningsskatt, särskild löneskatt m.m., med prognosen, men andelen inkomstskatt var för låg vilket kom att påverka prognosen framåt. Analogt var prognosen på särskild löneskatt och fastighetsskatt för hög vilket påverkade prognosen i omvänd riktning. Av återstående justering 2004 på 12 miljarder kronor är 11 miljarder kronor hänförliga till förtida upplösning av periodiseringsfonder och 1 miljard kronor till uppjustering av bolagens underliggande skatt. Bolagens halvårsrapportering indikerade en uppgång av skatten med 15 procent medan rapporteringen för året indikerade 18 procents uppgång.

Justeringen av prognosen för 2005 med 8 miljarder kronor förklaras till 2,3 miljarder kronor av justeringen 2003, uppskriven med den underliggande utvecklingen, och till 2 miljarder kronor av den starkare utvecklingen 2004. Resterande del förklaras till 2,1 miljarder kronor av högre återförda periodiseringsfundsmedel och till 1,6 miljarder kronor av en starkare underliggande utvecklingstakt.

Avkastningsskatt

Avkastningsskatten bedöms minska under 2003 och 2004 till följd av en kombination av generellt sett lägre värdering av aktier under 2002 och fallande räntor under 2003. Då statslåneräntan förväntas vara fortsatt låg till och med 2005 förväntas en uppgång av avkastningsskatten ske först 2007.

Jämfört med prognosen till budgetpropositionen för 2005 har prognosen 2006 och 2007 justerats ned med 2,9 respektive 3,0 miljarder kronor till följd av nedreviderade räntenivåer.

Skatt på egendom

Förmögenhetsskatt

År 2003 ökade skatteintäkterna till 4,9 miljarder kronor till följd av bland annat högre värdering av tillgångar på aktiemarknaderna. För inkomståret 2004 beräknas förmögenhetsskatten öka till 5,5 miljarder kronor, vilket är en uppgång med 12 procent. Den starka ökningen förklaras till stor del av högre tillgångspriser på aktier under 2004. År 2005 prognoseras skatteintäkterna minska till 4,6 miljarder kronor. Nedgången beror i huvudsak på att fribeloppet för sambeskattade höjdes från 2 till 3 miljoner kronor. I december 2004 godkände riksdagen en ny typ av

kapitalförsäkring, kapitalpension. Försäkringen ingår inte i underlaget för förmögenhetsskatt och skatten beräknas på en schablonintäkt med den lägre avkastningsskattesatsen om 15 procent. Eftersom det är svårt att uppskatta omfattningen av försäkringen har endast en mindre nedjustering gjorts av förmögenhetsskatten 2005. År 2006 är det i huvudsak fastighetstaxeringen för småhus som beräknas öka förmögenhetsskatten. Intäkterna beräknas öka med 19 procent eller 0,9 miljarder kronor. Uppgången 2007 antas bli 5 procent.

Diagram 5.8 Förmögenhetsskatt 1991–2003

Miljarder kronor (tv) och antal personer (th)

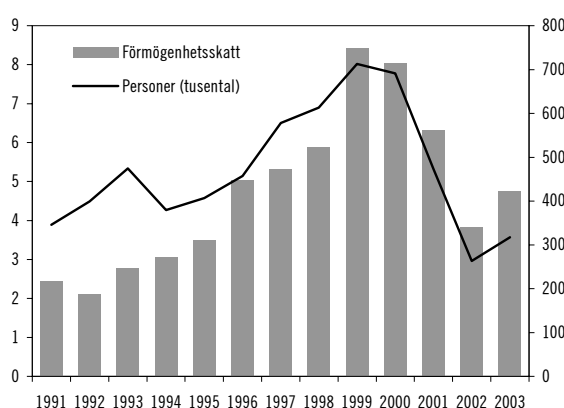

Diagram 5.8 redovisar förmögenhetsskatten åren 1991–2003. I diagrammet framgår även hur många personer som respektive år betalade förmögenhetsskatt.

5.3.3 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Skatt på konsumtion och insatsvaror utgörs av mervärdesskatt och punktskatter. Intäkterna redovisas i tabell 5.15. Av de totala skatteintäkterna utgör mervärdesskatt 18 procent och punktskatter 8 procent. Tillsammans utgör skatt på konsumtion och insatsvaror 26 procent av de totala skatteintäkterna.

Mervärdesskatt

Intäkterna från mervärdesskatt uppgick till 235 miljarder kronor 2004, vilket är en ökning med 3,7 procent jämfört med föregående år. Under 2005 förväntas utvecklingstakten för intäkterna minska till 3,4 procent, i huvudsak beroende på effekten av den investeringsstimulans som med-

ges vid byggande av mindre hyres- och studentbostäder och som lämnas i form av en kreditering på skattekontot. För resterande prognosår antas en starkare utveckling av intäkterna.

Tabell 5.15 Skatt på konsumtion och insatsvaror 2003–2007

Miljarder kronor och procentuell utveckling

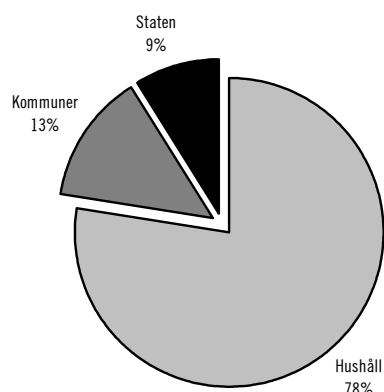
	Utfall		Prognos		
	2003	2004	2005	2006	2007
Skatt på konsumtion och insatsvaror	323,4	333,1	346,2	359,6	373,2
Mervärdesskatt	226,6	235,0	242,9	253,5	265,1
Punktskatter	96,8	98,0	103,3	106,1	108,1
Tobaksskatt	8,3	8,2	8,2	8,3	8,3
Alkoholskatt	10,9	10,1	10,0	10,1	10,1
Energiskatt	36,4	35,1	37,8	38,6	39,6
Koldioxidskatt	23,8	26,4	27,1	27,6	28,3
Skatt på vägtrafik	8,3	8,8	10,5	11,6	11,4
Övriga skatter på energi och miljö	3,5	3,3	3,3	3,2	3,2
Skatt på import	3,5	3,9	4,2	4,4	4,7
Övriga skatter	2,0	2,2	2,2	2,3	2,4
Diff. BP2005	-0,8	-1,4	-3,2	-1,8	-0,9
Mervärdesskatt	-1,0	-0,4	-1,8	-0,6	1,0
Punktskatter	0,2	-1,1	-1,5	-1,2	-1,9
Utvecklingstakt	4,0	3,0	4,0	3,8	3,8
Mervärdesskatt	4,4	3,7	3,4	4,4	4,6
Punktskatter	3,2	1,3	5,4	2,7	1,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

I diagram 5.9 åskådliggörs mervärdesskatten 2004 uppdelad på de sektorer som bär skatten.

Diagram 5.9 Mervärdesskatt uppdelad på sektorer 2004

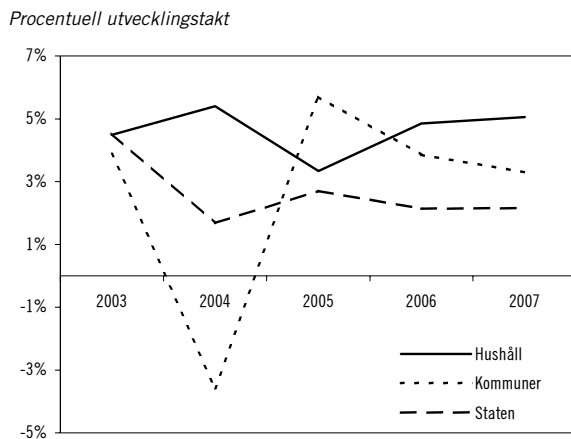
Andel av totala mervärdesskatteintäkter

I diagrammet ingår även mervärdesskatt på investeringar och förbrukning i de företag som har undantag från skatteplikt, vilken implicit belastar de tre sektorerna. Staten och kommunerna bedriver även skattepliktig verksamhet och denna beläggs, liksom privat näringsverksamhet, med utgående mervärdesskatt vilken i

slutänden träffar hushållens konsumtion. Andelarna mellan statens och kommunernas mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet respektive hushållens mervärdesskatt på privat konsumtion har tidigare varit förhållandevis stabila över tiden. Utvecklingen för de olika sektorerna skiljde sig dock mycket åt 2004. Även för prognosåren antas utvecklingstakterna för mervärdesskatt från de olika sektorerna gå isär något, vilket illustreras i diagram 5.10.

Diagram 5.10 Utveckling av intäkter från mervärdesskatt uppdelad efter sektorer 2003–2007

Mervärdesskatteintäkterna utgörs av nettot av utgående och ingående skatt. Den utgående mervärdesskatten tas ut på försäljning i Sverige och på utlandsförvärv. År 2004 utgjorde utgående mervärdesskatt på utlandsförvärv (import och gemenskapsinterna förvärv) 18 procent av total utgående mervärdesskatt.

Diagram 5.11 Dekomponering av utgående mervärdesskatt 1999–2004

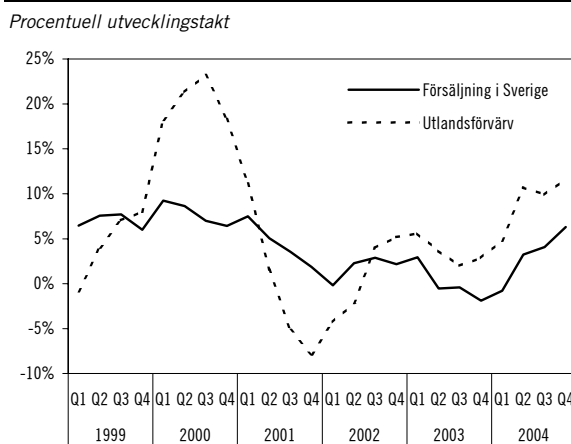
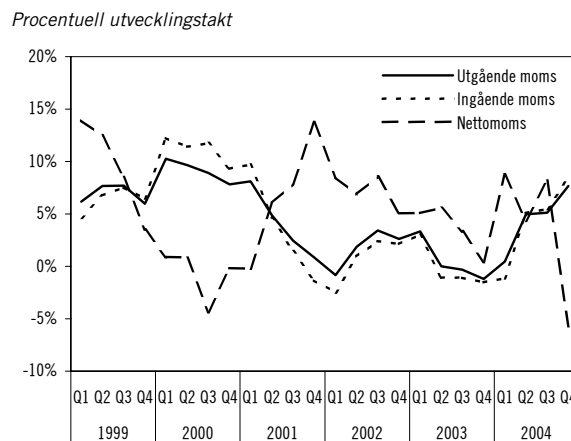

Diagram 5.11 illustrerar utvecklingstakten 1999–2004 för den utgående mervärdesskatten på försäljning i Sverige respektive på utlandsförvärv.

Ett tydligt mönster kan urskiljas med en starkare konjunkturell variation för utgående mervärdesskatt på utlandsförvärv.

I diagram 5.12 illustreras utvecklingstakterna 1999–2004 för den sammanlagda utgående mervärdesskatten, den ingående mervärdesskatten samt för nettot av ingående och utgående mervärdesskatt.

Diagram 5.12 Utgående, ingående samt nettomervärdesskatt 1999–2004

Ingående och utgående mervärdesskatt åter speglar företagens inköp respektive försäljning. Båda följer konjunkturen, men med en viss förskjutning sinsemellan. Förutom tillverknings- och lagerhållningsvolym uppkommer en förskjutning då investeringar görs för framtida produktionsökning. När företagens investeringar ökar relativt mycket, som var fallet t.ex. 2000, minskar utvecklingstakten för nettomervärdesskatten beroende på en ökad ingående mervärdesskatt som inte direkt motsvaras av en ökad utgående mervärdesskatt. Under 2001 förändrades företagets syn på den framtida efterfrågan, investeringsviljan minskade och utvecklingstakten för nettomervärdesskatten ökade. Fjärde kvartalet 2004 var återigen en period då ingående mervärdesskatt utvecklas starkare än utgående mervärdesskatt, vilket beror på att investeringarna ökat 2004.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2005 är prognosen avseende 2005 och 2006 något nedreviderad medan prognosen för 2007 är något högre. Detta beror huvudsakligen på förändrade antaganden om utvecklingen av den privata konsumtionen.

Punktskatter

Punktskatter är s.k. särskilda konsumtions-skatter. En avsikt med punktskatter är att de ska kompensera de externa kostnader för samhället som uppstår i samband med förbrukningen. De används således för att påverka konsumtionen i en för samhället önskvärd riktning, även om de i många fall har en mer fiskal betydelse. De totala intäkterna från punktskatter uppgick 2004 till 98 miljarder kronor.

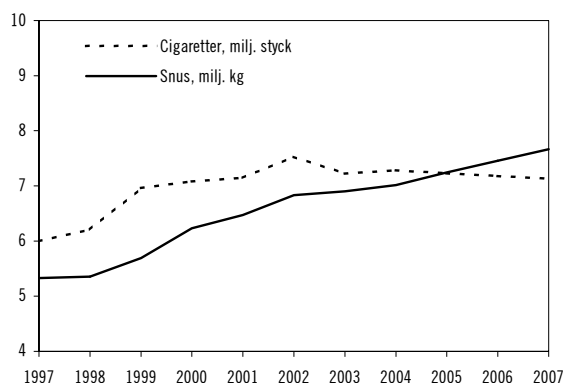
Tobaksskatt

Intäkterna från tobaksskatt uppgick till 8,2 miljarder kronor 2004, vilket är en minskning med 0,1 miljarder kronor jämfört med 2003. Under 2005–2007 förväntas den uppåtgående trenden vara svag till följd av EU-harmoniserade införselregler och restriktioner för rökning på restauranger.

Diagram 5.13 visar hur den registrerade konsumtionen av olika tobakslag utvecklas under 1997–2007. Konsumtionen av cigaretter som utgör 80 procent av intäkterna förväntas under prognosåren minska medan konsumtion av snus förväntas öka.

Diagram 5.13 Konsumtion av olika tobakslag 1997–2007

Miljoner st, miljoner kg

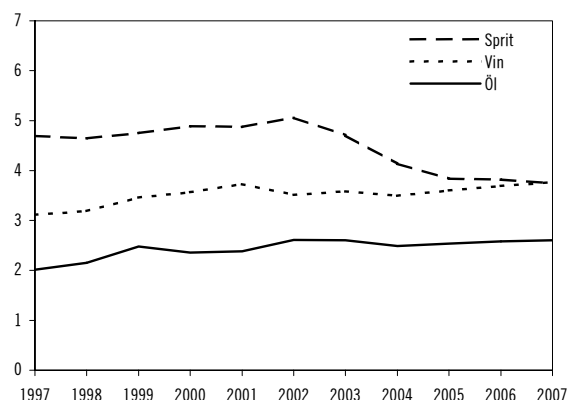

Alkoholskatt

Alkoholskatteintäkterna uppgick 2004 till 10,1 miljarder kronor. Under 2005 förväntas intäkterna minska något för att sedan öka svagt från och med 2006. I diagram 5.14 redovisas skatteintäkternas fördelning per produktslag 1997–2007. Under prognosperioden förväntas intäkterna från skatt på vin och öl öka medan intäkterna från skatt på sprit antas minska.

Diagram 5.14 Skatteintäkter per produktslag 1997–2007

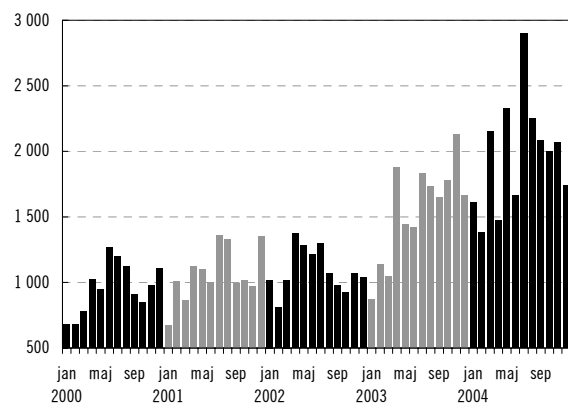
Miljarder kronor

Intäkterna från skatt på sprit antas att fortsätta minska 2005 främst till följd av att det svenska undantaget för införselkvoter upphörde den 1 januari 2004. Då fick Sverige samma införselkvoter som vid resor mellan andra EU-länder. Utöver detta sänkte Danmark den 1 oktober 2003 och Finland den 1 mars 2004 skatten på sprit med 46 procent respektive 44 procent, vilket påverkade införseln ytterligare. Dessutom har i prognosen beaktats att EU från den 1 maj 2004 utvidgats med nya medlemsstater. Det innebär att reglerna för privatinförsel även gäller från dessa länder. Införseln från näraliggande medlemsstater torde därmed öka och således minska den inhemska försäljningen.

Diagram 5.15 Privatinförsel av sprit 2000–2004

Tusen liter, 38,5 procentig sprit

Källa: SoRAD, Stockholms Universitet.

Diagram 5.15 visar privatinförseln av sprit under 2000–2004. De införda kvantiteterna avser motsvarande 38,5-procentig sprit. I april 2003 inträffade ett trendbrott och införseln har sedan dess etablerat sig på en nivå ca 60 procent högre än genomsnittet för de tre föregående åren.

Totalt uppgick införseln till 24 miljoner liter 2004, vilket är ökning med 27 procent jämfört med 2003.

Utfallet för 2004 stämmer väl överens med prognosen som gjordes till budgetpropositionen för 2005. Prognosen för 2005 och framåt har dock reviderats ned med ca 1 miljard kronor till följd av att införselns inverkan på skatteintäkterna förväntas bli större än vad som tidigare antagits.

Skatt på energi

Intäkterna från energiskatt uppgick till 35 miljarder kronor 2004. År 2005 beräknas intäkterna öka med 2,7 miljarder kronor. I huvudsak beror detta på de i budgetpropositionen för 2005 beslutade höjningarna av energiskatten på bensin och diesel, med 15 respektive 30 öre per liter, samt höjningen av elskatten med 1,2 öre per kWh. För 2006 och 2007 beräknas intäkterna öka med knappt 1 miljard kronor årligen, se tabell 5.16.

Tabell 5.16 Skatt på energi 2003–2007

Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos		
	2003	2004	2005	2006	2007
Energiskatt	36,4	35,1	37,8	38,6	39,6
Elektrisk kraft	15,7	17,2	18,0	18,2	18,6
Bensin	15,9	14,2	15,2	15,7	16,1
Olja och övrigt	4,9	3,7	4,6	4,8	4,9
Koldioxidskatt	23,8	26,4	27,1	27,6	28,3
Bensin	9,6	11,2	11,4	11,7	12,0
Olja och övrigt	14,2	15,2	15,7	15,9	16,3

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Utfallet för intäkter från koldioxidskatt 2004 blev 26 miljarder kronor och beräknas öka med i genomsnitt 0,6 miljarder kronor per år under 2005–2007.

Tabell 5.17 Utveckling av energi- och koldioxidskatt 2002–2007

Miljarder kronor

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Energiskatt	0,7	-0,7	-1,3	2,7	0,8	1,0
Regeländringar	0,9	1,8	1,2	2,7	0,0	0,1
KPI	1,0	0,7	0,6	0,2	0,3	0,6
Korrigerad utveckling	-1,2	-3,2	-3,1	-0,2	0,5	0,3
Koldioxidskatt	2,9	3,9	2,6	0,6	0,5	0,7
Regeländringar	0,9	0,9	1,0	-0,8	0,0	0,1
KPI	0,5	0,5	0,4	0,1	0,2	0,4
Korrigerad utveckling	1,5	2,5	1,2	1,3	0,3	0,2

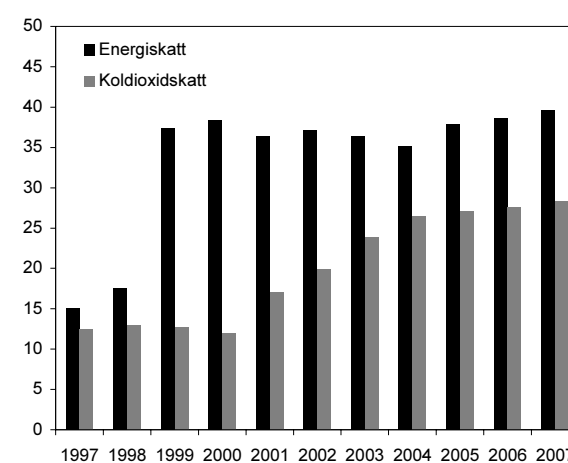
Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

I tabell 5.17 redovisas den korrigerade utvecklingen av energi- och koldioxidskatt under 2002–2007. Utvecklingen, rensad för regeländringar och KPI, är för åren 2002–2005 negativ för energiskatt och positiv för koldioxidskatt.

Intäkternas fördelning på respektive inkomstslag redovisas i diagram 5.16. Av diagrammet framgår att koldioxidskatten genom skatteväxlingsåtgärderna 2001–2004 fått ökad andel i förhållande till energiskatten. I beräkningarna för 2005 bryts dock den trenden beroende på de i budgetpropositionen beslutade energiskattehöjningarna.

Diagram 5.16 Skatt på energi 1997–2007

Miljarder kronor

Med anledning av den svåra stormen i början av året avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om befrielse från energi- och koldioxidskatt för diesel som förbrukas i skogsbruksverksamhet i södra Sverige från den 8 januari 2005 till utgången av 2006 för att underlätta omhändertagandet av stormfällad skog. Dessutom bör, enligt regeringen, en skattereduktion baserad på den mängd virke som förs ut ur stormskadad skog införas, se avsnitt 5.2.

Jämfört med budgetpropositionen för 2005 blev utfallet för energiskatt 1,4 miljarder kronor lägre för 2004. Det lägre utfallet förklaras i huvudsak av att elanvändningen blev lägre än beräknat. Intäkterna från koldioxidskatt 2004 blev 0,2 miljarder kronor högre än i beräkningen till budgetpropositionen.

Skatt på vägtrafik

År 2004 uppgick skatterna på vägtrafik uppgick till 8,8 miljarder kronor, av vilket 8,1 miljarder kronor var fordonsskatt. Av fordonsskatten betalas ca 60 procent av hushållen.

Som en del av den gröna skatteväxlingen höjs fordonsskatten på personbilar och lätta bussar och lätta lastbilar från och med 2005. I kombination med ökad försäljning av nya bilar beräknas intäkterna öka med 1,8 miljarder kronor.

I juni 2004 antog riksdagen regeringens förslag till lag (2004:629) om trängselskatt. Till följd av att försöket i Stockholms stad har skjutits upp beräknas inga intäkter för 2005 och för 2006 beräknas intäkterna uppgå till 0,5 miljarder kronor.

Regeringen föreslog i budgetproposition för 2005 även en skatt för färd över Svinesundsbron. Intäkterna beräknas till 0,1 miljarder kronor per år och de redovisas på samma inkomsttitel som övriga vägavgifter. Vägavgifterna beräknas öka med 0,1 miljarder kronor 2005.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen blev utfallet 0,2 miljarder kronor högre för 2004. Prognosen för 2005 har justerats upp med 0,1 miljarder kronor, medan prognosen för 2006 och 2007 har justerats upp med ca 1 miljard kronor per år. Uppjusteringen förklaras av en högre tillväxt av fordonsparken än tidigare antagits och av de ovan nämnda skattehöjningarna. Den mindre uppjusteringen 2005 beror på att trängselskatten nu antas införas den 1 januari 2006.

Övriga skatter på konsumtion och insatsvaror

Under övriga skatter på konsumtion och insatsvaror redovisas tullmedel och jordbrukstullar, övriga skatter på import, svavelskatt, skatt på råttallolja, skatt på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer, särskild skatt mot försurning, avfalls-skatt, skatt på bekämpnings- och gödselmedel, skatt på annonser och reklam, lotteriskatt samt övriga skatter på varor och tjänster. Tullmedel står för ca en tredjedel av intäkterna. Sammantaget uppgår intäkterna till 9,4 miljarder kronor 2004.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen är prognosen för innevarande och kommande år i stort sett oförändrad.

5.3.4 Restförda och övriga skatter

Under restförda och övriga skatter redovisas nettot av restförda skatter, omprövningar av skatter som gjorts efter taxeringen samt diverse andra skatter och avgifter. De senare inkluderar bl.a. inlevererat överskott från AB Svenska Spel samt avgifter till Kärnbränslefonden och Insättningsgarantinämnden. I tabell 5.18 specificeras restförda och övriga skatter.

Debiterade skatter som av olika anledningar, exempelvis konkurser, inte betalas restförs hos kronofogdemyndigheten. Den del av detta belopp som myndigheten inte kan driva in skrivs så småningom av. I intäktsredovisningen är det de nettoestförda skatterna, dvs. skillnaden mellan de skatter som restförs och de skatter som kronofogdemyndigheten lyckas driva in, som redovisas.

Tabell 5.18 Restförda och övriga skatter 2003–2007

Miljarder kronor

	Utfall		Prognos		
	2003	2004	2005	2006	2007
Restförda och övriga skatter	3,5	4,4	2,0	1,8	1,6
<i>Restförda skatter</i>	-5,9	-5,9	-6,4	-6,6	-6,9
Hushåll	-1,9	-2,0	-2,0	-2,1	-2,2
Företag	-4,1	-3,9	-4,4	-4,5	-4,7
<i>Övriga skatter</i>	9,4	10,3	8,4	8,4	8,5
Omprövningar hushåll	-0,2	1,4	0,6	0,6	0,6
Omprövningar företag	3,3	2,6	1,5	1,6	1,6
Fonder	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
AB Svenska spel	3,7	3,6	3,6	3,6	3,6
Övrigt	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Diff. BP2005	0,4	3,3	0,7	0,7	0,7
<i>Restförda skatter</i>	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
<i>Övriga skatter</i>	0,4	3,1	0,7	0,7	0,7

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Omprövningar utgörs av skatter som ändras efter taxeringen genom revisioner, omräkningar eller överklaganden. Tillsammans med omprövningar redovisas skattetillägg, förseningsavgifter, anstånd m.m. I redovisningen hänförs omprövningar i regel till det år då ändringen görs.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har hushållens omprövningar justerats ned vilket motverkas av att bolagens omprövningar har justerats upp. Inleveranser från AB Svenska spel har justerats upp med 0,3 miljarder kronor för 2005–2007.

Tabell 5.19 Statsbudgetens inkomster 2003–2007

Miljarder kronor

Budgetår		Utfall 2003	Utfall 2004	Prognos		
				2005	2006	2007
1000	Skatter	608,5	637,0	644,4	680,9	705,8
1100	Skatt på inkomst	29,7	45,7	60,7	75,6	68,2
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	-38,1	-26,9	-21,8	-21,1	-21,2
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	61,7	67,2	76,7	91,1	83,5
	Övriga skatter	6,1	5,4	5,8	5,7	5,9
1200	Socialavgifter och löneskatter	259,0	266,0	274,0	286,8	298,0
1300	Skatt på egendom	36,1	37,1	37,2	37,8	38,2
varav	1310 Skatt på fast egendom	21,2	23,5	24,0	24,4	25,0
	1320 Förmögenhetsskatt	6,5	3,9	4,9	5,5	4,6
	1330 Arvs- och gåvoskatt	2,5	2,6	0,9	0,0	0,0
	1341 Stämpelskatt	6,0	7,1	7,5	8,0	8,6
1400	Skatt på varor och tjänster	298,4	308,9	328,7	336,1	349,1
varav	1411 Mervärdesskatt	205,1	213,2	221,3	231,6	242,7
	1424 Tobaksskatt	8,2	8,2	8,3	8,3	8,3
	1425 Alkoholskatt	11,0	10,2	10,1	10,1	10,1
	1428 Energiskatt	58,1	60,5	70,3	66,2	67,9
	1460 Skatt på vägtrafik	8,3	8,8	10,5	11,6	11,4
	1470 Skatt på import m.m.	3,5	3,8	4,1	4,3	4,7
	Övriga skatter	4,2	4,1	4,0	4,0	4,0
1500	Utjämningsavgift och kompensation för mervärdesskatt	-1,8	-5,8	-31,6	-32,9	-34,1
1600	Betalningsdifferenser, skattekonto	-4,4	-5,5	-5,8	-6,8	-6,7
1700	Nedsättningar av skatter	-8,6	-9,5	-18,9	-15,8	-6,9
2000	Inkomster av statens verksamhet	29,2	35,1	38,7	36,7	36,1
varav	2411 Inkomster av statens aktier	4,5	7,6	12,2	12,4	12,4
3000	Inkomster av försäld egendom	0,0	0,1	15,0	15,0	15,0
varav	3312 Övriga inkomster av försäld egendom	0,0	0,1	15,0	15,0	15,0
4000	Återbetalning av lån	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0
5000	Kalkylmässiga inkomster	9,5	8,3	9,1	8,4	8,3
6000	Bidrag m.m. från EU	12,0	11,6	11,4	12,6	11,6
Statsbudgetens totala inkomster		661,7	694,4	720,9	755,7	778,9

5.4 Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning

År 2004 beräknas skatteinkomsterna uppgå till 637 miljarder kronor medan övriga inkomster beräknas till 57 miljarder kronor. Statsbudgetens totala inkomster beräknas under 2004–2007 öka med i genomsnitt 4,2 procent per år. Under samma period beräknas skatteinkomsterna och övriga inkomster att öka med i genomsnitt 3,8 procent respektive 9,1 procent per år.

5.4.1 1000 Skatter m.m.

I avsnitt 5.3 redovisas skatterna i periodiserade termer. Redovisningen avser samtliga sektorer i den offentliga sektorn, dvs. staten, kommunerna och ålderspensionssystemet, samt EU. Den periodiserade redovisningen innebär att skatterna är beräknade utifrån de inkomster den skattskyldige har under ett visst år och med det årets gällande skatteregler.

På statsbudgeten redovisas de totala skatterna kassamässigt medan enskilda inkomstitlar ofta redovisar debiterade skatter (se avsnitt 5.5). För skatter med månatlig uppbörd är skillnaden en månads förskjutning. För skatter som fastställs vid den årliga taxeringen kan skillnaden vara betydligt större. Dessa förskjutningar redovisas i tabell 5.20 som periodiseringar. Även skillnaden mellan kommunsektorns skatteintäkter avseende ett visst år och de skatter som utbetalas till kommuner och landsting är en del av periodiseringarna. Utöver skillnader i periodisering finns skillnader mellan statens periodiserade skatter och statsbudgetens skatteinkomster.

Som framgår av tabell 5.20 förklaras den sammanlagda skillnaden av (1) utjämningsavgift för kommuner och landsting (2) utjämningsavgift för LSS-kostnader (3) kompensation för kommunala kostnader för mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet m.m. (4) kompensationen för mervärdesskatt till statliga myndigheter, (5) skatter som redovisas på inkomst-typen 2000, (6) skatter som redovisas utanför statsbudgeten, exempelvis avgifter till Insättningsgarantinämnden, Kärnbränslefonden m.fl., (7) EU-skatter, (8) avsättning och återföring av medel till individuellt kompetenssparande (9) nedsättningar som är att likställa med transfereringar och av (10) periodiseringar, vilka även inkluderar de betalningsdifferenser som redo-

visas på inkomsthuvudgruppen 1600 *Betalningsdifferenser*.

Tabell 5.20 Statsbudgetens skatter 2003–2007

	2003	2004	2005	2006	2007
<i>Miljarder kronor</i>					
Periodiserade skatter	1 235	1 288	1 323	1 381	1 438
Kommunsektorn	-403	-419	-435	-454	-472
Pensionssystemet	-160	-165	-172	-179	-186
EU-skatter	-9	-7	-8	-8	-9
= Staten	663	696	709	740	772
Utjämningsavgift kom.	26	26	0	0	0
Utjämningsavgift LSS	0	1	2	2	2
Momskomp. kommuner	-28	-33	-33	-35	-36
Medfinansieringen	0	0	2	3	3
Moms stat. myndigheter	-21	-21	-22	-22	-23
Skatter på 2000-titlar	-5	-6	-6	-6	-6
Skatter utanför budget	-2	-2	-2	-2	-2
EU-skatter	9	7	8	8	9
Avsättning IKS	-2	-1	6	0	0
Nedsättningar	-7	-8	-16	-13	-4
Periodiseringar	-24	-23	-3	6	-9
= Statsbudgetens skatter	608	637	644	681	706
Diff. BP2005		5	4	11	0

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Förskjutningar i uppbörden förekommer för samtliga skatter som redovisas under inkomsthuvudgrupperna 1100–1400. Informationsvärdet av de enskilda inkomsthuvudgrupperna är därför begränsat när det gäller utvecklingen av skatteunderlaget. I detta avseende hänvisas i stället till redovisningen av de periodiserade skatterna i avsnitt 5.3. För inkomsthuvudgrupperna 1500–1700 ges däremot en detaljerad redovisning.

Under inkomsthuvudgruppen 1500 *Utjämningsavgift och kompensation för mervärdesskatt* redovisas inkomstitlarna 1511 *Utjämningsavgift för kommuner och landsting*, 1512 *Kompensation för mervärdesskatt till kommuner och landsting* samt 1513 *Utjämningsavgift för LSS-kostnader*. Från och med budgetåret 2005 netto-redovisas den kommunala utjämningsavgiften på statsbudgetens utgiftssida. Denna förändring minskar inkomsterna med ca 26 miljarder kronor. På inkomstitel 1512 redovisas från och med 2003 kompensation till kommuner och landsting för ingående mervärdesskatt i icke skattepliktig verksamhet. Under vissa förutsättningar skall kommuner betala en utjämningsavgift till staten för kostnader om stöd och service till vissa funktionshindrade. Dessa avgifter redovisas på inkomstitel 1513. Det är framförallt netto-redovisning av den kommunala utjämningsavgiften som förklarar utvecklingen över åren.

Skillnaden mellan inbetalda och under året debiterade skatter redovisas på inkomsthuvudgruppen 1600 *Betalningsdifferenser*. Utvecklingen mellan åren förklaras av hur de skattskyldigas saldo på skattekontot förändras från ett årsskifte till ett annat.

På inkomsthuvudgruppen 1700 *Nedsättningar av skatter* redovisas krediteringar som görs på den skattskyldiges skattekonto. Krediteringen innebär att den skattskyldige slipper att betala en del av den debiterade skatten. Följande nedsättningar redovisas på inkomsthuvudgruppen; nedsättning till sjöfart, nedsättning för moms på visst bostadsbyggande, nedsättning för anställning av långtidsarbetslösa, nedsättning för anställning av långtidssjukskrivna, nedsättning för skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare, sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, nedsättning för bredbandsinstallation i kommuner, nedsättning avseende investeringar för källsortering, nedsättning för miljöinvesteringar i offentliga lokaler samt nedsättning för utbildning av personal i vård och äldreomsorg.

Tabell 5.21 Nedsättningar 2002–2007

Miljarder kronor

Budgetår	Prognos					
	Utfall 2002	Utfall 2003	2004	2005	2006	2007
Nedsatta skatter	-1,4	-1,6	-1,8	-2,4	-2,8	-2,8
Stöd till sjöfart	-1,4	-1,5	-1,7	-1,7	-1,8	-1,8
Moms bostadsbygg.		0,0	-0,1	-0,7	-1,0	-1,0
Övriga nedsättningar	-4,0	-7,0	-7,7	-16,4	-13,0	-4,1
Anställningsstöd	-1,4	-1,4	-2,1	-3,8	-3,8	-3,0
Långtidssjukskrivna		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Offentligt skyddad anställning		-0,3	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Sysselsättningsstöd till kommuner	-2,6	-5,1	-4,4	-9,0	-7,0	0,0
Bredband kommuner	0,0	-0,2	-0,4	-0,9	-0,3	0,0
Miljöinv. källsortering		0,0	0,0	-0,3	-0,1	0,0
Miljöinv. i off. lokaler		0,0	0,0	-1,3	-0,7	0,0
Utb. personal i vård		0,0	0,0	-0,5	-0,3	-0,3
Diff. BP2005			1,5	-3,1	-1,5	-0,7
Nedsatta skatter			-0,1	0,2	0,2	-0,0
Övriga nedsättningar			1,6	-3,3	-1,7	-0,7

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Storleken på de olika nedsättningarna framgår av tabell 5.21. Beroende på nedsättningens karaktär redovisar nationalräkenskaperna nedsättningar antingen som skattereduktioner, vilka minskar skatteintäkterna, eller som transfereringar, vilka ökar utgifterna. Samma princip används även i redovisningen av skatterna i avsnitt 5.3. På statsbudgeten redovisas emellertid samtliga nedsättningar på budgetens inkomstsida. Följande nedsättningar har NR bedömt vara likställda

med skattereduktioner: nedsättning till sjöfart och nedsättning för moms till visst bostadsbyggande.

De totala nedsättningarna beräknas under 2005 uppgå till knappt 19 miljarder kronor varav drygt 16 miljarder kronor är att likställa med transfereringar och drygt 2 miljarder kronor med skattereduktioner. Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen blev utbetalningen av sysselsättningsstödet till kommunerna 1,5 miljarder kronor lägre 2004. Detta belopp kommer att utbetalas under 2005. I övrigt är det framförallt anställningsstödet som har justerats upp 2005 och 2006.

5.4.2 Förklaring till redovisningen av fysiska och juridiska personers inkomstskatt

Skatteinkomsterna som de redovisas i statsbudgeten skiljer sig från statens periodiserade skatter. Skillnaden består i att de totala skatteinkomsterna på statsbudgeten avser betalningar för skatter som är hänförliga till flera olika inkomstår medan den periodiserade redovisningen avser debiterade skatter som är hänförliga till ett specifikt inkomstår. Avvikelsen i redovisningen mellan de två metoderna är störst för de skatter som fastställs vid den årliga inkomstaxeringen, dvs. för de skatter som redovisas inom direkta skatter på arbete och inom skatt på avkastning och vinster. I statsbudgeten redovisas dessa till stor del på titlarna fysiska personers inkomstskatt samt juridiska personers inkomstskatt, men även på socialavgifter och allmänna egenavgifter samt skatt på egendom.

De årligt fastställda skatterna utgör hälften av de totala skatterna och 30 procent av statsbudgetens skatter. Betalningarna under ett visst år kan omfatta skatter avseende tre olika inkomstår, vilket i princip omöjliggör en fullständig analys av statsbudgetens utfall för dessa skatter. Den huvudsakliga analysen av dessa skatter görs därför utifrån utvecklingen av de periodiserade skatterna.

Fysiska personers inkomstskatt

Utfallet på inkomstiteln *Fysiska personers inkomstskatt* för budgetåret 2004 blev -26,9 miljarder kronor, vilket är 7,5 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten för 2004. Tabell 5.22 visar hur nettot på inkomst-

titeln kan beräknas med information om skatter avseende tre inkomstår.

De preliminärskatter som debiterades under budgetåret 2004 avser huvudsakligen inkomståret 2004, med undantag för debiteringarna i januari som avser inkomster intjänade under december 2003.

Tabell 5.22 Inkomstiteln Fysiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Inkomstår			Budgetår
	2002	2003	2004	2004
Deb. prel. A-skatt		42,5	440,6	483,1
Deb. prel. F-skatt och SA-skatt		2,0	21,1	23,1
Underutttag		12,2		12,2
Omprövningar	0,0	-0,2	-1,2	-1,3
Anstånd	-0,2		1,1	0,9
SINK			0,0	0,0
Summa inkomster	-0,2	56,4	461,6	517,8
Utbet. till kom. och landsting	5,0		437,4	442,3
Omföringar till andra titlar	30,3		72,0	102,3
Summa utgifter	35,3	0,0	509,4	544,7
Fysiska personers inkomstskatt	-35,4	56,4	-47,9	-26,9

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. SINK betecknar särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.

Preliminära skatter regleras mot den slutligt debiterade skatten via tre skilda flöden som var och en avser ett inkomstår. Underuttaget (debiterad slutlig skatt minus preliminär skatt) är den största posten och avser inkomståret 2003, men bokfördes först året efter i samband med att taxeringen var klar. Omprövningar under januari har hänförs till inkomståret 2002, vilket även har gjorts för omprövningar aktuellt taxeringsår som gjordes februari-juni. Motsvarande omprövningar under december har hänförs till inkomståret 2003. De omprövningar som avser äldre taxeringsår och som fastställdes under februari-december har hänförs till innevarande inkomstår. Anstånd som fastställdes under januari och februari har hänförs till inkomståret 2002 medan de mars-december har hänförs till innevarande inkomstår.

Kommunskatterna som betalades ut under 2004 består dels av ett preliminärt belopp (som skall slutregleras 2006), dels av en slutreglering som avser inkomståret 2002. Till följd av att den preliminära utbetalningen av kommunskatte-medel som gjordes under 2002 var för låg slutreglerades 5,0 miljarder kronor under 2004.

Analogt med kommunskatteutbetalningarna fördes den allmänna pensionsavgiften över till AP-fonderna med ett preliminärt belopp under budgetåret. Överföringen under budgetåret in-

nehöll även ett slutregleringsbelopp avseende inkomståret 2002.

Utöver den allmänna pensionsavgiften omfördes även fastighetsskatt, förmögenhetsskatt, fysiska personers mervärdesskatt samt egenavgifter. Dessa skatter omförs med två års eftersläpning. Av de sammanlagda omföringarna under 2004 om 102,3 miljarder kronor avser 30,3 miljarder kronor inkomståret 2002.

Av utbetalningarna från titeln under budgetåret 2004 avser 509,4 miljarder kronor aktuellt inkomstår och 35,3 miljarder kronor avser inkomståret 2002.

Juridiska personers inkomstskatt

Utfallet på inkomstiteln *Juridiska personers inkomstskatt* för budgetåret 2004 blev 67,2 miljarder kronor, vilket är 1,2 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten för 2004.

Tabell 5.23 redovisar hur nettot på inkomstiteln beräknas genom att först summera preliminärskatter, underutttag, omprövningar och anstånd. Därefter avräknas omföringar till andra inkomstitlar. Tabellen visar även hur inkomster och omföringar på statsbudgeten är hänförliga till tre olika inkomstår. Under budgetåret 2004 debiterades preliminär F-skatt avseende i huvudsak inkomståret 2004, men även avseende 2003. Debiteringar avseende inkomståret 2003 gjordes till största delen januari 2004. Perioden januari-augusti under budgetåret 2004 återbetalades redan inbetalda debiteringar av preliminärskatt avseende inkomståret 2003. Storleken på återbetalningarna varierar mycket mellan åren, men har historiskt uppgått till 2-9 procent av den debiterade skatten under föregående inkomstår.

Tabell 5.23 Inkomstiteln Juridiska personers inkomstskatt

Miljarder kronor

	Inkomstår			Budgetår
	2002	2003	2004	2004
Deb. prel. F-skatt		9,6	87,6	97,3
Återbetalad F-skatt		-4,0		-4,0
Underutttag		8,0		8,0
Omprövningar, pågående taxering		0,0		0,0
Omprövningar	4,6	-0,3	-2,2	2,0
Anstånd	-4,7		2,1	-2,6
Övrigt, slutreglering			0,0	0,0
Avkastningsskatt, IPS		0,2		0,2
Summa inkomster	-0,1	13,5	87,5	100,8
Omföringar till andra titlar	32,0	1,7		33,7
Juridiska personers inkomstskatt	-32,1	11,8	87,5	67,2

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Slutregleringen av skatterna för inkomståret 2003 gjordes under perioden juli 2004 till och med februari 2005. Det medförde bland annat att underuttaget som debiterades i november 2004 är hänförligt till inkomståret 2003. Omprövningar under januari har hänförts till inkomståret 2002, vilket även har gjorts för omprövningar aktuellt taxeringsår som gjordes februari–juni. Motsvarande omprövningar under december har hänförts till inkomståret 2003. De omprövningar som avser äldre taxeringsår och som fastställdes under februari–december har hänförts till innevarande inkomståret. Anstånd som fastställdes under januari och februari har hänförts till inkomståret 2002 medan de mars–december har hänförts till innevarande inkomståret.

Särskild löneskatt, fastighetsskatt och förmögenhetsskatt som omfördes i juni 2004 till respektive inkomstitel är hänförliga till inkomståret 2002. Den mervärdesskatt som omfördes i december 2004 avser inkomståret 2003.

5.4.3 Övriga inkomster

Statsbudgetens övriga inkomster för 2004 uppgick till 57 miljarder kronor och beräknas uppgå till 76 miljarder kronor 2005, se tabell 5.24. Den beräknade ökningen under prognosperioden förklaras till större delen av budgeterade försäljningsinkomster om 15 miljarder kronor per år.

Tabell 5.24 Övriga inkomster 2003–2007

Miljarder kronor

Budgetår	Utfall	Utfall	Prognos		
	2003	2004	2005	2006	2007
Övriga inkomster	53,3	57,4	76,4	74,8	73,0
Ink. statens verksamhet	29,2	35,1	38,7	36,7	36,1
Ink. försäld egendom	0,0	0,1	15,0	15,0	15,0
Återbetalning av lån	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0
Kalkylmässiga ink.	9,5	8,3	9,1	8,4	8,3
Bidrag m.m. från EU	12,0	11,6	11,4	12,6	11,6
Diff. BP2005		2,3	4,3	4,7	4,3
Ink. statens verksamhet		2,4	3,3	3,0	2,9
Ink. försäld egendom		0,0	0,0	0,0	0,0
Återbetalning av lån		0,0	-0,2	-0,2	-0,2
Kalkylmässiga ink.		-0,2	1,5	1,0	1,3
Bidrag m.m. från EU		0,1	-0,4	0,8	0,3

2000 Inkomster av statens verksamhet

Under *Inkomster av statens verksamhet* redovisas bl.a. aktieutdelningar, affärsverkens inlevererade överskott, Riksbankens inlevererade överskott,

överskott från spelverksamhet samt räntekomster.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen blev utfallet 2,4 miljarder kronor högre för 2004. Det beror främst på att utfallet för inkomstiteln *Övriga inkomster av statens verksamhet* blev högre än beräknat. Det förklaras av 1,6 miljarder kronor som har rekvirerats från AP-fonderna för justering av bokföringen av retroaktiva utbetalningar av pensioner under åren 1999–2002 samt en återbetalning från Exportkreditnämnden av tidigare erhållen räntekompensation på 1,4 miljarder kronor. Prognoserna för 2005–2007 har reviderats upp jämfört med budgetpropositionen, dels till följd av högre förväntade aktieutdelningar, dels till följd av högre inleveranser av överskott från Riksbanken och AB Svenska Spel än beräknat. Upprevideringen av prognosen för aktieutdelningar beror främst på att de föreslagna utdelningarna avseende 2004 från bl.a. Vattenfall och Telia-Sonera är högre än tidigare beräknat.

3000 Inkomster av försäld egendom

Under *Inkomster av försäld egendom* redovisas försäljning av olika typer av statlig egendom. Försäljning av aktier i statligt ägda bolag utgör vanligtvis den största delen.

Under perioden 2005–2007 beräknas totalt 45 miljarder kronor i försäljningsinkomster, vilket motsvarar 15 miljarder kronor per år. Försäljningsbeloppen och tidpunkterna är behäftade med stor osäkerhet. I utfallet för 2005 kommer de nu beräknade inkomsterna för statliga bolags återköp av aktier ingå.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen är prognosen oförändrad.

4000 Återbetalning av lån

Under *Återbetalning av lån* redovisas bl.a. *Återbetalning av studiemedel* (avser lån upptagna före 1989) och *Återbetalning av övriga lån*.

År 2004 uppgick inkomsterna till 2,4 miljarder kronor varav återbetalningar av studiemedel utgjorde den största delen (2,2 miljarder kronor). Under perioden 2005–2007 beräknas inkomsterna minska något på grund av att antalet återbetalare minskar, vilket beror på att studielån sedan 1989 finansieras med lån i Riksgäldskontoret.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen beräknas återbetalningarna av studielån minska med 0,2 miljarder kronor per år.

5000 Kalkylmässiga inkomster

Under *Kalkylmässiga inkomster* redovisas vissa avskrivningar och amorteringar samt statliga pensionsavgifter, som utgör merparten av inkomsterna.

År 2004 uppgick inkomsterna till 8 miljarder kronor och under perioden 2005–2007 beräknas inkomsterna till en nivå på 8–9 miljarder kronor per år.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen beräknas de statliga pensionsavgifterna öka med ca 1 miljard kronor per år för perioden 2005–2007.

6000 Bidrag m.m. från EU

Under *Bidrag m.m. från EU* redovisas bidrag från olika EG-fonder. De största enskilda bidragen avser arealbidrag och bidrag från EG:s socialfond.

År 2004 uppgick inkomsterna till 12 miljarder kronor och inkomsterna väntas inte förändras nämnvärt under prognosperioden 2005–2007.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen beräknas inkomsterna öka något 2006 och 2007. Det beror till större delen på ökade inkomster från EG:s jordbruksfond.

5.5 Vidareutveckling av statsbudgeten

Den nuvarande strukturen på statsbudgetens inkomstsida med kassamässig redovisning på inkomstitlar har sin grund i det tidiga 1980-talet. Sedan skattekontot infördes 1998 redovisas emellertid debiterade belopp på många inkomstitlar medan betalningsdifferenser, dvs. skillnaden mellan debiteringar och betalningar, redovisas på inkomsthuvudgruppen 1600 *Betalningsdifferenser*. Även om redovisningen på enskilda inkomstitlar är en blandning av debiteringar och betalningar så är statsbudgetens totala skatteinkomster, dvs. inkomsttypen 1000 *Skatter m.m.*, kassamässiga.

Utifrån redovisningen på enskilda inkomstitlar är det svårt att följa utvecklingen av skatteinkomsterna i förhållande till den ekonomiska utvecklingen och att följa upp effekter av regeländringar inom skatteområdet. Dessa svårigheter gäller framförallt hushållens och bolagens skatter, dvs. de skatter som fastställs vid den årliga inkomsttaxeringen. Periodiseringseffekterna, dvs. fördelningen mellan åren, för dessa skatter uppgår i regel till relativt stora belopp.

För att redovisningen på statsbudgeten skall kunna användas både för ekonomisk analys och för beräkning av lånebehovet pågår i regeringskansliet ett arbete med att utveckla strukturen av statsbudgetens inkomstsida. En strävan är att redovisningen av enskilda skatteslag under 1000-gruppen skall avspegla det aktuella årets skatte regler och ha en direkt koppling till den makroekonomiska utvecklingen i form av sysselsättning, arbetslöshet, löneökningar, privat konsumtion m.fl. faktorer. De enskilda skatterna bör därför redovisas efter skattebaser och grupperas efter skatt på arbete, skatt på kapital, skatt på konsumtion och insatsvaror samt övriga skatter. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2006 presentera en ny specifikation över statsbudgetens skatteinkomster.

Under inkomsttypen 2000 *Inkomster av statens verksamhet* redovisas vissa intäkter som i beräkningen av finansiellt sparande definieras som skatter. För beräkning och redovisning av finansiellt sparande används nationalräkenskapernas definitioner, vilka baseras på de principer som fastställts av Eurostat. För att få till stånd en mer enhetlig redovisning av vad som är skatt respektive övriga inkomster avser regeringen att i budgetpropositionen för 2006 föreslå att följande inkomstitlar flyttas från inkomsttypen 2000 *Inkomster av statens verksamhet* till inkomsttypen 1000 *Skatter m.m.*

2153	<i>Inlevererat överskott från AB Svenska Spel</i>
2519	<i>Koncessionsavgift på televisionens område</i>
2521	<i>Avgifter till Granskningsnämnden</i>
2536	<i>Lotteriavgifter</i>
2537	<i>Miljöskyddsavgift</i>
2543	<i>Avgifter för Kemikalieinspektionen</i>
2546	<i>Lokalradioavgifter</i>
2554	<i>Registreringsavgift till Fastighetsmäklar-nämnden</i>
2715	<i>Skattetillägg</i>
2716	<i>Förseningsavgifter</i>

5.6 Skattekvoten

I tabell 5.25 redovisas skattekvoten för perioden 2002–2007. Under prognosåren minskar skattekvoten och beräknas 2007 uppgå till 49,1 procent.

År 2003 steg skattekvoten med 0,5 procentenheter. Ändrade skatteregler och kommunala utdebiteringshöjningar ökade kvoten med 0,9 procentenheter medan skattebasernas utveckling, framförallt för skatt på arbete, minskade kvoten med 0,4 procentenheter. Bland ändrade regler kan nämnas att det särskilda grundavdraget slopades samtidigt som garantipensionen infördes och förtidspensionen anpassades. Omläggningen var i stort sett neutral för den enskilde pensionären men beräknas ha ökat skatteintäkterna med över 14 miljarder kronor.

Skattekvoten är oförändrad 2004. Räntebeläggningen av periodiseringsfonderna 2005 resulterade i att vissa företag beslöt att återföra hela eller delar av sina periodiseringsfonder till beskattning. Det beräknas ha ökat skatteintäkterna med 11 miljarder kronor 2004. Förutom dessa återföringar hade skattekvoten minskat 2004 med 0,5 procentenheter, beroende framförallt på den svaga arbetsmarknaden.

År 2005 minskar skattekvoten främst till följd av beslutade och aviserade skattesänkningar och en effekt av lägre återföringar av periodiseringsfonder.

Tabell 5.25 Skattekvot 2002–2007

Procent av BNP

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Skattekvot	50,2	50,7	50,7	49,7	49,4	49,1
varav						
Staten	27,0	27,2	27,4	26,6	26,5	26,4
Kommunsektorn	16,1	16,5	16,5	16,3	16,2	16,1
ÅP-systemet	6,7	6,6	6,5	6,4	6,4	6,3
EU	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
varav						
Arbete	32,6	32,8	32,4	31,7	31,7	31,5
Kapital	4,3	4,4	5,0	4,9	4,8	4,8
Konsumtion m.m.	13,2	13,3	13,1	13,0	12,9	12,8
Restfört m.m.	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
Exkl. skatt på transfereringar	46,4	46,4	46,4	45,5	45,3	45,2

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Den kommunala skattekvoten steg 2003, främst till följd av höjningar av kommunernas utdebiteringar samt av pensionsomläggningen, och beräknas öka med 0,1 procentenheter under 2004, för att därefter långsamt avta. Även för

övriga sektorer beräknas skattekvoten minska under prognosåren.

Skattekvoten med avseende på arbete beräknas vara som högst under 2003 med 32,8 procent av BNP. Åren därefter minskar kvoten för att vid slutet av prognosperioden vara 31,5 procent. Även skattekvoten på arbete påverkas av regeländringar. Justerat för regeländringar skulle skattekvoten minska med 0,6 procentenheter 2003 och med 0,5 procentenheter 2004. Skattekvoten på konsumtion och insatsförbrukning har en profil som sammanfaller med den på arbete. Dock utvecklas skatt på kapital annorlunda. Den är som högst under 2004 med 5,0 procent av BNP för att därefter uppgå till ca 4,9 procent. De höga kvoterna 2004 och 2005 beror till stor del på effekten av återförda periodiseringsfonder. Utvecklingen av skattekvoten på arbete och skattekvoten på kapital förklaras till stor del av en stark produktivitet i kombination med en svag utveckling av lönesumman under prognosperioden.

I tabell 5.25 redovisas även skattekvoten exkl. skatt på offentliga transfereringar. En övergång från brutto- till netto-redovisning, dvs. där pensioner, sjuk- och föräldrapenning samt ersättningar vid arbetslöshet är skattefria, skulle inte påverka de offentliga finanserna, men skattekvoten skulle sjunka till 45–46 procent.

5.7 Gällande skatteregler

5.7.1 Skatt på arbete

Inkomstskatt

Statlig och kommunal inkomstskatt utgår på beskattningsbar förvärvsinkomst. Beskattningsbar förvärvsinkomst beräknas som taxerad inkomst minskad med allmänna avdrag, avdrag för allmän pensionsavgift, grundavdrag och sjöinkomstavgift. Den taxerade inkomsten utgörs av summan av inkomst av tjänst och inkomst av näringsverksamhet.

Vid en taxerad förvärvsinkomst som understiger 46 900 kronor medges ett grundavdrag på 16 700 kronor. För inkomster därutöver trappas grundavdraget upp med 20 procent för att som högst uppgå till 28 800 kronor vid en inkomst på mellan 106 900 och 123 100 kronor. Därefter trappas grundavdraget ned med 10 procent av

överskjutande inkomst för att uppgå till 11 600 kronor för inkomster som överstiger 294 200 kronor. En sammanfattning av grundavdragets konstruktion framgår av tabell 5.26.

Tabell 5.26 Grundavdrag vid inkomstbeskattningen

Kronor	
Taxerad förvärvsinkomst	Grundavdrag
0 – 16 600	taxerad förvärvsinkomst
16 700 – 46 800	16 700
46 900 – 106 800	16 800 – 28 700
106 900 – 123 100	28 800
123 200 – 294 100	28 700 – 11 700
294 200 –	11 600

Kommunal inkomstskatt beräknas på beskattningsbar inkomst. Inkomståret 2005 varierar skattesatsen mellan 28,90 och 34,24 procent beroende på kommuntillhörighet. Den genomsnittliga skattesatsen i riket är 31,60 procent. I likhet med åren 1999–2003 var för 2004 det fasta beloppet om 200 kronor per skattskyldig en kommunal inkomstskatt. År 2004 kompenenserades dock de skattskyldiga med en skattereduktion om 200 kronor. År 2005 slopas både det fasta beloppet och skattereduktionen.

Tabell 5.27 Inkomstskatt för olika årslöner 2005 vid 31,60 procent kommunalskattesats

Kronor och procent			
Årslön	Skatt vid angiven årslön	Skatteökning av en procent högre lön	Teoretisk Marginalskattesats
120 000	29 571	379	32,20
144 000	37 956	505	35,36
168 000	46 435	569	35,36
192 000	54 914	664	35,36
216 000	63 393	795	35,36
240 000	71 872	922	35,36
264 000	80 420	916	35,36
288 000	88 899	980	35,36
312 000	96 841	1 400	32,20
336 000	109 122	1 703	52,02
360 000	121 554	1 858	51,60
420 000	152 514	2 168	51,60
480 000	184 214	2 717	56,60
600 000	252 134	3 396	56,60
900 000	421 934	5 094	56,60

Statlig inkomstskatt betalas med 20 procent på den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger den nedre skiktgränsen, och med ytterligare 5 procent på den del som överstiger den övre skiktgränsen. Inkomståret 2005 är den nedre skiktgränsen 298 600 kronor och den övre 450 500 kronor. Detta motsvarar inkomsterna 313 000 respektive 465 200 kronor innan grund-

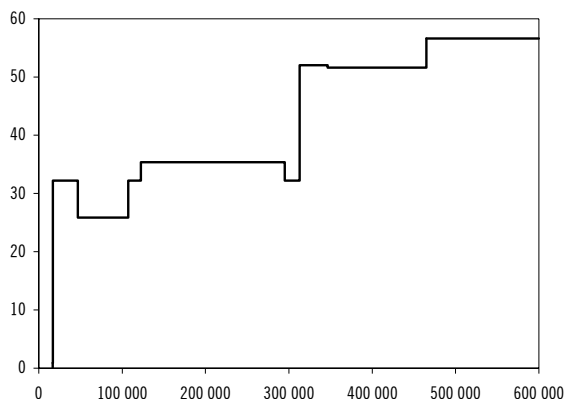
avdrag och avdrag för allmän pensionsavgift gjorts (de så kallade brytpunkterna).

I tabell 5.27 redovisas den totala inkomstskatten för olika årslöner 2005. Skatten är beräknad utifrån den genomsnittliga kommunalskattesatsen om 31,60 procent. Dessutom anges hur mycket skatten ökar eller minskar då skattesatsen är 1 procentenhet högre alternativt lägre. Hänsyn har tagits till grundavdrag och allmän pensionsavgift (se avsnittet om arbetsgivaravgifter och allmän pensionsavgift).

Diagram 5.17 illustrerar hur marginalskatten varierar med inkomsten. Upp till en inkomst om 312 900 kronor präglas variationen av grundavdragets konstruktion: Marginalskatten är noll för inkomster under 16 700 kronor eftersom hela den taxerade inkomsten är avdragsgill i det intervallet. Därefter ger den sammantagna effekten av allmän pensionsavgift och kommunalskatt en marginalskatt om 32,20 procent. De två plataer med lägre (25,88 procent) respektive högre (35,36 procent) marginalskatt beror på upptrappning respektive nedtrappning av grundavdraget.

Diagram 5.17 Marginalskatt vid olika inkomstnivå

Kronor och procent

För inkomster över 312 900 kronor betalas dessutom 20 procent statlig inkomstskatt vilket ökar marginalskatten till 52,02 procent. För inkomster över 346 300 kronor sjunker marginalskatten till 51,60 procent beroende på att den allmänna pensionsavgiften försvinner. Den sista ökningen av marginalskatten, till 56,60 procent, förklaras slutligen av att den statliga inkomstskatten ökar till 25 procent för inkomster över 456 100 kronor.

Arbetsgivaravgifter och allmän pensionsavgift

Arbetsgivaravgifter betalas av arbetsgivare och egenavgifter betalas av den som bedriver näringsverksamhet. Det sammanlagda avgiftsuttaget av arbetsgivaravgifter inklusive allmän löneavgift under 2005 är 32,46 procent och beräknas på utbetald bruttolön och förmåner. Summan av egenavgifter inklusive allmän löneavgift uppgår i normalfallet till 30,89 procent av överskottet i verksamheten för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. I tabell 5.28 visas vilka avgifter som ingår i arbetsgivar- och egenavgifterna.

Tabell 5.28 Arbetsgivaravgifter och egenavgifter m.m.

Procent

Avgift	Arbetsgivare	Egenföretagare
Sjukförsäkring	10,15	11,12 ¹
Efterlevandepension	1,70	1,70
Ålderspension	10,21	10,21
Föräldraförsäkring	2,20	2,20
Arbetskadeförsäkring	0,68	0,68
Arbetsmarknad	4,45	1,91
Allmän löneavgift	3,07	3,07
Summa avgifter	32,46	30,89
Särskild löneskatt	24,26	24,26
Särskild löneskatt 65 år och äldre	16,16	16,16

¹ För 3 och 30 dagars karenstid gäller 8,92 respektive 7,72 procent.

Särskild löneskatt utgår på inkomster av passiv näringsverksamhet, på pensionsutfästelser samt på arbetsinkomster för personer som är äldre än 65 år. Allmän pensionsavgift erläggs på inkomster som ligger till grund för fastställande av pensionsgrundande inkomst. Även sjukpenning och arbetslöshetsersättning ingår i detta underlag. Avgiften fastställs i samband med inkomsttaxeringen och uppgår under 2005 till 7 procent av avgiftsunderlaget, dock till högst 8,07 inkomstbasbelopp. För 2005 är inkomstbasbeloppet 43 300 kronor.

5.7.2 Skatt på kapital

Hushållens kapitalinkomster

Skatt på kapitalinkomster betalas av fysiska personer och dödsbon. Statlig inkomstskatt tas ut med en skattesats om 30 procent på kapitalinkomster. Beskattningen kan delas in i två huvudgrupper: löpande avkastning samt kapitalvinster. Löpande avkastning är bl.a. räntor och utdelning

gar på aktier, medan kapitalvinst är realiserad värdestegring.

Bolagens inkomstskatt

Skattskyldiga är bl.a. aktieföretag, ekonomiska föreningar, stiftelser, sparbanker, medlemsbanker och svenska investeringsfonder. Den statliga inkomstskatten uppgår till 28 procent av den beskattningsbara inkomsten. Undantaget är investeringsfonderna där skatten är 30 procent av underlaget.

Skattesystemet är utformat så att företagen har tillgång till olika reserveringsmöjligheter. Avsättning till periodiseringsfond ges med 25 procent av överskottet i näringsverksamheten. Senast det sjätte året efter det att avsättningen gjordes måste medlen återföras till beskattning. Därigenom kan företag utjämna beskattningen över tiden.

En juridisk person som har gjort avsättning till periodiseringsfond skall från och med den 1 januari 2005 ta upp en schablonintäkt om 72 procent av statslåneräntan vid utgången av november andra året före taxeringsåret multiplicerad med summan av periodiseringsfonder vid beskattningsårets ingång.

Avkastningsskatt

Pensionssparande och sparande i kapitalförsäkringar beskattas genom en avkastningsskatt på den sparade förmögenheten. Skatten baseras på en schablonmässigt beräknad avkastning som utgörs av kapitalunderlaget multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan året före beskattningsåret. För kapital som hör till pensionsförsäkringar tillämpas en skattesats på 15 procent, och för dito till kapitalförsäkringar en skattesats på 27 procent.

Fastighetsskatt

Skatt utgår på fastighet som taxerats som småhusenhet, hyreshusenhet, industrienhet inklusive elproduktionsenhet eller lantbruksenhet om det på lantbruksenheten finns vad som vid fastighetstaxeringen betecknas som småhus eller mark för småhus. Från skatteplikt undantas fastighet som året före taxeringsåret inte varit skatte-

pliktig enligt fastighetstaxeringslagen. Skattskyldig är ägare till fastigheten. Skattesatserna för olika slag av fastigheter inkomståret 2005 redovisas i tabell 5.29.

Från och med inkomståret 2003 finns en s.k. dämpningsregel för fastighetsskatten. Syftet är att utjämna höjningar av taxeringsvärden i samband med de allmänna eller förenklade fastighetstaxeringarna. Utformningen medför att en tredjedel av höjningen slår igenom per år under tre på varandra följande år.

Tabell 5.29 Skattesatser för olika slag av fastigheter

Procent

Slag av fastighet	Skattesats
Småhus	1,0
Hyreshus, bostadsdel	0,5
Hyreshus, lokaler	1,0
Industrienhet	0,5

Skatten utgår på fastighetens taxeringsvärde, vilket skall motsvara 75 procent av fastighetens marknadsvärde. Med marknadsvärde avses det pris fastigheten sannolikt betingar vid en försäljning.

För småhus och hyreshus fastställs ett värdeår som normalt motsvarar det år då fastigheten färdigställs. Värdeåret kan dock förändras vid ombyggnader. De fem första åren efter värdeåret utgår ingen fastighetsskatt och för de därpå följande fem åren utgår endast halv fastighetsskatt.

En begränsningsregel för fastighetsskatten har införts fr.o.m. inkomståret 2001. Den innebär i huvudsak att ett hushåll, under vissa förutsättningar, skall betala maximalt fem procent av inkomsten i fastighetsskatt.

Förmögenhetsskatt

Skattskyldiga till förmögenhetsskatt är bl.a. fysiska personer bosatta i Sverige. Skattskyldigheten omfattar all skattepliktig förmögenhet i Sverige och i utlandet.

Förmögenhetsskatt för juridiska personer betalas dels av svenska föreningar och samfund till den del medlemmarna inte har del i förmögenheten genom sin andel, dels av svenska stiftelser.

Fribelopp och skattesatser redovisas i tabell 5.30. Förmögenhetsskatten tas ut på den del av den skattepliktiga förmögenheten som överstiger fribeloppet. Fribeloppen för sambeskat-

tade fysiska personer samt för familjestiftelser höjs 2005 med 1 000 000 respektive 600 000 kronor.

Tabell 5.30 Förmögenhetsskatt

Kronor och procent

	Fribelopp	Skattesats
Fysiska personer		
Enskild person	1 500 000	1,5
Sambeskattade	3 000 000	1,5
Juridiska personer		
Familjestiftelser	1 500 000	0,15
Övriga skattskyldiga	25 000	0,15

Arvs- och gåvoskatt

Från och med inkomståret 2004 avskaffades arvsbeskattningen av efterlevande make eller sambo och från och med den 17 december 2004 avskaffades arvs- och gåvobeskattningen i sin helhet.

Stämpelskatt

Stämpelskatt utgår på förvärv av fast egendom och tomträtter samt vid beviljande av inteckningar. Vid förvärv är skatten 1,5 procent av egendomens värde. Förvärvas egendomen av en juridisk person är dock skatten med vissa undantag 3 procent. Vid inteckning är skatten 2 procent av inteckningsbeloppet för fast egendom och tomträtt, 1 procent för luftfartyg och näringsverksamhet samt 0,4 procent för skepp.

5.7.3 Skatt på konsumtion och insatsvaror

Mervärdesskatt

Mervärdesskatt utgår på värdet av omsatta och skattepliktiga varor och tjänster. Skattskyldig är den som har skattepliktig omsättning av varor och tjänster, import av skattepliktiga varor samt den som gör ett gemenskapsinternt förvärv av varor. Skatt tas ut i varje led, varvid den som är skattskyldig har avdragsrätt för den skatt som betalats till leverantör. Detta medför att det endast är mervärdet som beskattas i varje produktions- eller distributionsled. Omsättning av alla varor och tjänster är, om inte annat särskilt stadgas, skattepliktig.

- Huvudregeln är att mervärdesskatt utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget.

Från denna regel gäller följande undantag:

- 12 procent för livsmedel, hotell och camping, transport i skidliftar, konstnärs försäljning av egna konstverk, import av konstverk, samlarföremål och antikviteter,
- 6 procent för allmänna nyhetstidningar (dagstidningar) och tidskrifter, personbefordran, entréavgifter till konserter, cirkus-, biograf-, teater-, opera- eller balettföreställningar, djurparker, biblioteks- och museiverksamhet, vissa immateriella rättigheter, idrottslig verksamhet, böcker, broschyrer och liknande samt kartor.

Vid beräkning av skatten som en del av försäljningspriset motsvaras de tre olika skattesatserna av 20,00 procent för huvudregeln och 10,71 respektive 5,66 procent för de lägre skattesatserna.

Tobaksskatt

Tobaksskatt skall betalas för tobaksvaror som tillverkas i Sverige, som förs in eller tas emot från ett annat EG-land eller som importeras från tredje land. Tobaksskatt tas ut för cigaretter, cigarrer, cigariller, röktokek, tuggtobak och snus. I tabell 5.31 redovisas de skattesatser som gäller för 2005.

Tabell 5.31 Skattesatser för olika tobakslag

Cigaretter	20 öre per styck
värderelaterad skatt	39,2 procent av detaljhandelspriset
total miniminivå	90 procent av punktskatt på mest sålda priskategorin = 86 öre per styck
Cigarrer och cigariller	56 öre styck
Röktokek	630 kronor per kg
Snus	123 kronor per kg
Tuggtobak	201 kronor per kg

Alkoholskatt

För öl, vin och andra jästa drycker, mellanklassprodukter samt för etylalkohol som tillverkas inom landet, som förs in eller tas emot från annat EG-land eller som importerats från tredje

land skall alkoholskatt erläggas. De skattesatser som gäller 2005 redovisas i tabell 5.32.

Tabell 5.32 Skattesatser för olika alkoholslag

Volymprocent

Öl	Skattesats/liter och volymprocent
Över 2,80	1,47 kronor
Vin	Skattesats/liter
2,25 – 4,50	7,58 kronor
4,50 – 7,00	11,20 kronor
7,00 – 8,50	15,41 kronor
8,50 – 15,00	22,08 kronor
15,00 – 18,00	45,17 kronor
Mellanklassprodukter	Skattesats/liter
1,20 – 15,00	27,20 kronor
15,00 – 22,00	45,17 kronor
Etylalkohol	Skattesats/liter ren alkohol
Över 1,20	501,41 kronor

Energiskatt

Energiskatt skall erläggas för elkraft och vissa bränslen som kolbränslen, petroleumkoks, bensen, fotogen, motorbrännolja, eldningsolja, råttolja, naturgas, metan och gasol samt andra oljeprodukter, med undantag för smörjoljor och smörjefter. Dessutom skall energiskatt i vissa fall erläggas även för andra produkter om en sådan produkt används som motorbränsle eller för uppvärmning. Energiskatten på bensen och högbeskattade oljor är differentierad med hänsyn till deras miljöegenskaper.

Tabell 5.33 Urval av skattesatserna på energi

Kronor/liter, öre/kWh

Bensen, miljöklass 1	4,960	kronor/liter
Dieselolja, miljöklass 1	3,645	kronor/liter
Eldningsolja	3 344	kronor/m ³
Elektrisk kraft		
hushåll i Norrland	18,1	öre/kWh
hushåll i övriga landet	24,1	öre/kWh
el-, gas-, värmeförsörjning	21,5	öre/kWh
industri	0,5	öre/kWh

Som ett led i den gröna skatteväxlingen har energiskatten på bensen och diesel höjts med 15 respektive 30 öre per liter 2005. Vidare har energiskatten på elektrisk kraft höjts med 1,2 öre per kWh. Samtliga energi- och koldioxidskattesatser har från årsskiftet dessutom höjts med motsvarande förändringen i konsument-

prisindex. Några av de vanligaste skatterna på energi redovisas i tabell 5.33.

Fordonsskatt

Fordonsskatt tas ut för motorcyklar, personbilar, lastbilar, bussar, trafiktraktorer, tunga terrängvagnar, motorredskap och släpvagnar, om de är eller bör vara upptagna i trafikregistret och inte är avställda (skattepliktiga fordon). Släpvagnar som dras av motorredskap eller av tunga terrängvagnar är skattepliktiga endast i vissa fall. Traktorer som används uteslutande i jordbruket är inte skattepliktiga.

Fordonsskatten beräknas efter fordonets skattevikt. Skattevikten är för personbil, motorcykel, traktor och motorredskap lika med tjänstevikten och för buss, lastbil, tung terrängvagn och annan släpvagn än påhängsvagn i princip lika med total-

vikten. Särskilda bestämmelser gäller beträffande beräkningen av skattevikten för påhängsvagnar. Fordonsskattens storlek är beroende av bland andra fordonsslag, drivmedelsslag och antal hjulaxlar. I tabell 5.34 redovisas hur fordonsskatten för ett urval av fordon beror på skattevikten.

Tabell 5.34 Vissa fordonsskattesatser

Kronor per år

	Skattevikt (tjänstevikt)	
	För 900 kg	För varje 100 kg däröver
Personbilar		
dieseldrivna	2 290	580
inte dieseldrivna	720	183
Motorcyklar	För 0–75 kg	För 76 kg och däröver
	110	137

Som stöd för glesbygden är fordonsskatten för personbilar, vars ägare är bosatta i vissa kommuner, nedsatt med 384 kronor per år.

6

Utgifter

6 Utgifter

6.1 Inledning

I detta kapitel redovisas och analyseras statsbudgeten och de takbegränsade utgifternas utveckling över tiden. Jämförelser görs även mot de utgiftsberäkningar som redovisades i budgetpropositionen för 2005. I avsnitt 6.2 redovisas utgiftsprognosen för 2005 och skillnaderna mellan den aktuella prognosen och utgiftsramarna i statsbudgeten för 2005.

I avsnitt 6.3 redovisas beräknade utgiftsramar för 2006 och 2007 och en jämförelse med beräkningarna i budgetpropositionen för 2005. Vidare redovisas regeringens förslag till nya utgiftsreformer och finansieringen av dessa. Därefter redovisas andra utgiftsförändringar, till följd av bland annat ändrade volymer inom regelstyrda transfereringssystem eller ändrade makroekonomiska förutsättningar.

I avsnitt 6.4 analyseras utgiftsutvecklingen för perioden 1997 till 2007.

I avsnitt 6.5 redovisas statliga insatser för vissa lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner) med anledning av försvarsomställningen. Avslutningsvis redovisas Sidas profilenhet (avsnitt 6.6) och regeringens bedömning av användningen av obetecknade anslag (avsnitt 6.7).

6.2 Utgiftsprognos 2005

I avsnitt 6.2.1 redovisas prognosen för de takbegränsade utgifterna, medan beräkningarna av inkomsterna och statsbudgetens saldo redovisas i kapitel 5 respektive avsnitt 4.4.4.

Tabell 6.1 Statsbudgetens utgifter 2005

Miljarder kronor

	Statsbudget ¹	Prognos	Differens prognos – statsbudget
Utgifter exkl. statsskuldsräntor ²	699,2	696,9	-2,3
Statsskuldsräntor	38,8	35,2	-3,6
Summa utgifter	738,0	732,1	-5,9

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004.

² Inklusivt posten Minskning av anslagsbehållningar.

I budgetpropositionen för 2005 beräknades statsbudgetens utgifter till 738,0 miljarder kronor. I den aktuella prognosen beräknas utgifterna till 732,1 miljarder kronor. Den del av förändringen som hänförs till utgifter exklusive statsskuldsräntor förklaras i avsnitt 6.2.1.

För 2005 uppgår utgiftsramen för utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. till 38,8 miljarder kronor, varav anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* svarar för 38,6 miljarder kronor. Utgifterna för utgiftsområdet beräknas nu, till följd av lägre ränteantaganden, bli 35,2 miljarder kronor, vilket är 3,6 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten för 2005. Det finns en betydande osäkerhet i prognosen eftersom räntebetalningarna, även på kort sikt, påverkas av ränte- och valutarörelser.

6.2.1 Takbegränsade utgifter 2005

Utgiftstaket för staten omfattar utgiftsområdena 1–25 samt 27. Däremot ingår inte utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. Till de takbegränsade

utgifterna räknas även utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Under utgiftstaket ingår även posten Minskning av anslagsbehållningar. Skillnaden mellan utgiftstaket för staten och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen. Riksdagen har fastställt utgiftsstaket för 2005 till 870 miljarder kronor.

Utgiftstaket för staten är ett centralt budgetpolitiskt åtagande för regeringen och riksdagen. Om det finns risk för att utgiftstaket kommer att överskridas skall regeringen, enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, vidta sådana åtgärder som den har befogenheter till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

Regeringen följer noggrant utgiftsutvecklingen genom en månatlig uppföljning och regelbundna prognoser för att i tid kunna vidta åtgärder om utgiftstaket bedöms vara hotat.

De takbegränsade utgifterna beräknades i budgetpropositionen för 2005 till 869,8 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen uppgick då till 0,2 miljarder kronor. I den aktuella beräkningen bedöms de takbegränsade utgifterna uppgå till 868,9 miljarder kronor. Det innebär att budgeteringsmarginalen har förbättrats och nu beräknas uppgå till 1,1 miljarder kronor.

I prognoserna har hänsyn tagits till föreslagna beslut (se avsnitt 6.3.2 och kapitel 3 Tilläggsbudget) samt prognostiserade volymförändringar i rättighetsstyrda system (se avsnitt 6.3.3).

Jämfört med 2004 ökar de takbegränsade utgifterna med 13 miljarder kronor. Om hänsyn tas till tekniska förändringar som motiverat justeringar av utgiftstaket (se avsnitt 4.1.1), ökar

de underliggande utgifterna med 39 miljarder kronor mellan 2004 och 2005, vilket motsvarar en real ökning med 3,0 procent. I relation till bruttonationalprodukten (BNP) beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till ca 32 procent 2005, vilket innebär en oförändrad andel jämfört med 2004.

Tabell 6.2 Takbegränsade utgifter 2005

Miljarder kronor

	Statsbudget ¹	Prognos	Differens prognos – statsbudget
Utgifter exkl. statsskuldssräntor ²	699,2	696,9	-2,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	170,6	172,0	1,4
Takbegränsade utgifter	869,8	868,9	-0,9
Budgeteringsmarginal	0,2	1,1	0,9
Utgiftstak för staten	870,0	870,0	

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

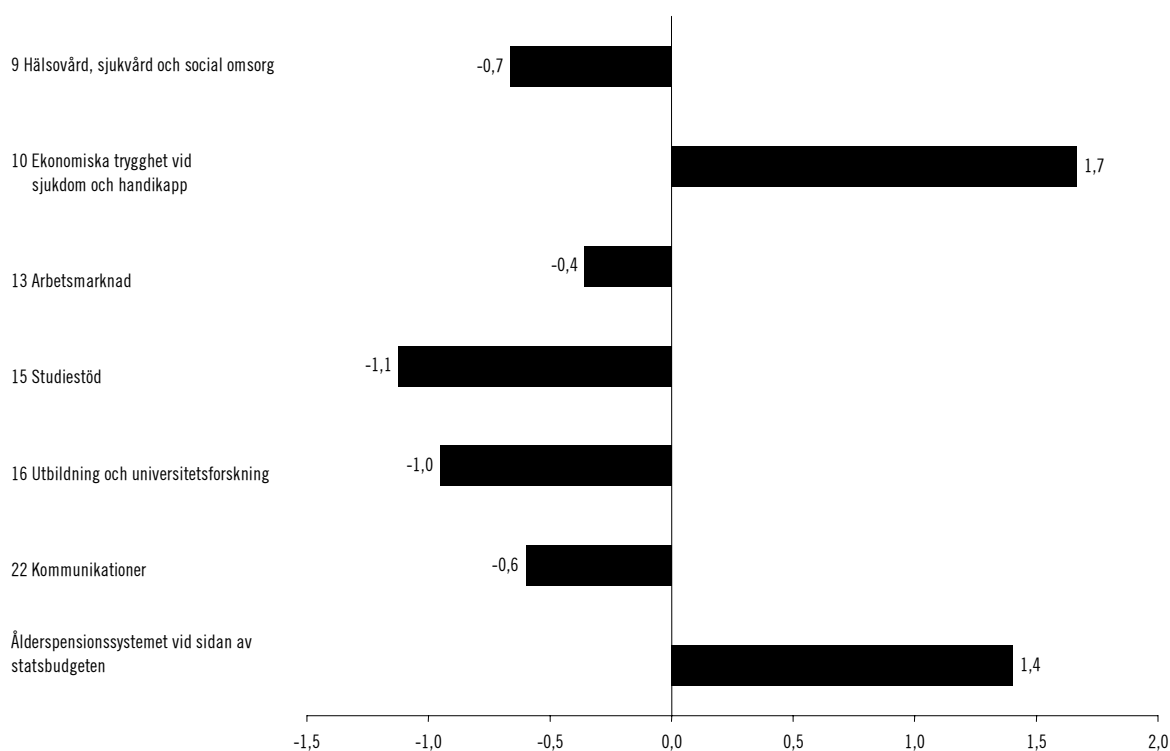
¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004.

² Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

I tabell 6.4 redovisas anvisade medel på statsbudgeten, förslag till tilläggsbudget i denna proposition, de prognostiserade utgifterna för respektive utgiftsområde samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. För vissa utgiftsområden avviker utgiftsprognoserna kraftigt i förhållande till anvisade medel på den av riksdagen fastställda statsbudgeten. Nedan beskrivs de viktigaste skillnaderna mellan den aktuella prognosen och utgiftsramarna i statsbudgeten för 2005 (se även diagram 6.1).

Diagram 6.1 Utgiftsprognos för 2005 jämfört med statsbudgeten för 2005¹

Miljarder kronor

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2004.

I budgetpropositionen för 2005 aviserade regeringen åtgärder som innebär en generell begränsning av tillgängliga medel på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål. Som huvudregel får nu varken sparade medel från tidigare år eller anslagskredit utnyttjas av myndigheterna utan beslut från regeringen. Regeringen har vidare för flertalet anslag beslutat att ställa 0,6 procent av årets anslagsmedel till regeringens disposition. Vidare kommer anslaget 2:7 *Finansmarknadsrådet* under utgiftsområde Samhällsekonomi och finansförvaltning inte att utnyttjas under 2005. Sammantaget beräknas dessa åtgärder minska statens utgifter med ca 8,5 miljarder kronor 2005.

Åtgärderna innebär för flertalet förvaltnings- och investeringsanslag att utgiftsprognoserna och anslagsförbrukningen inte kan överstiga anslagna medel för 2005.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna för anslaget 13:1 *Tandvårdsförmåner m.m.* beräknas bli lägre än anvisade medel i

statsbudgeten. Detta förklaras huvudsakligen av ett lägre antal ansökningar om högkostnads-skydd för protetik för personer över 65 år och av att en lägre andel av ärendena beräknas leda till utgifter. Därutöver minskas utgifterna för bastandvård i större utsträckning än tidigare beräknats.

Utgifterna för anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* förväntas bli lägre än anvisade medel i statsbudgeten, framför allt på grund av att nyttjandegraden av antalet beviljade timmar antas bli lägre än beräkningen i budgetpropositionen. Antalet beviljade timmar beräknas dock öka i förhållande till 2004 (se även tabell 6.9).

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Prognosen för anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* är högre än anvisade medel i statsbudgeten. Till största delen förklaras detta av att antalet sjukpenningdagar förväntas bli högre än vad som tidigare beräknats (se även tabell 6.9).

Utgifterna för anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar m.m.* beräknas bli högre än anvisade medel i statsbudgeten, vilket beror på att antalet personer med sjukersättning väntas bli fler än vad som beräknades i statsbudgeten för 2005. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning beräknas till 553 000, vilket är 2 900 fler jämfört med budgetpropositionen för 2005 (se vidare tabell 6.9).

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Prognosen för anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* är högre än anvisade medel i statsbudgeten på grund av att regeringen på tilläggsbudget har föreslagit ökade resurser med 150 miljoner kronor till arbetsmarknadsutbildning för att öka antalet utbildningsplatser och därmed förebygga risken för brist på utbildad arbetskraft.

Utgifterna för anslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade* beräknas bli lägre än anvisade medel i statsbudgeten, vilket förklaras av att färre arbetshandikappade personer förväntas erhålla lönebidrag. Nedgången dämpas något av att styckkostnaderna blir högre än vad som tidigare beräknats.

Prognosen för anslaget 22:11 *Bidrag till lönegarantiersättning* är lägre än anvisade medel i statsbudgeten på grund av att färre anställda drabbas av konkurser. Dessutom medför regelförändringar lägre utgifter än tidigare beräknat. Arbetstagare som arbetar för ett konkursbo får numera bara lönegarantiersättning under en månad, vilket är en minskning jämfört med tidigare.

Utgifterna för anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006* beräknas bli högre än anvisade medel i statsbudgeten. Med anledning av fördröjningar i startskedet av strukturfondsprogrammen har det uppkommit ett betydande anslagssparande som delvis beräknas bli förbrukat 2005.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Prognosen för anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* är lägre än anvisade medel i statsbudgeten, framför allt på grund av färre studiemedelstagare med det så kallade prioriterade bidraget, än vad anslaget har beräknats för.

Utgifterna för anslaget 25:4 *Rekryteringsbidrag* förväntas bli lägre än anvisade medel i statsbudgeten, vilket främst beror på att möjligheten till den vidgade användningen av

rekryteringsbidraget i satsningen på de så kallade kombinationsutbildningarna inte har utnyttjats fullt ut.

Prognosen för anslaget 25:3 *Studiemedelsräntor m.m.* är däremot högre än anvisade medel i statsbudgeten på grund av uppreviderade ränteantaganden. Den fastställda räntan för 2005 ökade med 0,25 procentenheter jämfört med vad som angavs i budgetpropositionen för 2005.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgifterna för anslaget 25:11 *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* beräknas bli lägre än anvisade medel i statsbudgeten. Detta förklaras av förändringen med utbetalningen av bidraget för bidragsåret 2005/2006 i tre delar, i september 2005, i januari 2006 och i maj 2006. Tidigare har bidraget betalats ut i två delar, i oktober och i februari. En motsvarande förändring genomförs även för utbetalningarna från anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkning i förskola*, vilket bidrar till lägre utgifter 2005 än vad som tidigare beräknades.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgifterna för anslaget 36:2 *Väghållning och statsbidrag* beräknas bli lägre än anvisade medel i statsbudgeten på grund av att anslagskredit utnyttjades 2004 och att anslagskrediten satts till noll för detta anslag 2005. Därtill kommer, liksom för anslaget 36:4 *Banverket: Banhållning och sektorsutgifter*, en anslagsminskning som finansierar en del av utgifterna som uppstått inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar till följd av stormen i Sydsverige.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten förväntas bli högre än beräknat i budgetpropositionen för 2005 till följd av att det fastställda inkomstindexet för 2005 blev högre än vad som beräknades i budgetpropositionen.

Förändring av anslagsbehållningar

I statsbudgeten för 2005 var den beräknade förbrukningen av anslagsbehållningar inte fördelad per utgiftsområde, utan redovisades under posten Minskning av anslagsbehållningar. De totala utgifterna redovisades i statsbudgeten som summan av utgiftsramarna och beräkningsposten Minskning av anslagsbehållningar. Denna

beräkningspost uppgick i statsbudgeten för 2005 till noll kronor, vilket innebär att nettot av anslagssparande, utnyttjande av anslagskredit och förbrukning av ingående anslagsbehållningar beräknades bli noll. I den aktuella prognosen för innevarande budgetår ingår emellertid förbrukningen av anslagsbehållningar under respektive anslag och utgiftsområde. Förändringen av anslagsbehållningarna under 2005 kan därför nu beräknas som skillnaden mellan prognos och anvisade medel, med hänsyn tagen till förslag till tilläggsbudget, indrag och medgivna överskridanden.

Statsbudgetens utfall 2004 visar att anslagsbehållningarna på ramanslag uppgick till 25,7 miljarder kronor vid årsskiftet 2004/2005. Under 2005 kommer anslagssparandet att öka jämfört med 2004 i den mån utgifterna är lägre än anvisade medel på statsbudgeten 2005 eller minska till följd av beslut om indragningar.

Anvisade medel föreslås på tilläggsbudget i denna proposition öka med 0,3 miljarder kronor. De beslutade indragen summerar till 0,1 miljarder kronor. Dessa förväntas dock vid utgången av 2005 bli högre eftersom anslagssparande-

prövningen för vissa regelstyrda transfereringsanslag ännu inte är genomförd. Skillnaden mellan totalt anvisade medel på ramanslag (inklusive förslag till tilläggsbudget) och prognostiserade utgifter för ramanslag beräknas nu till 2,7 miljarder kronor (exklusive statsskuldräntor). Därmed beräknas anslagsbehållningarna öka till 28,2 miljarder kronor vid årets slut.

Tabell 6.3 Beräknad förändring av anslagsbehållningar 2005

Miljarder kronor

Ramanslag ¹ (samtliga belopp exklusive statsskuldräntor)	
Ingående ramöverföringsbelopp ²	25,6
+ Anvisat på statsbudget	691,8
+ Förslag till tilläggsbudget i VP2005	0,3
+ Medgivna överskridanden	0,0
– Beslutade indragningar	0,1
– Prognos	689,4
= Beräknat utgående ramöverföringsbelopp	28,2
Beräknad förändring av anslagsbehållningar	2,7

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Obetecknade anslag är inte medräknade eftersom de inte kan ha anslagssparande.

² Enligt Årsredovisning för staten 2004 (skr. 2004/05:101).

Tabell 6. 4 Utgifter 2004 och 2005

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2004		2005				
	Utfall	Urspr. statsbudget ¹	Tilläggsbudget ²	Totalt anvisat ³	Prognos	Differens prognos – urspr. statsbudget	Differens prognos – totalt anvisat
1 Rikets styrelse	7,5	7,8	-0,1	7,8	7,9	0,0	0,1
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9,2	11,4	0,0	11,4	11,6	0,2	0,2
3 Skatt, tull och exekution	8,6	8,8		8,8	8,7	-0,1	-0,1
4 Rättsväsendet	26,3	27,3	0,2	27,5	27,3	0,0	-0,2
5 Internationell samverkan	1,3	1,2	0,2	1,4	1,5	0,2	0,1
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	42,8	44,1	-0,1	44,0	44,0	-0,2	-0,1
7 Internationellt bistånd	19,9	22,4	-0,2	22,2	22,4	0,0	0,2
8 Invandrare och flyktingar	7,5	6,9	0,1	7,0	6,8	-0,1	-0,2
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	36,8	39,8	0,1	39,9	39,2	-0,7	-0,7
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	122,9	129,7	0,0	129,7	131,4	1,7	1,6
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	51,2	46,4		46,4	46,4	-0,1	-0,1
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	53,9	56,4		56,4	56,1	-0,2	-0,2
13 Arbetsmarknad	67,5	69,3	0,2	69,5	69,0	-0,4	-0,5
14 Arbetsliv	1,1	1,2	0,0	1,2	1,2	0,0	0,0
15 Studiestöd	20,8	21,0	-0,2	20,8	19,9	-1,1	-0,9
16 Utbildning och universitetsforskning	44,0	43,9	0,0	43,9	42,9	-1,0	-1,0
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8,7	9,0	0,0	9,0	8,8	-0,1	-0,1
18 Samhällsplanering, bostadsförörjning och byggande	8,7	9,1	0,0	9,2	9,1	-0,1	-0,1
19 Regional utveckling	3,3	3,5	0,2	3,7	3,6	0,1	-0,1
20 Allmän miljö- och naturvård	3,3	4,0	0,0	4,0	4,1	0,1	0,1
21 Energi	2,1	1,4	0,0	1,4	1,7	0,3	0,3
22 Kommunikationer	29,1	31,7	-0,2	31,5	31,1	-0,6	-0,4
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	12,2	14,7	0,2	14,8	14,7	0,1	-0,1
24 Näringsliv	3,7	3,9	0,0	3,9	3,9	0,0	0,0
25 Allmänna bidrag till kommuner	69,8	57,5	0,0	57,4	57,3	-0,1	-0,1
26 Statsskuld räntor m.m.	52,7	38,8		38,8	35,2	-3,6	-3,6
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	25,6	26,8		26,8	26,6	-0,2	-0,2
Minskning av anslagsbehållningar		0,0					
Summa utgiftsområden	740,7	738,0	0,3	738,3	732,1	-5,9	-6,2
Summa utgiftsområden exkl. statsskuld räntor	688,0	699,2	0,3	699,5	696,9	-2,3	-2,6
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	167,6	170,6			172,0	1,4	
Takbegränsade utgifter	855,6	869,8			868,9	-0,9	
Budgeteringsmarginal	2,4	0,2			1,1	0,9	
Utgiftstak för staten	858,0	870,0			870,0	0	

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statsbudgeten enligt riksdagens beslut i december 2004.² Förslag till tilläggsbudget i denna proposition.³ Anvisat på statsbudgeten enligt riksdagens beslut i december 2004 och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

6.3 Utgifter till och med 2007 och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005

6.3.1 Utgifter per utgiftsområde

Regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2005 förslag till anslag och utgiftsramar per utgiftsområde för 2005 samt en konsekvensberäkning av utgifterna för 2006 och 2007 fördelade på utgiftsområden och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Dessa förslag och beräkningar har godkänts av riksdagen (bet. 2004/05:FiU1, skr. 2004/05:47).

I tabell 6.5 redovisas för varje utgiftsområde ett utfall för 2004, anvisade anslag per utgiftsområde för 2005 (inklusive förslag till tilläggsbudget i denna proposition), utgiftsprognos för 2005, beräknade utgiftsramar för 2006 samt en konsekvensberäkning av

utgiftsramarna för 2007. I prognosen för utgifterna per utgiftsområde för 2005 och i beräkningen av utgiftsramarna för 2006 och 2007 har hänsyn tagits till redan beslutade och nu föreslagna eller aviserade utgiftsreformer och besparingar (se avsnitt 6.3.2). De beräknade utgiftsramarna för 2007 baserar sig, med några få undantag, på samma regelsystem och politik som utgiftsramarna för 2006. Vidare har de makroekonomiska förutsättningar, de volymantaganden inom vissa transfereringssystem samt den pris- och löneomräkning som ligger till grund för beräkningarna uppdaterats jämfört med de beräkningar som presenterades i budgetpropositionen för 2005 (se avsnitt 6.3.3).

Förbrukning av anslagsbehållningar för förvaltnings- och investeringsanslag redovisas för åren 2006 och 2007 inte på respektive utgiftsområde utan ingår i beräkningsposten Minskning av anslagsbehållningar.

Tabell 6.5 Utgifter per utgiftsområde 2004–2007

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2004 Utfall	2005 Anslag ¹	2005 Prognos	2006 Beräknat	2007 Beräknat
1 Rikets styrelse	7 539	7 772	7 871	8 213	8 077
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 221	11 403	11 645	10 843	11 189
3 Skatt, tull och exekution	8 569	8 804	8 699	8 963	9 097
4 Rättsväsendet	26 318	27 472	27 283	28 551	30 328
5 Internationell samverkan	1 267	1 390	1 451	1 236	1 260
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	42 846	44 048	43 995	43 421	42 644
7 Internationellt bistånd	19 907	22 218	22 404	26 339	27 566
8 Invandrare och flyktingar	7 466	7 022	6 810	6 879	6 580
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	36 809	39 885	39 154	41 179	43 456
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	122 916	129 720	131 358	133 370	137 416
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	51 229	46 413	46 352	45 461	44 657
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	53 925	56 357	56 120	62 180	64 737
13 Arbetsmarknad	67 481	69 463	68 955	66 224	64 437
14 Arbetsliv	1 091	1 194	1 166	1 203	1 172
15 Studiestöd	20 833	20 796	19 873	21 754	22 441
16 Utbildning och universitetsforskning	43 981	43 887	42 914	43 713	44 007
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 739	8 961	8 822	9 109	9 374
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	8 723	9 176	9 088	9 444	9 032
19 Regional utveckling	3 301	3 697	3 561	3 186	2 456
20 Allmän miljö- och naturvård	3 330	3 985	4 109	4 313	4 187
21 Energi	2 069	1 397	1 691	1 447	1 338
22 Kommunikationer	29 144	31 478	31 066	31 320	34 319
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	12 219	14 819	14 722	16 086	15 887
24 Näringsliv	3 690	3 911	3 892	3 745	3 529
25 Allmänna bidrag till kommuner	69 834	57 436	57 336	62 767	71 235
26 Statsskuldsräntor m.m.	52 718	38 770	35 167	45 169	47 669
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	25 563	26 802	26 581	28 220	29 303
Minskning av anslagsbehållningar				6 755	3 553
Summa utgiftsområden²	740 728	738 276	732 086	771 090	791 276
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	688 010	699 506	696 919	719 166	739 723
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	167 554	170 552	171 956	179 583	189 321
Takbegränsade utgifter	855 564	870 058	868 875	905 504	932 597
Budgeteringsmarginal	2 436		1 125	1 496	
Utgiftstak för staten	858 000	870 000	870 000	907 000	943 000³

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i denna proposition.² Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.³ Beräkningen av ett utgiftstak 2007 baseras på oförändrad kvot mellan utgiftstak och potentiell BNP mellan 2006 och 2007.

Det finns flera orsaker till att utgifterna för enskilda utgiftsområden har förändrats för åren 2006–2007 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2005. I tabell 6.6 redovisas förändringen av beräknade utgiftsramar för 2006 och 2007 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2005.

Utgifterna per utgiftsområde har ändrats till följd av nya förslag till utgiftsförändringar,

reviderad pris- och löneomräkning samt övriga förändringar som reviderade makroekonomiska förutsättningar och förändrade volymer inom vissa regelstyrda transfereringssystem m.m. För 2006 redovisas i tabell 6.6 förändringen av utgiftsramarna till följd av nya förslag till utgiftsförändringar (se även tabell 6.8), reviderad pris- och löneomräkning (PLO) och övriga faktorer.

Tabell 6.6 Förändring av beräknade utgiftsramar 2006 och 2007 jämfört med budgetpropositionen för 2005

Miljoner kronor

Utgiftsområde	Total förändring 2006	Varav			Total förändring 2007
		Beslut 2006	PLO 2006	Övrigt 2006	
1 Rikets styrelse	-11	-38	27	0	-11
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	-36	-17	14	-33	-96
3 Skatt, tull och exekution	63	-53	115	0	64
4 Rättsväsendet	132	-128	286	-26	110
5 Internationell samverkan	-6	-7	1	0	13
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	-498	-159	-332	-7	-558
7 Internationellt bistånd	-500	0	7	-506	-517
8 Invandrare och flyktingar	588	405	11	173	991
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	-333	94	23	-450	-465
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	1 126	-43	87	1 082	-388
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-72	0	0	-72	-121
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	-35	0	0	-35	-573
13 Arbetsmarknad	-240	-17	57	-281	2 005
14 Arbetsliv	0	-7	7	0	0
15 Studiestöd	-195	-1	0	-195	-677
16 Utbildning och universitetsforskning	253	42	280	-69	213
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	-59	-54	-5	0	-39
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	-77	-23	35	-88	-181
19 Regional utveckling	189	-111	0	300	-11
20 Allmän miljö- och naturvård	2	-14	11	5	2
21 Energi	90	98	-8	0	91
22 Kommunikationer	-786	-293	-394	-99	-683
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	304	272	27	5	137
24 Näringsliv	-29	-34	-16	20	-28
25 Allmänna bidrag till kommuner	-237	-104	0	-133	163
26 Statsskuldräntor m.m.	-6 901	-1	0	-6 900	-8 201
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	1 302	0	0	1 302	2 176
Minskning av anslagsbehållningar	688			688	831
Summa utgiftsområden	-5 277	-191	234	-5 320	-5 753
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	-1 758			-1 758	-2 827
Takbegränsade utgifter	-134	-190	234	-178	-379

I tabell 6.7 redovisas den totala utgiftseffekten i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen till följd av ovan nämnda faktorer för åren 2006 och 2007. Av tabellen framgår att den totala förändringen av de takbegränsade utgifterna är relativt liten i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen. Detta beror bland annat på att lägre utgifter till följd av nya makroekonomiska förutsättningar delvis motverkas av en högre beräknad förbrukning av anslagsbehållningar och en något högre pris- och löneomräkning. Eftersom nya föreslagna utgiftsreformer finansieras med nya föreslagna utgiftsminskningar av motsvarande storlek påverkas de takbegränsade utgifterna endast i liten utsträckning.

Förändringar till följd av nya förslag till utgiftsförändringar jämfört med budgetpropositionen redovisas i avsnitt 6.3.2, medan förändringar till följd av övriga nämnda faktorer redovisas i avsnitt 6.3.3.

Tabell 6.7 Förändring av takbegränsade utgifter jämfört med budgetpropositionen för 2005

Miljarder kronor

	2006	2007
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2005	905,6	933,0
Nya utgiftsreformer	1,2	1,0
Nya utgiftsminskningar	-1,4	-1,1
Reviderad pris- och löneomräkning	0,2	0,3
Övriga makroekonomiska förändringar	-2,1	-2,2
Volymförändringar	0,4	-0,3
Tekniska förändringar ¹	0,0	0,0
Övrigt	0,9	1,1
Förändrad prognos för anslagsbehållningar	0,7	0,8
Total utgiftsförändring	-0,1	-0,4
Takbegränsade utgifter i 2005 års ekonomiska vårproposition	905,5	932,6

Anm.: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Tekniska förändringar som föreslås föranleda justeringar av utgiftstaket.

6.3.2 Förslag till utgiftsförändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005

Trots en stark tillväxt under 2004 utvecklades arbetsmarknaden svagt för tredje året i rad. I likhet med tidigare konjunkturförlopp finns en eftersläpning på arbetsmarknaden. Även inom ohälsoområdet kvarstår alltjämt höga utgifter. Detta medför ansträngda statsfinanser.

Regeringens förslag och aviseringar i denna proposition innebär att mer resurser tas i anspråk på ett antal områden på budgetens utgiftssida. Enligt regeringens bedömning krävs därmed utgiftsbegränsande åtgärder för att klara utgiftstaken 2005 och 2006. Även sedan dessa åtgärder har vidtagits är utgiftsläget ansträngt. Regeringen följer därför noggrant den löpande utgiftsutvecklingen och kommer att vidta ytterligare åtgärder för att klara utgiftstaken.

En redovisning av nu aviserade och föreslagna utgiftsförändringar återfinns i tabell 6.8. För innevarande år återfinns en mer detaljerad beskrivning av föreslagna förändringar i kapitel 3 Tilläggsbudget. I följande avsnitt redovisas förändringar med budgetmässigt stora konsekvenser för åren 2005–2007.

Nu aviserade och föreslagna utgiftsförändringar

Inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet, föreslog och aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2005 kraftfulla satsningar. Kriminalvården har stärkts och även övriga anslag inom rättsväsendet har fått resurstillskott. Satsningen på rättsväsendet under de senaste åren börjar nu få effekt; fler poliser leder till fler ärenden inom åklagarväsendet och domstolsväsendet samt till fler intagna i häkten och fängelser. Det finns dock kortsiktiga problem.

Under de senaste åren har antalet klienter inom kriminalvården ökat kraftigt. Det ställer ytterligare krav på bl.a. säkerheten, behandlingen och sysselsättningen inom kriminalvården. Regeringen gör bedömningen att kriminalvården behöver tillföras ytterligare resurser redan innevarande år. Regeringen kommer därför att fortsätta att nära följa kriminalvårdens verksamhet för att i budgetpropositionen för 2006 återkomma med förslag till åtgärder.

Inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan föreslår regeringen att anslaget 5:4 *Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet* ökas med 150 miljoner kronor 2005 till följd av kostnader som uppkommit i samband med flodvågskatastrofen i Asien.

En ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden, NIPU, införs den 1 januari 2006. Utlänningsnämnden läggs ner och överprövning av Migrationsverkets beslut skall i stället ske i allmän förvaltningsdomstol. Inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, beräknas utgifterna för den nya

ordningen bli högre än vad som tidigare beräknats. Utöver tidigare beslutade nivåökningar om 500 miljoner kronor beräknas ytterligare utgifter på 200 miljoner kronor i omställningskostnader 2005, 414 miljoner kronor 2006 och 401 miljoner kronor 2007. I beräkningarna ingår en initial överdimensionering, dels för att hantera de ärenden som domstolarna övertar från Utlänningsnämnden, dels för att domstolarna tillförs ett nytt ärendeslag. Regeringen återkommer i samband med budgetpropositionen för 2006 med överväganden om utgifts- och anslagsförändringar med anledning av eventuellt ändrade volymer. Finansieringen av den nya instansordningen sker 2005 och 2006 från utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Detta påverkar inte möjligheterna att nå målet om att 1 procent av bruttonationalinkomsten skall anslås till bistånd år 2006.

Inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, föreslår regeringen, i syfte att förkorta väntetiderna, att anslaget 16:7 *Bilstöd till handikappade* ökas med 65 miljoner kronor 2005. Vidare avser regeringen att utöka stödet till kvinnors organisering, våldsutsatta kvinnor och deras barn. Det handlar bland annat om ökat stöd till kvinnojourernas verksamhet. Rikskvinnocentrum skall den 1 januari 2006 ombildas till ett nationellt kunskapscentrum. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2006 vad avser stödet till kvinnors organisering, stöd mot kvinnovåld och Rikskvinnocentrum. Totalt beräknas 135 miljoner kronor att tillföras från och med 2006 för åtgärder inom dessa områden.

Konjunkturuppgången påverkar arbetsmarknaden med viss fördröjning. Under perioden 2005–2006 krävs därför särskilda insatser för att hålla tillbaka arbetslösheten. Flera åtgärder föreslogs eller aviserades i budgetpropositionen för 2005. Utöver förslagen i budgetpropositionen föreslår och aviserar regeringen i denna proposition ytterligare insatser för såväl innevarande som efterföljande år.

Även om arbetslösheten förväntas minska under 2005 och 2006 behövs ytterligare insatser för att få ner den öppna arbetslösheten. Arbetsförmedlingen skall prioritera att snabbt upprätta individuella handlingsplaner och tidigt matcha eller anvisa sökande till lediga platser. De arbetssökande som bedöms ha svårast att få ett jobb skall prioriteras. Programmen skall höja kvaliteten i sökprocessen för att möjliggöra snabba övergångar till arbete.

Subventionerade anställningar för de arbetslösa som står längst ifrån arbetsmarknaden är en effektiv metod för att bryta arbetslösheten. Regeringen avser därför att öka utrymmet för anställningsstöd med ytterligare 1 miljard kronor per år under 2005 och 2006. Skatteutgifterna för de ökade programmen redovisas inte i tabell 6.6 utan återfinns i bilaga 2 Redovisning av skatteutgifter. Långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingen och deltagare i aktivitetsgarantin skall prioriteras. Kortare stödperioder i anställningsstöden gör att fler kan få del av stödet, vilket kan bidra till lägre arbetslöshet. Regeringen föreslår att stödperioden för förstärkt och särskilt anställningsstöd kortas från 24 till 18 månader.

För att förbättra möjligheterna för arbetsgivare att anställa arbetshandikappade avser regeringen att från fr.o.m. 1 juli 2005 höja taket för lönebidrag och bidrag till skyddad anställning hos offentliga arbetsgivare (OSA) från 13 700 kronor till 15 200 kronor. Utgifterna inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad beräknas till följd av detta öka med 70 miljoner kronor 2005.

Intensifierad platsförmedling på arbetsförmedlingen är viktig för att de lediga jobben snabbt skall kunna tillsättas och arbetslöshetstiderna kortas för de grupper som har svårast att få ett arbete. Arbetslösas användning av informella sökanaler och arbetsförmedlingarnas företagskontakter är viktiga för ett effektivt sökande. Arbetsförmedlingen måste stödja personer långt ifrån arbetsmarknaden med företagskontakter. Arbetsförmedlingarna skall prioritera detta arbete och regeringen kommer att följa resultatet.

Regeringen aviserade senast i budgetpropositionen för 2005 åtgärder för att komma tillrätta med brister i arbetsförmedlingarnas tillämpning av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen har beslutat om en insatsplan för Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) för att säkerställa en mer likartad tillämpning av arbetslöshetsförsäkringen. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2006 med en redovisning av hur tillämpningen av regelverket mellan arbetsförmedlingarna blivit mer likartad med anledning av AMS insatser, både på nationell och på regional nivå. Undantagen i det arbetsmarknadspolitiska regelverket har i vissa fall använts så att programmen inte i tillräcklig utsträckning nått rätt målgrupp. Regeringen begränsar och förtydligar nu undantagen.

Yrkesutbildning kan motverka arbetskraftsbrist och bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Det finns inga nationella bristyrken för närvarande, men i takt med att konjunkturen förbättras kan flaskhalsar uppkomma. Regeringen föreslår därför ökade insatser för yrkesutbildning.

Inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad föreslår regeringen att anslaget för köp av utbildning höjs med 150 miljoner kronor för 2005. AMS skall dessutom omprioritera ytterligare 150 miljoner kronor för arbetsmarknadsutbildning. Sammanlagt tillkommer 2 000 platser i genomsnitt per månad 2005, vilket beräknas ge totalt 10 000 platser i genomsnitt per år. Övergången från förberedande utbildning till arbetsmarknadsutbildning är låg och volymerna kommer att minska kraftigt för att möjliggöra en prioritering av arbetsmarknadsutbildning. Ytterligare 30 miljoner kronor kommer under 2005 att omprioriteras för folkhögskolestudier för långtidsarbetslösa ungdomar.

Inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning föreslås tillfälligt ökade resurser för kvalificerad yrkesutbildning motsvarande 1 000 platser med start hösten 2005. Dessutom föreslås utökade resurser för att bedriva särskilda lärarutbildningar för såväl nyrekryterade som sedan tidigare anställda obehöriga yrkeslärare motsvarande 1 000 platser med start hösten 2005 och våren 2006. Vidare sker en fortsatt satsning på kompletterande utbildningar för invandrade akademiker med inriktning mot bristyrken (100 platser).

Regeringen följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden och återkommer vid behov i budgetpropositionen för 2006 med ytterligare förslag till förstärkta insatser för att bekämpa arbetslösheten.

Inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, tillförs Folkrådet Hela Sverige skall leva! genom regeringsbeslut ytterligare 4 miljoner kronor 2005.

För att nuvarande program inom energiforskningen skall kunna fullföljas kan ytterligare åtaganden på området behöva ingås redan under innevarande år. Regeringen föreslår därför att bemyndiganderamarna ökar så att ytterligare åtaganden kan göras under 2005 motsvarande utgifter på 100 miljoner kronor 2006 och 100 miljoner kronor under perioden 2007–2009. Inom utgiftsområde 21 Energi ökar därmed utgifterna i motsvarande omfattning.

Inom utgiftsområde 22 Kommunikationer föreslår regeringen att beräknade anslagsmedel för Rikstrafiken ökas med 100 miljoner kronor årligen från och med 2005. Tillskottet görs för att utöka möjligheten till upphandling av interregional kollektivtrafik.

Inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar föreslår regeringen att beräknade anslagsmedel för Skogsstyrelsen ökas med 15 miljoner kronor för bland annat flyginventering av stormfäld skog och kartläggning av insektsangrepp. Vidare föreslås ett stöd som får uppgå till högst 500 miljoner kronor för att lagra stormfäldt virke och ett stöd till underhåll och reparationer av skador på skogsbilvägar och körsador på skogsmark som uppkommit på grund av stormen på högst 100 miljoner kronor.

Inom ramen för de åtgärder som följer av stormen i Sydsverige föreslås också vissa skatteutgifter på statsbudgetens inkomstsida. Stöden är tillfälliga och skall gälla 2005 och 2006 (se vidare kapitel 5 och bilaga 2). Stöden beräknas uppgå till sammantaget 2,2 miljarder kronor under perioden 2005–2006. Sverige har även ansökt om medel från EU:s solidaritetsfond för kostnader med anledning av stormen. Vidare föreslås tillfälligt utökade resurser till Statens jordbruksverk om 10 miljoner kronor och till länsstyrelserna om 36 miljoner kronor för ökade administrationskostnader som följer av EU:s reformerade jordbrukspolitik.

För åren 2005 och 2006 föreslår regeringen finansiering av de nu föreslagna eller aviserade utgiftsökningarna (se tabell 6.8). Den generella utgiftsbegränsningen på 0,6 procent på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål 2005 kommer att permanentas från och med 2006 genom en motsvarande anslagsminskning (se vidare nedan). Minskningen uppgår till 955 miljoner kronor från och med nästa år.

Sammantaget uppgår finansieringarna till ca 0,6 miljarder kronor 2005, till ca 1,8 miljarder kronor 2006 och till ca 1,1 miljarder kronor 2007. Därtill kommer en utgiftsbegränsande åtgärd inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning där utbetalningarna från anslaget 25:10 *Bidrag till personalförstärkningar i förskola*, i fortsättningen betalas ut vid tre i stället för vid två tillfällen per bidragsår, i likhet med det tidigare införandet av tre utbetalningstillfällen för anslaget 25:11 *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem*. Den tredje utbetalningen av

bidrag till personalförstärkningar i förskolan för bidragsåret kommer att ske i början av nästkommande budgetår.

Efter de nu föreslagna och aviserade åtgärderna, inklusive finansiering, är de takbegränsade utgifterna för 2005 och för 2007 i stort oförändrade jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 2005. För 2006 beräknas utgifterna minska med ca 0,9 miljarder kronor till följd av de nu föreslagna och aviserade åtgärderna.

Åtgärder för att undvika överskridanden av utgiftstaket 2006

I budgetpropositionen för 2005 angav regeringen att budgeteringsmarginalen för 2005 är mycket liten. För att hantera risken för ett överskridande av utgiftstaket har regeringen därför vidtagit ett antal åtgärder som syftar till att minska den totala nettoförbrukningen av anslagsbehållningarna i statliga myndigheter. Sammantaget beräknas dessa åtgärder minska statens utgifter med ca 8,5 miljarder kronor i år.

De åtgärder som vidtagits för innevarande år innebär att ett anslagssparande byggs upp hos vissa myndigheter eller att ett anslagssparande har ställts till regeringens disposition. Om detta anslagssparande i sin helhet skulle komma att förbrukas nästa år riskeras ett överskridande av utgiftstaket. För att kunna prioritera angelägna

reformer och hantera risken för ett överskridande av utgiftstaket kommer regeringen därför att överväga en rad åtgärder som begränsar utgifterna under 2006. Exempel på åtgärder som kan komma att genomföras är utgiftsbegränsningar inom vissa områden eller mer generella begränsningar av förbrukningen av anslagssparandet. En lägre anslagskredit än den normala nivån på 3 procent kan också komma att övervägas. Dessa åtgärder innebär att förbrukningen av anslagssparandet från 2005 kan fördelas över ett par år. För att kunna prioritera angelägna reformer avses dessutom den generella utgiftsbegränsningen på 0,6 procent på anslag för förvaltnings- och investeringsändamål 2005 permanentas från och med 2006 genom en motsvarande anslagsminskning. Minskningen uppgår till 955 miljoner kronor från och med 2006.

De ovan redovisade utgiftsbegränsande åtgärderna för 2006 kommer att leda till förskjutningar av användningen av anslagsmedel från 2006 till 2007 i förhållande till den förbrukning av anslagsmedel som skulle äga rum om nuvarande huvudregler för anslagskreditens och anslagssparandets nivå hade tillämpats. Denna effekt har beaktats i beräkningen av posten Minskning av anslagsbehållningar för 2006–2007 (se tabell 6.5).

Tabell 6.8 Nu föreslagna och aviserade utgiftsförändringar

Förändring av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till budgetpropositionen för 2005.

Miljoner kronor	2005	2006	2007	Permanenta effekter
Reformer				
UO 5 Flodvågskatastrofen	150			
UO 6 Flodvågskatastrofen	21			
UO 8 NIPU	200	414	401	300
UO 9 Bilstöd	65			
UO 9 Kvinnojourer, Rikskvinnocentrum m. m.		135	135	135
UO 9 Bidrag till NEPI	2,5			
UO 13 Arbetsmarknadsutbildning	150			
UO 13 Höjt tak lönebidrag	70			
UO 16 Yrkesutbildningar inklusive studiestöd	66	145	90	
UO 18 Ökade administrationskostnader: länsstyrelserna	36			
UO 21 Energiforskning		100	100	
UO 22 Rikstrafiken	100	100	100	100
UO 23 Ökade administrationskostnader: Statens jordbruksverk	10			
UO 23 Stormen i Sydsverige	133	317	150	
UO 23 Skogsstyrelsen	15			
<i>Summa reformer</i>	<i>1 019</i>	<i>1 211</i>	<i>976</i>	<i>535</i>
Finansiering m. m.				
<i>Finansiering av flodvågskatastrofen</i>				
UO 1 Regeringskansliet	-51			
UO 6 Krisberedskap	-112			
UO 6 Krisberedskapsmyndigheten	-8			
<i>Finansiering av NIPU</i>				
UO 7 Bistånd	-200	-414 ¹		
<i>Finansiering av Rikstrafiken</i>				
UO 22 Banhållning	-97	-100	-100	-100
UO 22 Kanaltrafik	-3			
<i>Finansiering av stormen i Sydsverige</i>				
UO 19 Regional utveckling		-100		
UO 22 Våghållning	-33	-50		
UO 22 Banhållning	-100	-67		
UO 25 Särskilda insatser		-100		
<i>Finansiering av Skogsstyrelsen</i>				
UO 20 Biologisk mångfald	-15			
<i>Övrig finansiering</i>				
UO 9 Dagmar		-15	-15	
UO 24 Exportfrämjande		-15	-15	
Minskning av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål (0,6%)		-955	-955	-955
<i>Summa finansiering m m</i>	<i>-619</i>	<i>-1 816</i>	<i>-1 085</i>	<i>-1 055</i>
Övriga utgiftsbegränsande åtgärder (UO 16)	-333	-333		
Summa ökning av takbegränsade utgifter	67	-938	-109	-520
Nettoförsvagning av den offentliga sektorns finanser	67	-938	-109	-520

¹ 414 miljoner kronor av anslagssparandet dras in.

6.3.3 Övriga utgiftsförändringar jämfört med budgetpropositionen för 2005

I avsnitt 6.3.2 redovisades effekten av nya förslag till utgiftsförändringar i form av utgiftsreformer och förslag till finansiering. I detta avsnitt redovisas förändringen av utgiftsramarna 2006 och 2007 till följd av andra faktorer (se också tabell 6.7).

Pris- och löneomräkning av anslagen till myndigheternas förvaltningskostnader

I den inledande fasen av budgetprocessen hanteras anslag för förvaltningsändamål i fasta priser. Dessa anslag räknas om till löpande priser genom att pris- och löneindex knyts till anslagen.

I budgetpropositionen för 2005 gjordes en preliminär pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål för 2006. Därefter har en slutlig pris- och löneomräkning (PLO) för dessa anslag genomförts för 2006. Den slutliga pris- och löneomräkningen av anslagen för 2006 påverkar även de beräknade anslagsnivåerna för 2007, varför även dessa har reviderats jämfört med beräkningen i budgetpropositionen.

Omräkningen baseras bland annat på löneutvecklingen för tjänstemän i den konkurrensutsatta sektorn. Vid beräkningen görs ett avdrag för produktivitetsutvecklingen motsvarande ett årligt genomsnitt av utvecklingen inom den privata tjänstesektorn under de senaste tio åren.

Till följd av den slutgiltiga pris- och löneomräkningen ökar de beräknade anslagsmedlen sammantaget med drygt 0,2 miljarder kronor 2006, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen. Skillnaden mellan den slutliga pris- och löneomräkningen och den preliminära omräkningen i budgetpropositionen beror främst på ett högre arbetskostnadsindex. För flertalet PLO-anslag innebär den slutgiltiga pris- och löneomräkningen högre anslag.

De största förändringarna gäller utgiftsområde 4 Rättsväsendet (0,3 miljarder kronor), utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (0,3 miljarder kronor), utgiftsområde 22 Kommunikationer (-0,4 miljarder kronor) och utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet (-0,3 miljarder kronor). Försvarsanslagen räknas om med ett särskilt försvarsprisindex (FPI). Faktorer som vägs in vid beräkningen av FPI är bland annat

dollarkursutvecklingen och prisutvecklingen för importerat försvarsmateriel.

Sammantaget innebär revideringarna av posten Reviderad pris- och löneomräkning (se tabell 6.7) att de takbegränsade utgifterna ökar med 0,2 miljarder kronor 2006 och med 0,3 miljarder kronor 2007 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen.

Övriga makroekonomiska förändringar

I jämförelse med budgetpropositionen för 2005 har anslag som styrs av den makroekonomiska utvecklingen justerats med hänsyn tagen till nya antaganden. Justeringen berör huvudsakligen ett fyrtiotal anslag för transfereringsändamål.

Utgiftsberäkningarna påverkas främst av att antaganden om prisutvecklingen har reviderats ned. Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen beräknas prisbasbeloppet bli 300 kronor lägre 2006 och 500 kronor lägre 2007, vilket medför att utgifterna revideras ned med drygt 1 miljard kronor 2006 och med ca 2 miljarder kronor 2007. Ett lägre prisbasbelopp medför lägre utgifter på flera stora socialförsäkringsanslag, främst aktivitets- och sjukersättning inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt garantipension till ålderspensionärer inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Vidare har inkomstindex reviderats ned för såväl 2006 som 2007. Det lägre inkomstindexet medför 2006 och 2007 ca 0,9 respektive 1,3 miljarder kronor lägre utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Nedreviderade räntenivåer jämfört med beräkningar i budgetpropositionen medför lägre beräknade utgifter för studiemedelsröntor inom utgiftsområde 15 Studiestöd.

Utgiftsberäkningarna påverkas också av antaganden om en något högre öppen arbetslöshet 2006 och 2007 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen, vilket leder till ca 0,4 miljarder kronor högre utgifter inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad dessa år. Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad påverkas också av att antagandet om antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program 2007 har reviderats upp, vilket medför ca 2 miljarder kronor högre utgifter jämfört med beräkningen i budgetpropositionen.

Sammantaget innebär revideringarna av posten Övriga makroekonomiska förändringar (se tabell 6.7) att de takbegränsade utgifterna

minskar med drygt 2 miljarder kronor såväl 2006 som 2007, i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen.

Volym

Utgifterna för 2006 och 2007 har också förändrats jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2005 till följd av nya prognoser för volymer inom vissa regelstyrda transfereringssystem.

Inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg har utgifterna för högkostnadsskyddet för äldre inom tandvården reviderats ned med 0,25 miljarder kronor per år 2006–2007. Detta är resultatet av att antalet inkomna ärenden antas bli färre än i beräkningen i budgetpropositionen, samt att en lägre andel av ärendena beräknas leda till utbetalning av tandvårdersättning. Därtill har prognosen för utgifterna för bastandvård reviderats ned med 0,2 miljarder kronor per år 2006–2007.

Inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp beräknas utgifterna bli högre 2006 till följd av att antalet sjukpenningdagar antas bli något högre än vad som beräknades i budgetpropositionen. För 2007 har antalet sjukpenningdagar reviderats ned. Samtidigt har antalet rehabiliteringspenningdagar reviderats ned både 2006 och 2007. Dessa två faktorer beräknas netto leda till att utgifterna ökar med ca 0,1 miljarder kronor 2006 och minskar med ca 0,8 miljarder kronor 2007 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen.

I denna proposition antas att antalet sjukpenningdagar 2006 kommer att understiga 2002 års nivå med drygt 29 procent. Motsvarande prognos i budgetpropositionen var 31 procent.

Att prognostisera antalet sjukpenningdagar på längre sikt än två år är svårt. Detta gäller i synnerhet nu, då effekten av ett flertal faktorer ännu inte hunnit ge avtryck i statistiken. Sådana

faktorer är exempelvis den nya organisationen av Försäkringskassan och den reform som trädde i kraft den 1 januari 2005 som innebär att arbetsgivare åläggs ett medfinansieringsansvar för heltidssjukskrivna anställda. Nämnda faktorer väntas leda till ett minskat antal sjukskrivningsdagar, men när i tiden och i vilken utsträckning detta sker är svårt att förutse. Till detta kan läggas att antalet sjukdagar historiskt sett har samvarierat med konjunktur och arbetslöshet. Givet de prognosvärigheter dessa faktorer sammantaget medför, väljer regeringen att sätta antalet sjukpenningdagar 2007 till samma nivå som 2006. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2006 med en ny prognos för antalet sjukpenningdagar 2007.

Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension) antas sammantaget bli fler 2006–2007 än vad som antogs i budgetpropositionen, vilket innebär att utgifterna revideras upp med ca 0,7 miljarder kronor både 2006 och 2007. Förändrade volymantaganden inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp beräknas sammantaget medföra 0,9 miljarder kronor högre utgifter 2006 och 0,1 miljarder kronor lägre utgifter 2007 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen.

Sammantaget innebär revideringarna av posten Volymförändringar (se tabell 6.7) att de takbegränsade utgifterna ökar med 0,4 miljarder kronor 2006 och minskar med 0,3 miljarder kronor 2007 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen.

I tabell 6.9 redovisas utfall och prognoser för volymer inom olika transfereringssystem. Redovisningen begränsas till anslag där förändrade volymer medför betydande utgiftsförändringar.

Tabell 6.9 Volymier 2004–2007

Förändring från budgetpropositionen för 2005 anges inom parentes.

Utgifts- område	Utfall 2004	Prognos			
		2005	2006	2007	
8	Antal registrerade asylsökande	40 500 (-1 200)	34 700 (-2 300)	28 400 (1 400)	26 700 (6 400)
9	Antal personer med assistansersättning	12 300 (0)	13 100 (100)	13 700 (100)	14 200 (0)
10	Antal sjukpenningdagar (netto) räknat med 3 veckors sjuklöneperiod från och med 2005, miljoner ¹	78,3 (2,6)	69,5 (3,0)	64,7 (1,6)	64,7 (-0,3)
10	Antal sjukpenningdagar (netto) räknat med 2 veckors sjuklöneperiod från och med 2005, miljoner ¹	78,3 (2,6)	71,4 (3,0)	66,8 (1,6)	66,8 (-0,3)
10	Antal rehabiliteringspenningdagar (netto), miljoner	5,0 (-0,8)	5,7 (-1,5)	6,3 (-1,3)	6,9 (-1,2)
10	Antal personer med sjukersättning	514 600 (300)	538 200 (3 200)	553 900 (9 900)	561 100 (12 300)
10	Antal personer med aktivitetsersättning	9 100 (100)	14 800 (-300)	18 300 (-2 700)	19 900 (-6 600)
11	Antal personer med garantipension	879 200 (500)	859 900 (5 800)	841 300 (10 600)	825 700 (14 000)
ÅP	Antal personer med tilläggspension	1 455 600 (0)	1 487 100 (200)	1 523 300 (800)	1 567 100 (1 700)
ÅP	Antal personer med inkomstpension	151 500 (-1 600)	246 600 (-3 800)	344 300 (-4 800)	448 900 (-6 300)
ÅP	Antal personer med premiepension	110 600 (5 200)	205 300 (7 300)	321 100 (-4 100)	440 700 (-11 500)
10 och 11	Antal pensionärer samt personer med aktivitets- och sjukersättning som erhåller bostadstillägg	426 700 (900)	427 400 (3 600)	425 700 (6 100)	418 400 (3 900)
12	Antal barnbidrag	1 714 900 (-2 100)	1 703 000 (-9 000)	1 691 000 (-11 000)	1 678 000 (-3 000)
12	Antal uttagna föräldrapenningdagar, miljoner	42,3 (-0,2)	44,2 (0,2)	45,7 (0,6)	46,9 (0,6)
12	Antal uttagna tillfälliga föräldrapenningdagar, miljoner	5,1 (-0,3)	5,3 (-0,3)	5,3 (-0,2)	5,4 (-0,2)
15	Antal personer med studiehjälp	425 600 (1 200)	441 800 (800)	461 000 (800)	478 400 (800)
15	Antal personer med studiemedel	434 300 (3 200)	431 800 (700)	431 800 (-600)	431 800 (-600)
15	Antal personer med rekryteringsbidrag	26 300 (8 700)	26 000 (2 300)	30 600 (5 400)	30 700 (5 500)

Anm.: Antaganden om arbetslöshetstal och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program ingår i de makroekonomiska förutsättningarna, som redovisas i avsnitt 4.2.

Anm.: Volymuppgifter om antal personer avser årsgenomsnitt.

¹ Från och med 2005 är sjuklöneperioden åter 14 dagar. Då redovisningar i tidigare propositioner avsett prognoser för antalet sjukpenningdagar som byggt på en sjuklöneperiod på 21 dagar, redovisas för jämförbarhetens skull prognoser med både en sjuklöneperiod på 14 dagar och en på 21 dagar. Halveringsmålet för sjukdagarna till 2008 innefattar såväl sjukpenningdagar som sjuklönedagar och karensdagar.*Tekniska förändringar och övrigt*

Revideringar av utgifterna kan också föräntas av nya prognosmetoder, justeringar till följd av ny information, korrigeringar av tidigare gjorda fel samt regeländringar utom regeringens omedelbara kontroll, till exempel genom ändringar i EU:s regelverk. Revideringar kan också göras till följd av budgettekniska förändringar.

EU-avgiften inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen beräknas bli högre 2006–2007 än i beräkningen i budgetpropositionen för 2005. Ökningen avseende 2006 beror främst på att prognosen för EU:s budget har justerats upp, vilket påverkar prognosen för Sveriges EU-avgift. I budgetpropositionen redovisades en konsekvensberäkning för EU-avgiften för 2007 som innebar en oförändrad

nivå från 2006. Beräkningen för 2007 i förevarande proposition tar hänsyn till den linje som Sverige, tillsammans med fem andra medlemsstater, driver i förhandlingarna om det finansiella perspektivet för EU för perioden 2007–2013. Denna linje innebär att ett utgiftstak sätts på en nivå motsvarande 1 procent av EU:s samlade bruttonationalinkomst (BNI).

Den genomsnittliga sjukpenningen per dag antas bli lägre 2006 och 2007 än vad som antogs i budgetpropositionen. Denna prognosrevidering, som inte beror på förändrade makroekonomiska antaganden, bidrar till att de beräknade utgifterna inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp revideras ned med ca 0,5 miljarder kronor såväl 2006 som 2007.

Sammantaget innebär revideringarna av posten Övriga förändringar (se tabell 6.7) att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 1 miljard kronor per år 2006 och 2007, i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen.

Minskning av anslagsbehållningar

Statliga myndigheter har vissa möjligheter att fördela sina utgifter över tiden. Medel på ramanslag som inte utnyttjas under ett budgetår kan inom vissa gränser sparas till efterföljande år². Det innebär att en myndighet utöver anvisade anslagsmedel även kan använda tidigare sparade anslagsmedel. Myndigheter har också möjligheter att inom vissa gränser låna av efterföljande års anslag. Förskjutningar av detta slag redovisas som en för alla ramanslag gemensam beräkningspost benämnd Minskning av anslagsbehållningar. Denna post ingår i de takbegränsade utgifterna. För kommande budgetår erhålls en prognos för de takbegränsade utgifterna genom att den beräknade förändringen av anslagsbehållningarna läggs till utgiftsramarna och ålderspensionssystemets utgifter. Myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskrediter utgör en betydande osäkerhet i beräkningen av de takbegränsade utgifterna.

I förhållande till bedömningen i budgetpropositionen för 2005 beräknas förbrukningen av anslagsbehållningarna bli 0,7 miljarder kronor

högre 2006 och 0,8 miljarder kronor högre 2007 (se posten Förändrad prognos för anslagsbehållningar i tabell 6.7). Den främsta orsaken till revideringen 2006 är en förändrad bedömning av storleken på de förskjutningar av utgifter som beror på de utgiftsbegränsade åtgärder som vidtagits för 2005.

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet ingår inte under utgiftstaket för staten.

För 2005 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 38,8 miljarder kronor. Utgifterna beräknas nu bli 35,2 miljarder kronor, vilket är 3,6 miljarder kronor lägre än vad som anslogs i budgetpropositionen för 2005. Avvikelsen beror på att räntantagandena nu är lägre.

För 2006 och 2007 beräknas utgifterna för utgiftsområdet till 45,2 miljarder kronor respektive 47,7 miljarder kronor. I jämförelse med de beräknade ramarna i budgetpropositionen för 2005 minskas beräknade ramar för utgiftsområdet 2006 och 2007 med 6,9 respektive 8,2 miljarder kronor. Det förklaras främst av lägre ränteantaganden. En mindre del förklaras av antagandet om en något starkare krona.

6.4 Analys av utgiftsutvecklingen 1997–2007

För att möjliggöra jämförelser av de takbegränsade utgifterna över tiden redovisas i detta avsnitt de takbegränsade utgifterna per utgiftsområde i miljarder kronor och som andel av de totala takbegränsade utgifterna för perioden 1997–2007. För att underlätta jämförelser över tiden är tidserierna angivna i 2005 års anslagsstruktur. Genom att utgiftsområdena redovisas i en och samma struktur för åren 1997–2007 elimineras de skillnader som beror på att anslag före 2005 kan ha tillhört ett annat utgiftsområde än under perioden 2005–2007.

² Det högsta belopp som kan sparas på ramanslag är normalt 3 procent. Regeringen kan emellertid besluta om en lägre eller högre nivå än 3 procent.

Av tabell 6.10 och tabell 6.11 framgår hur utgifterna fördelas mellan utgiftsområdena för varje år 1997–2007. Skillnader i fördelningen mellan åren kan bero på utgiftsreformer och besparingar, förändrad makroekonomisk utveckling, förändrade volymer inom regelstyrda transfereringssystem, engångshändelser och tekniska förändringar.

Ett exempel på en teknisk justering är förändringen i systemet för ersättning av ingående mervärdesskatt till kommuner och landsting, som genomfördes den 1 januari 2003. Förändringen innebar att de avgifter till systemet som kommuner och landsting tidigare betalat in till statsbudgeten upphörde, samtidigt som statsbidragen till kommunerna minskade med motsvarande belopp. Effekten av förändringen är därför neutral för statsbudgetens saldo på kort sikt. Förändringen innebär dock att statsbudgetens utgifter minskade med ca 31 miljarder kronor 2003 i förhållande till 2002. Sådana förändringar ger upphov till brott i tidserien. För att underlätta jämförelser över tid redovisas därför i tabell 6.11 även utgifter som rensats för större tekniska förändringar (kursiverade i tabell 6.11). Förklaringar till större tekniska förändringar finns redovisade i fotnoter till tabell 6.10.

Då en teknisk förändring skett har tidserien justerats för åren före ändringens ikraftträdande. Justeringen har gjorts med en lika stor relativ andel av de takbegränsade utgifterna som den som gällde då ändringen trädde i kraft. Vissa av de justerade beloppen är ungefärliga.

De tekniska förändringar som främst försvårar jämförbarheten över tiden av de takbegränsade utgifterna är förändringar till följd av ålderspensionsreformen. Reformen, som trädde i kraft 1999, innebar betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonden och premiepensions-systemet. Bland annat har garantipensionen blivit fullt beskattad och den statliga ålderspensionsavgiften inkluderats på berörda transfereringar. Vidare innebar reformen att ramarna påverkades kraftigt för främst utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt för ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten.

Fördelningen av de takbegränsade utgifterna mellan olika utgiftsområden i tabell 6.10 kan ses som ett uttryck för de politiska prioriteringar som gjorts under perioden 1997–2007. Över hälften av utgiftsområdena uppvisar inte någon eller endast en ringa förändring över tiden, såvitt avser utgiftsområdenas andel av de totala utgifterna under utgiftstaket. De största förändringarna berör transfereringsintensiva utgiftsområden. Under perioden minskar utgiftsandelens kraftigt för utgiftsområdena 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet, 13 Arbetsmarknad och 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, medan utgiftsandelens ökar för utgiftsområdena 7 Internationellt bistånd, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt 16 Utbildning och universitetsforskning.

Under perioden 1997–2007 varierar den makroekonomiska utvecklingen. Detta gäller exempelvis den öppna arbetslösheten, som successivt minskade från en nivå på 8,0 procent av arbetskraften 1997, men som under senare år har ökat igen. Förändringar av öppen arbetslöshet och av antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program påverkar utgifterna inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.

Utgifterna kan även förändras mellan åren till följd av förändrade volymer inom vissa regelstyrda transfereringssystem. De största volymförändringarna under perioden 1997–2007 återfinns inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Särskilt gäller detta antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension), som beräknas öka från 423 000 i december 1997 till 584 000 i december 2007.

Exempel på engångshändelser som påverkar de takbegränsade utgifterna återfinns under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar där utbetalningar av vissa jordbruksstöd vid några tillfällen senarelagts. På motsvarande sätt påverkas utgiftsutvecklingen för utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen av en tidigareläggning av en del av avgiften till EU från 2003 till 2002 och av att en del av avgiften för 2003 anslagsavräknades 2004.

Tabell 6.10 Utgifter 1997–2007

Miljarder kronor

Utfall 1997–2004, prognos 2005 och beräknat 2006–2007. Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2005.

Utgiftsområde	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1 Rikets styrelse ¹	3,9	4,3	4,5	4,8	5,4	7,3	7,5	7,5	7,9	8,2	8,1
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	10,6	10,0	9,1	8,9	9,6	8,8	9,0	9,2	11,6	10,8	11,2
3 Skatt, tull och exekution	7,0	7,2	7,3	7,6	7,8	8,0	8,3	8,6	8,7	9,0	9,1
4 Rättsväsendet	19,9	20,1	20,9	21,9	22,8	24,1	25,5	26,3	27,3	28,6	30,3
5 Internationell samverkan ¹	2,5	2,6	2,9	3,0	3,0	1,1	1,1	1,3	1,5	1,2	1,3
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet ²	40,9	42,4	44,3	46,2	44,9	44,6	45,1	42,8	44,0	43,4	42,6
7 Internationellt bistånd	12,1	11,5	12,4	15,3	17,0	15,7	15,9	19,9	22,4	26,3	27,6
8 Invandrare och flyktingar	3,6	4,2	4,4	4,5	5,3	6,7	7,7	7,5	6,8	6,9	6,6
9 Hälsovård, sjukvård och socialomsorg	24,2	23,1	24,5	28,6	29,5	31,0	34,1	36,8	39,2	41,2	43,5
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ³	35,7	39,7	88,5	97,9	107,3	112,9	121,5	122,9	131,4	133,4	137,4
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ⁴	63,1	62,7	34,5	33,5	33,8	33,8	52,0	51,2	46,4	45,5	44,7
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ⁵	32,6	35,9	41,2	44,6	48,3	50,2	52,2	53,9	56,1	62,2	64,7
13 Arbetsmarknad ⁶	78,2	75,3	75,4	65,6	58,6	61,0	64,2	67,5	69,0	66,2	64,4
14 Arbetsliv	4,5	1,6	1,3	1,3	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
15 Studiestöd ⁷	16,0	21,9	19,7	19,7	19,1	20,7	19,9	20,8	19,9	21,8	22,4
16 Utbildning och universitetsforskning ²	25,1	27,7	29,1	31,4	33,3	40,9	42,0	44,0	42,9	43,7	44,0
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,2	7,3	7,6	7,6	7,8	8,1	8,4	8,7	8,8	9,1	9,4
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	30,8	22,2	17,1	11,7	10,4	8,7	8,8	8,7	9,1	9,4	9,0
19 Regional utveckling	2,9	3,4	3,7	3,0	3,2	3,2	3,4	3,3	3,6	3,2	2,5
20 Allmän miljö- och naturvård	1,9	1,7	1,9	2,0	2,4	2,9	2,8	3,3	4,1	4,3	4,2
21 Energi	0,6	0,9	1,1	1,7	2,0	2,3	1,9	2,1	1,7	1,4	1,3
22 Kommunikationer	24,3	27,2	25,4	25,2	24,4	24,5	25,3	29,1	31,1	31,3	34,3
23 Jord- och skogsbruk, fiske medanslutande näringar	10,9	11,8	11,9	9,7	16,6	13,9	9,6	12,2	14,7	16,1	15,9
24 Näringsliv	3,1	2,8	3,2	3,8	3,3	3,5	3,3	3,7	3,9	3,7	3,5
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁸	87,3	96,8	102,5	97,5	100,6	102,3	72,4	69,8	57,3	62,8	71,2
26 Statsskuldräntor m.m. ⁹	98,4	113,4	89,9	90,2	81,3	67,3	42,2	52,7	35,2	45,2	47,7
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,2	21,2	20,9	22,3	23,3	20,6	18,3	25,6	26,6	28,2	29,3
Minskning av anslagsbehållningar									0,0	6,8	3,6
Summa utgiftsområden	667,6	699,1	705,2	709,6	722,0	725,3	703,5	740,7	732,1	771,1	790,9
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	569,2	585,7	615,3	619,4	640,8	658,0	661,3	688,0	696,9	725,9	743,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ¹⁰	129,7	132,3	136,2	140,7	145,5	153,6	157,8	167,5	172,0	179,6	189,3
Takbegränsade utgifter	698,9	718,0	751,5	760,0	786,3	811,6	819,1	855,5	868,9	905,5	932,6
Budgeteringsmarginal	24,1	2,0	1,5	5,0	4,7	0,4	2,9	2,4	1,1	1,5	10,4
Utgiftstak för staten	723,0	720,0	753,0	765,0	791,0	812,0	822,0	858,0	870,0	907,0	943,0¹¹

¹ Till följd av att förvaltningsanslagen för UD och Regeringskansliet slogs ihop 2002, ökade utgifterna under UO 1 med 1,8 mdkr samtidigt som utgifterna under UO 5 minskade med samma belopp. Justeras utgifterna under UO 1 och UO 5 för detta, utgör UO 1:s andel av de takbegränsade utgifterna 0,8–0,9 procent samliga år 1997–2007, medan UO 5:s andel utgör 0,1–0,2 procent samtliga år 1997–2007.

² Till följd av förändrad finansieringsprincip för de statliga avtalsförsäkringarna ökade utgifterna 2000 under UO 6 med 1,4 mdkr och under UO 16 med 1,6 mdkr. Vidare beräknas att 0,125 mdkr överförs per år 2005–2006 från UO 25 till UO 16, till följd av avvecklingen av den interkommunala ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar. År 2005 överförs 3 mdkr från UO 16 till UO 25, och ytterligare 1 mdkr per år 2006–2007, avseende medel för personalförstärkning i skolan. För 2006 har även beräknats att 1,8 mdkr överförs från UO 16 till UO 25 avseende medel för statligt stöd för utbildning av vuxna. Regeringen avser nu att bibehålla detta riktade stöd på UO 16 till och med 2008, vilket inte har beaktats i de i tabell 6.10 och tabell 6.11 redovisade utgiftsberäkningarna.

³ 1999 ökade utgifterna med 41,5 mdkr, varav 24,2 mdkr beror på ändrat finansieringsansvar och 11,4 mdkr beror på ökade statliga ålderspensionsavgifter till följd av ålderspensionsreformen. Vidare ökar utgifterna med 6,0 mdkr till följd av att arbetskadeförsäkringen lyfts in på statsbudgeten. År 2003 ökade utgifterna när det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopades och ersattes av högre förtidspensioner, vilket beräknades till ca 2,9 mdkr. År 2005 ökade utgifterna med 3,8 mdkr då bostadstillägg för personer med aktivitets- och sjukersättning fördes från UO 11 till UO 10. I och med att de allmänna försäkringskassorna förstatligades 2005, kom de att omfattas av de statliga tjänstepensionssystemet, vilket ökade utgifterna under UO 10 med 0,4 mdkr 2005.

⁴ År 1999 minskade utgifterna med 29,4 mdkr till följd av ändrat finansieringsansvar enligt ålderspensionsreformen och ökade samtidigt med 0,6 mdkr när delpensioner lyftes in på statsbudgeten. År 2003 ökade utgifterna med 16,5 mdkr när den bosättningsbaserade delen av utgifterna av folkpensionerna fördes över till statsbudgeten från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (7,0 mdkr) och folkpension och pensionstillskott ersattes med en beskattad garantipension (vilket beräknades till 9,5 mdkr). År 2005 minskade utgifterna med 3,8 mdkr då bostadstillägg för personer med aktivitets- och sjukersättning fördes från UO 11 till UO 10.

⁵ År 1999 ökade utgifterna med 4,8 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter infördes till följd av ålderspensionsreformen.

⁶ År 1999 ökade utgifterna med 2,7 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter infördes till följd av ålderspensionsreformen. Den 1 juli 2003 överfördes bidraget till skyddad anställning hos en offentlig arbetsgivare (OSA) från statsbudgetens utgiftssida till inkomstsida. Årseffekten av detta beräknades till ca 0,8 mdkr, varav hälften i tabell 6.11 har lagts in som en teknisk nedjustering 2003 och hälften som en teknisk nedjustering 2004.

⁷ År 1999 ökade utgifterna med 0,6 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter infördes till följd av ålderspensionsreformen.

⁸ Sammantaget skedde tekniska förändringar inom UO 25 med –4,8 mdkr 2000, –3,0 mdkr 2001, –3,5 mdkr 2002, –36,7 mdkr 2003 och +0,1 mdkr 2004. För 2005–2007 beräknas de till sammantaget –17,6 mdkr 2005, +2,7 mdkr 2006 och +1,0 mdkr 2007. Inkomstskattereformerna 2000–2002 innebar att statsbidragen till kommunerna sänktes med 4,8 mdkr 2000, 5 mdkr 2001 och 5,2 mdkr 2002. År 2001 höjdes statsbidragen med 2 mdkr p.g.a. ett höjt särskilt grundavdrag till pensionärer. År 2002 höjdes statsbidragen med 1,8 mdkr p.g.a. ett höjt grundavdrag för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt sänktes statsbidragen 2002 med 0,1 mdkr för att avdragsrätten för fackföreningsavgifter ersattes med en skattereduktion. År 2003 sänktes statsbidragen p.g.a. att kommunernas skatteinkomster ökade då den beskattade garantipensionen infördes, vilket beräknades till 9,5 mdkr. Sänkningen 2003 förklaras även av att kommunernas inkomster ökade genom att det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopades, vilket beräknades till ca 2,9 mdkr (se UO 10). Vidare höjdes statsbidragen 2003 med 4,3 mdkr p.g.a. att en skattereduktion för låginkomsttagare ersattes med avdrag. Under 2003 överfördes kommunmomssystemet till statsbudgetens inkomstsida, varvid statsbidragen reducerades med samma belopp (31,4 mdkr), vilket förklarar minskningen i statsbidragen 2003 i förhållande till tidigare år. Statsbidragen justerades även upp med 2,5 mdkr till följd av en grundavdragshöjning som ingick i den skatteväxlingen som förslogs i budgetpropositionen för 2003. Justeringen är också gjord med anledning av den utökade skatteväxlingen (+0,5 mdkr) som riksdagen beslutat om (Finansutskottets betänkande 2002/03:FIU3). Statsbidraget minskades 2004 med 0,22 mdkr p.g.a. justering av beräkningen för kommunkontosystemet. Nedjusteringen 2004 till följd av den justerade beräkningen är 1,367 mdkr. Av detta belopp avser 0,22 mdkr en permanent neddragning medan 1,147 mdkr är en engångsvis neddragning, vilket i tabell 6.12 inte har räknats som en teknisk förändring, men som däremot kan förklara en del av utgiftsutvecklingen. Ett kostnadsutjämningsystem för LSS om ca 1 mdkr infördes 2004 på statsbudgetens utgiftssida vilket ökade utgifterna med motsvarande belopp. En lika stor förändring gjordes på statsbudgetens inkomstsida, varför förändringen är neutral för statsbudgetens saldo. För 2005 beräknas utgifterna för LSS-utjämnin till nära 1,8 mdkr. På grund av en slutreglering av ålderspensionsreformen m.m. beräknas statsbidragen minska med 1,3 mdkr 2004. Denna nivåjustering skall gälla fr.o.m. 2003 men justeras först 2004, varför nedjusteringen avseende 2003 inträffade 2004. Detta resulterar i att neddragningen 2004 blir 2,6 mdkr i stället för 1,3 mdkr. En teknisk justering har gjorts med endast 1,3 mdkr motsvarande den permanenta neddragningen. En förändrad redovisning av det kommunala utjämningsystemet år 2005, som innebär en övergång till nettoredovisning, innebär tekniskt sett en minskning av utgifterna för det kommunala utjämningsystemet vilket också motiverat en minskning av utgiftstaket för staten om 26 mdkr. År 2005 överförs 3 mdkr från UO 16 till UO 25, och ytterligare 1 mdkr per år 2006–2007, avseende medel för personalförstärkning i skolan. År 2005 tillförs statsbidragen 4,7 mdkr, då tillfälliga stöd som tidigare fanns på statsbudgetens inkomstsida flyttas till statsbudgetens utgiftssida. Samtidigt beräknas att 0,125 mdkr 2005–2006 per år överförs från UO 25 till UO 16 till följd av avvecklingen av den interkommunala ersättningen för riksrekryterande påbyggnadsutbildningar. År 2005 ändras avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften, vilket beräknas öka de kommunala skatteintäkterna med 2,94 mdkr. Därför minskas statsbidragen i motsvarande mån. Samtidigt höjs grundavdraget, vilket beräknas minska de kommunala skatteintäkterna med 3,72 mdkr, varför statsbidraget höjs i motsvarande mån. För 2006 har även beräknats att 1,8 mdkr överförs från UO 16 till UO 25 avseende medel för statligt stöd för utbildning av vuxna. Regeringen avser nu att bibehålla detta riktade stöd på UO 16 till och med 2008, vilket inte har beaktats i de i tabell 6.10 och tabell 6.11 redovisade utgiftsberäkningarna.

⁹ Ingår ej i de takbegränsade utgifterna.

¹⁰ 1999 ökade utgifterna med 4,6 mdkr som en följd av förändrad finansieringsansvar enligt ålderspensionsreformen. År 2003 minskade utgifterna med 7,0 mdkr när utgifterna för den bosättningsbaserade delen av folkpensionen fördes över till statsbudgetens UO 11.

¹¹ Beräkningen av utgiftstaket för 2007 baseras på oförändrad kvot mellan utgiftstak och potentiell BNP mellan 2006 och 2007.

Tabell 6.11 Utgifternas procentuella andel av takbegränsade utgifter 1997–2007

Utfall 1997–2004, prognos 2005 och beräknat 2006–2007. Procent av takbegränsade utgifter. Anslagen har fördelats enligt de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2005. Utgifter justerade för tekniska förändringar anges i kursiv stil.

Utgiftsområden	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
1 Rikets styrelse ¹	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,5	1,4	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,3	1,2	1,2
3 Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4 Rättsväsendet	2,8	2,8	2,8	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	3,1	3,2	3,3
5 Internationell samverkan ¹	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet ²	5,9	5,9	5,9	6,1	5,7	5,5	5,5	5,0	5,1	4,8	4,6
7 Internationellt bistånd	1,7	1,6	1,7	2,0	2,2	1,9	1,9	2,3	2,6	2,9	3,0
8 Invandrare och flyktingar	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	3,5	3,2	3,3	3,8	3,8	3,8	4,2	4,3	4,5	4,5	4,7
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ³	5,1	5,5	11,8	12,9	13,6	13,9	14,8	14,4	15,1	14,7	14,7
<i>10 Justerat för teknisk förändring³</i>	<i>11,5</i>	<i>11,9</i>	<i>12,6</i>	<i>13,7</i>	<i>14,5</i>	<i>14,7</i>	<i>15,3</i>	<i>14,9</i>	<i>15,1</i>	<i>14,7</i>	<i>14,7</i>
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ⁴	9,0	8,7	4,6	4,4	4,3	4,2	6,3	6,0	5,3	5,0	4,8
<i>11 Justerat för teknisk förändring⁴</i>	<i>6,8</i>	<i>6,5</i>	<i>6,2</i>	<i>6,0</i>	<i>5,9</i>	<i>5,7</i>	<i>5,9</i>	<i>5,5</i>	<i>5,3</i>	<i>5,0</i>	<i>4,8</i>
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ⁵	4,7	5,0	5,5	5,9	6,1	6,2	6,4	6,3	6,5	6,9	6,9
<i>12 Justerat för teknisk förändring⁵</i>	<i>5,3</i>	<i>5,6</i>	<i>5,5</i>	<i>5,9</i>	<i>6,1</i>	<i>6,2</i>	<i>6,4</i>	<i>6,3</i>	<i>6,5</i>	<i>6,9</i>	<i>6,9</i>
13 Arbetsmarknad ⁶	11,2	10,5	10,0	8,6	7,5	7,5	7,8	7,9	7,9	7,3	6,9
<i>13 Justerat för teknisk förändring⁶</i>	<i>11,5</i>	<i>10,8</i>	<i>9,9</i>	<i>8,5</i>	<i>7,4</i>	<i>7,4</i>	<i>7,8</i>	<i>7,9</i>	<i>7,9</i>	<i>7,3</i>	<i>6,9</i>
14 Arbetsliv	0,7	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15 Studiestöd ⁷	2,3	3,1	2,6	2,6	2,4	2,5	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4
<i>15 Justerat för teknisk förändring⁷</i>	<i>2,4</i>	<i>3,1</i>	<i>2,6</i>	<i>2,6</i>	<i>2,4</i>	<i>2,5</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>	<i>2,3</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>
16 Utbildning och universitetsforskning ²	3,6	3,9	3,9	4,1	4,2	5,0	5,1	5,1	4,9	4,8	4,7
<i>16 Justerat för teknisk förändring²</i>	<i>2,9</i>	<i>3,1</i>	<i>3,1</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>	<i>4,3</i>	<i>4,4</i>	<i>4,4</i>	<i>4,5</i>	<i>4,7</i>	<i>4,7</i>
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	4,4	3,1	2,3	1,5	1,3	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
19 Regional utveckling	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
20 Allmän miljö- och naturvård	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,5	0,5	0,4
21 Energi	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
22 Kommunikationer	3,5	3,8	3,4	3,3	3,1	3,0	3,1	3,4	3,6	3,5	3,7
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	1,6	1,6	1,6	1,3	2,1	1,7	1,2	1,4	1,7	1,8	1,7
24 Näringsliv	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁸	12,5	13,5	13,6	12,8	12,8	12,6	8,8	8,2	6,6	6,9	7,6
<i>25 Justerat för teknisk förändring⁸</i>	<i>5,0</i>	<i>5,9</i>	<i>6,1</i>	<i>5,9</i>	<i>6,3</i>	<i>6,5</i>	<i>7,2</i>	<i>6,5</i>	<i>7,0</i>	<i>7,0</i>	<i>7,6</i>
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	2,9	3,0	2,8	2,9	3,0	2,5	2,2	3,0	3,1	3,1	3,1
Minskning av anslagsbehållningar									0,0	0,7	0,4
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ¹⁰	18,6	18,4	18,1	18,5	18,5	18,9	19,3	19,6	19,8	19,8	20,3
<i>Justerat för teknisk förändring¹⁰</i>	<i>18,3</i>	<i>18,2</i>	<i>17,3</i>	<i>17,7</i>	<i>17,7</i>	<i>18,1</i>	<i>19,3</i>	<i>19,6</i>	<i>19,8</i>	<i>19,8</i>	<i>20,3</i>
Takbegränsade utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Budgeteringsmarginal	3,4	0,3	0,2	0,7	0,6	0,0	0,4	0,3	0,1	0,2	1,1

För fotnoter se tabell 6.10.

Nedan kommenteras de utgiftsområden som uppvisar de största förändringarna som andel av takbegränsade utgifter mellan 1997 och 2007.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Under perioden 1997–2007 minskar utgifterna för utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna med 1,3 procentenheter, vilket främst beror på försvarsomställningen.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka från 12,1 miljarder kronor 1997 till 27,6 miljarder kronor 2007. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgifterna med 1,3 procentenheter mellan 1997 och 2007. Utgiftsökningen beror främst på ökade utgifter under anslaget 8:1 *Biståndsverksamhet*. Biståndsramen ökar från 0,7 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) 1997 till 1 procent av BNI fr.o.m. 2006.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka med drygt 19 miljarder kronor mellan 1997 och 2007. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgifterna med 1,2 procentenheter under perioden. Detta förklaras främst av ökade utgifter för statlig assistansersättning, tandvårdsförmåner samt bidrag till läkemedelsförmånerna. Under perioden beräknas antalet assistansberättigade personer stiga med ca 7 000 (varav 48 procent kvinnor och 52 procent män), vilket innebär en fördubbling sedan 1997, samtidigt som det genomsnittliga antalet assistanstimmar per person ökar.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Justerat för tekniska förändringar ökar utgiftsområdets utgifter som andel av de takbegränsade utgifterna med 3,2 procentenheter under perioden 1997–2007.

Utgifterna under anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* ökade med 33 miljarder kronor 1997–2002, främst till följd av en kraftigt ökad sjukfrånvaro. Antalet sjukpenningdagar steg från 43 miljoner 1997 till 94 miljoner 2002. Under 2003 minskade dock antalet sjukpenningdagar, en minskning som förstärktes under 2004. Regeringens mål för ohälsan innebär att antalet sjukfrånvarodagar skall halveras mellan 2002 och juni 2008. År 2004 understeg

antalet sjukpenningdagar 2002 års nivå med 17 procent. Regeringen bedömer att antalet sjukpenningdagar 2006 kommer att understiga 2002 års nivå med ca 30 procent. Angående prognosen för antalet sjukpenningdagar 2007, se under rubriken *Volym* i avsnitt 6.3.3.

Även utgifterna under anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* ökade kraftigt mellan 1997 och 2004. Utgifterna beräknas fortsätta att öka till 2007. Utgiftsökningen beror främst på ökade volymer. Antalet personer med aktivitets- och sjukersättning (f.d. förtidspension) ökade från 423 000 i december 1997 till 540 000 i december 2004, och beräknas öka till 584 000 i december 2007.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Justerat för tekniska förändringar minskar utgifterna som andel av de takbegränsade utgifterna under perioden 1997–2007 med 2 procentenheter. Antalet personer utan tilläggs-pension minskar gradvis, samtidigt som den genomsnittliga tilläggs-pensionsnivån höjs. Vidare bidrar följsamhetsindexeringen under perioden till att de reala pensionerna beräknas stiga. Sammantaget ger detta högre utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, vilket i sin tur minskar behovet av garantipension och bostadstillägg från statsbudgeten.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna under anslaget 21:1 *Allmänna barnbidrag* ökade från 14,4 miljarder kronor 1997 till 20,9 miljarder kronor 2004. Utgiftsökningen förklaras av att barnbidraget successivt har höjts. Utgifterna under anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* ökade med 10 miljarder kronor under perioden 1997–2004. Rensat för effekten av införandet av statliga ålderspensionsavgifter förklaras ökningen främst av fler ersatta nettodagar och en högre medelersättning i föräldrapenningen. Under perioden 2004–2007 beräknas utgifterna för föräldraförsäkringen öka med nära 7 miljarder kronor till drygt 30 miljarder kronor. Mellan 2000 och 2007 ökar antalet födda barn kontinuerligt enligt Statistiska centralbyråns befolkningsprognos. Fler födda barn, löneutvecklingen, pappornas successivt ökande utnyttjande av föräldraförsäkringen tillsammans med beslutade och aviserade reformer, som höjd grundnivå i föräldra-

försäkringen, förlängd föräldraförsäkring, höjd ersättning för de så kallade lägstanivådagarna samt höjt tak i föräldrapenningen, förklarar utgiftsutvecklingen under perioden 2002–2007.

Justerat för tekniska förändringar beräknas utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna öka med 1,6 procentenheter under perioden 1997–2007.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgifterna under anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* samt 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning* minskade sammantaget med 11,4 miljarder kronor under perioden 1997–2004. Antalet öppet arbetslösa minskade från 342 000 personer 1997 till 246 000 personer 2004 och beräknas bli 191 000 år 2007. Det genomsnittliga antalet deltagare per månad i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program som redovisas på statsbudgetens utgiftssida minskade från 183 000 personer 1997 till 86 000 personer 2004, och beräknas minska till 80 000 år 2007. Antalet platser i program som redovisas på statsbudgetens inkomstsida (anställningsstöd) beräknas under samma period nästan fördubblas, från 14 000 personer 1997 till 27 000 personer 2007.

Justerat för tekniska förändringar beräknas utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna minska med 4,6 procentenheter under perioden 1997–2007.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Justerat för tekniska förändringar ökar utgifterna under perioden 1997–2007 med nära 2 procentenheter som andel av de takbegränsade utgifterna. Flera stora reformer har genomförts under perioden. Bland annat infördes maxtaxa inom barnomsorgen 2002 och en satsning görs på fler lärare och andra specialister i skolan genom ett riktat bidrag till personalförstärkning i skolan under perioden 2001–2006. Från och med 2005 genomförs även en riktad satsning på personalförstärkning i förskolan. Ökningen förklaras vidare av en utbyggd universitets- och högskoleutbildning samt ökade satsningar på forskning.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgifterna under anslaget 31:2 *Räntebidrag m.m.* har minskat från 20,8 miljarder kronor 1997 till 1,6 miljarder kronor 2004, till följd av såväl

tidigare beslutade förändringar av räntebidragssystemet som lägre räntor. Utgifterna under anslaget 21:1 *Bostadsbidrag* minskade under samma period från 6,2 miljarder kronor till 3,6 miljarder kronor. Detta förklaras främst av regeländringar, minskad arbetslöshet samt ökade reallöner. Som andel av de takbegränsade utgifterna beräknas utgiftsområdet minska med 3,4 procentenheter mellan 1997 och 2007, vilket innebär en minskning med drygt 75 procent.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Justerat för tekniska förändringar ökar utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 2,6 procentenheter mellan 1997 och 2007, till 7,6 procent. De högre utgifterna beror främst på de förstärkningar av statsbidragen som syftar till att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen.

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Utgifterna under anslaget 92:1 *Räntor på statsskulden* har sjunkit från drygt 98 miljarder kronor 1997 till ca 53 miljarder kronor 2004. Den kraftiga utgiftsminskningen beror i huvudsak på lägre räntenivåer och minskad statsskuld. År 2005 beräknas utgifterna minska till ca 35 miljarder kronor, framför allt beroende på valutakursvinster. Utgifterna under utgiftsområdet beräknas sedan öka till nära 48 miljarder kronor 2007, på grund av en ökande statsskuld samt antaganden om stigande räntenivåer.

6.5 Statliga insatser för vissa lokala arbetsmarknadsregioner (LA-regioner) med anledning av försvarsomställningen

Regeringen har ett ansvar för att stödja de människor och regioner som påverkas av förändringarna i Försvarsmaktens grundorganisation. Regeringen avser att i de regioner som berörs mest av försvarsomställningen dvs. LA-regionerna Östersund, Arvidsjaur, Karlstad/Kristinehamn och Gotland, ta ett särskilt stort ansvar i form av riktade insatser. För att möta de påfrestningar som omställningen innebär för dessa LA-regioner har regeringen aviserat flera åtgärder i propositionen Vårt framtida försvar (prop. 2004/05:5, bet. 2004/05:FöU5, skr. 2004/05:143). Bland annat aviserades att, av de medel som avsatts för särskilda insatser i vissa

kommuner och landsting under de kommande två åren, skall 200 miljoner kronor 2005 och 300 miljoner kronor 2006 avsättas till insatser för ökad konkurrenskraft, hållbar tillväxt och sysselsättning. Vidare aviserades betydande ny- och omlokaliseringar av statliga arbetstillfällen till de fyra LA-regionerna. För att säkerställa utrymme för tillväxtfrämjande insatser i dessa regioner samt för att möjliggöra genomförandet av omlokalisering av myndigheter föreslår regeringen att medel motsvarande försvarspropositionens förslag överförs från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser till vissa kommuner och landsting* till ett nytt anslag under utgiftsområde 19 Regional utveckling.

På uppdrag av regeringen har en särskild utredare övervägt och föreslagit lämpliga lokaliseringar av statliga arbetstillfällen. Lokaliseringsutredningens (N2004:15) slutrapport överlämnades till regeringen den 11 mars 2005.

Regeringen anser att betydande lokaliseringar av statlig verksamhet skall genomföras till LA-regionerna Östersund, Arvidsjaur, Karlstad/Kristinehamn och Gotland. Det är inte minst rimligt mot bakgrund av att Jämtlands, Värmlands och Gotlands län, efter förändringarna inom det militära försvaret, kommer att ha relativt låg andel statligt anställda i jämförelse med riksgenomsnittet.

6.6 Sidans profilenhet

För att främja ett fördjupat samarbete inom Östersjöregionen förslog regeringen i budgetpropositionen för 2005 bland annat att Sida tilldelas medel för att upprätta en Östersjöenhet på Gotland. Verksamheten kommer att ha en tonvikt på ett fördjupat samarbete mellan Sverige och EU:s nya medlemsländer i Östersjöområdet. Samarbetet skall utformas på ett sådant sätt att det är till ömsesidig nytta för både svenska och utländska parter.

I samband med riksdagens behandling av budgetpropositionen för 2005 konstaterade utrikesutskottet att det inte var uppenbart vari verksamheten inom profilenheten bestod. Utskottet konstaterade att det var nödvändigt att göra preciserings av verksamheten och anförde att ”som villkor för anslaget ut-

nyttjande föreskriva att regeringen senast i den ekonomiska vårpropositionen 2005 återkommer till riksdagen med förslag till mål för verksamheten, vilket är utformat i enlighet med riksdagens tidigare ställningstaganden, samt med förslag om de avgränsningar och prioriteringar som kan anses vara motiverade”.

Målet för Östersjöenhetens verksamhet avses vara att skapa förutsättningar för att särskilt statliga myndigheter, kommuner, regioner och enskilda organisationer i Sverige kan vidmakthålla, komplettera och utveckla former för samarbete med främst de nya EU-medlemsländerna i Östersjöområdet. Verksamheten bör ha sin utgångspunkt i behov och initiativ hos de svenska aktörerna. Särskild uppmärksamhet avses ges ämnesområden som är viktiga ur ett bredare regionalt eller nationellt perspektiv och berör fler än en aktörsgrupp på svensk sida. Det kan avse hanteringen av kollektiva nyttigheter som vatten, luft, klimat, kustzoner, mark och natur men också tvärssektoriella problemställningar som migration, brottsbekämpning, sjösäkerhet, livsmedels-säkerhet, socialtjänst samt hälsoområdet och smittskydd.

Enheten avses kunna bidra med medel för mindre insatser (resor, seminarier och studier) för att möjliggöra samverkan mellan svenska aktörer och parter i de berörda länderna samt också bidra med initial finansiering av projekt inom områden enligt ovan.

6.7 Obetecknade anslag

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) finns det tre anslagstyper, nämligen obetecknade anslag, reservationsanslag och ramanslag. Anslagstyperna har olika egenskaper vad gäller möjligheten för regeringen att överskrida anslagen och att föra över oanvända medel till ett senare år.

I budgetförslaget för 2004 ingick inte några reservationsanslag. De nio anslag som 2003 var reservationsanslag omvandlades 2004 till ramanslag och utgående reservationer blev anslagssparande på de nya ramanslagen. Riksdagen godkände detta (bet. 2003/04:FiU10, skr. 2003/04:42).

Det betyder att två anslagstyper numera används, nämligen obetecknade anslag och ram-

anslag. Villkoren för dessa anslag är att ett obetecknat anslag inte får överskridas och outnyttjade medel inte får användas under följande år. För ett ramanslag gäller att det finns en möjlighet till anslagskredit och att anslagssparande kan användas under följande budgetår. Dessutom kan anslaget få överskridas om särskilda förutsättningar är uppfyllda.

Av statsbudgetens 485 anslag 2005 är 36 obetecknade, medan 449 är ramanslag. Anslagssumman för de obetecknade anslagen är 7,5 miljarder kronor, medan summan av övriga anslag är ca 730 miljarder kronor.

En genomgång visar att det inte är möjligt att urskilja någon tydlig princip för när ett obetecknat anslag används. Nuvarande tillämpning tyder närmast på att det är en tillfällighet om ett obetecknat anslag eller ett ramanslag används på ett visst område. Det förhållandet att ett obetecknat anslag inte får överskridas och att oanvända medel inte får föras

över till följande år ger en viss fasthet. I förhållande till myndigheterna kan emellertid motsvarande fasthet uppnås för ramanslag genom att villkor anges för anslagsutnyttjandet.

Sammantaget medför den nuvarande användningen av det obetecknade anslaget inte några påtagliga fördelar. Det är därför regeringens avsikt att de anslag, som i statsbudgeten för 2005 är uppförda som obetecknade anslag, i budgetförslaget för 2006 i stället skall föras upp som ramanslag. I regleringsbrevet för berörda anslag avser regeringen att föreskriva att anslagssparande och anslagskredit inte får förekomma.

Föreskrifter om det obetecknade anslaget finns i 4 § budgetlagen. Regeringen överväger inte för närvarande att föreslå någon ändring av dessa föreskrifter. Det betyder att anslagstypen finns kvar tills vidare och att riksdagen, om den så önskar, kan besluta att medel skall anvisas på ett obetecknat anslag.

7

Kommunal ekonomi

7 Kommunal ekonomi

7.1 Inledning

Kommunernas och landstingens sammanlagda resultat före extraordinära poster förbättrades mellan 2003 och 2004 från -0,8 till 2,2 miljarder kronor. Jämfört med tidigare redovisade prognoser för 2004 innebär detta en avsevärd förbättring som till stor del beror på att kostnadsutvecklingen har bromsats upp. Åren 2005 och 2006 beräknas resultatet öka till ca 6 miljarder kronor varvid året för att därefter minska till ca 4 miljarder kronor 2007.

Det behövs inga stora förändringar av förutsättningarna för att resultatet skall påverkas. En kostnadsökning med en procent ger en resultatförsämring med 5–6 miljarder kronor och en procentenhets lägre skatteunderlagstillväxt leder till en nästan lika stor resultatförsämring.

För att kommunerna och landstingen skall leva upp till kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning krävs ett positivt resultat som är tillräckligt stort för att långsiktigt konsolidera ekonomin. Genom de ändringar i kommunallagens bestämmelser om den ekonomiska förvaltningen i kommuner och landsting, som trädde i kraft den 1 december 2004, betonas betydelsen av god ekonomisk hushållning (prop. 2003/04:105, bet. 2004/05:FiU8, rskr. 2004/05:14). Kommuner och landsting skall bl.a. ta fram mål och riktlinjer i samband med budgeten. Det s.k. balanskravet, som samtidigt har modifierats mot bakgrund av de erfarenheter som erhållits sedan det trädde i kraft, anger endast en lägsta godtagbar nivå för resultatet ett enskilt år.

Ett resultat före extraordinära poster enligt bedömningen för perioden 2005–2007 torde inte

vara en tillräckligt hög nivå för att långsiktigt konsolidera ekonomin i kommunsektorn. En förbättring av resultatet är därför nödvändig på längre sikt.

De i budgetpropositionen för 2005 aviserade tillskotten för de närmaste åren ligger fast. Därmed ges för i år och nästa år ett utrymme för ambitionshöjningar i den kommunala verksamheten. Detta förutsätter att lönerna i kommuner och landsting följer den allmänna löneutvecklingen.

Åren 2005 och 2006 beräknas den kommunala konsumtionen i fasta priser öka med 1,5 respektive 1 procent, vilket är betydligt mer än den beräknade volymökningen till följd av demografiska förändringar. År 2007 beräknas den kommunala konsumtionen öka med 0,5 procent. År 2007 minskar dessutom resultatet enligt kalkylen. Regeringens bedömning är att kommunsektorn behöver tillföras ytterligare resurser för de närmaste åren och avser att återkomma till detta i budgetpropositionen för 2006.

För att skapa möjligheter till ambitionshöjningar även på längre sikt måste den effektiviseringspotential som torde finnas i kommunsektorn tas till vara. I syfte att bl.a. främja jämförelser mellan kommuner och mellan landsting samt förbättra möjligheterna till analyser av den kommunala ekonomin och verksamheten har regeringen initierat ett arbete med att bygga upp en kommunal databas.

7.2 Utvecklingen under 2004

En kortfattad redogörelse för utvecklingen av den kommunala ekonomin under 2004 lämnas

nedan. Regeringen återkommer senare i vår med en utförligare redovisning om utvecklingen inom den kommunala sektorn i en särskild skrivelse till riksdagen. I skrivelsen kommer även utvecklingen inom olika verksamhetsområden att redovisas.

Tabell 7.1 Resultaträkning 2002–2004

Miljarder kronor

	Kommuner			Landsting		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Verksamhetens nettokostnader	295,3	310,6	316,1	140,7	148,7	151,2
Skatteintäkter	255,9	269,8	276,7	124,6	136,4	141,8
Generella statsbidrag ¹	40,2	39,2	38,7	10,6	10,3	9,6
Finansiella poster	-0,2	3,2	3,1	-2,1	-0,5	-0,4
Resultat före e.o. poster	0,6	1,7	2,4	-7,6	-2,5	-0,2
Extraordinära poster	2,5	0,4	2,8	0,0	0,1	0,0
Årets resultat	3,0	2,0	5,2	-7,6	-2,4	-0,2

¹Redovisas t.o.m. 2002 efter avdrag för avgift till kommunkontosystemet.
Källor: Statistiska centralbyrån samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Resultatet före extraordinära poster ökade för kommunerna från 1,7 miljarder kronor 2003 till 2,4 miljarder kronor 2004. Landstingens resultat före extraordinära poster förbättrades från ett underskott på 2,5 miljarder kronor 2003 till ett underskott på 0,2 miljarder kronor 2004. Sammantaget har därmed resultatet före extraordinära poster för sektorn som helhet förbättrats från ett underskott på 0,8 miljarder kronor 2003 till ett överskott på 2,2 miljarder kronor 2004.

Närmare två tredjedelar av kommunerna redovisar överskott 2004 sett till resultatet före extraordinära poster, vilket är något fler än 2003. Antalet landsting som redovisar överskott har under samma period ökat från 7 till 9 (av totalt 20).

Kommunernas nettokostnader ökade med 1,8 procent mellan 2003 och 2004. Samtidigt ökade skatteintäkterna och de generella statsbidragen sammantaget med 2,1 procent. För landstingen ökade nettokostnaderna med 1,7 procent medan skatteintäkterna och de generella statsbidragen ökade med 3,2 procent.

Den genomsnittliga skattesatsen för landstingen höjdes mer än för kommunerna 2004. Den genomsnittliga skatten till kommuner och landsting uppgick till 31,51 procent, en ökning med 0,34 procentenheter jämfört med

2003. Av ökningen svarade landstingen för 0,24 procentenheter och kommunerna för 0,10 procentenheter. En ökning av den genomsnittliga kommunalskatten med 0,34 procentenheter motsvarar ca 4,5 miljarder kronor i ökade skatteintäkter.

7.3 Utvecklingen de närmast kommande åren

7.3.1 Finansdepartementets bedömning

Finansiellt sparande och resultat

En beräkning av den kommunala sektorns finansiella utveckling redovisas i *bilaga 1* Svensk ekonomi. Beräkningen är baserad på nationalräkenskapernas redovisning av kommunsektorns finanser. Kommunsektorns finansiella sparande utgör en del av den offentliga sektorns finansiella sparande och är därmed av betydelse för möjligheterna att uppnå målet för det offentliga finansiella sparandet (se avsnitt 4.1.2). Kalkylen sammanfattas i tabell 7.2.

Tabell 7.2 Kommunsektorns finanser 2003–2007

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Inkomster	574	593	629	656	677
Skatter och statsbidrag	493	510	545	568	585
<i>procent av BNP</i>	<i>20,2</i>	<i>20,1</i>	<i>20,5</i>	<i>20,3</i>	<i>20,0</i>
Övriga inkomster	82	83	84	88	92
Utgifter	581	592	621	648	671
Konsumtion	495	509	533	558	580
<i>Volymförändring</i>	<i>0,7</i>	<i>0,5</i>	<i>1,5</i>	<i>1,0</i>	<i>0,5</i>
Övriga utgifter	86	82	88	89	91
Finansiellt sparande	-7	2	8	8	5
<i>procent av BNP</i>	<i>-0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>
Resultat före extraordinära poster	-1	2	6	6	4

Anm.: Statsbidragen och skatterna redovisas tillsammans eftersom effekten av reformer som påverkar skatteunderlaget neutraliseras genom justeringar av statsbidragen.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

I år väntas lönerna i kommunsektorn öka något snabbare än i näringslivet. Från och med 2006 antas löneutvecklingen i kommunsektorn motsvara löneutvecklingen i näringslivet.

Kalkylen bygger på att den genomsnittliga kommunalskatten 2006 och 2007 ligger kvar på samma nivå som 2005. Skatteunderlagets

utveckling framgår av tabell 7.3 (se även avsnitt 5.3.1). Även 2004 är ett prognosår eftersom taxeringsutfallet inte kommer att vara känt förrän i slutet av innevarande år.

Tabell 7.3 Utvecklingen av skatteunderlaget 2003–2007

Procent

	2003	2004	2005	2006	2007
Aktuell beräkning	4,2	3,0	3,6	4,4	4,0
BP2005	4,4	3,5	3,8	4,2	4,0
VP2004	4,4	3,3	3,5	3,8	

Källa: Finansdepartementet

Kommunallagens bestämmelse om budgetbalans är kopplad till resultaträkningen. I lagen (1997:614) om kommunal redovisning regleras hur resultaträkning och balansräkning skall ställas upp. Den i tabell 7.2 redovisade kalkylen har räknats om till en resultaträkning (se tabell 7.4). Även om direkta jämförelser med kommunernas och landstingens egna resultaträkningar bör göras med viss försiktighet, ger omräkningen av den finansiella kalkylen till en resultaträkning en tydligare beskrivning av hur sektorns ekonomi utvecklas ur ett kommunalt perspektiv.

Tabell 7.4 Resultaträkning 2003–2007

Miljarder kronor

	2003	2004	2005	2006	2007
Nettokostnader	459	467	494	519	540
Skatteintäkter	406	419	435	454	472
Generella statsbidrag	50	48	64	69	70
Finansiella poster	3	3	2	3	3
Resultat före extraordinära poster	-1	2	6	6	4
Extraordinära poster	0	3	0	0	0
Årets resultat	0	5	6	6	4

Anm: beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid. T.ex. uppgår 2003 extraordinära poster till 421 miljoner kronor och årets resultat till -435 miljoner kronor.

Källor: Statistiska centralbyrån, Sveriges Kommuner och Landsting samt Finansdepartementet för 2005–2007.

Som tidigare redovisats, förbättrades kommunsektorns samlade resultat före extraordinära poster 2004 till ett överskott på 2,2 miljarder kronor. Jämfört med tidigare redovisade prognoser för 2004 innebär detta en avsevärd förbättring som till stor del beror på en dämpning av kostnadsökningarna.

Tillsammans med statliga tillskott väntas en fortsatt förbättring av resultatet före extraordinära poster ske 2005 och 2006, då det beräknas uppgå till ca 6 miljarder kronor

vartdera året. År 2007 beräknas sektorns samlade resultat försämrats till ca 4 miljarder kronor.

År 2005 beräknas skatteintäkterna öka med ca 15 miljarder kronor, inklusive skattehöjningar som ger drygt 1 miljard kronor i ökade intäkter. Åren 2006 och 2007 väntas tillväxten i skatteunderlaget vara något högre än 2005.

Pris- och löneökningar svarar för en stor del av de nominella kostnadsökningarna i kommunsektorn. Utrymmet för reala kostnadsökningar är därför begränsat, även när skatteunderlaget ökar förhållandevis kraftigt. Den demografiska utvecklingen beräknas öka kraven på verksamhetsvolymen med ca 0,3 procent per år de närmaste åren. Barnomsorgen samt hälso- och sjukvården ökar något snabbare medan utbildning ökar långsammare än genomsnittet. Det demografiska trycket på utbildning beräknas minska 2006 och 2007.

Baserat på de förbättrade utsikterna för intäktsutvecklingen 2005 och 2006 beräknas den kommunala konsumtionsvolymen öka med 1,5 procent 2005 och 1 procent 2006. År 2007 beräknas volymökningen till 0,5 procent (se tabell 7.2). Konsumtionsutvecklingen torde motsvara en liknande real utveckling av nettokostnaderna. År 2007 är kostnaderna beräknade utifrån det utrymme som intäktsutvecklingen medger med restriktionen att resultatet är positivt slutåret. Även de krav på verksamheten som ställs av den demografiska utvecklingen har beaktats. Enligt kalkylen finns det därmed ett utrymme för ambitionshöjningar 2005 och 2006 eftersom konsumtionsvolymen beräknas öka betydligt mer än vad som krävs till följd av den demografiska utvecklingen.

En faktor som inte har beaktats är möjligheten till produktivets- och effektivitetsförbättringar.

Sysselsättningsutvecklingen

År 2005 beräknas antalet sysselsatta i kommunsektorn öka med ca 16 000. Bland annat beräknas det s.k. friåret bidra till sysselsättningsökningen. År 2006 beräknas antalet sysselsatta öka med ca 12 000 och 2007 med ca 6 000.

Balanskravet och god ekonomisk hushållning

Kommunsektorn uppnådde sammantaget ett positivt resultat de två första åren (2000 respektive 2001) balanskravet fanns. Sektorns samlade resultat under 2002 respektive 2003 var dock negativt. Utfallet för 2004 visar ett positivt resultat på 2,2 miljarder kronor.

Enligt det balanskrav som gällt till och med 2004 skall ett underskott regleras inom två år. Från och med bokslutet för 2005 skall ett underskott regleras inom tre år. Om det resultat som är förenligt med balanskravet antas motsvara resultatet före extraordinära poster skulle överskottet 2004 behövt uppgå till 8 miljarder kronor, beräknat med utgångspunkt från sektorns sammanlagda resultat, för att reglera underskotten 2002 och 2003. Sektorn som helhet klarade således inte att återställa det egna kapitalet 2004 trots överskottet. För att klara balanskravet 2005 behöver resultatet uppgå till minst 5–6 miljarder kronor för att återställa tidigare underskott. Hade beräkningen gjorts utifrån de enskilda kommunernas och landstingens över- och underskott hade sektorns sammanlagda resultat under dessa år behövt vara ännu högre.

Ett resultat som är förenligt med kravet på god ekonomisk hushållning i enlighet med kommunallagens bestämmelser ställer högre krav än enbart balans i ekonomin. För att kravet skall kunna anses vara uppfyllt bör resultatet i normalfallet ligga på en nivå som reellt sett konsoliderar ekonomin.

Vid en bedömning av en rimlig resultatnivå bör därför hänsyn tas till bl.a. följande förhållanden:

- Avskrivningar på historiska anskaffningsvärden säkerställer inte möjligheten till reinvesteringar. Därför bör resultatet vara positivt för att skapa utrymme för detta.
- Resultatet bör täcka ökningen av hela pensionsåtagandet, dvs. även för den del som redovisas som en ansvarsförbindelse.
- Resultatnivån bör anpassas till kommunens eller landstingets risk-exponering och eventuella övriga osäkerhetsfaktorer.

Detta skall inte tolkas som att kommunerna och landstingen bör sträva efter stora överskott, utan att varje generation bör bära kostnaderna för den service som generationen själv beslutat om och själv konsumerar.

7.3.2 Kommunernas och landstingens budgetar och planer

Statistiska centralbyrån har, på uppdrag av Finansdepartementet, samlat in uppgifter om kommunernas och landstingens budgetar för 2005 och planer för 2006 och 2007. Samtliga 20 landsting och 237 av 290 kommuner har lämnat uppgifter.

Den genomsnittliga kommunala skattesatsen ökade kraftigt 2003 och 2004, sammanlagt med 0,99 procentenheter. Ökningen 2005 var måttligare, 0,09 procentenheter. Inför 2005 höjde 23 kommuner och 3 landsting skattesatserna medan 6 kommuner sänkte dessa.

Sammantaget räknar kommunerna respektive landstingen i sina budgetar och planer med ett positivt resultat varje år under perioden 2005–2007. I budgeterna för 2005 räknar kommunerna med ett överskott på ca 3,5 miljarder kronor och landstingen med ett överskott på ca 2,1 miljarder kronor.

Med några få undantag bedömer de kommuner och landsting som har besvarat enkäten med att uppnå ett resultat 2005 som är bättre än eller lika med noll, vilket ger en mer positiv bild än de senaste årens utfall.

7.3.3 Sammanfattande bedömning

Ovan redovisade bedömningar bygger på att de i budgetpropositionen för 2005 aviserade tillskotten för de närmaste åren ligger fast. Därmed ges för i år och nästa år ett utrymme för ambitionshöjningar i den kommunala verksamheten. Detta förutsätter att lönerna i kommuner och landsting följer den allmänna löneutvecklingen. Trots att resultaten 2005 och 2006 beräknas ligga på en högre nivå än tidigare år torde de inte nå upp till en nivå som är förenlig med kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning. År 2007 minskar utgiftsutrymmet samtidigt som resultatet försämras enligt kalkylen. En förbättring av resultatet är därför nödvändig på längre sikt. Osäkerheten om den samhällsekonomiska utvecklingen är dock betydligt större mot slutet av perioden. Regeringens bedömning är att kommunsektorn behöver tillföras ytterligare resurser för de närmaste åren och avser att återkomma till detta i budgetpropositionen för 2006.

För att skapa ett utrymme för ambitionshöjningar måste även tillgängliga resurser utnyttjas så effektivt som möjligt, bl.a. genom att där så är möjligt öka produktiviteten. Staten kan och bör bidra till ökad produktivitet i offentlig sektor, genom att effektivisera sin egen verksamhet och förse kommuner och landsting med de verktyg de behöver för att deras verksamhet ska kunna organiseras effektivare. Ett sätt att uppnå detta är att främja jämförelser och analyser mellan kommuner och mellan landsting (se vidare avsnitt 7.5.1).

7.4 Beräkning av ramen för allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner omfattar fyra anslag om totalt 57 469 miljoner kronor, varav 55 198 miljoner kronor inom ramen för anslaget 48:1 *Kommunalekonomisk utjämning*. Anslaget utgör dels ett instrument för att ge kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar, dels ett styrmedel för att reglera kommunsektorns samlade finansiella utrymme. I övrigt ingår i utgiftsområdet anslagen 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*, 48:3 *Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader* samt 48:4 *Bidrag till Rådet för kommunal redovisning*.

Utgiftsutvecklingen för utgiftsområdet framgår av tabell 7.5.

Tabell 7.5 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor	2005	2006	2007
Ram enligt budgetpropositionen för 2005	57 469	63 004	71 072
Förslag på tilläggsbudget avseende LSS-utjämning	167	167	167
Överföring till UO 19 på tilläggsbudget för 2005 ¹	-200	-300	
Överföring till UO 23 ¹		-100	
Minskning med 0,6 % ¹		-4	-4
Summa	57 436	62 767	71 235

¹Avser anslaget 48:2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

I denna proposition föreslås på tilläggsbudget för 2005 att anslaget 48:3 *Statligt utjämningsbidrag för LSS-kostnader* ökas med 167 miljoner kronor till följd av den ökade omslutningen i

LSS-utjämningen. Den utjämningsavgift vissa kommuner betalar till staten ökar i motsvarande omfattning.

På tilläggsbudget för 2005 föreslås även att ett nytt ramanslag 33:6 *Insatser med anledning av försvarsomställningen* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling skall föras upp på statsbudgeten. Anslaget skall användas för kostnader för tillväxtfrämjande insatser samt för kostnader för omlokalisering av statliga arbetstillfällen i de mest berörda kommunerna med anledning av försvarsomställningen. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppförda anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas med 200 miljoner kronor 2005. År 2006 beräknas anslaget av samma anledning minskas med 300 miljoner kronor.

Vidare beräknas anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* minskas med 100 miljoner kronor 2006 för att finansiera utgifter inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, till följd av stormen i januari 2005.

För att kunna prioritera angelägna reformer avses anslag för förvaltnings- och investeringsändamål att minskas med 0,6 procent från och med 2006. Minskningen omfattar även anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* som minskas med 4 miljoner kronor 2006 respektive 2007.

Kommunalekonomisk utjämning

I tabell 7.6 redovisas anslagsutvecklingen för anslaget 48:1 *Kommunalekonomisk utjämning*. I budgetpropositionen för 2005 angavs preliminära siffror avseende 2005 för de bidrag och avgifter som redovisas inom ramen för anslaget. Skatteverket har därefter beslutat preliminärt om bidrag och avgifter för 2005. De sammanlagda beloppen framgår av tabell 7.6.

För 2006 och 2007 redovisas en prognos för inkomstutjämningsbidraget och inkomstutjämningsavgiften, som är de poster som netto utgör den största delen av anslaget. Bidraget respektive avgiften har räknats fram med utgångspunkt i prognosen för skatteunderlagstillväxten (se tabell 7.3). Den relativa skattekraften antas inte förändras för enskilda kommuner och landsting under perioden. För övriga poster antas nominellt oförändrade belopp med undantag av införandebidraget som successivt trappas ned.

Tabell 7.6 Anslaget 48:1 Kommunalekonomisk utjämning

Miljoner kronor

	Kommuner 2005 ¹	2006 ¹	2007 ¹	Landsting 2005 ¹	2006 ¹	2007 ¹
Inkomstutjämningsbidrag	45 008	46 671	48 538	14 933	15 485	16 104
Inkomstutjämningsavgift	-3 414	-3 540	-3 681	-2 151	-2 231	-2 320
Kostnadsutjämningsbidrag	4 620	4 620	4 620	1 207	1 207	1 207
Kostnadsutjämningsavgift	-4 650	-4 650	-4 650	-1 208	-1 208	-1 208
Strukturbidrag	1 539	1 539	1 539	658	658	658
Införandebidrag	1 522	839	464	624	348	235
Delsumma	44 626	45 479	46 830	14 063	14 259	14 676
Regleringsbidrag	0	2 100	6 684	0	0	611
Regleringsavgift	-2 004	0	0	-1 487	-1 105	
Summa	42 622	47 579	53 514	12 576	13 154	15 287

¹ I förhållande till vad som redovisades i budgetpropositionen för 2005 har 20 miljoner kronor förts från landstingens till kommunernas anslagspost avseende en tidigare aviserad reglering för ändrat ansvar för förskoleklassens hälsovård (prop. 2002/03:100, utgiftsområde 25).

Regleringsbidraget och regleringsavgiften beräknas som skillnaden mellan summan av utjämning, strukturbidrag och införandebidrag och summan av respektive anslagspost. Regleringsbidraget och regleringsavgiften fördelas med ett enhetligt belopp per invånare för varje kommun respektive landsting.

Det riktade statsbidraget för vuxenutbildning till kommunerna skulle enligt vad som tidigare har beslutats inordnas i anslaget för kommunalekonomisk utjämning från och med 2006. Kommunerna har kommit olika långt i utvecklingen av den kommunala vuxenutbildningen. En likvärdig tillgång till vuxenutbildning i alla kommuner behöver säkerställas, inte minst när arbetsmarknaden präglas av jämförelsevis hög arbetslöshet. Det är viktigt att vuxenutbildningen vidmakthålls på en hög nivå. Regeringen avser att under 2006 föreslå riksdagen ny lagstiftning rörande det offentliga skolväsendet för vuxna. Dessutom behöver en större översyn göras av statens styrning och uppföljning av vuxenutbildningen. Det riktade statsbidraget till kommunal vuxenutbildning bör därför finnas kvar t.o.m. 2008. Regeringen återkommer med förslag till detta i budgetpropositionen för 2006. Det innebär att anslaget och därmed regleringsbidraget till kommunerna 2006 och 2007 kommer att reduceras med 1 811 miljoner kronor respektive år, vilket inte har beaktats i tabell 7.6.

Staten har tagit över ansvaret från kommunerna för och finansieringen av vissa påbyggnadsutbildningar inom vuxenutbildningen. I budgetpropositionen för 2005 föreslog

regeringen med anledning av detta att anslaget 48:1 *Kommunalekonomisk utjämning* skulle minskas med 125 miljoner kronor. Vidare aviserades att anslaget skulle minskas med ytterligare 125 miljoner kronor 2006. Under förberedelserna för övertagandet har kostnaderna för de utbildningar som skall överföras till statligt ansvar bedömts bli 50 miljoner kronor högre från och med 2006 än vad som tidigare beräknats. En överföring med ytterligare 50 miljoner kronor bör därför göras 2006. En överkommelse om detta har träffats med Svenska Kommunförbundet. Regeringen återkommer med förslag till detta i budgetpropositionen för 2006. Detta har inte beaktats i tabell 7.6.

7.5 Övrigt

7.5.1 Bildande av en ny organisation för den kommunala databasen

Ett sätt att förbättra möjligheterna att ta tillvara den effektiviseringspotential som torde finnas i kommunsektorn är att främja jämförelser och analyser mellan kommuner och mellan landsting. Bland annat mot bakgrund av detta har regeringen initierat ett arbete med att ta fram en kommunal databas. Uppbyggnadsarbetet med databasen bedrivs för närvarande av en kommitté med namnet Rådet för kommunala analyser och jämförelser (dir. 2002:91). Rådet skall kvalitetssäkra nyckeltal och initiera olika

analyser som ett led i att främja jämförelser mellan kommuner och mellan landsting.

Rådet inkom i juni 2004 med en skrivelse till Finansdepartementet, ”Förslag till organisation för den kommunala databasen efter det att Rådet för kommunala analyser och jämförelser upphört i oktober 2005” (dnr Fi2003/2268). Finansdepartementet har remitterat skrivelsen till berörda myndigheter och organisationer.

Diskussioner har därefter förts mellan företrädare för Finansdepartementet samt Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet om att bilda en ideell förening med huvuduppgift att överta och vidareutveckla den kommunala databasen från och med 2006. Därutöver skall föreningen stödja uppföljningen av måluppfyllelse och resursanvändning i kommuner och landsting, stimulera till jämförelser mellan kommuner och mellan landsting, marknadsföra databasen, utveckla befintliga nyckeltal och ta fram nyckeltal för verksamhetsområden som saknar sådana, kvalitetssäkra de nyckeltal som presenteras i databasen och vidareutveckla statistiken i samverkan med de statistikansvariga myndigheterna.

Avsikten är att staten samt Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet före halvårsskiftet 2005 skall ingå ett avtal om bildandet av den ideella föreningen. En sådan lösning tillämpas redan beträffande Rådet för kommunal redovisning. Regeringen återkommer rörande anslagsfrågan i budgetpropositionen för 2006.

7.5.2 Samverkan

Regeringen gjorde i budgetpropositionen för 2005 bedömningen att det är rimligt att även under den kommande tvåårsperioden stimulera fördjupade och breda samarbetsprojekt som ett led i den pågående strukturomvandlingen.

Regeringen återkommer till denna fråga i budgetpropositionen för 2006.

7.5.3 Löpande uppföljning av systemet för kommunalekonomisk utjämning

Regeringen redovisade i propositionen Ändringar i det kommunala utjämningsystemet (prop. 2003/04:155) bedömningen att utjämningsystemet bör följas upp och utvärderas och att en permanent organisation med denna uppgift bör skapas.

Regeringen gav i mars 2005 en särskild utredare i uppdrag att löpande följa upp det system för kommunalekonomisk utjämning som infördes den 1 januari 2005 (dir. 2005:26).

Utredaren skall

- svara för en löpande uppföljning och utvärdering av systemet och säkerställa behovet av dataunderlag för en sådan uppföljning,
- följa upp förändringar i inkomstutjämnningen och i kostnadsutjämnningens olika delar och skapa metoder för en sådan uppföljning,
- löpande följa verksamhets- och kostnadsutvecklingen i de kommunala verksamheterna,
- löpande följa förändringar i samhällsutvecklingen och i de kommunala verksamheterna i de delar som har betydelse för utjämningsystemet, samt
- följa upp behovet av uppdateringar av kostnadsutjämnningens olika delar och vid behov lämna förslag till uppdateringar.

Dessutom skall utredaren analysera om det finns strukturella kostnadsskillnader som inte beaktas i utjämningsystemet. I direktivet anges vidare vissa frågor som inledningsvis bör prioriteras.

Slutligen skall utredaren överväga och föreslå lämplig organisatorisk lösning för en permanent uppföljning av utjämningsystemet och inriktningen på det fortsatta arbetet efter ett uppbyggnadsskede. I första hand skall prövas om verksamheten kan läggas i en befintlig myndighet.

Resultatet av arbetet skall t.o.m. 2007 redovisas till regeringen senast den 15 september årligen. Utredaren skall senast i samband med redovisningen den 15 september 2006 lämna förslag till framtida organisatorisk lösning m.m.